

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Çetin KISAYOL

AMERİKA'DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ 9. VE 10.
CÜZLERİNİN TRANSKRİPTİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2024

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Çetin KISAYOL

AMERİKA'DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ 9. VE 10.
CÜZLERİNİN TRANSKRİPTİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Celal ÖNEY

MUŞ-2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
ÖN SÖZ.....	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AMERİKA'DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ'NİN 9. VE 10.

BÖLÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. AMERİKA'DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ'NİN 9. VE 10.

BÖLÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	6
1.1.1. Amerika'da Yerel Yönetimler ve Eğitim	22
1.1.2. Amerikan Eğitim Sisteminin Yapısı ve Genel Amaçları	25
1.1.3. Amerika'daki Eğitim Kademeleri	27
1.1.4. Türkiye ve ABD'de Öğretmenlik Uygulamaları	30
1.1.5. Aile ve Eğitim	32
1.1.6. Mesleki Eğitim	34
1.1.7. Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi	35
1.1.8. Sağlık Eğitimi	38
1.1.9. Kütüphaneler	41
1.1.10. İzcilik ve Eğitim	42

İKİNCİ BÖLÜM

“AMERİKA'DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ”NİN 9. VE 10.

CÜZLERİNİN TRASKRİPTİ

2.1 “AMERİKA'DA MAARİF, İDARE-İ MALİYE VE KAVANİN” CÜZÜNÜN TRANSKRİPTİ	45
2.2 “TALİM VE TERBİYE VE HALK” CÜZÜNÜN TRANSKRİPTİ	66
SONUÇ	99
KAYNAKÇA	104
SÖZLÜK	107

EKLER.....	110
-------------------	------------

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
AMERİKA’DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ 9. VE 10. CÜZLERİNİN
TRANSKRİPTİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Çetin KISAYOL

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Celal ÖNEY

2024, 157 sayfa

Yeni Türk Devleti kurulup Cumhuriyet idaresine geçildikten sonra Osmanlı'dan bu yana devam edegelen çağdaşlaşma hareketi; siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda tüm hızıyla devam etti. Bu alanlardaki değişimlerle beraber eğitim sisteminde de köklü düzenlemelere gidildi. *Amerika’da Nazari ve Ameli Terbiye Serisi* adlı eser, eğitim alanındaki değişimleri inceleyen, yeni eğitim modelleri arayışlarına meraklı Türk okuyucuları için sade bir anlatımla Amerikan eğitim sisteminin idaresi, mali kaynakları, dayandığı yasal düzenlemeler ve halk eğitimi hakkında bilgiler verilmiştir. Serinin yazarları Amerikan Protestan misyonerlik teşkilatı olan Board yani ABCFM ile yakın ilişkiler içinde olan eğitim uzmanlarıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nin eğitim sistemi, ülkenin tarihî, coğrafi ve toplumsal çeşitliliğinden kaynaklanan öznel özelliklere sahiptir. Federatif yönetim sisteminin uygulandığı Amerika Birleşik Devletleri'nde her eyalet kendi eğitim sistemini belirler. Amerikan eğitim sisteminin vazgeçilmez prensibi, dini ve siyasi baskılardan uzak bağımsız düşünen bireyler yetiştirmektir. Amerikan eğitiminde sadece akademik değil, aynı zamanda fiziksel ve kültürel gelişim de asla göz ardı edilmez. Okulların geniş koridorlu, yüksek pencereli ve çeşitli ek birimlere sahip binalar olması, spor alanları, kütüphaneler, müzeler gibi birimlerin de okullara eklenerek öğrencilere zengin bir öğrenme ortamı sağladığı su götürmez bir gerçektir.

Anahtar Kelimeler: Amerikan Eğitim Sistemi, Türk Eğitim Sistemi, Misyonerlik, Bayard Dodge, Margaret White, Amerikan Board.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE TRANSCRIPT AND EVALUATION OF THE 9 TH AND 10 TH OF SECTION OF THEORY AND PRACTICE OF EDUCATION IN AMERICA

Çetin KISAYOL

Advisör: Associate Prof. Celal ÖNEY

2024, Page: 157

After the establishment of the new Turkish state and the transition to a Republican administration, the modernization movement that had been ongoing since the Ottoman era continued at full speed in political, economic, cultural, and social realms. Alongside changes in these areas, significant transformations were implemented in the education system. The book titled "Nazari ve Ameli Terbiye Serisi" (Theoretical and Practical Training Series) in the United States examines the changes in the field of education, providing Turkish readers interested in the quest for new educational models with a simple narrative about the management, financial resources, legal regulations, and public education of the American education system. The authors of the series are education experts closely associated with the American Protestant missionary organization known as the ABCFM (American Board of Commissioners for Foreign Missions). The education system of the United States has subjective characteristics derived from the historical, geographical, and social diversity of the country. In the federative governance system of the United States, each state determines its own education system. The indispensable principle of the American education system is to cultivate independent thinkers free from religious and political pressures. American education emphasizes not only academic but also physical and cultural development. The undeniable fact is that schools, with their spacious hallways, high windows, and various additional units, provide students with a rich learning environment by incorporating facilities such as sports fields, libraries, and museums.

Key Words: American Education System, Turkish Education System, Missionary Work, Bayard Dodge, Margaret White, American Board.

ÖN SÖZ

Osmanlı Devleti'nin 18. yüzyıldan sonra görülen lüzum üzerine çok ciddi bir ıslahat sürecine girdiği görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile inkılaplara ağırlık verilen bu sürecin odağında batılılaşma vardır. Sorunlarımızı çağdaşlaşmanın imkânları ile çözme isteğimiz ve Batılıların da yeni sömürge arayışları, tarafların Batılılaşma ve Misyonerlik özelinde ilişkiler kurmasına sebep oldu. Tezimizin konusu bu ilişkinin doğal sonuçlarından ortaya çıkmış eserlerden biri olan “Amerika’da Nazari ve Ameli Terbiye Serisi” nin 9. ve 10. bölümlerinin transkripti ve değerlendirilmesidir.

Serinin 9. bölümü Beyrut Amerikan Darülfünunu Müdürü Bayard DODGE tarafından 1928 yılında yazılan *Amerika’da Maarif, İdare-i Maliye ve Kavanin* adlı çalışmadır. Serinin 10. bölümü ise Mis. Margaret WHITE tarafından yine 1928 yılında yazılan *Talim ve Terbiye ve Halk* adlı çalışmadır. Her iki çalışmanın Osmanlıca orijinal kopyalarına ulaşılarak çok titiz bir çalışma ile günümüz alfabesine çevirisi yapıldı. Çeviri yapılırken orijinal metne sadık kalındı. Metnin çevirisindeki kimi noktalama hataları orijinal haline sadık kalınmasından kaynaklıdır. Orijinal metinde numarasız verilen resimlere sırasıyla numara verildi. Ayrıca orijinal metindeki sayfa sayıları kalın köşeli parantez [] içinde verildi.

Tezin bir anlam çerçevesine oturtulabilmesi için Türk matbaacılığı, Amerikan eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi ve Amerikan Protestan misyonerliği ile ilgili kaynaklardan faydalanılarak orijinal metin eksenli değerlendirme yapıldı.

Tez çalışması sürecinde çalışma fikrinin ortaya çıkmasından başlayarak son aşamaya kadar öneri, eleştiri ve düzeltmeleriyle bana rehberlik eden değerli danışman hocam Doç. Dr. Celal ÖNEY’e, tezin yazım aşamasına dil ve imla hatalarının düzeltilmesinde bana yardımcı olan sevgili eşim Zeynep KUZU’ya, varlığı ile umut kaynağım olan oğlum Ekin Umut’a çok teşekkür ederim.

Muş -2024

Çetin KISAYOL

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	:	adı geçen eser
a.g.m.	:	adı geçen makale
a.g.t.	:	adı geçen tez
ABCFM	:	American Board of Commissioners for Foreign Missions
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
B.A	:	Bachelor of Arts
Bkz.	:	bakınız
Hız.	:	hazreti
İlahih.	:	ilahihaye
İng.	:	İngilizce
Km.	:	Kilometre
M.A.	:	Master of Arts
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
Ph.D	:	Doktor Philosophie
s.	:	sayfa
sy.	:	sayı
USA	:	United States of America
yy.	:	yüzyıl
vb.	:	ve benzeri
vs.	:	vesaire

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 2.1. Lincoln Mektebi altıncı sınıfı kendi aylık mecmuaları istihzaratıyla meşgul olur.	46
Fotoğraf 2.2. Oyun ve Spor Sıhhatli İnsan Yetiştirir	50
Fotoğraf 2.3. Sebze Bahçesi İle Meşgul Olmak Çok Sıhhi Bir İdmandır.....	52
Fotoğraf 2.4. Kumdan Yapılmış bir Afrika Haritası.....	59
Fotoğraf 2.5. Boston’da Oyun Kulübü.....	62
Fotoğraf 2.6. Virginia’da Gece Mektebi Şapkacılık Sınıfı	62
Fotoğraf 2.7. On Yedi Millet Bir Mektepte	64
Fotoğraf 2.8. Ana mektebi çocuklarının meydana getirdiği şu şehir planı. Ev, mektep, dükkan, kilise, tramvay ve elektrik tesisatını cemidir.....	67
Fotoğraf 2.9. Birinci Sınıf Tarafından Yapılan Oyun Çiftliği	72
Fotoğraf 2.10. Beşinci Sınıf Kayık Numunesi Yaparken	73
Fotoğraf 2.11. Oyun Meydanı Eğlenceleri.....	77
Fotoğraf 2.12. Halka Mahsus Bir Oyun Meydanı.....	78
Fotoğraf 2.13. Açık hava Dershanesi.....	81
Fotoğraf 2.14. Diş Fırçalama Talimi.....	81
Fotoğraf 2.15. Hâkim (Lindsey) nin Çocuk Mahkemesi	90
Fotoğraf 2.16. Kütüphane haline getirilen bir derslane.....	92
Fotoğraf 2.17. California’da (Pomena) High School Kütüphanesi.....	93
Fotoğraf 2.18. Ecnebilere Mahsus Gece Dersleri	95

GİRİŞ

İnsanoğlu tabiatı gereği doğa karşısındaki fiziksel zayıflığını zihinsel faaliyetleriyle kapatma eğiliminde olduğu için eğitime muhtaç bir varlıktır. Bu nedenle eğitim insanlık tarihi kadar eski bir faaliyet alanıdır. İnsan türünün en temelde iletişim kurması, sosyalleşebilmesi ve yaşamsal etkinliklere devam edebilmesi eğitime bağlıdır. Eğitim olgusunun tarihte nasıl bir seyir izlediği üzerine yapılan araştırmalar 19. ve 20. yüzyılda artmıştır. Eğitim tarihi bir toplumun, bir ülkenin, bir kişi veya kurumun geçmişte kalmış ama gelecek kuşaklar için değerli olabilecek fikir, kültür, organizasyon ve uygulamalarının tamamını kapsar. Tarih, insanlığın ve insan topluluklarının ortak bilincidir. Nasıl ki birey, geçmişini hatırlamayınca şimdiki zamanı bilinçli olarak değerlendiremiyor ve geleceği sağlıklı planlayamıyorsa; tarih bilincinden yoksun bir insanlık ve insan topluluğu da aynı durumda bulunuyor demektir. Bu nedenle her toplumun kendi eğitim faaliyetleri; geçmişini ve tecrübelerini doğru olarak bilmesiyle bunlardan yararlanarak günümüzü daha sağlıklı değerlendirmesi ve geleceğe yönelik sağlam planlar yapması ile mümkün olabilecektir. Tarihte eğitim birçok faaliyet alanı içine yayıldığı için eğitim tarihinin sınırlarını çizmek her zaman tartışmalıdır. Dolayısıyla eğitim; tarihçiler, iktisatçılar, ilahiyatçılar ve edebiyatçılar tarafından farklı açılardan ele alınarak incelenmelidir.

Osmanlı Türk toplumunun modernleşme çabaları, 1839 yılında Tanzimat'la resmîyet kazandı. Bu dönemden sonra devlet yöneticileri, genelde Batı'ya özelde ise Amerika'ya yönelerek siyasi ve sosyal kurumları Batı standartlarına göre şekillendirmeye başladı. Eğitim, bu modernleşme çabalarının önemli bir alanıydı.

On dokuzuncu yüzyılın başlarından itibaren özellikle askeri alanda olmak üzere önemli adımlar atıldı. Tanzimat'ın ardından Mekteb-i Sultani, Darülmuaallimat gibi kurumların yanı sıra kızlara yönelik Sanayi-i Nefise gibi yeni eğitim kurumları açıldı. Bu kurumlarda Batı dilleriyle eğitim yapılmaya başlandı veya Batı dilleri öğretilmeye çalışıldı. Maddi imkânı el veren kesim özellikle yabancı dil dersleri için Batı'dan mürebbiyeler getirerek veya özel öğretmenlerle çocuklarına yabancı dil öğretme çabasına girdi.

1868'de Sultan Abdülaziz'in Paris seyahati sonrasında III. Napolyon'un talebiyle İstanbul'da 1869'da Fransızca eğitim vermek amacıyla açılan Galatasaray Lisesi, Türk

eğitim sisteminde yeni bir dönemin başlangıcını simgeliyordu. Bu dönemde, Osmanlı devletinin çeşitli illerinde açılan Amerikan kolejleri ve daha sonra eklenen Alman okulları, Osmanlının modernleşmesi sürecinde önemli bir rol oynadı. II. Meşrutiyet döneminden sonra Darülfunun'da Alman profesörler görev aldı. Ancak Amerikan kolejleri ve İstanbul, Beyrut, Tarsus, Amasya, Erzurum, Kayseri, İzmir gibi vilayetlerde açılan okullar; kızların eğitimi, yabancı dil ğretimi ve ağdaş eğitim metotlarına geçişte örnek teşkil etti.

Bu alışmada Türk ve Amerikan eğitim sistemlerine hâkim eğitimciler tarafından yazılan 11 ciltlik **Amerika'da Nazari ve Ameli Terbiye Serisi**'nin 9. ve 10. kısımlarının transkripti ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

Avrupa'da yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler her alanda etkisini gösterirken, eğitim alanının da bundan etkilenmemesi mümkün değildi. Osmanlı Devleti, ağın gerisinde kaldığını düşünerek modernleşme adına bir dizi reform girişimine başladı. Bu reform hareketleri, Cumhuriyetin ilanı ile daha köklü ve çözüm odaklı bir hal aldı. Mustafa Kemal'in siyasal, sosyal, ekonomik alanda başlattığı inkılapların anlaşılması ve sağlam temellere oturtulması için eğitim alanında yapılacak inkılaplara öncelik verilmesi gerekiyordu. Bu doğrultuda Avrupa ve Amerikan eğitim sistemleri incelendi, eğitim uzmanları tarafından hazırlanan raporlar Türkçeye çevrildi ve bu çevirilerin baskıları yapıldı.

"Amerika'da Nazari ve Ameli Terbiye Serisi, 9. ve 10. Cüzlerinin Transkripti ve Değerlendirilmesi" adlı bu çalışma, karşılaştırmalı tarih alanında çalışacak olan araştırmacılara önemli bir bakış açısı sunabilir. Cumhuriyetin ilk yıllarında incelenen eğitim modelleri ve bu modellerin Türk toplum yapısına uygunluğunu değerlendirme imkanı, çalışmanın kayda değer kılınmasına katkı sağlar. Ayrıca, Osmanlıcadan Latin harflerine yapılan transkript, eserin literatüre katkı sağlamasına yönelik bir adım olarak değerlendirilebilir.

Amerikan eğitimi ile ilgili birincil kaynaklara ulaşma isteği, geniş bir arşiv araştırması yapmamızı gerektirdi ki bu konuda aradığımız belgelere; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nın dijital platformundaki incelemelerimiz sonucunda ulaştık.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'ndan dijital olarak ulaşılan 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10 numaralı eserlerin yazar ve konu olarak genel bir incelemesi yapılmıştır. Amerikan eğitim sisteminin felsefesi, eğitim ile ilgili kanunlar, eğitimin mali kaynakları ve halk eğitimi gibi konuları ilginizi çektiği için 9. Ve 10. kısımlar üzerine yoğunlaştık. Ancak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'ndan dijital platformunda 5, 6, 8 ve 11 numaralı eserlere ulaşamadık. 9. ve 10. kısım okumalarımızda 5, 6, 8 ve 11 numaralı eserlerin künye bilgilerine ulaşıldı ancak diğer arşiv platformlarında da aramalar yaptığımız bu eserlere ulaşamadık.

Ulaştığımız eserleri incelerken herhangi resmi bir kurumun veya bir şahsın isteği doğrultusunda yazılmaktan ziyade Amerikan eğitimini merak eden Türk okuyucuları için yazılmış olduğunu gördük. Bu sebeple incelediğimiz eserlerde gereksiz teferruatlara girilmeden sade ve anlaşılır bir dil kullanılmasına özen gösterilmiştir.

Serinin 9 ve 10 numaralı eserlerinin kapak sayfasında **Kız Muallim Mektebi Müdüriyeti, İstanbul, Senesi 1926** yazılı mühür bulunmaktadır. Bundan anlaşıyor ki: 1928 yılında Selamet Matbaası'nda basılan bu eserler Kız Muallim Mektebi arşivine kaydoluyor. 1870 yılında ilk ve orta öğretim kız okullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan "Dârü'l-Muallimât" 1922'de Maârif Vekâleti'ne bağlanarak 1924 yılında "Kız Muallim Mektebi" adını aldı. 1924 yılında Kız Muallim Mektebi adını almış olduğunu kabul edersek mühürdeki 1926 tarihi eserlerin basımından iki yıl öncesi olduğu için bu tarihi yani 1926 yılını okulun kütüphanesinin kurulduğu yıl olarak yorumladık. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nın dijital kütüphanesine Kız Muallim Mektebi'nde bulunan bu nüshalar aktarılmıştır. Ayrıca yine 9 numaralı eserin kapak sayfasında İstanbul Eğitim Enstitüsü kaşesi yer almakta 9830 sıra numarası ile kaydedildiği görülmektedir.

Beyrut Amerikan Darülfünunu Müdürü Bayard Dodge tarafından 1928 yılında yazılan *Amerika'da Maarif, İdare-i Maliye ve Kavanin* adlı çalışma; serinin 9. eseri olup Mis. Margaret White tarafından yine 1928 yılında yazılan *Talim ve Terbiye ve Halk* adlı çalışma ise serinin 10. eseridir. Her iki eserin Osmanlıca metinleri bütüncül bir bakış açısı ile okunarak konu hakkında genel bir izlenim edinildi. Daha sonra eserler cümle bazlı okunduktan sonra kelimeler analiz edildi. Osmanlıca metin doğu transkripti adına okunuşu hakkında emin olunamayan sözcükler için Şemsettin Sâmî'nin "Kâmûs-ı

Türki” eserinden yararlanıldı. Bu eserde sözcüklerin doğru okunuşları tespit edildikten sonra anlamları için Ferit Develioğlu’nun “Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat” isimli eseri kullanıldı.

Eserler transkript edilip yazıya geçirildikten sonra değerlendirme için geniş bir eğitim tarihi literatürü taraması yapıldı. Osman Engin’in “Türkiye Maarif Tarihi” adlı eseri, Osmanlıdaki eğitim uygulamaları ile ilgili beş ciltlik kapsamıyla başvuru eser niteliği taşıdığını gördük. Nafi Atuf Kansu’nun “Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme” adlı iki ciltlik eseri ise Cumhuriyet döneminin en önemli çalışmalarından biridir. Raif Öymen, Cumhuriyet döneminin önemli eğitimcilerinden biri olup hem Batı hem de Türk eğitim sistemiyle ilgili bir dizi makale ve kitap yazmıştır. "Dünyada ve Türkiye’de Eğitim Hareketleri" adlı dergide, eğitim tarihi üzerine birçok önemli incelemesini paylaşmıştır. Özellikle Cumhuriyet dönemi eğitimine geçiş, Türk eğitim sisteminin evreleri, Atatürk’ün yeni Türk eğitim sisteminin kurulmasındaki etkileri, Köy Enstitüleri’nin kuruluşu ve felsefesi, Halkevleri gibi kurumlar üzerine yaptığı çalışmalar, eğitim araştırmaları için göz ardı edilemeyecek eserlerdir.

Çalışma alanınız olan “Amerika’da Nazari ve Ameli Terbiye Serisi” ile ilgili en önemli çalışmayı ise Gönül Türkan Demir “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarına Bir Örnek: Teorik ve Uygulamalı Amerikan Eğitimi (1927-1928)” isimli makale ile yapmıştır. Bu makalede seri içindeki eserler ile ilgili tanıtım yapıldıktan sonra çok detaya girilmeden genel bilgiler verilmiştir.

Temel eserlerin yanı sıra dijital arşivler taranmış olup özellikle Ulusal Tez Merkezindeki tezler incelenmiştir. Tezlerin içerikleri genel incelemeye tabi tutulmuş sistematik bir sınıflandırma ile yararlanılması düşünülen tezler seçilmiştir. Konu ile ilgili daha spesifik bilgilere ulaşmak adına yine dijital platformlarda bilimsel makalelerin yayımlandığı web siteleri taranmış, buradaki makaleler incelenmiştir.

Çalışmamızda eksik kalan ve aydınlatılmayı bekleyen, başka araştırmalar için ön ayak olacak konular elbette ki vardır. Bunlardan en önemlisi 5, 6, 8, ve 11 numaralı eserlerin bulunmamasıdır. Bu eserler bulunup incelendikten sonra seri daha anlamlı bir çerçeveye oturtulabilir. Gerçek şu ki: ulaşılamayan eserlerin ortak özelliği; yayın evleri hakkında bilgi bulunmamasıdır. Bu durum serinin eksik eserlerinin bulunması yönündeki ümidimizi zayıf kılmaktadır.

İncelediğimiz iki eser, günümüz karşılaştırmalı eğitim çalışmalarına anlamlı bir katkı sunma potansiyeline sahiptir. Karşılaştırmalı eğitim, disiplinler arası bir bilim olarak gelişen eğitim tarihi çalışmalarının devamını temsil etmektedir. Bu bağlamda, ele aldığımız eserlerin günümüz perspektifinden değerlendirildiğinde, bu çalışmaların tarihsel yöntemle gerçekleştirilecek karşılaştırmalı eğitim araştırmalarına örnek teşkil edeceği varsayılmaktadır. Tarihsel arka planın karşılaştırmalı eğitim verilerinin daha iyi anlaşılmasında kilit bir rol oynadığı düşünüldüğünde bu eserlerin özellikle günümüzde yürütülen Amerikan eğitimiyle ilgili karşılaştırmalı eğitim çalışmalarına tarihsel bir temel sağlayacağı ve aynı zamanda Türk eğitim tarihi araştırmaları açısından da önemli bir referans noktası olacağı inancındayız.

BİRİNCİ BÖLÜM

AMERİKA'DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ'NİN 9. VE 10.

BÖLÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. AMERİKA'DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ'NİN 9. VE 10.

BÖLÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Osmanlı Devleti, son dönemlerinde Batı'nın teknik üstünlüğünü kabul etmesiyle birlikte değişim ve dönüşümlere kapı aralamak zorunda kaldı. Bu dönemde içte ve dışta meydana gelen gelişmeler fikir dünyasında ve toplumsal yapıda çeşitliliği de beraberinde getirdi. Geri kalmışlığın nedenleri üzerinde kafa yoran fikir adamları ve ıslahatçılar, geri kalmışlığın tek bir nedeni olmadığını gördüler. Nedenlerin çeşitlenmesine bağlı olarak geliştirilen çözüm önerileri fikir dünyasındaki çeşitliliği de beraberinde getirdi. Geri kalmışlıktan kurtulmanın reçeteleri arasında, geçmişe sarılma, eldekini koruma, Batı'yı örnek alma gibi düşünceler, Milliyetçilik, İslamcılık, Batıcılık, Osmanlıcılık ve hatta Ademi Merkezîyetçilik gibi fikir akımlarının kimi kesimlerce savunulmasının önünü açtı.¹

Batı'da meydana gelen gelişmelere kayıtsız kalamayan, Osmanlı Devleti birçok alanda ıslahat ve reform girişimlerinde bulundu. Bu ıslahat girişimlerinin önceliği askeri yeniliklere verildi. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselmesinin temelinde askeri başarılar mevcuttu ve bu askeri başarılar da beraberinde başta ekonomi olmak üzere pek çok alanda ilerlemeyi doğurdu. Askeri başarısızlıklar art arda gelince ıslahat çalışmalarının askeri alanda yoğunlaşması pek tabiidir. Kaybedilen savaşların yarattığı olumsuz hava sonucunda askeri alanda teknolojik olarak çağa ayak uyduran, geçmişteki başarıları hedefleyen, her anlamda savaşa hazır bir ordu kurma isteği birincil hedefler arasına alındı.

Osmanlı Devleti'nde toprak kayıpları her ne kadar askeri ve teknolojik olarak Batı'nın gerisinde kalınmayla başlasa da Fransız Devrimi'nin dünyaya ihraç ettiği milliyetçilik mirası, toprak kayıplarını geri döndürülemez bir noktaya getirecekti. İslamcılık ve Osmanlıcılık fikirleriyle hedeflenen birleştirici unsur, milliyetçilik fikri karşısında pek şans bulamamış Balkan Savaşları yenilgisinden sonra, ulusalcı fikirler ön

¹ Nurhayat Çelebi ve H Tezer Asan, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarındaki (1923-1946) İnsan/Birey Yetiştirme Paradigmasının Son Osmanlı Birikimi ile Karşılaştırmalı Analizi", Sayı 15, 2013, s.141.

plana çıkmış bu çıkışın birçok alanda etkisi görüldüğü gibi eğitim alanında da bu etkiler kaçınılmaz olmuştur. Milliyetçilik fikrinin son dönem Osmanlı aydınları arasında çıkış yolu olarak görülmesinin ardından eğitim reformlarında da bu milliyetçi hava hissedildi. Öyle ki bu hava Cumhuriyet dönemi eğitim anlayışını da şekillendirecekti.²

Tanzimat Fermanı ve devamında Islahat Fermanı ile hız kazanan eğitim reformları azınlıklara ve yabancılara da eğitim alanında bazı hakların verilmesine neden oldu. Bu haklar beraberinde azınlık ve yabancı okulların sayısında ciddi bir artışı da tetikledi. Bu okulların açılması Osmanlı Devleti ile Batı devletleri arasında eğitim odaklı yeni ilişkilerin kurulmasına neden oldu. Eğitim alanında daha önceden başlayan Batı'daki gelişmeleri takip etme arzusu, Batı eğitiminin yakından incelenmesine ortam hazırlamış, Batı'ya öğrenciler gönderilmesine ve oradan eğitim alanında uzman kişilerin getirilmesine neden olduğu görülmüştür.³

Osmanlı Devleti'nde eğitim öğretim kurumları yanında gayrimüslim tebaanın eğitim ihtiyaçlarını karşılayan okullar vardı. Bu okulları gayrimüslim cemaatlerin açmış olduğu Millet okulları ve daha sonra yabancı devletler tarafından açılan yabancı okullar olarak iki ana kategoriye ayırabiliriz.⁴

Yabancılar tarafından açılan okulların tarihi 1453 yılına kadar uzanmaktadır. Fetihten sonra İstanbul'da kalan Latin cemaatine dini yaşamda serbestlik tanındı. Bu serbestlik ayinlerini yapabilmeleri için din adamları yetiştirilmesi lüzumunu beraberinde getrince kilise okullarının açılmasının zemini hazırlandı. Yabancı okullar, Osmanlı da ecnebi mektebi olarak adlandırılmaktadır. Din adamı yetiştirme gereksinimi ile başlayan bu süreç yabancı okulların New England, Lanchester gibi metotlar kullanarak eğitim yapması, devlet memurluğuna uzak kalmış olan azınlıklar için bir şans yarattı. Bu okullar vasıtasıyla azınlıklar eczacı, mimar, doktor, avukat vb. statüsü yüksek meslekleri icra imkânına kavuştular.⁵

Yabancı Devletler kendi açtıkları okulların yanı sıra cemaat okullarını da etkileri altına almak için yardımlarda bulundular. Öyle ki azınlık okulları onları himaye eden

² Çelebi ve Asan, s.142.

³ Gönül Türkan Demir, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarına Bir Örnek: Teorik ve Uygulamalı Amerikan Eğitimi (1927-1928)", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 26, 2022, s.50,

⁴ İlknur Polat, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Açılan Amerikan Okulları Üzerine Bir İnceleme". *BELLETEREN*, Cilt 52, Sayı 203, 1988, s.627.

⁵ Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, Cilt 1-2, Eser Kültür Yayınları, İstanbul, 1977, s.734.

devletlerin isimleri ile anılmaya başlandı. Fransa ve İngiltere gibi devletlere nazaran Osmanlı İmparatorluğu ile ilişkileri en geç gelişen Amerika Osmanlı topraklarındaki etkisini arttırmak için epey çaba sarf etti. Bu nedenle Amerika Osmanlı topraklarındaki azınlıklar arasında en çok Ermeniler ile ilgilenmeye başladı. Amerikalıların, Ermenileri nüfuzu altına alma istemelerindeki en önemli gerekçe, Amerikalı misyonerlerin Ermenileri Protestanlığa kazandırma amaçları neticesinde Ermeni-Amerika ilişkisi ve yakınlığının ortaya çıkmasıdır. Böylece Amerika Ermenilere yardım ederken onları da kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktan geri durmayacaktı.⁶

Ermeni nüfuzunun yoğun olduğu yerlerde okul açmak Amerikalı misyonerlerin Ermenileri Protestanlığa kazandırmak için kullandıkları en uygun araç oldu. Açılan okullarda Ermeni çocuklarına verilecek eğitim sayesinde Ermeni aileler ile temas kurulması amaçlandı. Bu misyoner okullarında Ermenilere dillerini ve tarihsel geleneklerini öğretmenin yanı sıra kendi üstünlüklerinin farkına varmayı, Müslüman komşularına karşı hoşnutsuzluk duygusu geliştirmeyi öğretiler.⁷

Amerikalı Protestan misyonerlerin Osmanlı topraklarında okul açmaları Amerikan-Osmanlı ticaret ilişkilerinin başlaması ile aynı zamana denk gelir. İzmir’de yetiştirilen incirlerin 1875 yılında Boston’da alıcı bulmasıyla başlayan bu ilişki beraberinde iki ülke arasında ticaret anlaşmalarının yapılmayla güç kazandı. Ticari ilişkilerin açtığı yolu takip eden Amerikalı misyonerler Osmanlı topraklarındaki ilk okullarını 1824 yılında Beyrut’ta açtılar. 1834 yılında ise Anadolu’ya yönelerek İstanbul, İzmir, Bursa ve Trabzon’da okullar açtılar. Bu okulları 1870-1885 yıllarında Doğu Anadolu’da açılan okullar takip etti.⁸

Osmanlı topraklarında açılan Amerikan okullarından öne çıkanlar şunlardır:

Harput Amerikan Koleji: Amerikalıların Fırat Koleji, Ermenilerin ise Yeprad Koleji ismini verdikleri okul 1859 da faaliyet başlamıştır. Protestan Ermenilerin din adamı ihtiyacına binaen açılan okulda daha sonra laik eğitim verilmeye başlandı. 1000

⁶ Polat, s.628.

⁷ Polat, s.634.

⁸ Nüket Eren, *Türk Milli Eğitiminde Yabancı Okullar*, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1994, s.49.

öğrenciyi aşkın kapasitesi olan okulda Amerikan yaşam tarzının üstünlükleri anlatılmıştır.⁹

Robert Koleji: Kırım Savaşında Osmanlıya yardım etmek için gelen Amerikalı misyonerler tarafından kuruldu. İlk zamanlar Müslüman öğrenci kabul etmeyen bu kolej İttihat ve Terakki yönetiminin 1908 yılında verdiği izne dayanarak Müslüman Türk öğrencileri de kabul etmeye başladı. 1912’de Robert Akademisi olarak isim değiştiren okulda Amerikan nüfuzunda elit yetiştirmekte başarılı oldu. Ülke yönetiminde söz sahibi yüksek memurlar arasında bu okuldaki mezun olanların çokluğu dikkat çekicidir.¹⁰

Merzifon Amerikan Koleji: 1863 yılında teoloji okulu olarak kurulan okul 1886 yılında koleje dönüştü. Ermeni ve Rum ağırlıklı öğrencilerin devam ettiği bu okul aslında herkese açıktır. İngilizce, Ermenice, Rumca, Fransızca ve Türkçe eğitim vermiştir.¹¹ Bu okulların yanı sıra Anadoluda faaliyet gösteren çok sayıda Amerikan okulları vardır. Göztepe’de İzmir Amerikan Kız Koleji, Anavutköy’de İstanbul Amerikan Koleji Kız Bölümü, Nişantaşı’nda Amiral Bristol Ebe ve Hemşire Okulu, Bebek’te Robert Koleji Lise Bölümü, Üsküdar’da Amerikan Kız Lisesi bu okullardan bir kaçıdır.

Tanzimat Fermanı’nın ilan edilmesi sonrasında Osmanlı modernleşmesi pek çok alanda kendini göstermeye başlamıştır. Modernitenin devamının sağlanması geniş halk kesimlerine ulaşması bu kesimlerce kabul edilebilirliğinin oluşması, şüphesiz ki eğitim yolu ile olacaktı. Eğitim alanındaki modernleşme Osmanlı Devleti’nin Batı’ya öğrenci göndermesi, Batı tarzı eğitim kurumlarının açılması, Batılı devletlerin Osmanlı topraklarında okullar açması ile devam etmiştir. Batılı devletlerin Osmanlı topraklarında açmış oldukları bu okullarda çoğu zaman misyonerlerin doğrudan etkisi olmuş, misyonerler bu okulları, fikirlerini rahat yayacakları bir eylem aracı olarak kullanmışlardır. Yabancı okullar Tanzimat sonrası Batı düşünce sisteminin yerleşmesi için en önemli merkezler haline gelmiştir. 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarında Amerikan Protestan misyonerlerinin etkinliğinin artmasıyla 1931 yılında ilk kalıcı

⁹ Polat, s.640.

¹⁰ Eren, s.53.

¹¹ Polat, s.464.

misyon W. Goodell tarafından kurulmuş ve 1913 yılına varıldığında 450 Amerikan okulunda 25.922 kişiye eğitim verilir konuma gelinmiştir.¹²

Osmanlı topraklarındaki eğitim boşluğunu kontrolsüz bir şekilde ele geçiren yabancı okullar, kaliteli eğitim sunmanın yanında Osmanlı karşıtı propaganda merkezlerine dönüşünce okullar üzerinde bir kontrol mekanizmasının kurulmasını zorunlu kıldı. 1869 Maarifi Umumiye Nizamnamesi'nden sonra yabancıların okul açması ruhsata tabii tutulmuştur. Daha önce gelişigüzel ve ruhsatsız okullar açan yabancılar bu durumdan rahatsız olmuşlar Osmanlı yönetiminden ayrıcalık istemişlerdir.¹³ Osmanlı Devletinin çöküş döneminde olduğu göz önüne alınırsa bu nizamname pratikte pek işe yaramadı. Hele ki 1875 yılında Fermanı-ı Adalet'in yayınlanması ile yabancı okulların açılması hukuki anlamda kolaylaşınca okullar kontrol edilemez bir hızla açıldı. Bu okulların Osmanlı topraklarında yerleştirilmiş birer kale olduğu varsayılırsa yabancıların okul açılışından vazgeçmeleri imkânsız hale geldi.¹⁴

Kanun-ı Esasi dayanarak 1886'da Mekatib-i Ecnebiye ve Gayri Müslime Müfettişliği ile yeniden denetim altına alınmak istenen yabancı okulların izinleri tamamen padişah iznine tabii tutulmuştur. 1909 yılında İttihat ve Terakki yönetimi yabancı okulları çok sıkı bir denetim altına almak için yeni bir Maarifi Umumiye Kanunu çıkartmak istemiş fakat kanun henüz çıkmadan büyük tepkilere neden olmuştur. Yabancı okullara teftiş için giden Osmanlı müfettişleri okullara sokulmamışlardır.¹⁵

Birinci Dünya Savaşı başladıktan kısa bir süre sonra 1915 yılında 45 maddeden oluşan Maarif Nizamnamesi çıkarıldı. Bu nizamname o kadar teferruatlı idi ki Cumhuriyetin ilk yıllarında bile bu nizamnameden yararlanıldı. Ancak Birinci dünya savaşı ve akabindeki Kurtuluş Savaşı nedeniyle yabancı okullar üzerinde istenilen denetimin uygulanmasını sağlayamadı.¹⁶

Kurtuluş Savaşının askeri safhası sona erdikten sonra Osmanlı Döneminde bir türlü misyonerlik faaliyetlerini sona erdirmeyen yabancı okullar için ilk ciddi adım Lozan Antlaşması ile olmuştur. Osmanlı döneminde yabancı okullara tanınan

¹² Baykal Biçer, "Türkiye'de Protestan Eğitim Dizgesi 'Amerikan Kolejleri 1839-1922'", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 28, 2016, s.46.

¹³ Polat, s.635.

¹⁴ Sezen, Kılıç, "Cumhuriyet Döneminde Yabancı Okullar (1923-1938)". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt 21, Sayı 61, 2020, s.264

¹⁵ Kılıç, s.265.

¹⁶ Kılıç, s.266.

imtiyazların yeni kurulan Türk devletinin bağımsızlığına gölge düşüreceğinin farkında olan Mustafa Kemal ve Lozan Heyeti kararlı bir tutum sergilediler. Lozan Antlaşması ile yabancı okullar Türk kanun ve yönetmeliklerine tabii tutulmuş, kanun ve yönetmeliklerin çizdiği çerçevede faaliyetlerine devam etme koşulu getirilmiştir. Yabancı okullara tanınan tüm imtiyazlar böylece ortadan kaldırılmış oldu.¹⁷ 1924 Tevhidi Tedrisat Kanunu ile de ülkedeki yabancı okullar dahil tüm okullar Maarif Nezaretine bağlandı.

Çağdaşlaşmanın etkin enstrümanlarından biri olarak eğitimi kabul edersek diğer önemli enstrüman da kuşkusuz matbaadır. Çağdaşlaşma serüveninde, meydana gelen gelişmeler doğal olarak bilgi paylaşımını zorunlu kılmıştır. Bu sebeple matbaacılık faaliyetleri önem kazanmış, matbaada basılan eserler aracılığı ile propagandanın yanında eğitim faaliyetlerinden de faydalanılmıştır. 19. yüzyıl ve sonrasında matbaacılık faaliyetlerinde ciddi bir artış gözlemlendi. Sosyal, dini ve askeri alanlardaki eğitim gelişmeleri bu artışın en önemli nedeni olsa da ıslahatların halka anlatılması, devletin ücra yerleri ile başkentin yönetsel anlamda bağının güçlendirilmesi için matbaayı kullanışlı bir araç haline getireceği aşıkardı.¹⁸

Osmanlıda ilk mesleki ve bilimsel dergilerin yayın hayatına başlaması da ancak 19. yy sonlarına doğru olmuştur. Bu dergilerin yayına başlamasında kişisel girişimlerin yanı sıra resmi kurumların da etkisi vardır. Ancak sosyal yaşamda meydana gelen cemiyetleşmeye bağlı olarak da Osmanlıda yayın hayatı daha da çeşitlenmiştir.¹⁹ Osmanlıda yabancıların etkisindeki yayın faaliyetleri ticari amacın ötesinde dini misyonun geniş kitlelere ulaşması için yapılmıştır. Hristiyanlık misyonu Anadolu’da Müslümanlardan ziyade Hristiyanlar üzerinde çalışmıştır. İslam dininin Anadolu’daki yerleşik ve güçlü yapısı misyonerlerin işini zorlaştırırken Protestan misyonerleri Hristiyanlığın diğer mezheplerini Protestanlaştırmaya sevk etmiştir.

Misyon tabiri kelime itibari ile belli bir amaç uğruna görevlendirme demektir. Bu görevlendirmenin ilmi ve siyasi olabileceği gibi en yaygın kullanım biçimi dini amaçlı olandır. Bir dini ve bir mezhebi en geniş alanlara ulaştırma gayreti olarak

¹⁷ Kılıç, s.272.

¹⁸ Nalan Turna, “19. ve 20. Yüzyıl İstanbulunda Fincancılar Yokuşu, Amerikan Hanı ve Matbaacılık Faaliyetleri”, *Ankara Üniversitesi İlel Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 2020, s.75.

¹⁹ Feza Günergun, “Darülfünun Fünun (Fen) Fakültesi Mecmuası (1916-1933)”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Sayı 1, 1995, s.285.

değerlendirilen misyonerlik özellikle Hristiyanlığın yayılışı ve daha da özele indirgenirse Protestanlığın diğer din ve mezheplere karşı dönüştürücü emeli olarak ele alınabilir. Misyon işini yüklenen misyonerler ilk zamanlar genelde din adamlarından çıkmıştır. Din tek başına etkili ve yeterli olmayınca daha sonra sağlık, eğitim, diplomasi, ticaret gibi birçok alanda çalışan insanlar misyonerlik faaliyetlerine dahil olmuş, dahil olan kesimler çeşitlendikçe, faaliyetler de çeşitlenerek geniş bir çalışma alanına yayılmıştır.²⁰

Misyonerler genellikle eğitim unsurları aracılığıyla dini eğitim vermenin yanında toplumlara, sosyal, kültürel, siyasal ve etnik amaçlar doğrultusunda da yönlendirme yapmışlardır.²¹

Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu topraklarda semavi dinlere ait önemli merkezlerin olması ve çok uluslu toplum yapısı gibi etkenler misyonerlerin iştahını kabartmış, Fransız İhtilali sonrası yayılan milliyetçilik akımları Osmanlı gibi çok uluslu devletleri kaynayan kazan durumuna getirince tabir yerinde ise misyonerlere davetiye niteliğinde olmuştur. Osmanlı topraklarında pek çok misyon gurubu faaliyet göstermiştir. Bunlardan en önemlileri arasında American Board of Commissioners for Foreign Missions (ABCFM) yani Amerikan Board'tur. 27 Haziran 1810 yılında Boston'da birkaç öğrenci tarafından kurulan ABCFM²² Ortadoğu'dan Hindistan'a, Çin'den Güney Amerika'ya ve Afrika'ya kadar dünyanın birçok yerini Protestan öğretilerini yaymak için faaliyet alanına çevirmiştir. Amerikan Board'ın Osmanlı topraklarındaki etkinliği Levi Parsons ve Pliny Fisk'in Ocak 1820'de İzmir'e gelmeleri ile başlamış ve eğitim, basın, sağlık çalışmalarıyla Protestan öğretileri empoze edilmiştir.²³

İzmir'de başlayan Osmanlı Protestan misyonerliği, çalışmalarıyla kısa süre zarfında Anadolu'nun pek çok yerine ulaştı. Amerikan Board Anadolu'ya gönderdiği ilk misyon ekiplerinden özellikle dikkat edilmesini istediği konu, Osmanlı Devleti'nin siyasi ve sosyal değerlerine saygılı bir araştırma metodu izleyerek faaliyetlerin bu

²⁰ Bahattin Turgut, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Amerikan Bord Misyonerlerinin Urfa'daki Faaliyetleri", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 19, Sayı 1, 2015, s.192.

²¹ Turgut, s.211.

²² Büşra Saatci İzci ve Hicran Hanım Halaç, "Amerikan Board Misyonerlik Örgütüne Dair Çalışmaların Bibliyometrik Analizi" Cilt 7, Sayı 1, 2022, s.100.

²³ Faruk Taşkın, "Diyarbakır'da Bir Misyoner Hastanesi: Diyarbakır Amerikan Hastanesi (1908-1915)", *Tarih ve Gelecek Dergisi*, Cilt 3, Sayı 3, 2017, s.111.

doğrultuda yapılması idi.²⁴ Anadolu'da etkin propaganda için öncelikle misyon bölgeleri oluşturuldu. Amerikan Board' un girişimleri ile 1831'de İstanbul, İzmir, Merzifon, Kayseri, Sivas ve Trabzon'u kapsayan Batı Türkiye Misyonu, 1856'da Antep ve Maraş'ı kapsayan Merkez Türkiye Misyonu, 1860'da Harput, Erzurum, Van, Bitlis ve Mardin'i kapsayan Doğu Türkiye Misyonu ve 1871'de ise Samakov, Manastır, Filibe ve Selanik'i kapsayan Avrupa Türkiye Misyonu teşkilatlandı.²⁵

ABCFM idari ve yönetsel anlamda Boston'a bağlı olarak çalışıyordu. Boston'a bağlı misyon istasyonları, işleyişlerini belirleyen tüzük ve yönetmelikleri kendileri oluşturuyor, yapılan toplantılarda izlenecek yollar belirlenip Boston'a bazı konularda önerilerde bulunuyorlardı.²⁶

ABCFM Anadolu'da sadece Müslümanların yaşadığı yerlerde değil Protestanlık dışında kalan diğer Hristiyan unsurların yaşadığı yerlerde de faaliyet yürütmüştür. Süryani ve Ermeni nüfusunun kayda değer olduğu Urfa'da 1844 yılında İncil başta olmak üzere dini neşriyatların dağıtımı yapılmıştır.²⁷

Protestanların Osmanlı Devletince, Millet olarak tanınması ile beraber Protestan misyonerlik faaliyetlerinde artış gözükmemektedir.²⁸ ABCFM'nin öncelikli dini hedefi İncil'i olabildiğince tüm dünyaya yaymak, mezhepsel hedefi ise Hristiyanlık dünyasında var olagelen Katolik nüfuzunu zayıflatmak için Papalık makamının etkisini azaltmaktır. Bu hedeflerinin yanı sıra siyasi olarak misyon çalışmaları önünde engel gördükleri Osmanlı Devleti'ni zayıflatmak ve yıkımına zemin hazırlamaktır. Ayrıca Yahudileri Filistin'de toplamak gibi amaçları da kendilerine referans noktası olarak belirliyorlardı.²⁹

Protestan misyonerler eğitim ve matbaa dışında, Osmanlı topraklarında hedeflerine ulaşmak için daha özel bir alanı da kullanmışlardır ki bu alan sağlık alanıdır. Osmanlı topraklarına gelir gelmez sağlık misyonerlerini de bölgeye getirmişlerdir. Misyoner hekimler okulların ve matbaanın ulaşamadığı daha ücra ve sağlık

²⁴ Celal Öney, *Osmanlı Suriye'sinde Misyonerlik Faaliyetleri*, Maarif Mektepleri Yayınları, Ankara, 2019, s.70.

²⁵ İzci ve Halaç, "Amerikan Board Misyonerlik Örgütüne Dair Çalışmaların Bibliyometrik Analizi", s.101.

²⁶ İzci ve Halaç, s.100.

²⁷ Turgut, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Amerikan Bord Misyonerlerinin Urfa'daki Faaliyetleri", s.191.

²⁸ Turgut, s.194.

²⁹ Turgut, s.195.

hizmetlerinin yetersiz olduğu yerlere ulaşarak misyon çalışmalarının fiziksel kapsamını genişletmişlerdir. Gezici hekimlik sayesinde en ulaşılamayan yerlere bile ulaştıkları görülmüştür.³⁰

1880'lerden itibaren Amerikan Board, İstanbul ve Anadolu'nun farklı illerine başta hastaneler olmak üzere sağlık okulları, laboratuvarlar ve eczaneler gibi sağlık kurumları kurmuşlar, bu birimlerde çalışan sağlık misyonerleri din ve etnisite farkı gözetmeksizin, çoğu durumlarda da ücretsiz olarak hizmet vermişlerdir.³¹

Sağlık misyonerliğinin tarihsel referanslarına bakıldığında köklerinin Hz. İsa 'ya kadar uzandığı görülür. Hz. İsa'nın körlere, cüzzamlılara ve diğer hastalara şifa dağıttığı rivayetlerine dayanan sağlık misyonerliği, misyon bölgelerine çok eğitilmiş ve çağına göre donanımlı kimseleri göndererek halkın sevgisini kazanmayı başaramışlardır.³² Ayrıca eğitim ve matbaa ile belirli kesimlere ulaşabilirken sağlık milyonerliğinde neredeyse her kesime ulaşma imkânı vardır. Bu eğitilmiş ve her yere sempati ile ulaşma imkânına sahip misyonerler yerel ve batıl inançlarla yapılan tedavi koşullarına karşı dönemin modern tıp tekniklerini kullanmayı avantaja çevirebilmekteydiler.³³

Misyonerler faaliyet alanlarını genişletirken matbaayı da eğitim için kullanmaktan imtina etmeyeceklerdi. Dinsel ve düşünsel yeni bir evren oluşturulurken eğitim, olmazsa olmazlardandır. ABCFM yöneticileri misyon faaliyetlerinde eğitimin bu önemini kavramış, eğitsel alandaki çalışmaları da “Eğitimsel Misyon” olarak tanımlamışlardır.³⁴

Misyon çalışmaları yapılırken istenilen amaçlara ulaşmak için güçlü bir iletişim ağı gerekir. Hedef kitlelere ulaşmak bu kitleleri büyütmek için dayanağı sağlam propaganda araçlarına ihtiyaç vardır. Kitlelere ulaşmak için basın yayın en önemli yöntem olarak görülmüştür. Osmanlıda misyon matbuatının en önemli merkezi Fincancılar Yokuşu'ndaki hanlarda faaliyet gösteren matbaa evleridir. Fincancılar Yokuşu, günümüzde İstanbul'un Fatih ilçesindeki Vasıf Çınar Caddesi olarak bilinmektedir. Fincancılar Yokuşu'nda matbaacılık faaliyetlerinin yapıldığı hanlar

³⁰ Taşkın, “Diyarbakır'da Bir Misyoner Hastanesi”, s.119.

³¹ Taşkın, s.110.

³² Turgut, “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Amerikan Bord Misyonerlerinin Urfa'daki Faaliyetleri”, s.213.

³³ Faruk Taşkın, “Amerikan Board Misyonerlerinin Türkiye'deki Sağlık Faaliyetleri (1833-1923)”, *Journal of Eurasian Studies / Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 2017, s.171,

³⁴ Biçer, “Türkiye'de Protestan Eğitim Dizgesi 'Amerikan Kolejleri 1839-1922'”, s.46.

arasında Amerikan Hanı, Yusufyan Hanı, Rıza Paşa Hanı ve Sağır Han en önemlileri olarak gösterilebilir. İncil'in yaygınlaştırılması, yerel dillerdeki çevirilerinin basılması ve tüm bu İncillerin depolanması amacıyla 19. yüzyıl sonlarına doğru Amerikalı Protestanlar tarafından Amerikan Hanı inşa edildi.³⁵

Protestan misyonerler Amerika ve Avrupa dışında kalan yerlerde ancak İncil'i ve idealize edilmiş Amerikan yaşam tarzı örnek alındığında modernleşeceğine inanıyorlardı. Protestan misyonerler Amerika Birleşik Devletleri'nde de çalışmalar yapıyorlardı. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bu çalışmalar Kızılderililer ve göçmenlere yönelikti. Latin Amerika, Afrika, Asya ve Osmanlı egemenliğinin olduğu yerlerde okuryazarlık öğretimi, dini müzikler öğretimi, klasik diller özellikler Latince öğretimi yapıyor ve matbaacılık faaliyetleri yürütüyorlardı.³⁶

Fincancılar Yokuşu'ndaki Amerikan Hanı'nda bulunan Bible House (İncil Evi), Osmanlı kayıtlarında hanın adı ile anılmış genelde Bible House ve Amerikan Hanı tabirleri birbirlerinin yerine kullanılmıştır. Amerikan Hanı'nda ticaret ve sanat faaliyetlerinin yapıldığı kısımlar vergilendirilmişken ibadet için ayrılan kısımlardan vergi alınmamıştır.³⁷

ABCFM'nin Osmanlı topraklarında çalışmaya başladığı ilk andan beri gördükleri en önemli eksikliklerden biri matbaa olmuştur. İzmir'de misyon adına çalışan İngiliz Papaz Williamson kutsal metinlerin halka ulaşması için yegâne aracın matbaa olduğunu görmüş, matbaanın kurulması için çaba göstermiştir. ABCFM, Hristiyan öğretilerinin halka ulaşması için vaazı önemsemişlerdir. Vaazın ve eğitimin en büyük destekleyici unsuru olan matbaayı kaçınılmaz olarak kurup geliştirmek zorunda kalmışlardır.³⁸

ABCFM, istihdam edeceği misyonerleri eğitimi ve bölge dillerini bilen nitelikli kişilerden seçmeye dikkat etmiştir. Bu durum, misyon matbaacılık çalışmalarına olumlu yansımış, yayınlar nicelik ve nitelik olarak üst seviyelere varmıştır.³⁹ Osmanlıda başta American Board-ABCFM olmak üzere Presbyterian Board-BFMPC, American Tract Society, London Religious Tract gibi misyon grupları da matbaa çalışmalarında

³⁵ Turna, "19. ve 20. Yüzyıl İstanbulunda Fincancılar Yokuşu, Amerikan Hanı ve Matbaacılık Faaliyetleri", s.76.

³⁶ Turna, s.77.

³⁷ Turna, s.78.

³⁸ Nazan Kahraman, "Amerikan Protestan Misyonerlerin Osmanlı Coğrafyasına Yönelik İlk Matbaası: Malta (1822-1833)", *Ankara Üniversitesi İlel Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 2020, s.102.

³⁹ Kahraman, s.129.

bulunmuşlardır. Özellikle İstanbul, İzmir ve Malta matbaalarında; Ermenice, Türkçe, Rumca kitap basımı yapılmıştır. 19. yy. sonlarına doğru misyon istasyonlarının bastığı eser adedi yıllık 40.000'e ulaşmaktadır.⁴⁰

Fincancılar Yokuşu'ndaki matbaalardan çıkan içeriklerin büyük bir kısmı dini muhteviyat olsa da konusunu dinden almayan ekonomik faaliyetler ilgili şirket evrakları, bankacılık evrakları, bandrol, fatura, çek, gümrük defterleri, ticari etiketler, kartvizitler ve şirket ilanları gibi belgeler de basılıyordu.⁴¹

Tezimizin ana konusu işte bu Fincancılar Yokuşu'ndaki matbaalarda basılan, Bible House'den dağıtımı yapılan 11 serilik eserin 9. ve 10. bölümleridir. 11 ciltlik bu seri 1927 ve 1928 yılları arasında basımı yapılmış, Osmanlı ve Amerikan eğitim sistemlerine hâkim uzmanlar tarafından kaleme alınmıştır. Bu serinin kaleme alınmasındaki amaç Türk okuyucularına sade akıcı ve anlaşılır bir dil ile Amerikan eğitim sistemini bütün yönleri ile göstermektir.⁴² Ayrıca yeni kurulan Türk Devleti'nin eğitim modernleşmesinde fikir vereceği düşünülmüştür.

1927-28 yıllarında yayınlanan ve **Amerika Birleşik Devletleri'nde Nazari ve Ameli Terbiye Serisi** adı altında 11 eserden oluşan bu diziden, ulaşılabilen iki eser incelenmiştir. Osmanlıca olan orijinal metinlerin günümüz Türkçesine transkripsiyonları yapılmıştır. İncelenen eserlerde Amerika eğitim sistemi, sistemin mali dayanakları, dayandığı kanunlar ve halk eğitimi gibi konulara değinilmiştir. Tezimizin Türk Amerikan eğitimlerinin karşılaştırılmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Nazari ve Ameli Terbiye Serisi adlı eserin bölümleri, yazarları, yayınevi ve yayın yılı şöyledir:

1. Amerika Müttehit Hükümetleri Maarif Tarihçesi, Chicago Darülfünun Terbiye Şubesi mezunlarından Marion A. - Nosser M.A. Akşam Matbaası - İstanbul 1927

⁴⁰ Turna, "19. ve 20. Yüzyıl İstanbulunda Fincancılar Yokuşu, Amerikan Hanı ve Matbaacılık Faaliyetleri", s.79.

⁴¹ Turna, s.81.

⁴² Ahmet Koçak, "Amerika'dan Boğaziçine Uzanan Bir Eğitimci Mary Mills Patrick'in 'Amerika'da Kadınlara Mahsus Yüksek Tahsil' Risalesi", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, Cilt 16, Sayı 16, 2017, s.76.

2. Amerika Birleşik Devletleri'nde Tali Tahsil ve Amerikan Resmi Mektepler Sistemi, Colombia Darülfünun ve New York Teacchters Collage'i Profesörlerinden Prof. Paul Monroe, Marifet Matbaası - İstanbul 1928

3. Amerika Birleşik Devletleri'nde Erkeklerle Mahsus Yüksek Tahsil, Chicago Darülfünun Terbiye Şubesi mezunlarından, İzmir Enternasyonal Kolej Müdürü Dr. Cass Arthur Reed, Suhulet Matbaası - İstanbul 1928

4. Amerika Birleşik Devletleri'nde Kadınlara Mahsus Yüksek Tahsil, İstanbul Kız Koleji Sabık Müdürü Dr. Mary Mills Patrick, Selamet Matbaası - İstanbul 1928

5. Tali ve Ali Mekteplerde Kulüp Teşkilatı, Mr. Ernest Heden, yayın yeri yok 1928

6. Amerika Maarifinde Spor Programı , Mr. Chester Toben, yayın yeri yok 1928

7. Amerika'nın Müttehit Hükümetlerinde Mesleki Talim ve Terbiye, Robert Koleji muallimlerinden Prof. Scipio, Selamet Matbaası - İstanbul 1928

8. Kurslar ve Halk Dershaneleri, Dr. Fred Goodsell, yayın yeri yok 1928

9. Amerika Birleşik Devletleri'nde Maarif - İdare-i Maliye ve Kavanin, Beyrut Amerikan Darülfünunu Müdürü Bayard Dodge, Selamet Matbaası 1928

10. Talim ve Terbiye ve Halk, Miss Margaret White, Selamet Matbaası - İstanbul 1928

11. Amerikan Terbiye Prensipleri Hülasası, yazar yok, yayın yeri yok.⁴³

İncelememizin konusu, serinin 9 ve 10 numaralı eserlerdir. Her iki eserde de “Karilere Birkaç Söz” başlığıyla esere giriş yapılmıştır. Eserin yazılış amacı ve yöntemi izah edilmiştir. “Amerika Birleşik Devletleri'nde Maarif- İdare-i Maliye ve Kavanin” eserinin girişinde okuyuculara, yayınlanan ve yayınlanacak olan risalelerin olduğu duyurusu yapıldıktan sonra eserlerin eğitim alanına dikkat çekmek, eğitim ile ilgili bilinç uyandırmak ve bunun için de Amerikan eğitim sistemini kısa, anlaşılır bir üslupla, gerçeğe dayandırılarak gözler önüne sermek istenmiştir. Bilimsel bakış açısı

⁴³ Demir, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarına Bir Örnek”, s.52-53.

temelinde genel eğitim anlayışının Amerika’da nasıl uygulandığı gösterilmek istenmiştir.⁴⁴

Serinin bölümleri hem Türkiye hem de Amerika eğitim sistemine yakından tanık olan ve eğitim alanında uzman kişiler tarafından yazılmış olması, eğitim ile alakadar olan Türk okuyucularına fayda sağlayacağı düşünülmüştür.⁴⁵

Serinin özel matbaalarda basılmış olması herhangi resmi bir kurum, kuruluş ve şahıs ismine atıf yapılmamış olması, meraklıların seriyi Bible House’den istedikleri takdirde temin edebilmeleri gibi nedenler serinin şahsi girişimler sonucunda kaleme alındığını düşündürmektedir.

Künye bilgileri incelendiğinde serinin yazarlarından Dr. Cass Arthur Reed, Prof. Scipio ve Dr. Mary Mills Patrick’in bir dönem Türkiye’de bulundukları ve eğitim kurumlarında görev aldıkları görülür. Ölümü ile ilgili The New York Times gazetesini internet haberine göre Dr. Fred Goodsell’in bir süre Maraş ve Antep’te bulunduğunu öğreniyoruz.⁴⁶

Transkriptini yaptığımız 9 bölüm yazarı olan Bayard Dogde, 1883 yılında New York doğdu. Lisans eğitimini Princeton Üniversitesi’de, lisansüstü eğitimine ise Columbia Üniversitesi’nde tamamladı. Suriye Protestan Koleji’ne katılarak Batı Salonu’nun Direktörlüğünü yapan Bayard Dodge, 28 Haziran 1923 tarihinden itibaren Beyrut Amerikan Üniversitesi’nde uzun yıllar çalıştıktan sonra bu üniversiteden emekli oldu. 30 Mayıs 1972’de hayatını kaybeden Dodge, İslamiyet’in ortaçağı ile ilgili çalışmalar kaleme aldı.⁴⁷

Beyrut Amerikan Darülfünunu Müdürü Bayard Dodge tarafından kaleme alınan 9 numaralı, “Amerika Birleşik Devletleri’nde Maarif - İdare-i Maliye ve Kavanin” adlı eserde genel olarak Amerika Birleşik Devletleri’ndeki eğitim sisteminin finansal kaynakları ve eğitim sisteminin dayandığı kanunlar ile alakalı bilgilendirme yapılmıştır.

Dodge, esere Amerikan eğitim sistemi ile ilgili bir değerlendirme ile giriş yapmış, özellikle Fransa gibi merkezi devlet yapılanmasına sahip kimi Avrupa ülkelerinin

⁴⁴ Bayard Dodge, *Amerika’da Maarif İdare-i Maliye ve Kavanin*, Selamet Matbaası, 1928, s. 4.

⁴⁵ Mis. Margaret White, *Talim ve Terbiye ve Halk*, Selamet Matbaası, İstanbul, 1928, s. 4.

⁴⁶ <https://www.nytimes.com/1976/08/14/archives/dr-ff-goodsell-missionary-dies-church-leader-and-educator-served.html> (Erişim Tarihi: 01.01.2024).

⁴⁷ İman Abdallah Abu Nader, “*Bayard Dodge Collection, 1895-1972*”, A Finding Aid to the Collection in the University Libraries, AUB, Beyrut, 2017 s. 3.

eğitim sistemlerinin tekdüzeliğine karşın Amerikan eğitim sisteminin çoklu çeşitli yapısının üstünlüklerini anlatmaya çalışmıştır. Merkezi bir idari yapıya sahip olan bu devletlerde eğitimin tek merkezden yönetildiği ve eğitim bakanlığı sayesinde ülkenin her yerinde aynı derecedeki eğitim kademelerinde aynı programın uygulandığı, aynı kitapların okutulduğu dile getirilmiştir. Bu tip merkezi eğitim anlayışı çerçevesinde düşünüldüğünde Amerikan eğitimini anlamanın güç olacağı üzerinde durulmuştur.⁴⁸

Amerikan eyaletlerinin fiziki, beşeri, ekonomik özelliklerinin oldukça farklı olması ve her eyaletin Avrupa'daki bazı devletlerden büyük olması gibi gerekçeler, eğitim taleplerinin ve dolayısıyla eğitim sistemlerinin farklı olmasına neden olduğu düşünülmektedir.

“Karilere Birkaç Söz” başlığı ile başlayan eserde; Pay-ı Tahttaki Maarif Kalemî, Mahalli Teşebbüsler ve Hükümetin Nezareti, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Serbest İdarenin Faydaları, Numune Olarak New York Hükümeti Maarif Teşkilatı, Mekteplerle Münasebet, Hususi Müesseseler, Siyasi Bî'tarafılık, Geri Kalmış Cemaatler ve Köyler, Hususi Bir Tarzda İdare Olunan Mektepler, Hocaların Yetiştirilmesi, Mektep İdaresi, Darülfünun İdaresi başlıkları ile son olarak da “Netice” kısmı yer almaktadır.

Mis. Margaret White tarafından yazılan serinin 10 numaralı eseri ise “Talim ve Terbiye ve Halk” ismini taşımaktadır. White, eserinde genel olarak eğitim ve öğretimin Amerika için ne denli önemli ve vazgeçilmez olduğu üzerinde durmuştur. White, çocukların eğitimi üzerinde de sıklıkla durmuştur. Çocuk eğitiminde tek tip eğitim anlayışından vazgeçilmesi gerektiği, her çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına binaen eğitim içeriğinin hazırlanması gerektiği vurgulanan eserde, bedensel eğitimin en az zihinsel eğitim kadar önemli olduğunu anlatılmaya çalışmıştır. Zihinsel ve bedensel olarak sağlıklı bireyler, sağlam toplum inşasının yapı taşı olarak görülmüş, bunun için de sağlık eğitimi üzerinde durulmuştur.⁴⁹

Cumhuriyet kurulduktan sonra eğitim alanındaki modernleşme çalışmaları için dayanak noktası gerekiyordu. Bunun için başka ülkelerde hali hazırda yürürlükte olan sistemler incelenmiş, konunun uzmanı kimseler tarafından yazılan eserlere önem verilmiştir. Ülkeyi çağdaş dünyanın ayrılmaz parçası haline getirmek için Millî

⁴⁸ Dodge, s.7.

⁴⁹ Demir, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarına Bir Örnek”, s.60.

Mücadelenin ilk anlarından itibaren eğitim işlerine büyük önem verilmiştir. Yolu eğitimden geçmeyen çağdaşlaşma sürecinin, sağlam temeler üzerine oturtulmasının imkansızlığı görülmüş, milli ve laik eğitim anlayışı oluşturulmuştur. Çağı yakalama konusunda sınıfta kalan eski eğitim anlayışı terk edilerek Batı'dan örnek alınan anlayış, Türk toplumunun karakteristik yapısı göz önünde bulundurularak harmanlama yapılmış.⁵⁰ Türk devrim anlayışını benimsemiş; modern, laik insan/birey yetiştirilmesi hedeflenmiştir.⁵¹ İnsan/birey yetiştirme uygulaması için yasalar, yönetmelikler, basın-yayın, bilimsel çalışmalar gibi enstrümanlardan yararlanma yoluna gidilmiştir.⁵² Nihai noktada sosyalleşen bireyin, Türk devrim değerlerinin özümsemesi, devrimin korunması ve gelecek nesillere aktarılması öncelikli olarak ele alınmıştır.⁵³

Eğitim alanındaki reformların başarılı olması için Avrupa ve daha sonraları Amerika Birleşik Devletleri'nden getirilen uzmanlar Türk eğitim sisteminin sorunları ve çözüm önerileri ile ilgili geniş çaplı raporlar hazırladılar.⁵⁴ Türk eğitim sisteminin merkezîyetçi özelliği başlıca eleştiri konusu olmuş, bunun yanı sıra raporlarda; okullardaki haftalık ders saatinin fazla olduğu, seçmeli ders seçeneklerinin az olduğu,⁵⁵ eğitim öğretim programı hazırlanırken öğrenci, öğretmen, veli ve eğitim ile alakalı diğer birey ve organizasyonların sürece dahil edilmediği, okulların sayısının az olduğu, okullardaki fiziksel koşulların yetersiz olduğu, ezberci eğitimin uygulandığı, öğretmenlerin mesleklerini benimsemedikleri gibi konular ön plana çıkmıştır.⁵⁶

Türkiye'ye gelen yabancı eğitim uzmanları içerisinde en önemlisi hiç şüphesiz ki John Dewey'dir. Mustafa Kemal Atatürk'ün özel davetlisi olarak Türkiye'ye gelen Dewey, Türkiye'deki incelemeleri esnasında bir ön rapor hazırlamış asıl teferruatlı raporu ise ülkesine döndükten sonra yazmıştır. Dewey, okulu hayatın kendisi olarak

⁵⁰ Demir, s.50.

⁵¹ Nurhayat Çelebi, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitimde Denetim Anlayışı (1923-1946)", *The Journal of Academic Social Sciences*, Sayı 27, 2016, s.19.

⁵² Çelebi ve Asan, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarındaki (1923-1946) İnsan/Birey Yetiştirme Paradigmasının Son Osmanlı Birikimi İle Karşılaştırmalı Analizi", s.143.

⁵³ Çelebi ve Asan, s.144.

⁵⁴ Yüksel Marim ve Rıza Sam, "1950-1960 Arası Amerikalı Uzman Raporları Bağlamında Türk Eğitim Sistemine Çizilen Yol Haritası", *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, Sayı 30, 2018, s.27.

⁵⁵ Marim ve Sam, s.31.

⁵⁶ Marim ve Sam, s.30.

görmüş, ilerlemeci eğitim felsefesi düşüncesini ortaya atarak toplumsal gelişimin odak noktası olarak okulu göstermiştir.⁵⁷

Cumhuriyet Dönemi eğitim anlayışının toplumda karşılık bulması için dışarıdan gelen eğitim uzmanlarının hazırladığı raporlar bir nevi reçete görevi görmüş, bu reçetenin uygulanması için yeni yasaların yapılması lüzumlu hale gelmiştir.

1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 1924 yılında Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu, 1926 yılında Maarif Teşkilâtına Dair Kanun, 1926 yılında İlk Mektep Muallim ve Vazifeleri Hakkında Kanun, 1928 yılında Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbiki Hakkında Kanun, 1933 yılında Maarif Vekaleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkında Kanun, 1933 yılında İstanbul Darülfünunu'nun İlgasına ve Maarif Vekaletince Yeni Bir Üniversite Kuruluşuna Dair Kanun, 1937 yılında Köy Öğretmenleri Kanunu, 1940 yılında Köy Enstitüleri Kanunu, 1942 yılında Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanunu, 1949 yılında Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun⁵⁸ gibi kanunları Cumhuriyet dönemi eğitim alanında yapılan önemli birkaç yasal düzenleme içinde gösterebiliriz.

Çalışmamızın asıl konusu olan “Amerika Birleşik Devletleri’nde Nazari ve Ameli Terbiye Serisi” eserini analiz edebilmek ve Amerikan eğitim sistemini anlamak ve bu sistemi sağlam bir zemine oturtabilmek için Amerika Birleşik Devletleri’nin kuruluş felsefesini, idari teşkilatlanmasını, coğrafi ve demografik özelliklerini iyi bilmek gerekir.

Amerika Birleşik Devletleri (The United States of America), elli eyalet ve bir de federal bölgeden müteşekkil anayasal bir cumhuriyettir. Büyük Okyanus ve Atlas Okyanusu arasında yer alan ülke, kuzeyde Kanada güneyde ise Meksika ile sınır komşusudur. Kuzeybatısındaki Alaska toprakları, Bering Boğazı ile Rusya’dan ayrılır. Ayrıca Büyük Okyanus’ta ve Karayipler’de adaları bulunmaktadır. Dokuz milyon km²’yi aşkın yüzölçümü ile kimi eyaletleri pek çok orta ölçekli devletten daha geniş bir toprağa sahiptir.⁵⁹ Nüfus miktarı bakımından dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olan

⁵⁷ Murat Bülbül, “2000’li Yılların Eğitim Problemlerine 1920’lerden Çözüm Önerileri: Dewey’den Bugüne Ne Değişti?”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 7, Sayı 3, 2009, s.668.

⁵⁸ Muhsin Hesapçıoğlu, “Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi”, t.y., s.123.

⁵⁹ Dodge, s.8.

Amerika, kurulduğundan beri göç aldığı için demografik çeşitliliğin de en fazla olduğu devletlerdendir.

Coğrafi Keşiflerden sonra Amerika kıtasının kuzey topraklarına yerleşen 13 İngiliz kolonisinin, İngiltere Krallığına karşı yüksek vergileri protesto amaçlı başlatmış oldukları isyanlar sonucunda, 4 Temmuz 1776 yılında “Bağımsızlık Bildirgesi” imzalanmış, bu bildirge ile Amerika Birleşik Devletleri (U.S.A) kurulmuştur. 17 Eylül 1787 yılında ise Amerikan Anayasası kabul edilerek federatif çoğulcu demokrasiye geçilmiştir. Eyaletlerin bir araya gelmesi ile oluşan Amerika Birleşik Devletleri’nde her eyalet kendi yöneticisini seçer. Her eyaletin kendine has yasaları, mahkemeleri ve bütçesi bulunmaktadır.⁶⁰ Amerika Birleşik Devletleri’nde idari yapılanma kabaca üç aşamaya ayrılabilir: Birinci ve en üst düzeyde federal devlet bulunur. İkinci düzeyde eyaletler bulunur. Üçüncü düzeyde ise çok geniş bir tabana ve çeşitliliğe sahip yerel yönetimler bulunur.⁶¹ Yerel yönetimler bulundukları eyaletlerin kanunlarına aykırı olmamak koşulu ile talep ettikleri yasal düzenlemeleri yapma hakkına sahiptirler. Adem-i merkeziyetçilik yönetim anlayışının tam anlamıyla uygulandığı Amerika Birleşik Devletleri’nde, yerel yönetimlerde formüle edilmiş bir yönetim biçimi asla akla gelmemelidir. Yerel yönetimlerde çok fazla sayıda ve modelde idari teşkilatlanmadan söz edilebilir. Yine de yerel yönetim birimlerini, Vilayet (County), Belediye Yönetimi (Municipal), Okul Bölgesi (School District), Özel Bölge (Special District), ve Kasaba Yönetimi (Township) olarak ayırmak mümkündür.⁶²

1.1.1. Amerika’da Yerel Yönetimler ve Eğitim

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki yerel yönetimlerin en önemli işlevi, kamu hizmetlerinin ivedi ve etkin bir şekilde uygulanmasında sağladığı kolaylıktır. Yerel yönetimler, sorumlulukları ve işlevleri bakımından bağlı bulundukları eyalete göre değişiklik arz eder. Çoğu zaman yerel yönetimlerin merkezi hükümetle işi olmaz. Bütün faaliyetlerini bağlı bulundukları eyalet üzerinden yürütürler. Bu bakımdan eyalet sistemini ülkemiz gibi üniter devlet yapılanması ile kıyaslamak oldukça zordur. Yerel

⁶⁰ Gökhan Bas, “Amerika Birlesik Devletleri Egitim Sistemi: Karsilastirmali Bir Calisma”, *Journal of Educational Science*, Cilt 1, Sayı 1, 2013, s.64.

⁶¹ Ufuk Ayhan, “Amerika Birleşik Devletlerinde Yerel Yönetimler”, t.y., s.103.

⁶² Mehmet Arslan, “Amerika Birleşik Devletleri’nde Mahalli İdarelerin Mali Yapısı ve Merkezi İdare İlişkileri”, t.y., s.151.

yönetimlerin görev ve yetkileri, eyaletlerin verdiği izin ölçüsüne göre değişmektedir.⁶³ Kendi gelirlerinin yanı sıra eyalet bütçesinden kendilerine ayrılan fonların dışında merkezi hükümetten nerede ise hiç pay almazlar. ABD'deki idari yapılanma zamanın ve toplumun gereksinimleri doğrultusunda sürekli değişim dönüşüm dinamizmine sahiptir. Bu sebeple bazen çözüme engel olan kurallar konusunda direktme yapılmaz.⁶⁴ Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yerel yönetim birimleri ve işlevlerini şöyle sıralayabiliriz:

County: Vilayet olarak adlandırılabilen bu birimler, eyalet içindeki en büyük yönetim organizasyonudur.⁶⁵ Birkaç şehir, kasaba ve köylerden oluşur. Kendi seçilmiş meclisleri mevcuttur.⁶⁶

Municipality: Belediyelik birimler olarak da geçer; town, village, brought gibi adlar ile anıldıkları görülür. Vilayet birimleri kadar büyük ve yoğun olmazlar.⁶⁷ İşlevsellik anlamında en önemli birimlerdir. Eğitim, halk sağlığı, park, kütüphane, kanalizasyon, su ve sokak düzenlemeleri gibi alanlarda kamu hizmeti sunarlar.⁶⁸

District: özellikle belli bir amaç için teşkilatlanmış idari yapılardır.⁶⁹ Faaliyet alanları su, kanalizasyon, çevre ve daha büyük ölçekte ise havaalanı, köprü, terminal gibi alanlarda hizmet üretirler.

School Districts: Okul Bölgeleri olarak tanımlanabilecek bu bölgeler, özel amaçlı bölgelerin eğitim ile ilgili olan kısımlarıdır. İlk, orta ve yüksek öğrenim bu yönetim teşkilatları tarafından icra edilir. Okullar ile ilgili bütün işleri yapma yetkisine sahiptirler. Okul yönetimi konusunda özerk bir yapıya sahiptirler.⁷⁰ Okul bölgelerinin özerk yapısı, siyasi ve dini olarak okulların tarafsız olması, kimi odakların baskılarıyla eğitimin amacından koparılması önünde engel teşkil eder. Bu durum Amerikan demokrasisi için vazgeçilmezdir.⁷¹

⁶³ Ayhan, “Amerika Birleşik Devletlerinde Yerel Yönetimler”, s.117.

⁶⁴ Ayhan, s.118.

⁶⁵ Ayhan, s.107.

⁶⁶ Arslan, “Amerika Birleşik Devletleri'nde Mahalli İdarelerin Mali Yapısı ve Merkezi İdare İlişkileri”, s.153.

⁶⁷ Ayhan, “Amerika Birleşik Devletlerinde Yerel Yönetimler”, s.109.

⁶⁸ Arslan, “Amerika Birleşik Devletleri'nde Mahalli İdarelerin Mali Yapısı ve Merkezi İdare İlişkileri”, s.154.

⁶⁹ Ayhan, “Amerika Birleşik Devletlerinde Yerel Yönetimler”, s.112.

⁷⁰ Arslan, “Amerika Birleşik Devletleri'nde Mahalli İdarelerin Mali Yapısı ve Merkezi İdare İlişkileri”, 156.

⁷¹ Dodge, s.20.

Kasaba yönetimleri: Gittikçe önemini yitiren ve yetkilerini zaman zaman eyaletlere devreden yönetim birimleridir. Ülkenin her noktasında yaygın olarak bulunmayan bu yönetimler, ülkenin geleneksel birimleridir. Belediyelerle beraber su, kanalizasyon, çöp, kütüphane gibi hizmetleri yürütürler. Kimi yerlerde ise sadece taşra özellikli hizmetler sunarlar.⁷²

Amerikan yönetim teşkilatı, eğitim üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Eğitim-öğretim etkinlikleri planlanıp uygulanırken yerinden yönetim anlayışının eğitime yansması görmezden gelinmez. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eğitimi etkileyen faktörlerden idari yapı incelendikten sonra, diğer bir etken ise Amerika Birleşik Devletleri'nin eğitim geçmişi'dir. Eğitim geçmişi incelenmeden eğitim sisteminin geldiği nokta hakkında fikir yürütmek zordur.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk zamanlarda eğitim ve öğretim kiliseler tarafından verilmekteydi. Bu sebeple o dönemde neredeyse kilise sayısınca değişik eğitim sistemlerinin de olduğu söylenebilir. Bu dönemde okulun temel amacı, bireyleri İncil konusunda eğitmek ve onların mezhepsel vazifelerini yerine getirmeye teşvik etmektir.

1700'lerin sonlarında kırdan kente doğru oluşan göçlerin ardından eğitim, "metropolitan deneyimi"ni benimsemeye başladı. Makineleşmeyle beraber endüstriyel gelişme doğrultusunda mesleki eğitimler de başladı. Göçler sonucunda çok kültürlü Amerikan toplum doğasının eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için "çok kültürlü eğitim" ön plana çıktı. Bu eğitim yaklaşımı farklı dinlere inan, farklı diller konuşan ve farklı ırklardan gelen kişilerin Amerikan toplum değerlerini benimsemiş bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir.⁷³

19. yüzyılın ikinci yarısından sonra bazı eyaletlerde vergilerden elde edilen gelirlerle desteklenen ilkokullar, faaliyete başlamıştır. Michigan Eyaleti Yüksek Mahkemesi, 1870'lerde bir okul bölgesinde ikamet eden yurttaşların okul açma ve okul için finans kaynağı oluşturması iznini onaylamıştır. Bu onay, başka eyaletlerde açılacak olan okullar için emsal teşkil etmiştir. 1819'a gelindiğinde dinsel eğitimden arındırılmış

⁷² Arslan, "Amerika Birleşik Devletleri'nde Mahalli İdarelerin Mali Yapısı ve Merkezi İdare İlişkileri", s.155.

⁷³ Bas, "Amerika Birleşik Devletleri Eğitim S", s.65.

ilk üniversite olan Virginia Üniversitesi'nin kurulmasıyla eyalet üniversitelerinin kurulması hızlanmıştır.

1.1.2. Amerikan Eğitim Sisteminin Yapısı ve Genel Amaçları

Amerika Birleşik Devletleri'nin federatif yapısı, her eyaletin kendine özgü bir eğitim yönetim sistemine sahip olmasına neden olmaktadır. Ülkede elli eyalet bulunması, dolayısıyla elli farklı eğitim sistemi ve eğitim yöneticisi yetiştirme modeli bulunmasına rağmen, bu alan genel olarak merkezi eğilimlere sahiptir. Eğitim yönetimi, Amerika Birleşik Devletleri'nde yerel yönetimlere, yani eyaletlere, devredilmiştir.⁷⁴

Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanan yerinden yönetin anlayışının etkisini eğitimin bütün aşamalarına bariz bir şekilde yansıdığı su götürmez bir gerçektir. Eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, eğitim programlarının uygulanması, uygulama esnasında ihtiyaç duyulan okul binası dahil bütün araç gereçlerin tedarikini ulusal hükümetten ziyade eyaletler ve yerel yönetimler üstlenmiştir. Bu sebeple üniter devletlerde görmeye alışık olduğumuz, ülkenin her yerinde uygulanan tek tip eğitim programından Amerika için söz etmek mümkün değildir.⁷⁵ Eyaletlerin ve ülke genelindeki okulların eğitim mevzuatını oluşturma, ihtiyaç halinde ise mevzuat değiştirme hak ve yetkileri olduğundan ulusal bir eğitim yasası veya mevzuatı yoktur. Bu yüzden eğitim programlarını belirleyen ve düzenleyen ulusal bir mevzuat bulunmadığı gibi okul yapısını belirleyen herhangi bir ulusal düzenleme de söz konusu değildir. Eğitim mevzuatı tarihsel süreç içerisinde bölge koşulları da göz önünde bulundurularak ortaya çıkan eğitim ihtiyaçları neticesinde şekillenmiştir. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri'nde eyalet sayısınca farklı eğitim uygulamaları olduğunu iddia etmek çok da hatalı bir fikir değildir. Fakat bu demek değildir ki federal hükümet eğitim sürecinin hiçbir aşamasında yoktur. Yerelde çözüm bulunamayan kimi sorunlara federal hükümetçe çözüm aranır. Eğitimin uygulanması hususunda çok müdahil olmayan federal hükümetin eğitim konusunda vatandaşlar arasında fırsat ve imkân eşitliği yaratmak, niteliklerinin artırılması için eğitimin bütün bileşenlerini desteklemek, bilimsel inceleme çalışmalarına katkı sunmak gibi sorumluluklar üstlenir.⁷⁶

⁷⁴ Bas, s.74.

⁷⁵ Dodge, s.6.

⁷⁶ Bas, “Amerika Birlesik Devletleri Egitim S”, s.66.

Her ne kadar eğitimin yönetim anlayışı çeşitlilik gösterse de genel anlamda üzerinde uzlaşılan eğitim hedefleri vardır. Bu hedeflerden bazıları; bireylerin kendini ifade edebilme yeteneğini geliştirmek, günlük hayatta karşı karşıya kalınan problemlere akılcı pratik çözüm yolları geliştirme kabiliyeti edindirmek, bireylerin bedensel ve psikolojik olarak gelişimlerini desteklemek, bireyin toplumsal ve hissi ilerlemelerine katkı sunmak en mühimleri arasında gösterilebilir.⁷⁷ Bu hedefleri daha özele indirgemek gerekirse 1920’li yıllarda Amerikan eğitimcileri tarafından yedi hedef tespit edilmiştir. Bunlar: Sağlıklı bireyler yetiştirmek, ailenin kıymetli bir üyesi hissine sahip bireyler yetiştirmek, devletin genel değerlerini özümsemiş ve bu değerlere sahip çıkan bireyler yetiştirmek, mesleğinin inceliklerine vakıf olmuş meslek icra etme konusunda en iyi bireyler yetiştirmek, alet ve edevat kullanma konusunda yetkin bireyler yetiştirmek, boş zamanlarını değerlendiren bireyler yetiştirmek, öğrenme tekniğini bilen bireyler yetiştirmek ve ahlak sahibi bireyler yetiştirmek olarak formüle edilmiştir.⁷⁸

ABD’deki eğitim hedefleri toplumun ve bireyin ihtiyaçları doğrultusunda organize edilir. Merkezi hükümetin zorunlu bir program dayatması mümkün değildir. Geçmişte bu tarz dayatmalar denenmiş fakat büyük toplumsal reaksiyonlara neden olduğu görülmüştür. Geçmişte Tennessee’de hükümet, okullarda Evrim Teorisi’nin okutulmasını yasaklayan bir karar aldı. Bu karar halkın büyük tepkisine neden oldu. Öyle ki, Evrim Teorisi karşıtı olan muhafazakar birçok vatandaşın bile bu kararı eleştirmesine olanak sundu. Yine Oregon’da hükümet, öğrencilerin özel okullara gitmesini engelleyen bir karar aldı. Buradaki amaç Oregon’da özel okullardaki Katolik etkisini kırmaktı. Bu karar o günün Amerikan gazetelerinde geniş yer aldı. Karar karşıtı bir kamuoyu oluşmasına neden oldu. Her iki olayda da görüldüğü gibi Amerikan eğitiminde belli bir zümrenin ya da fikrin tahakkümü söz konusu değildir. Böyle bir durumda özgürlükçü Amerikan vatandaşları kontrol edici bir güç olarak sahneye çıkar.⁷⁹ Amerika’daki eğitimin üniter devletlerdeki merkezi eğitim sistemlerinden ayrılan başka bir yanı da, öğretmenlere ve öğretmenlerin uyguladıkları eğitim usullerine, ülkece tanınma imkanı vermesidir. Merkezi eğitimin uygulandığı bir ülkede, bir öğretmenin mesleki olarak ulaşabileceği en zirve nokta, başkentteki en iyi okula geçmektir. Oysaki serbest eğitim anlayışının olduğu ABD’de çok ücra bir köydeki bir öğretmenin

⁷⁷ Bas, s.68.

⁷⁸ White, s.8.

⁷⁹ Dodge, s.11.

uyguladığı eğitim usulü, ülke çapında büyük bir şöhret ve kabul kazanabilir. Chicago yakınlarındaki Winnetka isimdeki küçük bir yerleşim biriminde uygulanan eğitim modeli tüm Amerika tarafından bilinmekte ve Amerikan halkının buraya ilgi duymasına neden olmaktadır.⁸⁰

1.1.3. Amerika'daki Eğitim Kademeleri

Okul Öncesi Eğitim

Okul çağına gelmemiş çocukların öncelikli olarak bakımının yapıldığı ilerleyen aylarda ise bakım ve eğitim hizmetlerinin birlikte yürütüldüğü müesseselerdir. Daha çok ebeveynlerden her ikisinin de iş hayatına atılması ile beraber bir zorunluluk olarak ortaya çıkan bu kurumlardan kreş ve gündüz bakım evlerinde bakım hizmetleri ön planda iken anasınıfı, anaokulu gibi yerlerde ise hem bakım hem eğitim işlevinden yararlanılır.⁸¹

Günümüzde nerede ise tüm dünyada olduğu gibi Amerika Birleşik Devletleri'nde de okul öncesi eğitimi, eğitim organizasyonunun birinci aşamasını oluşturur. Formel eğitim çağına gelmemiş çocuklara öz bakım becerisinin kazandırılması, güven ve başarı duygusun edindirilmesi ve çocukları ilerideki okul hayatına hazırlamak ve çocukların uyum sağlamalarını kolaylaştırmak için faaliyet gösterirler. Amerika Birleşik Devletleri'nde okul öncesi eğitimde etkinlikler çocukların seviyelerine uygun olarak oyunlaştırılmış drama şeklinde yapılır. Çocukların görsel, dilsel, müzikal, teatral, bedensel hareketler gibi becerilerini geliştirilmesi amaçlanır. Yirmi kişiyi geçmeyen sınıf ortamlarında eğitim yapılır. Okul öncesi eğitim genel anlamda parasızdır. Dar gelirli ailelerden gelen çocuklar için federal hükümetçe maddi olarak desteklenen programlar da bulunmaktadır.

İlköğretim

6-12 yaş aralığındaki çocukların bilişsel gelişimlerinin güçlendirilmesi, duyuşsal yeteneklerinin doğru yönlendirilmesi ve psiko-motor becerilerinin geliştirilmesi için eğitim etkinliklerinin yapıldığı kurumlardır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ilköğretimde klasik anlamdaki sınıflar pek görülmez. Sınıfsız devreler denilebilecek

⁸⁰ Dodge, s.12.

⁸¹ Ebru Deretarla Gül, "Meşrutiyet'ten Günümüze Okul Öncesi Eğitim", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1, 2008, s.276.

pratikler vardır. Genellikle bizdeki ilkokulun üçüncü sınıfına kadar olan zamanı içine alır. Derslere ayrılan süre esnek olup işbirlikli öğrenme de denilen grup, takım çalışmaları uygulanır. Bireysel öğrenmenin yanı sıra çocuklara içinde bulundukları ekibe karşı sorumluluk geliştirilmesi amaçlanır. Küçük gruplar tarafından, dersler arası bağlantılar göz önüne alınarak proje çalışmaları yapılır. Bu kademedeki okuma, yazma, diksiyon, matematik, müzik, resim ve drama eğitimi gibi dersler verilmektedir.

Ortaöğretim

Üç yıllık sınıf devresi ve üç yıllık normal devre olmak üzere toplam altı yıllık devreden oluşan ilköğretimden sonra yine altı yıllık bir orta öğretim dönemi vardır. Bu altı yıllık orta öğretimin, ilk üç yılı ortaokul yani “junior high” ve diğer üç yılı ise lise yani “senior high” programından ibarettir. Ortaöğretimin genel hedefleri arasında, günlük yaşamda karşılaşılan sorunlara etkili çözümler bulmak, düşünme becerisi edindirmek, sosyal faaliyetlerle bireyin toplum içerisinde sosyalleşmesine ortam hazırlamak, ruhsal zihinsel ve bedensel olarak sağlıklı bireyle yetiştirmek gibi kazanımlar gösterilebilir. Ortaöğretimin ortaokul döneminde mesleki yol göstericiliğe önem verilir. Bu dönemde oluşmaya başlayan meslek bilinci öğrencilerin meslek seçiminde rehberlik eder. Bu nedenle ortaöğretimin lise döneminde öğrenciler kendileri için bir temel alan ve bir de yan alan seçerler. Meslek seçimi ile beraber girmek istedikleri üniversitelerin kabul koşulları doğrultusunda üniversiteye hazırlık yaparlar. Mesleğe ve üniversiteye hazırlığın yanı sıra lise dönemi sosyalleşmenin baskın olduğu zamandır. Bu nedenle ilgi yelpazesine göre pek çok kulüp, etkin bir şekilde faaliyet gösterir. Bunun yanı sıra okullardaki kütüphaneler etkin bir şekilde kullanılarak panel, seminer, konferanslarla öğrencilerin akademik bilgi eksikliği giderilir. Yine öğrencilerin sosyal hayata eklemlenmesi için kimi günlerde sosyal görevler verilir.

Yükseköğretim

Liseden sonra devam edilen yükseköğretim kurumlarında iki veya dört yıllık eğitim verilir. Meslek yüksek okulları, kolejler ve üniversiteler olarak kategorize edilebilecek yüksek öğrenimde, yüksek okullarda ön lisans eğitimi verilir. Mesleki toplumsal konular işlenir. Lisans eğitimi ise kolejlerde ve üniversitelerde verilir. Amerika Birleşik Devletleri’nde kolej ve üniversite kavramları iç içe geçmiş ve çoğu durumda birbirinin yerine kullanılsa da aralarında küçük nüanslar vardır. Kolejler daha

özel alanlarda eğitim veren ve daha çok meslek edindirme amaçlı küçük okullar iken üniversiteler çok yönlü eğitimin verildiği büyük çaplı okullardır. Her yükseköğretim kurumu öğrencileri kendi belirledikleri koşullar çerçevesinde kabul eder. Ortaöğretim notları ve ülke genelinde uygulanan başarı ve yetenek sınavları, referans mektupları gibi kriterler öğrenci kabulünde baz alınan kriterlerdir. Ayrıca kimi yüksek eğitim kurumları, bunların yanı sıra kendi uyguladıkları sınav sonuçlarına göre de değerlendirme yaparlar.⁸² Özerk bir oluşuma sahip yüksek öğrenimde katı kurallara bağlı kalınmadan üniversiteler arası ders ve kredi transferleri yapılabilir.⁸³

Amerika Birleşik Devletleri'nde örgün eğitim çağı dışına çıkmış yetişkin bireylerin eğitimi de unutulmamıştır. “Hayat Boyu Öğrenme” anlayışı ile eğitimin sürekliliği sağlanmaktadır. Örgün eğitim kadar önemsenen bu uygulama ile hizmet içi eğitim faaliyetleri desteklenmektedir. Bu sayede bireylerde öz saygı gelişir, zihin gelişimi desteklenir, bireylerin iş hayatında faydalı ve etkin olması sağlanır, yeni iş pozisyonları için uygun zemin hazırlar, güncel olaylar ve olgulara uyum sağlanır. Ayrıca mevcut iş gücü rezervi daha nitelikli hale getirilir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, mesleki ve teknik eğitim genellikle lise sonrasında iki yıl sürer. Buradaki amaç, öğrencilere belirli bir meslek veya sektörle ilgili bilgi ve beceri kazandırmaktır. Genellikle teknik eğitimde yeterlilik düzeyini elde etmek için, öğrencilerin iki yıllık yükseköğretim programlarına devam etmeleri gerekmektedir. Bu programları tamamlayan öğrenciler, ardından dört yıllık bir yükseköğretim kurumuna geçiş yapabilirler çünkü teknik eğitim programlarını uygulayan kurumlar arasında yatay geçiş imkanları bulunmaktadır.⁸⁴

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eğitim sisteminde özel yaklaşıma muhtaç çocukların eğitimi öncelikle mahalli idarelerce karşılanmaya çalışılsa da bunun mahalli çabalarla karşılanamayacak kadar ciddi bir iş olduğunun anlaşılması üzerine federal hükümet ile ortak çalışma yoluna gidildi. Özel olarak kurulan okullarda konunun uzmanlarınca eğitim verildi. Ancak gelişim konusunda hiç umut vaat etmeyen çocuklar okullardan tecrit edildi.⁸⁵ 1975 tarihli "Engelli Bireylerin Eğitimi Kanunu" uyarınca

⁸² Bas, “Amerika Birleşik Devletleri Eğitimi”, s.70-71.

⁸³ Nezahat Güçlü ve Mustafa Bayrakçı, “Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Hiçbir Çocuğun Eğitimsiz Kalmaması Reformu”, 2004, s.55.

⁸⁴ Bas, “Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi”, s.73.

⁸⁵ Dodge, s.23.

‘özel eğitim gerektiren çocuklar, diğer öğrencilerle aynı ortamda eğitim almalıdır’ hükmü yer aldı. Bu kanun, özel gereksinimlere sahip öğrencilerin devlet okullarında eğitim almasını sağlamaktadır. "Özel Eğitime Muhtaç Bireylerin Eğitimi Hakkında Kanun" gereğince okullar ihtiyaç duyan öğrenciler için "bireyselleştirilmiş eğitim planı" (BEP) oluşturmali ve bu öğrencilerin, bireysel özelliklerini göz önünde bulundurarak mümkün olduğunca diğer öğrencilerle aynı sınıflarda eğitim almaları gerekliliği benimsendi. Ayrıca eyalet hükümetleri, öğrencilere yeterli eğitimi sağlayamayan okullara alternatif sunmak amacıyla evde eğitim gibi özel hizmetler sunmaktadır. Amerikan federal hükümeti; otizm, sağırılık, işitme kaybı, akıl hastalığı ve ortopedik bozukluk gibi çeşitli durumlar için özel eğitim sağlamaktadır. Konuşma ve dil bozuklukları, zihinsel hastalıklar, duygusal sorunlar ve fiziksel engellerle başa çıkılmaktadır.⁸⁶

Eyaletlerde; Eyalet Eğitim Kurulu, eğitimle ilgili en yüksek yetkiye sahip olan birimdir. Kurul üyelerinin bir kısmı vali tarafından atanırken, diğer bir kısmı halk tarafından seçilir. Kurulun büyüklüğü eyaletten eyalete değişebilir ve üyelerin eğitimciler arasından seçilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

Eyalet Eğitim Dairesi, eyalet düzeyinde eğitimle ilgili konularda, teknik işleri yürüten bir birimdir. Eyalet hükümetine bağlı olarak çalışan memurlar ve uzmanlardan oluşur. Genellikle Eyalet Eğitim Müdürü'nün liderliğinde, Eyalet Eğitim Kurulu'nu eğitimle ilgili teknik konularda bilgilendirme görevini üstlenir. Bu daire, eyaletin eğitim politikalarının etkin bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunur.⁸⁷

1.1.4. Türkiye ve ABD’de Öğretmenlik Uygulamaları

Amerika Birleşik Devletleri'nde, eyalet sistemi nedeniyle öğretmenlik mesleğiyle ilgili gereklilikler eyaletten eyalete değişiklik gösterir. Ancak, her düzeyde öğretmenlik yapabilmek için genel olarak en az dört yıllık lisans eğitimi almış olma şartı bulunmaktadır. Özellikle ortaöğretim kurumlarında öğretmenlik yapmak isteyenler için bu lisans eğitimi gerekliliği önemlidir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaöğretim seviyesinde öğretmenlik yapabilmek için, genellikle dört yıllık lisans programını başarıyla tamamlamış olmak gereklidir. Ayrıca, birçok eyalette ortaöğretim

⁸⁶ Bas, “Amerika Birlesik Devletleri Egitim S”, s.75.

⁸⁷ Güçlü ve Bayrakçı, “Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Hiçbir Çocuğun Eğitimsiz Kalmaması Reformu”, s.52.

kurumlarında görev yapan öğretmenlerden, on yıl içinde, mezuniyet sonrası bilim uzmanlığı derecesi elde etmeleri beklenmektedir. Bu durum, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerini sürdürmelerine ve uzmanlaşmalarına teşvik etmek amacını taşır. Bu düzenlemeler, eyaletler arasında farklılık gösterebilir, bu nedenle öğretmen adaylarının ilgili eyaletin eğitim departmanının yönergelerini incelemeleri ve gereklilikleri yerine getirmeleri önemlidir.⁸⁸

Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde öğretmen mesleki gelişim programları incelendiğinde, benzer ve farklı yönler göze çarpmaktadır. Türkiye'de öğretmenlerin mesleki gelişimi, MEB Hizmet İçi Eğitim Dairesi tarafından düzenlenen etkinlikler, uzaktan eğitim yoluyla sunulan programlar, okulların kendi etkinlikleri, üniversitelerin düzenlediği etkinlikler, öğretmen sendikaları ve diğer sivil toplum kuruluşları tarafından düzenlenen etkinliklerle çok yönlü olarak gerçekleştirilmektedir. Ancak çoğunlukla bu etkinlikler belli bir zaman aralığı olmayan hizmet içi eğitimler şeklinde gerçekleşmekte ve öğretmenlerin ihtiyaçlarına tam olarak cevap verememektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise öğretmenlerin mesleki gelişim programları eyaletten eyalete büyük ölçüde değişiklik göstermektedir. Genellikle okullar veya bölgeler tarafından düzenlenen bu programlar, bir günlük eğitimler veya akşam düzenlenen çalıştaylar şeklinde olabilmektedir. Bu programlar çeşitli konularda düzenlenmekte ve öğretim yılı içine yayılmaktadır. Tüm öğretmenlerin katılım gösterdiği genel çalıştaylar ve konferansların yanı sıra üniversitede öğretmenlikle ilgili programlara devam eden öğretmenler de bulunmaktadır. Öğretmenler, bu programlara katılarak sertifikalarını yenilemek veya daha üst düzey sertifikalar almak için eğitim almaktadır. Bazı bölgelerde öğretmenlerin sertifika almak için her yıl belirli bir miktar kurslara katılması gerekmektedir. Diğer bölgelerde ise okullar her güz ve bahar döneminde kısa süreli hizmet içi eğitim çalıştayları düzenleyerek öğretmenlerin gelişimine katkı sağlamaktadır.⁸⁹

Amerika Birleşik Devletleri'nde öğretmenlik sertifikalarının geçerlilik süreleri eyaletten eyalete değişiklik göstermektedir. Bazı eyaletlerde verilen öğretmenlik sertifikaları ömür boyu geçerli iken, diğer bazı bölgelerde bu sertifikaların belirli

⁸⁸ Bas, “*Amerika Birlesik Devletleri Egitim S*”, s.76.

⁸⁹ Yurdağül Boğar, “*Türkiye’de ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Öğretmenlere Yönelik Mesleki Gelişim Programların İncelenmesi*”, 2017, s.229.

aralıklarla yenilenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin mesleki gelişim programlarına katılması, sertifikalarını güncel tutabilmeleri için önemli bir gerekliliktir. Örneğin; Delaware, Hawaii, Nebraska, New Mexico ve New York gibi bazı eyaletlerde öğretmenlik sertifikaları ömür boyu geçerlidir. Ancak, diğer çoğu eyalette öğretmenlerin sertifikalarını yenilemek için düzenli olarak mesleki gelişim programlarına katılmaları gerekmektedir. Bu programlar, öğretmenlere güncel eğitim yöntemleri, pedagoji trendleri ve alanlarındaki yenilikler hakkında bilgi sağlamak amacıyla düzenlenir. Bu sayede öğretmenler, sınıflarındaki öğrencilere en iyi eğitimi sunabilmek için bilgi ve becerilerini güncel tutabilirler.⁹⁰

Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde öğretmenlere yönelik mesleki gelişim programlarını karşılaştırdığımızda, her iki ülkedeki programlar, öğretmenlerin belirli bir plan dahilinde izlenmesi gerektiğini vurgular ve her okulun ve öğretmenin ihtiyaçlarına göre özelleştirilmesi gerektiğini belirtir. Bir benzerlik olarak, Türkiye ve Amerika'da mesleki gelişim programlarının kısa süreli olmaktan ziyade uzun süreli ve sürekli olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu, öğretmenlere daha derinlemesine bilgi kazandırmak ve mesleki gelişimlerine sürekli katkı sağlamak amacıyla önemlidir. Ayrıca, her iki ülkede de mesleki gelişim faaliyetlerinin yerel düzeyde düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde bu zaten büyük ölçüde gerçekleşirken Türkiye'de de yerel düzeyde mesleki eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi önem taşımaktadır. Ancak, Türkiye'nin bu konuda daha fazla ilerleme kaydetmesi için mesleki gelişim programlarına ayrılan bütçenin artırılması ve öğretmenlere bu programlara katılım için bir miktar ücret ödenmesi gibi uygulamaların düşünülmesi önerilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde öğretmenlere mesleki gelişim programlarına katılım için ücret verilmesi gibi bir uygulama bulunmaktadır ve bu öğretmenlerin programlara daha fazla ilgi göstermelerini sağlayabilir.⁹¹

1.1.5. Aile ve Eğitim

Eğitim bilimleri alanındaki uzmanların uzun yıllardır üzerinde durdukları konulardan biri, okullarda yürütülen formel eğitimin etkililiğini artırarak daha nitelikli öğrenciler yetiştirme amacıdır. Bu bağlamda, çocuğun eğitimini bütüncül bir perspektifle değerlendirmek önemlidir. Bu değerlendirmede, çocuğun eğitimini

⁹⁰ Boğar, s.229.

⁹¹ Boğar, s.230.

etkileyen informal kaynaklar da göz önüne alınmalıdır. Bu informal kaynaklar arasında, ailenin etkisi en önemli unsurlardan biridir. Ev ve okul ortamları, çocukların gelişimi üzerinde belki de en etkili ve destekleyici çevrelerdir. Araştırmacılar, son yıllarda öğrencilerin okul başarısında ailenin rolüne artan sıklıkta odaklanmıştır. Genellikle, araştırmalara iki ayrı yönden yaklaşılmaktadır. Birincisi, aile-öğretmen iletişimi ve ailelerin okul toplulukları ile okuldaki kurumsal etkinliklere katılımını içermektedir. İkincisi ise, çocukların akademik gelişimleriyle ilgili olarak ailenin ev ödevlerine yardım etmesi, çocuğun bakımı gibi davranışların araştırılmasına yöneliktir. Sağlıklı bir eğitime ulaşmak için öğretmen-veli iş birliği sağlamlaştırılmalı, taraflar arasında açık iletişim kurulmalı ve çocukların önemini daha iyi kavranması desteklenmelidir. Ailelerin çocuklarının eğitimini desteklemesi ve katkıda bulunması için okul ve evdeki eğitimi sistematik ve kurumsal bir şekilde birleştiren bir yaklaşım benimsemek önemlidir. Çocukların ilk eğitimcilerinin anne babaları olduğu gerçeğinden hareketle, bu birleştirilmiş yaklaşım, çocukların eğitime sağlıklı bir destek sağlamak için gereklidir.⁹²

Okul ve aile iş birliği, çocuk ve gençlerin haklarını, sorumluluklarını ve ödevlerini öğrenmelerinde, bu değerleri birer davranış biçimine dönüştürmelerinde ve okul başarısının artırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Ailelerin bu iş birliğine katkısı sadece okula bağışta bulunan veya çocuklarının başarı durumunu öğrenmek için okula gelen bireyler olarak görülmemelidir. Aksine, aileler okul ile birlikte çalışarak çocukların eğitime destek olan ortaklar olarak görülmelidir. Ailelerin rolü, yalnızca okula gelip gitmekle sınırlı olmamalıdır. Aileler, çocukların eğitime güçleri ölçüsünde katkıda bulunmayı temel bir görev ve sorumluluk olarak görmelidir. Aileler okulu sadece kamu hizmeti sağlayan bir kurum olarak değil, aynı zamanda çocukların gelişimine destek olan bir ortak olarak görmelidirler. Bu, ailelerin çocukların eğitim sürecine daha aktif bir şekilde dahil olmalarını sağlar ve çocukların okul başarısını artırmak için daha etkili bir çerçeve oluşturur. Bu iş birliği, öğrencilerin eğitim yolculuklarını desteklemenin yanı sıra aynı zamanda okul ve aile arasında güven, anlayış ve iletişimi artırarak daha sağlıklı bir eğitim ortamı oluşturur.⁹³

⁹² Çetin Erdo ve Nihan Demirkas, “Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri”, t.y., s.402.

⁹³ Erdo ve Demirkas, s.403.

Eğitim sisteminde genel olarak yapılması gereken ilk adım, ailelerin eğitim sürecine katılımı konusunda hem eğitimcilerin hem de ailelerin bilinçlendirilmesidir. Ailelere, eğitimin sadece okullara bırakılmaması gereken bir süreç olduğu; ailelerin de bu süreçte sorumluluk sahibi oldukları; nitelikli eğitimin ancak aile katılımıyla sağlanabileceği bilinci kazandırılmalıdır. Bu amaçla okul-aile iş birliğinin önemini vurgulayan kampanyalar düzenlenmeli, seminerler ve eğitim programları hazırlanmalı, medya ve iletişim kanalları kullanılarak konuyla ilgili genel bir farkındalık yaratılmalıdır.

Okul aile iş birliğini geliştirmek için okul ve aile birliklerinin görev alanları genişletilmeli ve uzmanlık gerektirmeyen konularda kararlara katılmaları teşvik edilmelidir. Bu kapsamda, müdür yardımcılarında biri velilerle iletişim konusunda görevlendirilebilir. Her bir sınıfın velilerini temsil eden veli temsilcileri düzenli toplantılar düzenleyerek müdür yardımcısı ile bir araya gelerek doğrudan ve etkili bir iletişim ortamı sağlanmalıdır. Bu uygulama ile velilerin sorunlarını hızlı bir şekilde okul yönetimine iletmeleri ve okul yönetiminin eğitim-öğretim uygulamalarına yönelik hızlı dönütler almaları okuldaki eğitimin niteliğine olumlu katkılar sağlayabilir.⁹⁴

1.1.6. Mesleki Eğitim

Bireyin eğitimi, özellikle mesleki eğitim bağlamında, ilgili öğretim kurumları tarafından kazandırılan gerekli bilgi ve becerilerle şekillenmektedir. Türkiye'de mesleki eğitim geçmişi, 13. yüzyıla kadar dayandırılabilir. Ahilik kurumunun yaygın eğitim sağlayıcısı olarak başlayan bu süreç, 1860'lı yıllarda örgün meslek-sanat okullarının kuruluşuna kadar devam etmiştir. 19. yüzyılın başlarında, Batı'da endüstri sahasındaki devrim niteliğindeki değişikliklere ayak uydurmak adına mesleki eğitimde yeni arayışlara gidilmiştir. Cumhuriyet Dönemiyle birlikte, meslek liseleri Türkiye'deki mesleki eğitim sisteminde önemli bir yer edinmiş hem iş hem meslek alanlarına eleman yetiştirmiş ve öğrencileri yükseköğretime hazırlamıştır. Günümüzde ise mesleki eğitim, Türkiye'nin istihdam ihtiyaçlarına uygun olarak sektör taleplerine cevap verecek şekilde genç işgücünü nitelikli elemanlar olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, iş

⁹⁴ Erdo ve Demirkas, s.429.

dünyasındaki değişen ihtiyaçlara adapte olabilmek ve öğrencilere güncel beceriler kazandırmak amacıyla sürekli olarak revize edilmektedir.⁹⁵

Mesleki eğitimin Tanzimat sonrası ortaya çıkışını Mithat Paşa'nın valilik görevi üstlendiği bölgelerdeki çabalarına kadar takip edebiliriz. Bu çabaların ardından İstanbul Yeşilköy'de kurulan Ziraat Mektepleri önemli bir adım olarak karşımıza çıkar ve 1848'den itibaren modern Avrupalı tarzda çalışmalar başlatılır. Ancak, Tanzimat Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitim alanındaki çabalar, günümüzdeki planlı ve programlı çalışmalardan uzak bir görünüm sergilemektedir.

Cumhuriyet Dönemi'nde eğitimin yeniden yapılandırılması amacıyla yurt dışından uzmanlar davet edilmiş; John Dewey, Dr. Albert Kuhne, Ömer Buyyise gibi isimler eğitim sistemine yönelik incelemelerde bulunmuş ve öneriler sunmuştur. Bu süreçte, yurt dışına gönderilen öğretmen, öğrenci ve uzmanların yetiştirilmesi, mevcut binaların değiştirilmesi ve yenileştirilmesi gibi çalışmalar önemli adımlar olarak öne çıkar. Mevcut branşlara ek olarak birçok yeni bölüm açılmıştır. Tüm bu çabaların amacı, mesleki eğitimdeki eksiklikleri gidermek ve belirlenen hedeflere ulaşmaktır.⁹⁶

1.1.7. Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi

Eğitimde amaçlanan diğer bir konu ise vatandaşlık eğitimidir. Gençlerin sivil katılımını artırmak ve daha üretken bir toplum yaratmak amacıyla vatandaşlık eğitimi, Türkiye'de ve diğer ülkelerde hem ilköğretim hem de ortaöğretim düzeyinde tamamlayıcı ders olarak verilmektedir.⁹⁷

Vatandaşlık eğitimi, ailede başlayan ve okullarda devam eden bir süreçtir. Bireylere sorumluluk ve haklarının öğretilmesini içermektedir. Demokrasinin gerektirdiği davranışları öğreten ve insan haklarına saygıyı, yaşam biçimine dönüştüren bir eğitim sunarak bireylerin siyasi platformlara katılmasını ve teorik ilkelere dayalı bilinçli kararlar almasını sağlamayı amaçlamaktadır.⁹⁸

Vatandaşlık kavramının ilk ortaya çıkışı Antik Yunan'a kadar dayanmaktadır. Vatandaş, genel olarak "vatan veya vatan duyguları bir olanlardan her biri" olarak

⁹⁵ Dilek Ünlü, "Mesleki Eğitimin Tarihi Süreci", *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, 2016, s.89.

⁹⁶ Ünlü, s.95.

⁹⁷ İpek Som ve Hakan Karataş, "Türkiye'de Vatandaşlık Eğitimi Üzerine Bir İnceleme", *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2015, s.43.

⁹⁸ Som ve Karataş, s.36.

tanımlanırken vatandaşlık ise "bir ülkede yaşayan ve o ülkeye hukuki ve siyasi yoldan bağı olan gerçek kişi" olarak hukuki bir anlam taşır. Epistemolojik olarak aidiyetlik bildiren vatandaşlık, günümüzde "küresel vatandaşlık" kavramının ortaya çıkmasıyla ulus devletin sınırlarını aşarak "sosyal" ve "kültürel" aidiyeti de içerir hale gelmiştir. Vatandaşlığın toplumsallaşma sürecinde öğretilen ve öğrenilen bir rol olduğu düşünüldüğünde bireylerin aile, okul ve toplumda demokratik tutum ve beceri geliştirmelerinde eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu süreç; bireylere sorumluluk, katılım, adalet ve demokrasi gibi değerleri öğretme ve benimsetme açısından kritik bir rol oynar. Aile, okul ve toplum, bireylerin vatandaşlık bilincini geliştirmelerine ve toplumsal sorumluluklarını anlamalarına katkı sağlayan önemli kurumlar olarak öne çıkar.⁹⁹

Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim; milliyetçi, devlete bağlı ve cumhuriyet vatandaşı yetiştirme ideali doğrultusunda şekillenmiştir. Özellikle Osmanlının son döneminde dünya genelindeki siyasi ve sosyal değişimlerin etkisiyle ortaya çıkan düşünce akımlarının ülkenin varlığına olan etkileri göz önüne alındığında, cumhuriyetin ilk yıllarında öne çıkan ulusalcı ideolojinin etki alanı daha iyi anlaşılmaktadır. Ancak, paradigmaların tarihsel evrimi dikkate alındığında, özellikle küresel baskıların etkisi altında yükselen ve ülkenin varlığına tehdit oluşturabilecek düşünce atmosferlerini analiz etmek önemlidir. Günümüzde, bu düşünce akımlarının mücadelesi devam etmekte ve bu mücadelenin tüm kurumlar arasında olduğu gibi özellikle eğitim kurumuna olan etkileri ve müdahaleleri sürmektedir.¹⁰⁰

ABD'de uygulanan vatandaşlık eğitimi ve ahlaki değerler ile etik eğitimi gibi konular, okullardaki programlar bağlamında ele alındığında anlamlı bir perspektif sunmaktadır. Özellikle 1920'lerdeki ekonomik krizle ortaya çıkan ahlaki bozulma, ülkede karakter eğitimine daha fazla önem verilmesine yol açmıştır. Bu dönemde ulusal ölçekte görülen ahlaki sorunlar, ülkede karakter eğitimine yönelik çabaların artmasına imkan vermiştir.

Ayrıca 1940'lı yıllarda ABD'de "toplum için ahlak" eğitimi verilirken John Dewey'in demokrasi ve vatandaşlık eğitimleri konusundaki ısrarı, Sosyal Bilgiler

⁹⁹ Mehmet Nuri Gömleksiz ve Salih Akyıldız, "Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi", t.y., s.70.

¹⁰⁰ Çelebi ve Asan, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarındaki (1923-1946) İnsan/Birey Yetiştirme Paradigmasının Son Osmanlı Birikimi İle Karşılaştırmalı Analizi", s.147.

eğitiminde yeni düzenlemelere öncülük etmiştir. Dewey'in etkisiyle ülkede vatandaşlık bilinci ve demokrasiye olan vurgu, eğitim sistemine entegre edilmiş ve Sosyal Bilgiler programlarına yönelik önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu şekilde ABD'deki eğitim programları, vatandaşlık değerleri, ahlaki tutumlar ve demokratik ideallerin güçlendirilmesine odaklanarak toplumsal sorumlulukları teşvik etmeyi amaçlamıştır.¹⁰¹

Sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değişimlerin etkilerinin hızlı bir şekilde hissedilmesi ve bu dinamik değişim sürecinin etkili bir şekilde yönetilebilmesi, özellikle Amerikan Tarih Derneği başta olmak üzere yurttaşlık eğitimi alanında daha fazla vurgu yapılmasına neden olmuştur. Sosyal bilgilerin gelişim süreci, aynı zamanda tarih eğitiminin de sorgulanmasına neden olan bir seyir izlemiştir. 1899 yılından itibaren ortaöğretim ve ilköğretim düzeyinde tarih öğretiminde reformist bir eğilimin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Bu eğilimin öncülüğünü Amerikan Tarih Derneği yapmıştır ve bu reformist eğilimin bir sonucu olarak tarih öğretimine yönelik kitapların sayısında artış yaşanmıştır.

Tarih odaklı yurttaşlık eğitimi geliştirmek amacıyla yapılan komite çalışmalarıyla yurttaşlık eğitimi alanında çeşitli arayışlar ve yenilikçi yaklaşımlar da ortaya çıkmıştır. Bu süreçte, toplumsal değişime uygun bir şekilde yurttaşlık bilincini güçlendirmek ve bireyleri bu hızlı değişim sürecine hazırlamak adına farklı stratejiler ve yöntemler geliştirilmiştir.¹⁰²

John Dewey, Türkiye'de demokratik yurttaş yetiştirme konusunda eksiklikler olduğunu tespit ettikten sonra, okullardaki disiplin ve eğitim yöntemlerinin aşırı biçimci bir yaklaşımla uygulandığına dair bir değerlendirmede bulunmuştur. Emirlerin verilmesi ve öğrencilerden mutlak itaat beklenmesinin demokratik bir yurttaş olarak yetiştirilmeleri için uygun bir yöntem olmadığını belirtmiştir. Genel olarak, Cumhuriyet idaresi altındaki okulların yönetim anlayışının mutlak bir otorite yönetimi gibi olmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Dewey, eğitimde demokratik bir yaklaşım benimsemeye ve öğrencilere katılım ve işbirliği imkanları tanımaya önem vermiştir. O, eğitimin sadece bilgi aktarımı değil aynı

¹⁰¹ Hakan Öngören, "ABD'nin Vatandaşlık Eğitimi Değerlendiren Raporların İncelenmesi", *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 2022, s.233.

¹⁰² Sümer Aktan, "The Birth of An Instructional Field: The Development of Social Studies in USA (1893-1916)", *Journal of Social Studies Education Research*, t.y., s.73.

zamanda bireyin demokratik değerlere, eleştirel düşünceye ve sosyal sorumluluğa yönlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu nedenle, otoriter ve baskıcı yöntemlerin yerine öğrencilere katılım, sorumluluk alma ve özgür düşünce fırsatları sunan bir eğitim sisteminin oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁰³

1.1.8. Sağlık Eğitimi

Demokratik ve yurttaşlık bilincine sahip bireylerin yetiştirilmesi kadar önemli diğer bir mevzu, okul ve sağlık birimlerinin ortak çalışması lüzumudur. Okullarda çocukluk çağında verilen sağlık eğitimleri, kazandırılan sağlıklı davranışların yetişkinlik döneminde de devam ettiği belirtilmektedir. Çocuklar, gelişimsel açıdan en kritik yıllarını ve zamanlarının önemli bir bölümünü okullarda geçirdikleri için bedensel, ruhsal ve sosyal sağlık ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlıklı davranışlar kazandırmak, gelecek yıllar için daha sağlıklı bir toplum oluşturma temelinin atılmasıdır.

Okullarda yürütülen sağlık geliştirme faaliyetleri, çocukların sağlık düzeyini artırarak öğrenmeyi kolaylaştırmanın yanı sıra akademik başarılarını da arttırmaktadır. Bu faaliyetler aynı zamanda kronik hastalığı veya engel durumu olan öğrenci ve ailelerini de içererek, fiziksel ve psikososyal komplikasyonların önüne geçmekte, sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmekte ve sağlıklı bir okul ortamı oluşturmaktadır.

Okulda sağlığı geliştirme çalışmaları bireysel, grupsal ve toplumsal düzeyde gerçekleştirilir. Bireysel çalışmalar genellikle öğrenci ve okul çalışanlarına yöneliktir. Grup çalışmaları ise özel gereksinimlere sahip gruplara odaklanarak örneğin; kronik hastalık, engellilik, sokakta çalışma gibi durumları içermektedir. Toplumsal sağlığı geliştirme çalışmaları ise geniş bir topluluğu, yani okulu, okul çevresini ve yerel halkı içerir. Bu kapsamlı yaklaşım, bireyden başlayarak geniş bir etki alanına sahip olup sağlıklı davranışları teşvik etmeye ve toplumsal refahı artırmaya yöneliktir.¹⁰⁴ Okul, toplumun sağlığını geliştirmek, hastalıkların önlenmesine, öğrenme sürecini olumsuz etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılmasına ve devamsızlıklarının azaltılmasına doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlamaktadır. Bireysel, grup odaklı ve toplumsal düzeyde uygulanan sağlık stratejileri; sağlık eğitimi, sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik

¹⁰³ Bülbül, “2000’li Yılların Eğitim Problemlerine 1920’lerden Çözüm Önerileri”, s.681.

¹⁰⁴ Esma Akgül ve Ayşe Ergün, “Toplum Sağlığının Geliştirilmesinde Okul Sağlığı Hemşireliği”, *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, 2021, s.141-153.

etme, rehberlik, çevre düzenlemeleri ve sağlıklı okul politikaları olmak üzere çeşitli unsurlardan oluşmaktadır.

Sağlık eğitimi, öğrencilere ve personeline sağlıklı yaşam konularında bilgi vererek bilinçlenmelerini sağlamayı amaçlar. Sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etme stratejileri; fiziksel aktivite teşviki, dengeli beslenme, stres yönetimi gibi konuları içerir. Rehberlik hizmetleri, öğrencilerin psikososyal sağlığını destekleyerek sorunlarına çözüm bulmalarına yardımcı olur.

Ayrıca, okul çevresinde uygulanan çeşitli düzenlemeler ve sağlıklı okul politikaları, temiz ve güvenli bir öğrenme ortamı sağlamayı, hijyen standartlarını yükseltmeyi ve buna bağlı olarak hastalıkların yayılmasını önlemeyi amaçlar. Bu stratejilerin bir arada kullanılması, öğrencilerin sağlık ve eğitim başarılarını destekleyerek toplumun genel sağlığını olumlu yönde etkileyebilir.¹⁰⁵

Okullarda sağlıklı yaşam tarzına teşvik etme faaliyetleri, çeşitli girişimleri içerir ve öğrencilere sağlıklı alışkanlıklar kazandırmayı amaçlar. Bu faaliyetler arasında sağlıklı beslenmeyi öğretmek ve uygulaması için uygun bir ortam oluşturmak, doğru el yıkama ve ağız diş hijyenini öğretmek ve uygulatmak, fiziksel aktivite ve dinlenme sürelerini düzenlemek ve öğrencilerin bu kurallara uymasını sağlamak, normal kiloyu korumayı öğretmek, zararlı maddelerden kaçınmayı öğretmek ve sağlıklı yaşam becerilerini kazandırmak gelir.

Sağlıklı yaşam becerilerinin öğretilmesi, okullarda şiddetsiz, güvenli bir okul toplumu oluşturmada önemli bir rol oynar. Bu beceriler, öğrencilere, okul personeline ve ailelere kendi duygu ve düşüncelerinin farkında olma, güçlü ve zayıf yönlerini tanıma, doğru iletişim kurma, zararlı alışkanlıklardan kaçınma, stresle başa çıkma mekanizmalarını güçlendirme gibi konularda rehberlik eder. Bu sayede bireyler, sağlıklı bir yaşam tarzını benimsemeye yönlendirilir ve toplumda genel sağlığı artırıcı bir etki yaratılır.¹⁰⁶

Sağlıklı bir topluma ulaşma hedefi doğrultusunda, sağlığı geliştirme faaliyetlerinin okullarda yürütülmesi zorunlu hale gelmiştir. Çünkü okullar, ülkedeki nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan çocukları gruplar halinde bir araya getiren

¹⁰⁵ Akgül ve Ergün, s.146.

¹⁰⁶ Akgül ve Ergün, s.147.

kurumlardır. Bireyin hayati gelişimsel dönemleri, özellikle okul çağı çocukluğunda deneyimlenir ve bu dönemde kazanılan davranışlar genellikle yetişkinlikte de devam eder. Okul hemşiresinin rehberlik rolünü üstlenerek çocukları bu kritik gelişim dönemlerine hazırlaması ve sağlık eğitimleri aracılığıyla sağlıklı davranışlar kazandırması, gelecekte sağlıklı ve bilinçli bireylerin yetişmesine katkı sağlar.

Ayrıca, okulların öğrencilerin yanı sıra okul çalışanları ve ailelerini de içermesi, toplumun geniş bir kesimine ulaşmayı kolaylaştırır. Dünya genelinde, okul sağlığına yönelik uygulamalar 19. yüzyılda başlamış olup gelişmiş ülkelerde okul sağlığı hizmetleri, rutin sağlık hizmetleri arasında yer almaktadır. Özellikle Amerika ve İngiltere gibi ülkelerde, okul hemşireleri okullarda tam zamanlı olarak görev yapmaktadır. Bu, sağlık eğitimi, sağlıklı yaşam alışkanlıkları ve erken tanı gibi önleyici sağlık hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasını sağlar, böylece toplumun genel sağlığına olumlu bir katkıda bulunur.¹⁰⁷

John Dewey, Cumhuriyetin ilk yıllarında özellikle bulaşıcı hastalıkların önlenmesi için alınması gereken tedbirleri vurgulayarak, okullarda dağıtılmak üzere el kitapçıkları hazırlanması, okullarda konferanslar düzenlenmesi ve birinci sınıflarda sağlık üzerine söyleşiler yapılması gibi örneklerle açıklamıştır. Ayrıca, sağlık konularında bilgili genç bayanların ev ev dolaşarak bu konularda bilgi verebileceğini ve cinsel konularda da eğitim verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Dewey'in önerileri, toplumun genel sağlığını artırmaya yönelik sistematik bir eğitim ve bilinçlendirme çabasını yansıtmaktadır. Okulların öğrencilere sadece akademik bilgi sunmakla kalmayıp aynı zamanda sağlıklı yaşam alışkanlıkları, hijyen ve hastalıkların önlenmesi konularında da eğitim vermesi gerektiğini savunmuştur. Genç bayanların ev ev dolaşarak topluma sağlık konularında bilgi vermesi, toplumun geniş bir kesimine ulaşmada etkili bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Dewey'in önerdiği bu önlemler hem bireylerin hem de toplumun sağlığını korumayı amaçlamıştır. Ayrıca, cinsel sağlık konularında da eğitim verilmesi gerektiğini belirterek, bireylerin bu konularda bilinçli ve sağlıklı kararlar almasını desteklemiştir.¹⁰⁸ Dewey'in modern eğitim sistemine kazandırdığı diğer önemli konu ise kütüphane eserlerinin

¹⁰⁷ Akgül ve Ergün, s.150.

¹⁰⁸ Bülbül, “2000’li Yılların Eğitim Problemlerine 1920’lerden Çözüm Önerileri”, s.679.

organizasyonudur. Günümüzde birçok kütüphane belgelerini sınıflandırırken Dewey'in Onlu Sınıflama Sistemini kullanır.

1.1.9. Kütüphaneler

Kütüphaneler, bireylerin ihtiyaç duyduğu bilgileri elde etmelerine, kaydetmelerine, düzenlemelerine, gelecek kuşaklara aktarmalarına ve paylaşımlarına yardımcı olan önemli toplumsal kurumlardır. Toplumun bilgi gereksinimlerini karşılamak için bilgi, iletişim ve eğitim hizmetlerini doğru bir şekilde planlamak ve yürütmek, kütüphaneler için sürdürülebilir kalkınma ilkelerini belirlemek ve uygulamak açısından kritik öneme sahiptir.

Farklı kütüphane türlerinin çeşitliliği ve her bir kütüphanenin farklı amaçlarla kurulmuş olması, çeşitli kullanıcı kitlesine hizmet vermesi ve bu doğrultuda kaynak elde edip hizmetlerini planlaması gerektiği düşünüldüğünde, sürdürülebilirlik kavramının kütüphanelere uyarlanması büyük bir öneme sahiptir. Bu, kütüphanelerin uzun vadeli etkilerini düşünmelerini, kaynakları etkili bir şekilde yönetmelerini, toplumun değişen ihtiyaçlarına yanıt vermelerini ve bilgiye erişimi teşvik etmelerini içerir.

Kütüphaneler, sadece bugünkü nesillerin değil gelecek kuşakların da bilgiye ulaşmasını sağlama misyonunu taşıdıkları için sürdürülebilirlik ilkelerine odaklanmaları önemlidir. Bu kaynakları koruma, topluluk ihtiyaçlarına duyarlılık, teknolojik gelişmelere uyum ve eğitim alanında sürekli gelişim gibi konuları içermektedir.¹⁰⁹

Ebette ki kütüphaneler sadece bilgi sağlama işleviyle kalmayıp aynı zamanda toplumun sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayan önemli kültür kurumlarından biridir. Bu önem, kültürel sürekliliğin geçmiş-bugün-gelecek denklemi içindeki ilişkilerle birlikte değerlendirildiğinde daha açık bir şekilde anlaşılabilir. Toplumun geçmişiyle bağlantı kurmasına, bugünkü ihtiyaçlarını karşılamasına ve gelecek nesillere kültürel mirası aktarmasına yardımcı olan kütüphaneler, toplumsal uyum ve kimlik oluşumunda önemli bir rol oynar.

¹⁰⁹ Zarife Yıldırım ve Mehmet Ali Akkaya, "Kütüphaneler ve Sürdürülebilirlik İlişkisi: Genel Bir Değerlendirme" *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, 2020, s.23.

Sürdürülebilirlik kavramı; ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları içerir. Bu çerçevede kütüphanelerin sunduğu hizmetlerin sürdürülebilir olması, ekonomik kaynakların etkin kullanımını, toplumsal katılımı desteklemeyi ve çevresel etkileri en aza indirmeyi içerir. Örneğin; dijital kaynaklara geçiş, enerji tasarruflu teknolojilerin kullanımı ve geri dönüşüm uygulamaları gibi stratejiler, kütüphanelerin çevresel sürdürülebilirlik açısından sorumluluk almasına katkıda bulunabilir.

Sonuç olarak, kütüphaneler sadece bilgi sağlayıcı değil aynı zamanda toplumun kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan önemli kurumlar oldukları için sürdürülebilirlik kavramı da bu kurumların hizmetlerini daha geniş bir perspektifte değerlendirmelerini gerektirir.¹¹⁰ John Dewey'in raporunda gençlere okuma alışkanlığının kazandırılması için öne çıkan önemli önerilerden biri, her okulda faal bir kütüphane merkezi olması gerektiği yönündedir. Dewey, okul inşaatları planlanırken öncelikle okul kütüphanesinin düşünülmesi gerektiğini ve ilgili bakanlığın bu konudaki faaliyet alanını genişletmesini vurgulamıştır. Bu, uygulama gençlerin erken yaşlardan itibaren kitaplarla tanışmalarını ve okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak için kütüphanelere gereken önemin verilmesini önermektedir.

Ayrıca Dewey, okul kütüphanelerinin sadece öğrencilere değil aynı zamanda halka da açık olması gerektiğini belirtmiştir. Toplumun geniş bir kesimine ulaşarak okuma kültürünü yaymak ve bilgiye erişimi artırmak amacıyla kütüphanelerin daha geniş bir toplumsal rol üstlenmesini öngörmektedir.

Dewey'in vurguladığı bir diğer önemli nokta ise kütüphanelere kitap konulmasından ziyade bu kitapların dağıtımının ve okunmasının sağlanması gerekliliğidir. Yani sadece kitapları temin etmek değil aynı zamanda bu kaynakların topluma etkili bir şekilde ulaştırılması ve kullanılmasını teşvik etmek önemli bir hedef olarak öne çıkmaktadır. Dewey'in bu önerileri, kütüphanelerin sadece depo değil etkileşimli ve toplumsal bir hizmet merkezi olarak görülmesini savunmaktadır.¹¹¹

1.1.10. İzcilik ve Eğitim

Talim Terbiye ve Halk eserinin üzerinde durduğu ve faaliyetleri hakkında bilgi verdiği başka bir konu da izciliktir. İzcilik; gönüllü, politik olmayan, uluslararası,

¹¹⁰ Yıldırım ve Akkaya, s.31.

¹¹¹ Bülül, “2000’li Yılların Eğitim Problemlerine 1920’lerden Çözüm Önerileri”, s.670.

üniformalı ve çeşitli yaş gruplarındaki gençlerin zihinsel, fiziksel, ruhsal, sosyal, duygusal ve karakter gelişimine katkıda bulunan eğitimsel bir gençlik faaliyetidir. İzcilik, gençleri sahip oldukları özellikleriyle bütünsel bir şekilde ele alırken beden ve ruh sağlıklarını geliştirmeye odaklanır ve boş zamanlarını etkin bir şekilde değerlendirmelerini sağlayan bir eğitim aracıdır. İzcilik, ders formatında bir öğretim olmak yerine, çocuklara ve gençlere uygulamalı bilgi, beceri ve karakter kazandıran bir eğitim etkinliği olarak öne çıkar. Bu nedenle izcilik, tüm dünyada okul eğitimini destekleyen tamamlayıcı bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

İzcilik faaliyetleri genellikle doğada yapılan etkinlikleri içerir ve bu etkinlikler aracılığıyla gençlerin liderlik becerilerini geliştirmeleri, takım çalışması yapmaları, sorumluluk almayı öğrenmeleri ve dayanıklılıklarını artırmaları hedeflenir. İzcilik, gençlere karakter gelişimi ve kişisel sorumluluk duygusu kazandırmak amacıyla belirli prensiplere dayanır.

Uluslararası bir niteliğe sahip olan izcilik, farklı kültürlerden gençleri bir araya getirerek anlayış, hoşgörü ve kültürlerarası iletişimi teşvik eder. Ayrıca, izcilik hareketi, gençlerin topluma daha duyarlı bireyler olarak yetişmelerini destekler ve toplumsal hizmet projelerine katılımlarını teşvik eder. Bu nedenle izcilik, gençlerin çok yönlü gelişimine katkıda bulunan önemli bir eğitim modeli olarak kabul edilir.¹¹²

İzciliğin temel amacı, çocuk ve gençlerin bedensel, ruhsal, sosyal ve zihinsel yönden gelişmelerini sağlamaktır. Daha ayrıntılı bir tanım yapmak gerekirse: İzcilik faaliyetlerinin amacı; çocuk veya genci yurduna ve milletine bağlı, bütün insanlara karşı dürüst ve iyi duygulu, iyi karakterli ve toplum içinde yapıcı bir ruha sahip, saygılı ve disiplinli, özveri sahibi, toplum ve çevre kalkınmasına hizmet eden, kendisi için gerekli el becerilerine sahip, kendine güvenen, sorumluluk almaya hazır, sağlıklı ve olumlu düşünen, tabiat ve kültür eserlerini seven ve koruyan, iyi bir insan ve yurttaş olarak yetiştirmektir.¹¹³

İzcilik, çeşitli yaş gruplarındaki bireylerin zihinsel, fiziksel, ruhsal, sosyal, duygusal ve karakter gelişimine katkıda bulunmayı hedefleyen eğitimsel bir gençlik faaliyetidir. İzci lideri öğretmenlerinin tamamı, izcilik çalışmalarının öğrencilerin ahlaki

¹¹² Hasan Dam, “Değerler Eğitiminde İzciliğin Önemi ve Eğitsel Değeri Üzerine Nitel Bir Araştırma”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, 2020, s.731.

¹¹³ “Türkiye İzcilik Federasyonu”, , <https://www.tif.org.tr/about>. (Erişim Tarihi: 14 Temmuz 2023).

gelişimine önemli katkılarda bulunduğunu düşünmektedir. Liderlerin yarıdan fazlası bu katkının oldukça yüksek düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Aynı şekilde, izci lideri öğretmenlerinin tamamı, izcilik çalışmalarının öğrencilerin kişisel becerilerine ve kişilik gelişimlerine de olumlu katkılarda bulunduğunu düşünmektedir.¹¹⁴

İzcilik eğitiminin öğrenciler üzerindeki kazanımlarını daha geniş bir çerçevede değerlendirebilmek için izci liderlerin, izci öğrencilerin, diğer öğretmenlerin, idarecilerin ve velilerin görüşlerine dayalı nitel ve nicel araştırmalar yapılmalıdır. Bu araştırmalar, izcilik faaliyetlerinin geniş bir öğrenci kitlesine olan etkilerini daha detaylı bir şekilde anlamamıza yardımcı olabilir. Bu çeşitli örneklem gruplarından elde edilen veriler, izcilik eğitiminin farklı yönlerini ve potansiyel etkilerini ortaya koyabilir.

Nitel araştırmalar; katılımcıların deneyimlerini, algılarını ve duygusal tepkilerini anlamak için derinlemesine incelemeler sunabilir. Ayrıca nicel araştırmalar; daha geniş bir katılımcı kitlesini temsil eden verileri analiz ederek genel eğilimleri değerlendirebilir.

Bu tür kapsamlı araştırmalar, izcilik eğitiminin eğitsel değerini daha kapsamlı bir perspektiften değerlendirme imkanı sunar. Elde edilen bulgular, izcilik faaliyetlerinin öğrencilerin ahlaki, kişisel, sosyal ve akademik gelişimine olan katkılarını anlamamıza yardımcı olabilir ve bu bilgiler, izcilik programlarının geliştirilmesi ve optimize edilmesi için kullanılabilir.¹¹⁵

¹¹⁴ Dam, “*Değerler Eğitiminde İzciliğin Önemi ve Eğitsel Değeri Üzerine Nitel Bir Araştırma*”, s.748.

¹¹⁵ Dam, s.750.

İKİNCİ BÖLÜM

“AMERİKA’DA NAZARİ VE AMELİ TERBİYE SERİSİ”NİN 9. VE 10.

CÜZLERİNİN TRASKRİPTİ

2.1 “AMERİKA’DA MAARİF, İDARE-İ MALİYE VE KAVANİN” CÜZÜNÜN TRANSKRİPTİ

Amerika’da Maarif,

İdare-i Maliye ve Kavanin

Amerika’da Nazari ve Ameli Terbiye Serisi : 9

**Amerika’da Maarif, İdare-i
Maliye ve Kavanin**

Muharriri: Beyrut Amerikan Darülfünunu Müdürü

BAYARD DODGE

Bu eser, mütehassıslar tarafından Amerikan talim ve terbiyesinin

Muhtelif safhaları hakkında yazılan serinin dokuzuncu cüzüdür.

İSTANBUL

SELAMET MATBASI

1928

Fotoğraf 2.1. Linkoln Mektebi altıncı sınıfı kendi aylık mecmuaları istihzaratıyla meşgul olur

[4]

Kâri'lere Birkaç Söz:

“Amerika Nazari ve Ameli Terbiye” hakkında neşredilen ve edilecek olan birkaç broşürde, terbiye sahasında umumiyetle alaka ve anlayış uyandırmak maksadı takip edilmiştir. Bu seride Amerikan talim ve terbiyesine ait muhtelif mevzular kısa ve hakiki bir surette tasvir edecektir.

Herkesin okuyup anlayabileceği bir üslupla yazılacak olan bu makalelerde umumi ve sarıh terbiye esaslarından bahis edilecek ve bunların bugünkü günde Amerika’da nasıl tatbik edilmekte olduğu canlı meselelerle gösterilecektir. Naşirler terbiye sahasındaki tatbiklerini aynı zamanda ilmi bir tarzda yürütmek amelindedirler.

Hem Türkiye’nin hem Amerika’nın terbiyeciliğine az çok vakıf olan kimseler, pek geniş terbiye sahasında Türk kâri'lerini alakadar edecek mevzuları muvaffakiyetle seçebileceğinden serinin tertibinde bu gibi zevatın teşrik- i mesaisi temin edilmiştir. Seri aşağıdaki sıra ile neşredilecektir.

[5]

- 1- Amerika’da Müttehid Hükümetleri Maarif Tarihçesi (Chicago) Darülfünunu mezunlarından Mis. (Marion Nosser) tarafından.
- 2- Amerika’da Tali Tahsil- (Kolombiya) Darülfünunu ve New York Teachers Kolej’den mezun Profesör (Paul Monroe).
- 3- Erkekler İçin Âlî Tahsil- İzmir Enternasyonal Kolej Müdürü (Cass Reed).
- 4- Kadınlar İçin Âlî Tahsil- İstanbul Kız Kolej’i Sabık Müdürü Doktor (Mary Mills Patrick) Prezident Amerikas.
- 5- Tali ve Âlî Mekteplerde Kulüp Teşkilatı- Mister (Ernest Haden).
- 6- Amerika Maarifinde Spor Programı- Mister (Chester Toben).
- 7- Mesleki Terbiye- Robert Kolej Muallimlerinden Profesör (Scipio).
- 8- Amerika Darülfünunlarının Halk Dershaneleri - Doktor (Fred Goodsel).
- 9- Maarife Ait İdare, Maliye ve Kanunlar -Beyrut ve Amerikan Darülfünunu Profesörlerinden Bayard Dodge.
- 10- Maarif Sistemi ve Cemiyet- Mis. (Margaret White).
- 11- Amerikan Terbiye Prensipleri Hülasesı.

Bu broşürler önümüzdeki sene zarfında vakit vakit neşredileceğinden, taliblerin İstanbul'da Fincancılar Yokuşu’nda Amerikan Bible Hause’da Doktor (Mukallem) e müracaatları ilan olunur.

[6]

Amerika’da Maarif, İdare-i Maliye ve Kavanin

Mütehhid hükümetlerde her hükümet kendi terbiye usullerinden mesuldür.

Türkiye’de bir maarif sisteminden bahsedildiği zaman, muhakkak Avrupa’nın tanınmış hükümetlerinden birinin maarif sistemi kastedilir. Çünkü Fransa ve Almanya gibi memleketlerde merkezi hükümet mükemmel birer maarif sistemi kurmuştur. Ve memleketin her tarafındaki mektepler bilaistisna bu sisteme göre idare olunur. Mesela Paris’te bulunan Maarif Nazırı, bütün Fransa Cumhuriyeti dahilindeki mekteplerde muayyen sınıflarda, günün muayyen saatlerinde büyük bir itina ile seçilen muayyen kitaplar okutulduğundan emindir. Ve bununla iftihar edebilir. Gerek maarif

mekteplerinde gerek hususi mekteplerde kullanılan muayyen bir müfredat programı vardır. İptidai ve tali mekteplerin idaresinde yarayan bir sistem aynı zamanda Fransa'nın 17 büyük darülfünuna da şamildir.

Amerikan Maarifi hakkında umumi bir fikir edinmek istersek evvela bilmeliyiz ki orada bütün memlekette temsil edilen yalnız bir sistem yoktur. Zaten Müttehid Hükümetler Cumhuriyeti, merkezi bir hükümetten ibaret değildir. Ayrı ayrı 48 hükümetin ittihadından müteşekkildir. Onu Türkiye gibi bir memleket olarak düşünmemeliyiz. İçlerinden birçoğunu Balkan

[7]

hükümetleri büyüklüğünde olan bir hükümet grubu olarak tasavvur etmeliyiz.

Bu hükümetlerden bazısı Mısır kadar sıcak, bazısı Rusya kadar soğuktur. Bazısı sahildedir ve ahalişi gemicilik ve balıkçılık ile uğraşır. Diğer hükümetlerde yaşayan ahali ise ömründe bir gemi görmemiş ve tuzlu su tanımamıştır. Birçok hükümetlerde zenciler yaşar. Bunlar da bilhassa şeker kamışı ve pamuk ziraatı ile uğraşırlar. Daha başka hükümetlerde madencilik ve arpa ziraatı başlıca meşguliyeti teşkil eder. Bu kısımda ahali beyazlardan mürekkeptir.

Payitahttaki Maarif Kalemi

Filhakika (Washington) da bütün bu hükümetlerin maarifine nezaret eden mütehhid bir daire mevcuttur. Fakat bu mesela Türkiye'deki gibi merkezi bir daire şeklinde değil daha ziyade bir "Cemiyeti Akvam" idaresi gibidir.

Bu cemiyetin başında bir maarif vekili yoktur. Bununla beraber istatistikler ve zabıtlar toplayan müdavele-i efkâra yardım eden, terakki eserlerini takdir ve teşvik eden ve mütehassıslardan mürekkep bir meclis-i içtima'a davet etmeye hakkı olan bir maarif kaimi mevcuttur.

Cemiyeti Akvam bürosu kendini teşkil eden hükümetlere hizmet ettiği gibi, bu kalem de Amerika'nın muhtelif hükümetlerine hizmet eder.

Amerika'da her hükümet kendi maarif sistemini kıskanç bir surette muhafaza eder. Bunun için Amerika Cumhuriyeti'ndeki terbiye sistemlerinden

[8]

hakkıyla bahsedebilmek için yalnız bir makale değil 48 makale yazmak icap eder.

Mahalli Teşebbüsler ve Hükümetin Nezareti

Diğer taraftan bu muhtelif hükümetlerin idarelerinde bazı müşabehetler de vardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin bir reisicumhuru, kanunları yapan bir heyet-i teşriyesi, bunları tefsir eden heyet-i adliyesi ve mevki tatbik koyan icra vekilleri kabinesi olduğu gibi, Amerika'da da her hükümetin bir reisi, heyeti-i teşriyesi, heyet-i adliyesi ve bir kabinesi vardır.

Amerika hükümetlerinin ekserisinde “maarif komiseri” kabine azasından değildir. Yani doğrudan doğruya siyasi idareye merbut değildir. Bununla beraber hükümetle ciddi bir surette teşrik-i mesai eder ve memleketteki bütün mektepler üzerine nüfuzu vardır.

Türkiye idare itibariyle vilayet, sancak, nahiye, kaza ve müdüriyetlere ayrıldığı gibi, Amerika hükümetlerinin de her biri eyaletlere, belediye dairelerine ve kasabalara ayrılır. Bu hükümetlerden birçoğu Bulgaristan kadar büyük olduğu için maarif sistemleri arasında büyük farklar olması şaşılacak bir şey değildir. Yalnız tacip edilecek bir şey varsa o da tek bir hükümet dâhilinde bile muayyen bir maarif sistemi mevcut olmamasıdır.

Her şehirde, her kazada ve her eyalette maarif meclisi idareleri vardır. Bu meclisler ya doğrudan doğruya halk tarafından seçilir ve yahut halkın

[9]

intihap ettiği memurlar tarafından tayin olunur. Bunlardan her biri temsil ettiği mahalde bir sistem vücuda getirir. Hocaları intihap eder, mektep binaları yaptırır, ders kitaplarını seçer ve en muvafık bulduğu bir şekli idare tesis eder. “maarif komiseri” hükümet dâhilindeki işleri ancak bilvasıta idare eder.

Fotoğraf 2.2. Oyun ve spor sıhhatli insan yetiştirir.

Bu tarz idareyi daha canlı bir surette göz önüne getirebilmek için Bursa ve Konya gibi şehirlerin, memleketin Kilikya ovaları ve Kürdistan dağları gibi kısımlarının maarif işlerini kendi intihap ettikleri bir cemiyette idare ettirdiklerini ve Ankara Maarif Vekaletine bilvasıta merbut olduklarını tasavvur ediniz. Maarif Komiseri bir mektep idaresine: “Bu hocayı istihdam edin” yahut “şöyle bir ders programı

[10]

takip edin” yahut “şu ders kitabını kullanın” diyemez. O yalnız, bir mektebin ruhsatnamesini vermeden diploma tevzi etmek hakkını tanımadan ve ona mali muavenette bulunmadan evvel, daha mükemmel bir şekle girmesini temin etmek için, bazı taleplerde bulunabilir.

Amerika’daki Serbest İdarenin Faideleri

Almanya ve Fransa gibi hükümetlerin mükemmel maarif teşkilatına alışmış olan bir kimse, Amerika’nın dağınık idaresini şüphe ile karşılayabilir. Hakikaten mütehhid hükümetler maarifindeki intizam fakat onu birçok noksanları tevellüt eder. İhtimal bu

noksanlardan en mühimi de muallim yetiştirmek hususunda muayyen bir teşkilat olmamasıdır. Bununla beraber bu sistemsizliğin de faydaları vardır.

Amerika bu şekilde bir maarif sistemi takip etmekle, her sahada olduğu gibi terbiye sahasında da müstakil düşünen ve hareket eden insanlar yetiştirmek emelindedir. Mektepler mümkün olduğu kadar siyasi ve ruhani tesirlerden azadedir. Ara sıra mekteplerdeki hürriyeti efkâra set çekmek isteyen bir kanun mevki tatbiki konsa bile, bu hareket halk arasında hemen müthiş bir skandal uyandırır.

Bir zamanlar (Tennessee) hükümeti, mekteplerdeki tekâmül nazariyesinin tedrisini men etmeye çalıştı. (Tennessee) hükümeti bu meseleden dolayı senelerce umumi suî teveccühe maruz kaldığı gibi, en maruf vatandaşlarının ta'yîbine sebebiyet verdi. Aynı zamanda (Oregon) Hükümeti maarif mekteplerine devamı mecburi kılarak, çocukları

[11]

hususî mekteplere gitmekten menetti. Bu kanun çocukları, o hükümet dâhilinde büyük bir propaganda yapmakta olan Katolik mekteplerinden uzaklaştırmak maksadıyla yapılmıştı. Hemen bütün Amerikan gazeteleri (Oregon) Hükümetini alaya tuttular. Ve bir defa daha anlattılar ki: Amerika'da maarifin hürriyetine dokunmak isteyenler, doğrudan doğruya cumhuriyetin esas prensiplerinden olan, fikir istiklaline muhalif hareket etmiş olurlar.

Amerikan maarifinin serbest idaresi bir fayda daha temin etmektedir. Bu da memleketin her kesiminin kendi ihtiyacına göre bir program kabul edebilmesi ve kendinden büsbütün başka şeraiti hayatiyesi olan diğer kesimlerin usullerine tatbik mecburiyetinde olmamasıdır. Bu suretle cenup eyaletlerde zenci çocuklarının devam etmekte olduğu bir mektep (New England) ve (Colorado) maden amelesinin veya balıkçı çocuklarının okumakta olduğu bir mektep büsbütün farklıdır.

Serbest maarifin diğer bir faydası da terbiye sahasında şahsî tecrübeler ve rekabete meydan vermesidir. Fransa'da maarif teşkilatı o kadar muntazamdır ki, teşrii iptidai mekteplerinden birinde çalışmakta olan bir muallim, yeni terbiye usulleri tecrübe ederek nam kazanmayı hatırına bile getirmez. Onun en büyük emeli payitahttaki bir mektep hocalığına terfî etmektir. Amerika'da ise vaziyet tam bunun aksidir. Burada merkezi bir sistem mevcut olmadığından en ehemmiyetsiz bir mektebin en mütevazı bir

hocası yaptığı mühim tecrübeler sayesinde hem kendine hem küçük mektebine şöhret kazandırmak fırsatına maliktir.

[12]

(Chicago) civarında (Winnetka) isminde bir küçük nahiye vardır. Burası evvela sade civar halk tarafından tanınan bir yer iken, şimdi mektepleri yüzünden bütün Amerika'da şöhret kazandı. Orada çalışan iki müteşebbis adam bu küçük nahiyenin namını yükselttiler. Bunlardan biri küçük hususi bir mektep idare ediyor. Diğer o mıntıkanın

Fotoğraf 2.3. Sebze bahçesi ile meşgul olmak çok sıhhi bir idmandır.

resmi mekteplerine nezaret ediyordu. Her ikisi de vazifelerinde o kadar liyakat göstermişlerdir ki bugün bütün memlekette onların takip ettiği usul tatbik ediliyor. Bu mürebbiyelerin Fransa'daki hocalar gibi nam kazanmak için payitahta gitmeye ihtiyaçları yoktur. Bilakis onların tesirlerini yakından görmek isteyenler (Winnetka) ya gelirler.

[13]

Amerika'daki serbest maarif usulünün en mühim faydası mahalli teşebbüse istinat etmesidir. Bu suretle ebeveyn ve dirayetli vatandaşlar mekteplerle alakadar olmak mecburiyetini hissederler. Mektep her mahallin kendi teşebbüsüyle meydana getirilebilecek ve iyi idare edildiği takdirde hükümetten mali muavenet görecek bir yerdir, yoksa yabancı mütehassısların hariçten hazırladığı bir müessese değildir. Mektebi idare eden meclis kendi aralarından intihap edilen adamlardan mürekkeptir. Hocalar ve mürebbiyeler bu meclis tarafından tayin olunur. Bunlar mektebin terakkisini arzu ettikleri takdirde ebeveynin tavsiye ve takdirini kazanmak mecburiyetindedirler. Bu şekilde bir mektep bazen doğrudan doğruya hükümetin yaşatacağı bir mektep kadar mükemmel olmayabilir. Fakat halkta umumi bir alaka ve muavenet hissi uyandırması çok faydalıdır.

Daha mühim bahislere geçmeden evvel, mahalli alakanın ehemmiyetini gösteren bir misal zikretmek istiyorum. Biraz evvel (Winnetka) da büyük bir nam kazanan hususi bir mektepten bahsetmiştim. Bu mektepte uzaklardan gelenlere bir kolaylık olmak üzere erkek ve kız çocukların beraberce yemek yiyebilecekleri bir lokanta vardır. Mektep müdürü lokantayı kendisi idare edecek yerde bu vazifeyi ebeveynden mürekkep bir komisyona devretmiştir. Bu komisyon yemek listesini tertip eder, zahire alınmasına yemeklerin pişirilmesine nezaret eder. Ve hatta sırasıyla her gün bir ikisi çocukların yemek sırasında hazır bulunur, onlara hizmet eder. Ve temiz yemelerine dikkat eder. Ebeveynin bu derece alakadar olduğu bir mektebin, çocuklar tarafından çok sevileceği pek tabidir. Bütün civar

[14]

halkı bu mekteple iftihar eder. (Winnetka) daki hususi mektepte çocukları olan babalar mektebe karşı teveccühleri o kadar ileri gitmişlerdi ki hükümetten on paralık yardım almadan kendi aralarında topladıkları ianelerle yeni binalar yaptırmışlar ve mükemmel surette tefriş etmişlerdir.

Numune Olarak (New York) Hükümeti Maarif Teşkilatı

48 hükümetin müşterek maarif zihniyetini bir dereceye kadar öğrendikten sonra, şimdi de numune olarak en mühim hükümetlerden biri olan (New York) Hükümetinde maarifin ne suretle idare olunduğunu tetkik edelim.

(New York) Hükümeti, maarifi siyaseti ile karıştırmamak için, siyasi faaliyetle alakadar olmayan bazı maruf kimseleri uzun fasılalarla (Direktörler Heyeti) ne tayin eder. Hâlihazırda bu heyetin 10 azası vardır. Bu heyet en büyük memur olarak bir komiser, bundan maada muavinleri ve muhtelif dairelerin müdürlerini tayin eder. Bunun haricinde ayrıca vazifeler deruhte eden komisyonlar da vardır. (New York) Hükümetinin takriben 10 milyona balığ olduğundan çok vasii ve mahirane idare edilen bir teşkilata ihtiyaç vardır.

(New York) hükümeti maarif teşkilatı ber-vech-i atidir:

Direktörler Heyeti (hükümet tarafından tayin olunur.) Maarif komiseri (Direktörler Heyeti tarafından tayin olunur.)

[15]

Başlıca mühim 3 dairede muvazzaf olan 3 komiser muavini vardır. Daireler şunlardır:

Mesleki terbiye

Tali “

İptidai “

Aşağıda isimleri derç edilen dairelerin başında bir müdür bulunur:

Hükümet Kütüphanesi

Fen ve Hükümet Müzesi

İdare

Defterhane ve Tarih Dairesi

Mecburi Tahsil İcra Dairesi

İmtihan ve Teftişat

Maliye

Hocalara ve Mekteplere Ait Kanuni Mesâil

Kütüphanelerin Umuma Teşmili

Mektep Arsa ve Binaları

Baseri Tedris (resimler, slâytlar, sinema vesaire)

Meslek ve Teşmili Tahsil Mektepleri

Aşağıdaki vazifelerin idaresini bir komisyon deruhte eder:

Hükümet Muallim Mektepleri

Ziraat “

Ormancılık

Madencilik

[16]

Körlere Mahsus Mektepler

Sağır ve Dilsizlere “ “

Muhtac-ı Himaye Çocuklara “ “

Dimağı Bozuk Çocuklara “ “

Hocalara Tekaüd Komisyonu

Hukuk, tıp, dişçilik, baytarlık, eczacılık, hasta bakıcılık, optometri, stenoğrafi sahalarında şehadetname ve ruhsatname veren mümeyyizler.

Mekteplerle Münasebet

Bütün diğer hükümetlerde olduğu gibi, (New York) Hükümetinde de iki cins mektep vardır: Hususi mektepler ve resmi mektepler.

Bu mekteplerin hepsi, mülk alabilmek, hocalarla kontrat yapabilmek, ücret tahsil edebilmek için, hükümetten bir ruhsatname almaya mecburdur. Mezun talebenin resmi bir şehadetname alabilmesi için, her mektebin verdiği tahsil muayyen bir dereceden aşağı olmaz. Binaların emniyeti hususunda da bazı kanunlara ve sıhhi kaidelere riayet etmek mecburiyeti vardır. Hususi mekteplere yalnız bu gibi umumi sade meselelerde müdahale edilir. Bunun haricinde hiçbir sevki teftiş altında bulundurulmaz. Bu mektepler hükümetten mali muavenet beklemezler ve resmi muallim mekteplerinden yetişen muallimleri istihdam etmezler.

Resmi mekteplerde ise nazar-ı dikkate alınacak birçok meseleler vardır. Evvela bu mektepler her şehrin veya kasabanın yerlilerinden mürekkep mahalli bir meclis

[17]

tarafından idare olunur. Bu meclisin azası ya doğrudan doğruya ahali tarafından intihap olunur. Veya müntehib bir zat tarafından tayin edilir. Sonra o da, ekseriya mektepleri nezareti altında bulunduran ve hükümete karşı kendini temsil eden bir müfettiş tayin eder.

Her resmi mektep, hususi mektepler gibi, bir ruhsatname almak mecburiyetindedir. Şehadetname tevzi edebilmek için hükümet tarafından bu hakkı tasdik olunmak icap eder. Ve hıfz-ı sıhha kaidelerine riayet etmesi mecburidir. Resmi mekteplerin, hususi mekteplere hiç taalluku olmayan birçok vazifeleri vardır. Mektep idaresi, polis ve hükümet memurlarıyla teşrik-i mesai ederek ebeveyni, çocuklarını mektebe göndermeye icbar eder ve bundan imtinaa eden ebeveyni cezalandırabilir. Resmi mektepler, resmi muallim mekteplerinden mezun olan muallimleri muayyen maaşlarla istihdam eder. Bu mekteplere mahalli vergilerden ayrılan hissedenden başka son zamanlarda hükümet kasasından da tahsisat verilmektedir.

(New York) Hükümeti maarif meselelerine mühim arazi vermiştir. Diğer hükümetler arasında bundan daha cömert hediyeelerde bulunanlar da vardır. Her eyalette mektepler için arazi ayrılmıştır. Herhalde mütehhid hükümetlerde maarife terk edilen arazinin yekunu Prusya hükümetinin işgal ettiği sahaya yahut Fransa arazisinin yüzde 70'ine müsavidir. Bu arazinin birçoğu spor sahaları, ziraat ve daha başka tedris maksatları için kullanılmaktadır. Bunların büyük bir kısmı

[18]

irad getirir. Bu irad ve senelik vergilerden tahsis edilen bir meblağ her mahallin mekteplerine aittir.

Resmi mektep mütemadi bir surette programını ve binalarını teftişe hazır bulundurmak, muayyen imtihanlar tertip etmek ve her sene hesaplarını kontrole tabi tutmak mecburiyetindedir; talebeden hususi mekteplerde alınan ücretlerden daha az bir para alır. Eğer Maarif İdaresi böyle bir mektebin iyi idare olunduğunu görürse o mektebin mahalli vergilerden aldığı tahsisata ayrıca bir para ilave eder.

(New York) Hükümeti Maarif Dairesi her sene muntazaman her mıntıkaya istihdam edilmekte olan hoca başına 150 - 200 dolar verir. Eğer mektep şehrin çok

kalabalık bir mahallinde yahut taşranın fakir bir kısmında ise daha büyük bir muavenet görür. Ayrıca binalar, kütüphaneler, spor levazımı, mektep levazımı, fakir talebeye tahsisat ve mesleki say için Maarif-i Dairesi vakit vakit teberrulerde bulunur. 1925 senesinde (New York) Hükümetinin hocalara verdiği muntazam tahsisat altı buçuk milyona baliğ olmuştur. Muavenete muhtaç olan mekteplere aynı senede ayrıca 29 milyon dolar verilmiştir. Muayyen maksatlar için yapılan hususi teberruler, maarif tarafından idare olunan dimağı bozuk olanlara mahsus mektepler ve meslek kursları için edilen masraf bunun haricindedir. Bu gibi tahsisatı ve teberruleri bahşederken maarif mekteplerinden bazı terakki nişaneleri arar. Ve bu suretle büyük bir nüfuza maliktir fakat bu nüfuzunu o suretle istimal eder ki, cemaatler maarifin müdahalesinden

[19]

çekinmezler. Yalnız iyi idare edilen mekteplerin mükâfat göreceğini bilirler. Böylelikle Maarif İdaresi ahalinin hürriyetine müdahale etmeden ve ondan mesuliyeti kaldırmadan birçok yüksek gayelerin teamümüne ve mektepler arasındaki say-ı tevhide muvaffak olur.

Hususi Müesseseler

Amerika maarifinden bahsederken zikredilmesi lazım gelen bir şey daha vardır ki bu hususta (New York) Hükümeti bütün memleket için numune addedilemez. Çünkü (New York) ta ve garptaki diğer eski hükümetlerde resmi mektepler henüz açılmadan evvel maarifperver vatandaşlar tarafından tesis edilen birçok hususi müesseseler vardır. Bunun için (New York) da âli tahsil ekseriyetle hususi kolejler ve darülfünunlarda görülmektedir. Hâlbuki şark hükümetlerinde âli tahsil umumiyetle resmi müesseselerde görülür.

New York Hükümetinde takriben 50 âli müessese vardır. Bunların bazıları tam darülfünun değil. Bir kısmı da muhtelit değildir. Bazısının Maarif İdaresi ile münasebeti vardır. Diğerleri ise mahalli idareden ve hükümetten ayrı, tamamıyla müstakil olarak idare olunur. Yalnız ruhsatname almak mecburiyetindedir, resmi şهادetname verebilirler ve duhul imtihanlarında asgari olarak resmi imtihan mutâlebâtını yaparlar. Şarkta her hükümet fevkalade büyük darülfünunlar ve meslek mektepleri idare etmektedir. Bu müesseseler siyasi idare adamları tarafından değil yarı müstakil birtakım komisyonlar tarafından idare olunur ve kontrol

[20]

altında bulundurulurlar. Bu komisyonların azaları maaşlarını hükümet kasasından alırlar. Fakat darülfünun işlerinde her türlü siyasi müdahaleden azade olarak çalışabilirler. Bu müesseseler birbirleriyle sıkı bir surette teşrik-i mesai etmişlerdir. Fakat Fransa'da olduğu gibi her müessesenin müdürü aynı zamanda o mıntıkanın maarif sistemini idare etmez.

Siyasi Bi-terafılık

Her demokrat memlekette siyasi cereyanlar his olunur. Büyük siyasiler şahsi nüfuzlarını istimal ederek daire-i intihapiyelerine teveccüh kazanmaya çalışırlar. Vazı' kanunlarda fırkalarına rey kazandıracak kanunlar vaz' etmeye gayret ederler. Kitapların intihapında, notlarda, şehadetnamelerin tevziinde talebe inzibatında, muaalim intihapında ve sermayenin istimalinde hiçbir siyasi müdahalenin tesir hasıl etmemesi çok mühimdir. Mektep ve darülfünunlara siyaset değil ilim hâkim olmalıdır. Amerikan Maarif müesseselerinin siyasi tesirden azade olmaları çok esaslı bir ehemmiyete haizdir.

New York Hükümetinde mektepler siyasi tesirlerden oldukça muhafaza edilmiştir. (Direktörler Heyeti) azası uzun müddet için büyük fasılalarla intihap olunur. Bu suretle hepsinin aynı fırkaya mensubiyetleri gayri kabildir. (New York) da halkın nokta -i nazarı kuvvetli ve bariz olduğundan bu azalar terbiye sahasında cidden temyiz etmiş ve siyasete uzak kalmış kimseler arasından seçilir. Müfettişler ya heyet veya ahali tarafından intihap olunur. Böylelikle siyasi bir tercih ihtimali yoktur. Mekteplere tevzi

[21]

Fotoğraf 2.4. Kumdan yapılmış bir Afrika haritası.

[22]

edilen para, hiçbir siyasi gayeleri olmayan bu kimseler tarafından idare olunurlar. Hocaların yetiştirilmesinde de fırka siyasetinin hiçbir tesiri yoktur. Dini ayinler hükümet haricinde yapılır. Hiçbir propagandaya hizmet etmeyen ve yalnız ilmi bir maksat takip edilerek yazılan ders kitapları kullanılır. Tabii (New York) gibi büyük bir hükümet dâhilinde bu esaslara tecavüz edildiği de vakidir. Fakat umumiyetle Maarif İdaresi her türlü siyasi ve dini tesirden azadedir. Bu esaslı bir ehemmiyete haiz olan bir meseledir. Amerika efkâr-ı umumiyesi maarifin gençliği geniş kafalılıkla ve bitaraf bir surette yetiştirmesini ister ve mekteplerin siyasi veya dini tesir altında bırakılmasını demokrasinin esaslarına muhalif addeder.

Geri Kalmış Cemaatler ve Köyler

Birçok cemaatler mekteplerinin idaresinde çok batıl davranırlar. Maarif idaresinin vazifelerinden biri de bu gibi mıntikalarda alaka ve hareket uyandırmaktır. Mesela 1925 senesinde (New York) Hükümeti Maarif İdaresi tarafından (White Plains) kasabası mekteplerinin ihtiyaçları tetkik edildi. Buna müteakip ahalinin alakası olmadı ve belediye mekteplerin terakkisi için hemen 800 bin dolar temin etti. Ekseriya en geri

kalan mıntikalar en az nüfusa malik olanlardır. Küçük bir ve yahut birkaç çiftlik ahalisi başlı başına bir mektep açmaya kalkarsa bu mektep ekseriya zahmetine değmeyecek kadar küçük olur. Ne bütün çocuklara göre ayrı ayrı sınıflar açılabilir ne de

[23]

programı tatbik edecek kadar hoca tedarik edilebilir. Bu sebepten dolayı hükümet birçok cemaatlerin birleşerek hepsine kifayet edecek büyüklükte bir mektep açmalarını teşvik eder.

Bazı yerlerde çocukları köylerden mektebin olduğu mahalle götürecek vesait-i nakliye temin dilmıştır. Diğer yerlerde çocuklar mektebin bulunduğu kasabada kalırlar ve haftadan haftaya ve tatillerde evlerine giderler. Bu gibi çarelerle köylerde maarifin teminine çalışılmaktadır. Bundan maada köylerde yazın hocalara kurslar ve konferanslar verilir. Bu bahse başka bir münasebetle tekrar avdet edilecektir.

Hususi Bir Tarzda İdare Olunan Mektepler

Hiçbir yerde ahaliden kendi kendine hal edemeyeceği ve binaenaleyh hükümetle teşriki mesaiye mecbur olduğu bazı meseleler vardır. Her mıntıkada kör, sağır, dilsiz, dimağı bozuk ve kabili islâh olmayan birçok çocuklar bulunur. Tabii bunlar diğer çocuklarla beraber yetiştirilemezler. Eğer bu gibilerin serseriyane dolaşmalarına meydan verilirse memleket için müthiş bir cinayet ve rezalet membaı olunur. Eğer büyüyüp de evlenecek olurlarsa çocukları ekseriya kendilerinden beter çıkar.

(New York) Hükümetinde bu gibi çocuklar için ayrıca mektepler vardır. Burada tahsil görebilen çocuklar mütehassıslar tarafından tedris edilir. Kabili islâh olmayanlar ise tecrit edilir. Ahaliden alınan verginin bu gibi çocukları himaye için kullanılması da doğrudur.

[24]

Çünkü bu zavallı mahlûkların başıboş bırakıldıkları takdirde yine derdi ahaliye dokunur.

Bir de yüksek teknik mektepler meselesi var. Hiçbir bir zirai mıntika başlı başına bir ziraat, zanaat yahut meslek mektebi açamaz. Fakat her mıntika bu mekteplerden birinde tahsil etmeyi arzu eden hiç olmazsa bir genç kız veya erkek bulunur. Zaten her memleketin refahı bu sahalardaki ihtisas ve bilginin çoğalmasına bağlıdır. Bu mektepleri tahsis etmek bilhassa hükümete düşen bir vazifedir. Bu müesseselerden

bütün bir hükümet ahalisi müştereken istifade ettiğinden masrafları da umumî vergilerden ayrılır.

(New York) Hükümeti çeşit çeşit maden ve ziraat mektepleri idare etmektedir. Sanatkâr ve mütehassıs yetiştirmek maksadıyla açılan her mektebi teşvik eder. Bilhassa elektrik, müretteplik, bankacılık çömlekçilik ve çelik sanatkârlarına ehemmiyet verir. Bundan maada mütehassıslar yetiştirmek için hükümet gece dersleri açmıştır ve yakında kendi idaresinde büyük sanat mektebi tesis etmeyi niyet ediyor. Hükümet tarafından müzaheret ve mali muavenet gören birçok hususî meslek mektepleri de vardır.

Hocaların Yetiştirilmesi

Memleketin her tarafında hissedilen en büyük ihtiyaç hocaların yetiştirilmesi meselesidir. Ve bu hükümete tertip eden bir vazifedir. Avrupa'nın merkezi bir sistem ile idare olunan hükümetlerinde hocalar

[25]

muayyen bir usul dairesinde yetiştirilir. Fransa'da bir genç kız veya delikanlı iptidai muallimi olabilmek için meccanen tahsil görebilir. Fakat bu 3 senelik tahsile mukabil mezun olduktan sonra maarif mekteplerinde 10 sene muallimlik etmek mecburiyetindedir. Tali mektep muallimlerinin muayyen imtihanlar geçirmeleri lazımdır. Darülfünun müderrisleri ise maarifin tertip ettiği müşkül müsabaka imtihanları neticesinde itina ile intihap olunur. Bu suretle Fransa Cumhuriyeti'nde muallimlik etmekte olan kimselerin vazifeleri nispetinde tahsil ve iktidara malik oldukları malumdur. Mütehhit hükümetlerde ilk mektep mualliminin hiç olmazsa bir AB darülfünun şهادetnamesi bulunur. Bazı iptidai mektepleri için muallim mektebi şهادetnamesi vermesi B.A imtihanından geçmek kâfi addedilir. Fakat gerek iptidai gerek tali mekteplerde tedris etmekte olan muallimler arasında muallim mektebi mezunlarından ziyade B.A, M.A, Ph D, şهادetnameli darülfünun mezunlarına tesadüf olunur.

Amerika'da muallimler şimdiye kadar az çok rastgele tayin edilmekte idi. Fakat bugün bu mesele hakkında ciddi bir alaka uyanmıştır. Şimdi (New York) hükümetinde bir yüksek muallim mektebi, on muallim mektebi ve muhtelif maksatlar için muallim yetiştiren 57 kurs vardır. Bu mekteplere meccanen devam eden talebe, Avrupa'daki muallim mektebi mezunları gibi mecburi hizmete tabi değildir. Burada zikrettiğimiz

mekteplerden maada hususi bir müessese olan meşhur (Columbia) Darülfünununa merbut bir yüksek muallim mektebi ve bundan başka diğer hususi kolejler ve darülfünunlar da müteaddid terbiye şubeleri mevcuttur.

[26]

Fotoğraf 2.5. (Boston) da oyun kulübü

Fotoğraf 2.6. (Virginia) da Gece Mektebi Şapkacılık Sınıfı

[27]

Mektep İdaresi

Bu bahiste çok tafsilata girişmek imkânı yoktur çünkü mektepler mütenevviadır. Büyük hususi mektepler leyli olduğundan birçok binaları vardır. Fakat bunlar Amerika'da ekalliyettedir. Ekseriyeti teşkil eden resmi mektepler yalnız gündüzlüktür. Bu mekteplerin binaları ateşe mukavvam malzemeden yapılır. Geniş koridorları, büyük pencereleri ve etraflarında büyük avluları vardır. Yeni yapılan mektepler ekseriya şehir haricinde inşa ediliyor ve aynı zamanda yanı başına bir atletik saha ilave ediliyor. Birçok mekteplerin bütçesi buna müsait olmadığından ya mektep dâhilinde bir jimnasyum ve yahut dışarıda üstü örtülü bir oyun mahalli bulunur. Sınıflar mümkün olduğu kadar aydınlık ve havadardır. Güzel, merakvar resimler, çocukların el işleri duvarları süsler. İctimalar ve müsamereler için daima bütün mektep mevcudiyetinin sığabileceği bir salon bulunur. Bazı yerlerde salon ebeveyne de istiap edecek büyüklüktedir. Sonra çocukların adedine göre sınıflar vardır. Büyük mekteplerin sınıf odaları ekseriya daha küçük olur; çünkü aynı muallim nezareti altında birçok talebe bulundurmamak için sınıflar şubelere ayrılır.

Yeni mekteplerin birçoğunda en aşağı katta el işi dükkânları, lokantalar, sınıf ve mektep kütüphaneleri, koleksiyon müzeleri ve laboratuvarları bulunur. Bu laboratuvarlar çok pahalıya mal olur fakat yeni usul tedrisat için elzemdir. Hatta en küçük çocuklar için

[28]

böyle laboratuvarlar tertip edilmiştir ve orada çalışmaya, alıştırılmaktadırlar.

Mektep Meclis İdaresi her yerin ahali tarafından intihap ve yahut halkın arzusu üzerine belediye reisi tarafından tayin olunur. Küçük bir köy bu intihaplarda diğer bir kasabaya iştirak eder. Sonra hükümetten mektebi tesis etmek için bir ruhsatname isterler. Bunu elde ettikten sonra o civarın maarif müfettişi kendilerine yardım eder. Mahalli vergilerden mektep binası ve hocaların maaşları için sermaye tedarik edilir. Bundan sonra hükümet ekseriya mali muavenette bulunur. Meclis idare mektep müdürünü müdür de hocaları tayin eder. Ekseri hocalar resmi muallim mektebi mezunlardır. Hususi bazı işlerde ebeveynden mürekkep komisyonlar yardımda bulunurlar. Lokanta dairesi, izci teşkilatı, mektep müsamereleri, sıhhi tedavi ve sporlar

bu meyandadır. Mektebin ticari işlerini tedarik eder ve meclis-i idare bunlara nezaret eder. Tahsil ve terbiye taalluk eden meselelerine müdür tarafından idare olunur. Fakat maarif müfettişi ve maarif dairesinin nezaretine tabidir.

Eğer mektep iyi idare olunursa hükümet kendisine şهادetname tevzi etmek hakkını verir ve mali muavenette bulunur. Teşebbüsün muafiyeti hemen hemen müdürün şahsiyetine bağlıdır. Çünkü mektebi idare eden adamın bütün müessese üzerine büyük bir tesiri olur. Amerikan mekteplerinde müdür erkek veya kadın olabilir. Ekseriya en iyi hocalar kadınlar arasından yetişmektedir.

Çocuklarını mektebe gitmeye icbar etmeyen ebeveyn mahkeme tarafından cezalandırılır. Mektebe mecburi devamın tatbikinde mektep müdürü resmi daireden müzaheret görür.

[29]

Darülfünun İdaresi

Gerek hususi gerek resmi darülfünunlar (Board) Heyeti tarafından idare olunur. Bu (Board) mektebe ait mülk, idare, maliye ve profesörlerin tayini gibi mühim işlerden kanunen mesuldür. İster hükümet tarafından, ister hususi müteşebbisler tarafından intihap edilmiş olsun.

Fotoğraf 2.7. On yedi millet bir mektepte.

Bu heyet darülfünunun ilmi idaresini deruhte edecek profesörleri intihap eder. Aynı zamanda hem (Board) dun arzularını ifa eden hem profesörlere riyaset eden bir zat intihap olunur. Bazı darülfünunlarda bu reise yardım eden ayrıca bir meclis vardır. (Board) azasından yahut profesörlerden mürekkep komisyonlar

[30]

mali teferruat, arsa ve binaların idaresi, program, kütüphane ve müzeler, asistanlar tayini, talebe inzibatı gibi işleri idare eder.

Hangi kursların verileceğini ve bunlara ne sıra takip edileceğini, hangi talebeye diploma itâ edileceğini ve terakki imkânlarının neden ibaret olduğunu tayin etmek profesörlerin vazifesidir. Büyük darülfünunlar birtakım şubelere ayrılır. Ve her şube kendi müdürü tarafından başlı başına bir müessese gibi idare olunur. Mesela (New York) şehrindeki (Columbia) Darülfünunu sanayi-i nefise, tıp, dişçilik, hukuk, maden mühendisliği, gazetecilik, eczacılık, ticaret, hendese, terbiye (yüksek muallim mektebi) ve din şubelerine havidir. Bu şubelerden bazısının ayrıca bir idare heyeti ve müdürü vardır. Fakat cümlesi talebeye Darülfünunun şهادetnamesi bahşeder. Ve aralarında sıkı bir teşrik-i mesai mevcuttur.

İnzibata nezaret eden ayrıca memurlar vardır. Mesela zabıt katibi talebenin hangi kursları intihap ettiğini ve hangi derslere devam ettiğini muntazaman kaydeder. Amerikan darülfünunlarında talebe resmi imtihanlara tabii olmakla beraber, konferanslara muntazaman devam etmek, sık sık takrir etmek ve vazife hazırlamak mecburiyetindedir. Talebenin hal ve hareketi, ahlakı, vazifeşinaslığı ve hâletiruhiyesi Avrupa darülfünunlarından daha ziyade müşahede altındadır. Amerika'da kadın, erkek darülfünuna girmemesi istisna teşkil eder. Bu sebepten dolayı darülfünunlarda her türlü talebe bulunur. Ve ciddi bir say temin etmek için ciddi bir inzibata ihtiyaç vardır. Bazı müesseselerde inzibattan bizzat talebe mesuldür. Birçok darülfünunlarda talebe bu suretle kendi kendini bir dereceye kadar idare etmeye alışmaktadır.

[31]

Netice

Amerika maarifinin başlıca hususiyetlerini şu surette icmal edebiliriz.

1- Merkezi idareye tabi değildir. Her mahâl kendi ihtiyacına ve hususiyetine göre bir terbiye usul kabul edebilir.

2- Maarif siyasi ve dini tesirlerden azadedir. Hükümet fırka mücadelesinden uzak ve ilmi bitaraflıkla hareket eden kimseleri mekteplerin idaresine tayin eder.

3- Üçüncü en mühim olan nokta Amerika'da tahsilin umumi olması ve halkın alaka ve teşebbüsüne istinat etmesidir. Bir mektebin esasî idaresinden ait olduğu belediye mesuldür. Merkezi hükümet liyakat gösteren mekteplere yardım etmekle beraber en büyük vazife yine halkındır. Büyük darülfünunlardan bazısı mezunların, maarifperver kimselerin tebriyatıyla ve ebeveynin tediye ettiği yüksek icraatlarla masrafın bir kısmını, diğerleri ise bütün masraflarını temin ederler.

2.2 “TALİM VE TERBİYE VE HALK” CÜZÜNÜN TRANSKRİPTİ

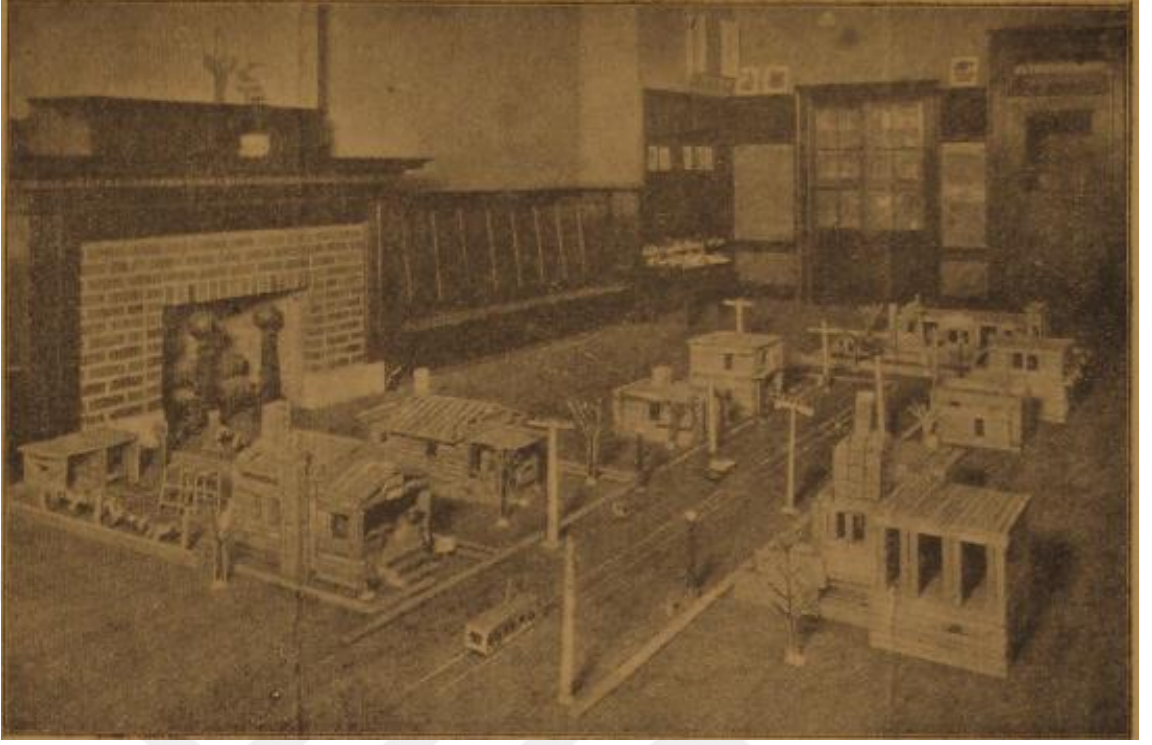
[1]

(Kız Muallim Mektebi Müdüriyeti, İstanbul, Senesi 1929)

Talim ve Terbiye ve Halk

[2]

Fotoğraf 2.8. Ana mektebi çocuklarının meydana getirdiği şu şehir planı. Ev, mektep, dükkan, kilise, tramvay ve elektrik tesisatının cem'idir.

[3]

Amerika'da Nazari ve Ameli Terbiye Serisi 10

Talim ve Terbiye ve Halk

Muharriri:

Mis. (MARGARET WHITE)

Bu eser, müttehassıslar tarafından Amerika Talim ve Terbiyesinin muhtelif safhaları hakkında yazılan serinin onuncu cüzüdür.

İstanbul

Selamet Matbaası

1928

[4]

Kârilere Birkaç Söz

“Amerika'da Nazari ve Ameli Terbiye” hakkında neşredilen ve edilecek olan birkaç broşürde, terbiye sahasında umumiyetle alaka ve anlayış uyandırmak maksadı takip edilmiştir. Bu seride Amerikan Talim ve Terbiyesine ait muhtelif mevzular kısa ve hakiki bir surette tasvir edilecektir.

Herkesin okuyup anlayabileceği bir üslupla yazılacak olan bu makalelerde umumi ve sarîh terbiye esaslarından bahsedilecek ve bunların bugünkü günde Amerika'da nasıl tatbik edilmekte olduğu canlı misallerle gösterilecektir. Naşirler terbiye sahasındaki tatbi'lerini aynı zamanda ilmi bir tarzda yürütmek emelindedirler.

Hem Türkiye'nin hem Amerika'nın terbiyeciliğine az çok vakıf olan kimseler, pek geniş terbiye sahasında Türk kârilerini alakadar edecek mevzuları muvaffakiyetle seçebileceğinden serinin tertibinde bu gibi zevatın teşrik-i mesaisi temin edilmiştir. Seri aşağıdaki sıra ile neşredilecektir:

[5]

- 1- Amerika'da Müttehid Hükümetleri Maarif Tarihçesi (Chicago) Darülfünunu mezunlarından Mis. (Marion Nosser) tarafından.
- 2- Amerika'da Tali Tahsil- (Kolombiya) Darülfünunu ve New York Teacchers Kolej'den mezun Profesör (Paul Monroe).
- 3- Erkekler İçin Âlî Tahsil- İzmir Enternasyonal Kolej Müdürü (Cass Reed).
- 4- Kadınlar İçin Âlî Tahsil- İstanbul Kız Kolej'i Sabık Müdürü Doktor (Mary Mills Patrick) Prezident Amerikas.
- 5- Tali ve Âlî Mekteplerde Kulüp Teşkilatı- Mister (Ernest Haden).
- 6- Amerika Maarifinde Spor Programı- Mister (Chester Toben).
- 7- Mesleki Terbiye- Robert Kolej Muallimlerinden Profesör (Scipio).
- 8- Amerika Darülfünunlarının Halk Dershaneleri - Doktor (Fred Goodsel).
- 9- Maarife Ait İdare, Maliye ve Kanunlar -Beyrut ve Amerikan Darülfünunu Profesörlerinden Bayard Dodge.

10- Maarif Sistemi ve Cemiyet- Mis. (Margaret White).

11- Amerikan Terbiye Prensipleri H ulasası.

Bu broşürler önümüzdeki sene zarfında vakit vakit ne redilece inden, taliblerin İstanbul'da Fincancılar Yoku u'nda Amerikan Bible Hause'da Doktor (Mukallim) e müracaatları ilan olunur.

[6]

Talim ve Terbiye ve Halk

Bugün Amerika'ya giden her insan tahsil ve terbiyenin memleketin hayatında ne büyük bir mevki işgal ettiğini kemal-i hayretle görür. Bu bir hakikattir, çünkü ahalinin, ekseriyeti teşkil eden mühim bir kısmı, tahsil ve terbiyeyi en mühim şey addetmektedir. Bunu izah ve ispat etmek için ana mekteplerinden ba layarak t  dar lf n nlara kadar mektepleri dolduran talebe adedinin yirmi milyondan fazla olduğunu söylemek kifayet eder.

Çocuklarımızı niçin mektebe göndeririz? Bunun hakkında birçok nazariyeler vardır. Mamafih iyi düşünen bazı kimseler, fertler ne kadar m tek mil olursa cemiyete edecekleri hizmetin de o kadar m tek mil olacağını idrak etmişlerdir. Profesör (Y  sea) ( ocuk, Tabii ve İhtiyaçları) ismindeki eserinde diyor ki: “  ayan-ı   krandır ki bir ferdin menafini uzun zaman payidar edebilecek bir tahsil dolayısıyla o ferdin mensup olduğu cemiyette büyük faideler temin ediyorlar. İyi tahsil görmüş bir insan halkın tekâmülüne doğrudan doğruya hizmet etmese bile mensup olduğu cemiyet için yine kazanılmış bir surettir. Fikirleri, ahlakı, içtimai ve fikri mes ile karşı aldığı vaziyet halk için büyük bir kıymet-i haizdir.

[7]

İçtimai, iktisadi ve sanayi mesâili yek diğerine ba layan bugünkü da da alı hayatta mektep ve cemiyetin müştereken hal edeceği pek çok mesâil vardır.  ocuk yalnız mektepten değil, evden, sokaktan, tabiattan, velhasıl hayatının bütün faaliyetinden bir ders alır. “Tahsil be ikte ba lar mezarda biter.” diyen eski sözleri hepimiz biliriz. (John Dewey) aynı fikri “Tahsil hayattır.” tarzında ifade etmiştir. Binaenaleyh cemiyetin, bir ferdin tahsili ile olan münasebeti ve o tahsile ait muhtelif mesuliyetleri ferdin bidayet hayatından ba lar. Ta sonuna kadar devam eder.

Son rabi-i asır zarfında Amerikan tahsil sahasında büyük bir inkılâp olmuştur. Bu tebdilde ferdi veya çocuğu sadece resmi tahsilden uzaklaştırarak, onu içinde yaşadığı aleme intibak ettirmek hususuna verilen ehemmiyeti teşkil etmektedir. Mademki fert veya çocuk içtimai bir mevcuttur. O kendini bugünkü hayatın şeraitine ve insanlarına ne kadar uydurabilirse o kadar mesut ve faydalı bir vatandaş olabilir. Şahsi veya medeni münasebette kendini zaman ve zati ictimaiyesine uydurmak mühim bir ihtiyaçtır. O halde tahsilin en birinci gayesi bugünün bütün ihtiyacatına karşı hazırlamaktır. Yine Profesör (Yüsea) nın sözlerini burada zikrederim. Profesör diyor ki:

“En payidar ve en müreffeh bir millet, maddi menabiî mebzul olandan ziyade halkına zümre ahengi ve teşriki mesai kabiliyeti veren ve bu vaatte de en iyi teşkilatı yapan millettir. O halde bir ferde kabiliyeti dâhilinde iyi bir tekamül temin edecek bir

[8]

tahsil vermek ve onu asri bir cemiyet hayatına uygun olarak yetiştirmek hususunda bu gün Amerika'da bilhassa ehemmiyetle telakki edilen yeni prensiplerden bazıları nedir?

On seneden epeyce evvel Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti'nde tahsili temsil eden liderler tahsil için yedi içtimai umde vaaz etmişlerdir ki onlarda ber-vech-i atidir.

Sağlam bir sıhhat, değerli bir aile uzvu olmak, alet ve edevatı maharetle kullanmak, öğrenme tekniği, sadık vatandaşlık, mesleğinde işe yaramak, boş zamanları hüsnü istimal ve hüsnü ahlak sahibi olmak. Çocuğa çok erken bir yaşta talim edilecek olan bu mühim gayelerin çocuğun bir cemiyet içinde süreceği hayat ile şiddetle alakadar olduğunu zikretmek şayanı ehemmiyettir.

Son seneler zarfında muallim ve mürebbiyeler çocukların hepsini aynı şekilde yetiştirmek ve sadece büyüklük hayatına hazırlamakta ısrar eden eski bir ananeye karşı isyan etmişlerdir. Onlar çocukluğun hayatta kendi başına yaşanılacak bir devre olduğunu nihayet idrak etmişlerdir. Talim ve terbiye liderlerinden bazıları “Çocukların sevk-i tabiileri yaratıcıdır.” esasını tatbikat mekteplerinde tatbike bile cüret etmişlerdir. Bu nazariyeler erkek ve kız çocukların hakiki hayatlarında takip edilmiştir. Bu çocuklar istediklerini yapmakta serbest bırakılmış değil. Girdikleri yaşın uyandırdığı alakalara göre onlara kendi kendilerini ifade etmek fırsatları verilmiştir. Bu mekteplerden birini ziyaret etseniz aşağı sınıflardaki çocukların ellerinde mücessem şekiller, boyalar, kalemler,

[9]

çamur, kum, kereste, kayıklar, tıbbi aletleri, resimler, alet-i fenniye, sahne dekorları ilanih... gibi şeylerle dolaştıklarını ve muhtelif işler yaptıklarını görürsünüz. Tabii bunlardan başka eski kara tahtalar, kitaplar kurşun kalemler ve kâğıtlar da vardır.

Böyle mektepler psikolojinin diğer bir esasını takip ederek fiilen yani ameli talim fırsatını da verirler. Eski günlerde çocuklara tatbik edilen sıkı bir disipline mukabil bugünkü tahsil kitaplarla olduğu kadar oyunlar, el işleri ve fen ile temin ediliyor.

(Columbia) Darülfünunu Muallim Mektebi'nin tatbikat şubesi olan (Lincoln) Mektebi gibi asri bir mektepte çocuklara her mektepte olduğu gibi yalnız itaat ve yumuşak başlılık değil aynı zamanda kendi kendilerini düşünüp hareket etmek talim ediliyor. Onlara bir işe kendi kendine başlamak ve onu müstakil olarak başarmak kabiliyeti öğretilirken bunun ihtiva edildiği mesuliyetler de tedricen anlatılmaya başlanılıyor. Ta birinci sınıfta iken bile her çocuğun heyet-i idare vazifesi gibi kendi sınıfına ait bir mesuliyeti vardır. Daha sonra kulüpler, talebe cemiyetleri, çocuklar tarafından neşredilen bir gazete, talebe tarafından idare edilen içtimalar gibi birçok zümrevi faaliyetler vardır. İşte böyle çocukları ekseriya ferden alakadar oldukları şeyleri yaparken bazen de zümre planlarını tatbik ederken görürsünüz.

Asri cemiyet bedeni tekamülün dimağı tekâmül kadar, hatta daha mühim olduğunu da idrak etmiştir. Çünkü dimağ vücuda tabidir. Binaenaleyh oyun, gadâ, bütün mektepler seneleri zarfında en sıhhi ihtiyatların

[10]

talimiyle sıhhi tekamülün teminine bilhassa itina edilmektedir. Oyunda ve teneffüste birçok hayat dersleri öğretilir. Bir mektep hastabakıcısının daimi tekayyüdü altında çocuklar tıbbi muayenelere tabii tutulmaktadır. Ne cesamette olursa olsun her şehrin sıhhat-ı umumiyyeden mesul, hastane, cemiyeti hayriye veya buna benzer içtimai işlerle meşgul bir acenteye marbut serbest bir kliniği vardır.

Makalenin muharriri pek yakında (Lincoln) Mektebine vaki olan bir ziyareti esnasında talim ve terbiyenin bu yeni esaslarından birçoğunun tezahüratına şahit olmuştur. Orada çocuklara aynı zamanda kendi zümre veya cemaatlerinin mesuliyetini idrak ederek fikirlerini yaratıcı bir şekilde izhar etmek için birçok fırsatlar verilmiştir.

Talebesi takriben altı yaşlarında olan birinci sınıfta çocukların dershanenin mühim bir kısmını işgal eden bebek evlerinden müteşekkil bir köyde çalıştıklarını gördük. İnsan orada yalnız, evler değil aynı zamanda sokaklar üzerinde muhtelif gemiler olan bir nehir, sonra postane binası gibi hizmeti umumiye müfit şeyler de görüyordu.

O sene bu sınıfın faaliyet merkezini bilhassa havâyicî zaruriye tedariki meselesine ehemmiyet vermek şartıyla şehir hayatının tetkiki teşkil ediyordu. Mektepteki muallimlerden birinin verdiği izahata nazaran ilk sene mesaisinin gayesi "Çocuğun en yakın muhiti ile olan tabii alakasından başlayarak onlara nispeten kendi mevkiini tayin ettirmek kendisi ile muhiti arasındaki münasebete ait bir fikir vermek." idi. Çocuklar muhtelif teferrüç yapmışlar, yedikleri sebzenin nereden geldiğini

[11]

Fotoğraf 2.9. Birinci sınıf tarafından yapılan oyun çiftliği

anlamak için bir çiftliğe, bakkaliyenin ve etlerin nasıl tedarik edildiğini görmek için çarşıları ve pazar kayıklarını görmeye gitmişlerdi. Sonra bu gördükleri şeyin bir aynını odalarında vücuda getirmişlerdi. Bu teferrüç ve tecrübeler onları boyacılık ve çömlekçilik gibi sanatlarda kendilerini göstermeye sevk etmiş, okumak yazmak, rakamlar, fen, coğrafya ve lisana karşı ilk tabîi alakalarını uyandırmıştır. Mübahaseler

esnasında hikâyeler ve sahne oyunları öğrenmişlerdi. Büyük bir alaka ve iştiaqla takip ettikleri bu mesâileriyle hayat için faydalı haller ve itiyadlar ediniyorlardı.

İkinci sınıfta çocuklar büyük kutulardan evler yapmışlardı. Bu evlerden bazılarında elektrik zili ile düğmeleri konmuş hatta bunlardan birisi bir elektrik zili ile itfaiye binasına bile rabt edilmişti. Dördüncü sınıfta çocuklar havayic-i zaruriye fiyatlarını öğrenmişler ve gıdalarının membaini karşı duydukları alaka onlara muhtelif memleketleri düşündürmüştü. Mamafih her sene aynı muvaffakiyetin elde edilmesi arzu edilirse çocuk gruplarının temaülleri tetkik edilerek muayyer mesainin ona göre tanzimi icap eder.

Bir köy mektebinin, bir şehrin bütün ihtiyacatına nasıl tatbik edebildiğini anlatabilmek maksadıyla (John Dewey) nin (Eskilere İki Mektep) ismi verdiği (Porter) şehrinin bir şayanı dikkat mektebinden hûlasaten bahsedeceğiz. Mis. (Harvey) bu hiç muvaffak olunamamış inhitat halindeki köy mektebine muallim olarak gelmişti. İşe sınıf derslerine ait hazırlamış bir plan veya program ile başladı.

[13]

Fotoğraf 2.10. Beşinci sınıf kayık numunesi yaparken.

[14]

Fakat onda (Porter) da hakiki içtimai bir ruhun tekâmül ettirileceğine ve bu ruh bir kere uyandırılırsa mektebin bütün ihtiyacatına tetâbuk edecek metotların kendiliğinden doğacağına derin bir iman vardı. Yapılan her planın temelini şehrin esaslı bir ihtiyacı teşkil ediyordu. O değişikliklere birdenbire başlamadı fakat programına tedricen tekamül eden alaka sahaları ithal etti.

Evvela Mis. (Harway) kendine ayrı bir ev tuttu. Ve bunu mümkün olduğu kadar cazip bir yuva haline koydu. Mektebin bütçesi pek hafif olduğundan binanın mektep olmaya layık bir şekilde tamirini temin için bütün çiftliklerin muavenetini elde etti. Çocuklar mektep mesâîlerini sevmeye ve orada ailelerinin zevk aldığı eğlenceler tertip etmeye başlayınca mektep binası ve şehrin muhtelif teşebbüslerine merkez olmaya başladı. Mesela kadınlar aralarında tesanüt temin etmek gayesi ile bir çiftçi kadınlar kulübü tesis edilir. Ve gittikçe yenilerini kaydederek adetlerini teksir ettiler. Daha sonra zevceleri de aynı vecihle bir “çiftçiler kulübü “tesis ederek mektep ziraatının bütün mesuliyetini üzerine aldılar. Ve nahiye dâhilindeki ziraatın ıslahını kendilerine gaye edindiler. Mis. (Harway) in tesiriyle resmi darülfünun (Porter) da erkek ve kadınlara şube tedrisatı açtı. Evvela büyücek erkek çocuklardan müteşekkil bir şehir bandosu vücuda getirildi. Daha sonra buna bir muhtelit koro heyeti ilave edildi. (Ebeveyn ve Muallimler Cemiyeti) de teşekkül etti. Bütün bu faaliyetler bir mektebin bir sene zarfındaki mu’tâd faaliyetinden fazla olarak ne hizmetler görebileceğini göstermeye kâfidir.

[15]

Bu mektebin programı oldukça elastikti. Ve o program bu kırlı çayırli belde çocuklarının en mübrem ihtiyaçları ve alakaları üzerine bina edilmişti. Mektep talebesi adedi itibariyle çoktu. Bunlar nevi itibariyle birtakım büyücek erkek ve kız çocuklardan ibaret olup sonbahar nihayetinde derse başlarlar ve ilkbahar iptidasında çiftliklerde çalışmak üzere mektebi terk ederlerdi. Binaenaleyh müdire bu mektep için ayrı bir teşkilat yapmaya mecbur oldu. O bütün talebeyi iki gruba ayırdı ve müteaddit iptidai sınıfları kaldırdı. Bu gruplardan birini büyük, birini küçük çocuklar teşkil ediyordu. Sonra tahsilin her sahasında çocukları teşebbüsü şahsilerinde serbest bırakıyordu.

Bu mektepte okumak, yazmak, hesap, coğrafya ve tarih ayrı bir mevzu olarak değil ayrıştırılması arzu edilen nihai gayeye hadim bir ders olarak tedris ediliyordu. Baharda her çocuk kendine bir bahçe yapıyor, birçoğu evde tavuk yetiştiriyor, bir kısmı da domuz kulübüne iltihak ederek en iyi domuz yetiştirmek için müsabakaya gidiyorlardı. Kışın da bando, koro kulüpleri ve dâhili eğlenceler canlanıyordu. Çocuklar bir taraftan tahsillerinin bu ameli kısmını tatbik ederken diğer taraftan da kitapların ve tatbikin kıymetini öğreniyorlardı. Bundan dolayı seyyar kütüphanelerin muaveneti resmi darülfünun tatbikatlı konferansları minnetle karşılanıyordu.

Bu tecrübe atideki esasların meydana çıkmasına vesile olmuştur. Şehir çocuklarının ihtiyacına kolayca intibak ettirilebilen mektep köy çocuklarının ihtiyacına da intibak ettirilebilir. Talebesini

[16]

hayatta muvaffak olacak bir insan ve vatandaş olarak terbiye etmek mektebin vazifesidir. Buna muvaffak olabilmek için mektep civarının şerait-i hayatiyesi çocuk ailelerinin menafiini ihtiyaçları ve nevi meşguliyetleri nazar-ı itibara alınmalıdır.

O halde mektebin gayesi çocuğu dünkü hayata değil, bugünün hayatına hazırlamak binaenaleyh cemiyetin ihtiyacına uygun yetiştirmektir. Bu da talim ve terbiyenin sahasında çocukların maksatlı faaliyetlerini takip ederek yaratıcı bir saik tatbiki ile ve bilhassa müteraki mekteplere ehemmiyet vermekle kaimdir. Maksadı biraz daha vuzuhla söylemek lazım gelirse bu ameli talim yani işleyerek öğretmek grupların birbirlerine karşı olan mesuliyetleri hakkında doğru itiyatları ve doğru vaziyetler talim etmek binevi hayata istinat eden fikri hayatın tekâmülüne hizmet etmek demektir.

Bugün Amerika'da tahsil sahasında bilhassa ehemmiyet verilen bazı esaslar hakkındaki bu kısa hülasadan sonra bu bahsin ikinci kısmında mektep sistemiyle az çok yakından teşrik-i mesai eden bir iki şehir acentesinden bahsedeceğiz. Amerika'da bu nevi teşkilatın adedi namütenahidir. Bilhassa Harbi Umumi'den beri halkın menfaatine hizmet eden talim ve terbiye acenteleri hilafı müteaddit bir suretle tekâmül etmiş ve tedabiri sıhhiye, himayeyi etfal teşkilatına ve halkın yekdiğeriyle teşriki mesai etmesine veya fenni tetkikatına çok müfit olmuştur. Bu mesaiden pek tipik olan bazıları şayan değildir. Birçok şehirlerde mektep binaları, konferanslar, sinemalar,

[17]

musiki ve dans gibi faaliyetler de halk merkezleri olarak istimal edilmektedir. (New York) da Talim ve Terbiye Heyeti'nin taht idaresinde böyle eğlence merkezleri vardır. (Boston) Mektep Heyet İdaresi'nin taht riyasetinde “mektep binasını vasi bir şekilde suret-i istimali” namı altında bir şube açılmıştır. Bundaki gaye o civardaki halka mektep binası dâhilinde istedikleri terbiyeyi, beledi veya eğlenceye müteallik faaliyetler tertip ve tatbik ettirmektir.

Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti'ne tabi (Halk Münasebetleri) Cemiyeti'nin 1925 senesine ait raporu resmi mekteplerde resmi tedrisat haricinde birçok faaliyetlerin tatbik edildiğini gösteriyor ki onlar ber-vechi-atidir:

1- Resmi mektepler, kulüpler, spor veya tiyatro teşkilatı içtimai hırsı veya eğlencevi toplanmalar siyasi içtimalar intihapat-ı mesâil, milli veya mahalli muhaceretler esnasında tevziat merkezleri için istimal edilmektedir.

2- Resmi mekteplerde mektep heyet idaresi tarafından talebe haricindeki zümreler için içtimai, beledi veya eğlence müteallik merkezler ittihaz edilmiş, içtimai, beledi veya eğlenceye müteallik umumi konferans ve sistematik programlar verilmiştir. 1924 senesi istatistikleri dört yüz mektep binasının ders saatlerinden sonra ve geceleri oyun, maç ve spor gibi şeyler için istimal edildiğini kaydetmektedir. Halk eğlenceleri ve konferanslar için istimal edilen mektep binalarının adedi yukarıda zikredilen adedin çok fevkindedir.

Mektep binası haricinde de çocukların istikbali ve tekamülü ile

[18]

alakadar birçok teşkilat vardır. Çünkü artık bugün çocuğun talim ve terbiyeyi yalnız mektepten almadığı mektep haricindeki hayatın da tesiri altında olduğu tamamen tebarüz etmiş bir hakikattir. Uzun senelerden beri cemiyeti hayriyeler terbiyevi bir program dâhilinde civarlarındaki mekteplerle teşriki mesai ederek erkek ve kız çocuklar ve anaları için kulüpler teşkil etmişler. Sınıflar açmışlar konferans ve konserler tertip etmişler. Müessesatın nezareti altında oyun meydanları temin etmişler. Sıhhi tedabiri ittihat ederek dişçi klinikleri açmışlardır. Bu müesseseler evleri ziyaret etmek, terbiyesi

bilhassa güç olan bazı müstesna çocukları terbiye etmek hususunda sıkı bir surette teşrik-i mesai etmişlerdir.

Bunlara imtisalen doğrudan doğruya aile refahı ile iştigal eden müessesat -ı hayriye arasında da sıkı bir birleşme mesaisi vardır... Çocukların bedenlen, içtimaen, fikren ve ahlaken hakkı ile tekâmül etmelerine çalışan acenteler de mesâilerinde birleşmeye gayret ederler.

Mekteplerdeki liderler çocukların (İscout- İzci) kulüplerine iltihak etmelerini teşvik ederler. Çünkü çocukların ve gençlerin bu gibi teşkilatın iyi programlarından tekâmül ve tenemmü itibariyle çok istifade edeceklerine kanidirler. Ekseriya mektepte, evde veya kendi kulübünde içtima eden bu kulüplerin liderleri bizzat muallimlerdir. Bu kulüpler bazen ders programı dâhilinde verilen saatlerde bazen de ders paydosundan sonra çalışırlar. Binaenaleyh mektep heyet idaresi ile bu nevi harici faaliyetler arasında sıkı bir teşriki mesai mevcuttur.

[19]

Fotoğraf 2.11. Oyun meydanı eğlenceleri.

Fotoğraf 2.12. Halka mahsus bir oyun meydanı.

[20]

1926 senesinin (Scout- İzci) teşkilatına 500.000 erkek 145.000 kız aza kaydedilmiştir. Erkek izci teşkilatının gayesi azasına hayatın en mühim muvaffakiyet esasını teşkil eden fakat maalesef mekteplerde hakkıyla öğretilemeyen ahlakı talim etmektir. Vasi-i mukayesede bir muhit meselesi olan ahlak umumiyetle tesadüfe bırakılmıştır ki bu müsamahanın neticesi pek elim olmuştur. İzci hareketi arzu edilen muhit ve his rekabeti oyunda ve açık havada temin etmiş ve bu temiz muhit çocuğu iyi bir insan, iyi bir vatandaş olmaya sevk etmiştir.

Oyunlar açık hava hayatı ve muhtelif işlerde beraber çalışmak, çocuklarda teşebbüs satı şahsı karîha teşrik-i mesai, sadakat ve daha buna benzer birçok ahlaki meziyetlerin nemalanmasını temin etmiş ve böylece onlara iyi bir vatandaş olmak yolunu öğretmiştir. Programlarının en mühim düsturu herkese her zaman muavenete hazır olmak ve her gün bir iyilik etmektir.

Bu esasa müsteniden izci takımları daima mensup oldukları beldeye ait müfit işler bulunur. Mesela köy hayatının serbestîyesini muhafaza etmek gayesiyle balıkçı ve avcı komisyonları ile teşrik-i mesai ederler. Ormancılık işlerine girerler. Ağaç dikme

seferlerine çıkarlar. Mesela (Albany) de mahalli izciler dört bin ağaç dikmişlerdir. Bazı münasebetler ile erkek izcilere bir şehri idare etmek fırsatları bile verilmiştir. Mesela (Lancaster) (P. Milwaukee) ve ilanih. şehirlerde olduğu gibi bir bayram gününde (New York) şehri mürur ve uburun idaresini

[21]

tamamen izcilere devretmişti. Kalabalık sokaklarda bir taraftan diğer tarafa geçmek isteyen çocukları himaye etmek ihtiyar veya alillere yardım etmek herhangi bir tehlike vukuunda polise ihbar etmek, yangına mani olmak, orman yangınlarının önüne geçmek hususunda izciler polis ve itfaiye ile teşrik-i mesai etmişlerdir. Yine New York Amerika tabiiyetine girmek isteyenler işleriyle meşgul olan bir büro ile teşrik-i mesai ederek izciler dost bir ruhla acentelerle temas etmişler. Tabiiyett için müracaat etmiş olanlara resmi mektep sınıflarına girebilmelerini temin'en davetiye vermişlerdir. İziciler bir sene zarfında bu nevi davetiyelerden 116 bin adet tavzih etmişlerdi. Radyo kampanyaları radyo ile alakadar olan amatör çocukları teşvik etmiş ve onların istifadelerini düşünerek izci programlarından birçoğunu ücretsiz olarak onlara dinletmiştir.

Kız izciler de kızların ihtiyaçlarını nazar-ı itibare alarak programlar tertip ederler. Kulübünü değiştirmek bir kızı diğer kulübe tavsiye ve takdim ederken en ehemmiyet verilen nokta, içinde bulunduğu kulüp veya cemiyete ne derecede müfit olmuş olmasıdır. Kız izcilerin yaptıkları şayana dikkat işlerden bazıları şunlardır. Muhtelif şehirlerde ve zümreler arasında izci faaliyeti teşkil etmek ve bu faaliyete iştirak etmek, kadın kulüpleri teşkil etmek, hastanelerde hastaları eğlendirecek programlar tertip etmek, ihtiyarlara gidip evlerinde bakmak, ilanih... Bayram günlerinde fakir ailelere sepet doluları yiyecek vermek, eğlencelere riyaset etmek gibi. Kız izcilerin bilhassa zikre;

[22]

şayan işlerinden bazıları da hastane elbiseleri dikmeye yardım etmek, kimsesiz (çocuklar yuvası) na hediyeler hazırlamak, (çocuk bakıcı) kliniğine yardım etmek, umumi kütüphanelerde fahriyen kütüphane memurluğu etmek, cemiyet merkezinde bir tiyatro heyetinin bütün mesuliyetini deruhte etmek, annelerini çalışmaya serbest bırakabilmek için civardaki küçük çocuklara bakmak. Civarda bulunan Cemiyeti Hayriye binasında ders vermek gibi mesaidir.

(Milli Veliler ve Muallimler Kongresi) terbiye sistemi ile beraber çalışırlar. Bunların iki gayesi vardır ki oda ber-vechi-atidir:

1. Evde, mektepte, kilisede ve cemiyette çocuğun sıhhat ve saadetini teshil etmek ev hayatının mi'yârını yükseltmek kadın ve çocukların hukukunu gözeten ve onları her surette himaye eden daha kifayetli kanunlar temin etmek.

2. Ev ile mektep arasındaki münasebeti ilerletmek, çocuğun talim ve terbiyesinde ebeveyn ile muallimlerin teşrik-i mesaisini temin etmek, çocuğun bedeni, fikri, ahlaki ve ruhi terbiyeden en yüksek derecede istifadesini temin etmek için muallimler ile umum halk arasında müşterek bir gayretin tesisine hizmet etmek.

İsminden de anlaşılacağı vecihle birçok kasaba ve şehirdeki muallimlerle ebeveyn birleşerek çocukların hukuki tekamülü ile alakadar mesâili tetkik etmek üzere birçok (ebeveyn muallimler cemiyetleri) teşkil etmişlerdir. Çocuk bakımı, gıdası ve himayesi yalnız bir cemiyet için değil bütün bir milletin istikbali için de en mühim meseledir. Bu cemiyet ev idaresi,

[23]

çocuk terbiyesi, edebiyat ve günün beledi mesâili hakkında münakaşaları ile ebeveyne analık ve babalık gibi mühim bir vazifede kıymetli malumat ve terbiye temin etmiştir. Bu cemiyet ebeveyn ile muallimler arasında cari müşterek mesâili hal etmek hususunda daha iyi bir teşrik-i mesai temin etmiştir. Sene - i tedrisiye esnasında akli ayda bir defa vaki olan içtimalarda konferans üzere bazı zevat davet etmekle beraber münakaşalarda ehemmiyet verilmektedir. Bu içtimalar muallimler ile ebeveyn arasında daha yakın bir arkadaşlık da temin etmektedir. Amerikan Çocuk Hıfzı Sıhhası Cemiyeti'nin gayesi çocuklara da ana mekteplerinden başlayarak darülfünundan çıkıncaya kadar, yani bütün hayatları esnasında sıhhat bilgisini vermektir. Muallimler Mektebi Tabibi Doktor (Thomas D.Wood) bu sıhhat bilgisini şu şekilde tarif ediyor; “Sıhhat bilgisi ferdin veya cemiyetin sıhhatine müteallik-i ihtiyadat ve malumat üzerinde hüsnü tesir yapan tecrübelerin yekûnudur. Bu tecrübeler mekteplerde veya hariçte elde edilebilir. Sıhhat bilgisi programı delaletiyle herhangi bir cemiyet veya mektebin gençlerini hatta bütün dünyanın çocuk ve gençlerini hayatın bütün fırsat ve mecburiyetlerine hazırlamalıdır.” Böylece çocuktan başlayarak herkes de iyi itiyadatların yer etmesine çalışmak. Yaşadığı muhitin sıhhi olup olmadığını, mektep saatleri esnasında iş, oyun ve istiraatın muvazene

dâhilinde olup olmadığını ve alınan iddiayı tetkik etmek sıhhat bilgisi programının aksamını teşkil eder. Sıhhat bilgisinin en mühim kısmı da her ferdin nerede oturursa otursun sıhhi şerait dâhilinde yaşaması ve bu nevi hayatın neden dolayı sıhhi olduğunu bilmesidir.

[24]

Fotoğraf 2.13. Açık hava dershanesi

Fotoğraf 2.14. Diş fırçalama talimi

[25]

Bu cemiyet yalnız mektepler için kıymetli programlar yapmakla kalmıyor. Aynı zamanda Salib-i Ahmer, oyun meydanları ve eğlence tertip eden cemiyetler, ebeveyn ve muallimler cemiyeti gibi sıhhat bilgisi acentelerine sıhhat bilgisi tedrisatına hâdım mevâdde temin ediyor. Köylerde veya küçük şehirlerde sıhhat- i umumiyeden mesul bir hasta bakıcı ile evlerde tatbikat yapan idareyi beytiye tahsil etmiş bir kadın acente bulundukları yerde sıhhat programları yapmak üzere teşriki mesai ederler. İdareyi beytiye muallimleri ve bunun tatbikatçıları yemekler, bunların ihzârı, yemek listesi, tertibatı, sıhhi yemekler intihapı ve bu yemeklerde ne gibi mevâdın aranması hakkında verdikleri derslerle halkın sıhhatine büyük hizmetler eder. İşte böylece yeniden ev yapan müstakbel annelere içinde yaşadıkları aile ve cemiyetin sıhhatine müteallik mesuliyetler öğretilmiş olur.

Amerikan Hıfzı Sıhha-i İçtimai Birliği gayelerini beyan ederken diyor ki: “İçtimai hıfzı sıhhanın umumi sahasını teşkil eden mesâil ile iştilal milli teşkilat ve onun mümessilleri, cemiyetin en esaslı bir cüzü ferdi olan aile mevcudiyetinin idame ve takviyesini kendilerine gaye etmişlerdir. Mezûr birlik, ferdin inkişaf, saadet ve ahlakını cemiyet beşeriyetinin menfaatini düşünerek bu sahadaki faaliyetini bilhassa beşeri hayatla cinsiyet meselesinin teminine tevciye etmiştir. Birlik sıhhatli, mesud ve içtimai nokta- i nazardan nafi bir hayatın teminine müsait her türlü vesayeti arar bulur teşvik eder. Bu faaliyetler hem yapıcı hem tedavi edici mahiyettedir.

Birliğin yapıcı faaliyetleri bilhassa terbiyedir. Bu faaliyetler ta

[26]

çocukluktan itibaren en geniş manasıyla cinsiyet meselesi hususunda alınacak bir vaziyet ile mefkûre ve etvarın tekâmüllüne ve böyle bir ahlak terbiyesinin verilmesine mün’atıdır.

Tedavi sahasındaki faaliyetler ise aile hayatını zayıflatan ve tahrip eden ferdin tekamülüne mani olan her türlü vesaiti izale etmek suretiyle sıhhatli bir içtimai muhit temin etmek mün’atıdır.

Darülfünun ve kolej programlarında ve içtimai hıfzı sıhhanın talimi için hususi projeler yapmıştır. Şimdi tahsilin bu safhasını iptidai mekteplerde tabiat, hayvanat ve

eşya dersleri ve eşya dersleri vasıtasıyla çocuklar üzerinde müesser olmasına bilhassa ehemmiyet verilmektedir. Çocukların fikri ve hissi hayatları hakkında her gün biraz daha artan malumat muallimler ile içtimaiyatçıları ve ebeveyni sıkı bir surette birleşerek çocuk mesâilini tetkik etmeye ve onlara layık oldukları ehemmiyeti vermeye sevk ediyor. Binaenaleyh ilmi, ruhi alakadar eden herhangi bir tedavi hadisesinde onu tedaviye tevessül etmekle kalmayıp marazî tevellüt eden ruhi sebeplerin tetkikine de itina edilir.

Çocuk mesâili gibi büyük bir meselenin hal çarelerini araştırırken çocuklara rehber olan klinikler, seyyar muallimler, çocuk mektepleri gibi bir takım teşkilat ile karşılaşılıyor.

Bugünkü muhiti içtimai mazidekinden tamamen başka olduğundan çocuk tabiatının maziden tebarüz ettiği sevk-i tıbbiyyeler bugünkü heyeti içtimaiyeye intibak edemiyor. Ohio Resmi Darülfünunu gayri tıbbiyyeler ve klinik ruhhiyatı profesör müderris (H.H.Goddard)

[27]

(Çocuk Tabi'î ve İhtiyacı) ismindeki eserinde diyor ki: Gayemiz gençlerin kendi kendilerini yeni şeraite uydurmak ve nefislerini idare etmek kudretini ihtisap etmek hususunda tekâmül ettirmek olmalıdır. Binaenaleyh bizce en mühim mesele tamamen heyet-i umumiyenin nazar-ı itibara alınarak çocuğun sevk-i tabi'îyelerini değiştirmesine ihtimam etmek olmalıdır. En zekâsız bir çocuk bile bir şeyi mühim bir ahlak dersi olarak öğrenemez. Binaenaleyh ona verilen ders vuzuh ve muayyen olmalıdır. Zeki bir çocuk hakkıyla itina edilmezse büyüklerinin nasihatlerine karşı bir hiddet besler ve bil netice kendini Heyet-i Umumiye'nin nizamına itaat ettirmeye çalışmaz. Böyle bir çocuk ileride de değişmek mecburiyetinde kaldığı vakit çok müşkilat çıkar. Çocuklara icap eden itina gösterilebilse cinayet ve delilik hadiselerinin beşte dördü nisbetinde azalmış olacağı ber mütaarifedir. Cinayet, delilik ve buna mümessil cemiyetin selametini tehdit eden müteaddit fenalıkların önü almağa çalışmazsak çocuklarımızı yüksek dereceler ile mekteplerden çıkarmak faydasızdır.

İmrâz-ı Akliye Hıfzı Sıhha Cemiyeti Milli İdare Heyeti (Cumhuriyet Sermayesi) nam cemiyetle teşrik-i mesai ederek (çocuk rehberi) kliniklerinin müesses bulunduğ muhtelif mevakindeki tecrübeye ve tatbikatlarıyla men-i ceraime hadîm muazzam bir iş

deruhte etmiştir. Bunlar arasında (Minnesota) daki kliniğin mühim bir hususiyeti vardır. Bu klinik resmi darülfünun himayesi altında olarak 20 Teşrin-i Evvel 1923'ten 1 Teşrin-i Sani 1924'e kadar bir teşhir ve tezahürat merkezi olarak kalmıştı. Bu 10 ay zarfında tahkik edilmek üzere getirilen hastaların âdeti

[28]

610 adedine balığ olunmuştur.

Buna müteakip derhal (Minneapolis) de Talim ve Terbiye İdare Heyetinin taht idaresinde daimi bir klinik (Saint Paul) da alakadar bir müessese-i hayriyenin riyaseti altında diğer bir klinik tesis edilmiştir.

(Minneapolis) deki daimi klinik bir hastane dâhilindedir. Binaenaleyh yalnız dimağı değil aynı zamanda icap eden bedeni tetkikat içinde mükemmelen mücehhez bir laboratuvarı ve bir tıbbi kliniği hemen el altındadır. Bu kliniğin bir müdürü bir dimağ hastalıkları mütehassısı, bir ruhiyatı tahbisi, iki emrazı asabiye mütehassısı ve içtimai faaliyetlerde bulunan iki tane asistanı vardır. Bu klinikte tetkik veya tedavi edilmeye gönderilen çocukların yalnız o şehirdeki mektep talebesi arasındandır.

Bu nevi faaliyetin paha biçilmez kıymeti resmi mektep sisteminde teşekkül edip faaliyetlerinde devam edilmekte olan o ana mektebinde gösterilmiştir. Bu ana mekteplerinde cemiyete mukayyet olmayacak bir şekilde heyecanı aks amellerini gösteren bütün çocuklar tetkik edilmektedir. Bil netice bu zaafın önüne geçmek için muallimlerle müştereken ebeveyn terbiyevi programlar yapmaktadırlar. Bu nevii mesai için (Minnesota) Darülfünunda muallimlere mahsus kurslar vardır. Bu klinikte iki sene zarfında 769 hasta tetkik edilmiştir.

Bu mesai Amerika şehirlerinden birçoklarında takip edilen bu yeni mesainin ancak bir numunesidir. Resmi mektepler veya Cemiyet-i Hayriye teşkilatı tarafından açılan mezkûr kliniklerin her zaman kıymeti takdir edilen

[29]

ve ebeveyn, muallimler ve içtimai işlerle iştiğal eden acenteler tarafından devamı talep edilmiştir.

Evleri ziyaret eden muallimler ve çocuk mütehassıslarının faaliyeti 1906'da (New York), (Boston) ve (Hartford) da hususi bir teşkilatın mesaide ve himmeti altında

başlamıştır. Bunun şayan-ı istifade-i netayici o kadar çabuk tezahür etti ki derhal bu hareket tavsiye ederek birçok şehir ve hükümetlere teşmil edildi. 1919'da da evleri ve mektepleri ziyaret eden bu muallimlerin milli cemiyeti teşkil etti. Memleketin en mütehassısları tarafından 30 şehirde bu faaliyetin tezahüratı gösterilmiştir. Bazı şehirlerde bütün masarifi mahalli belediyeye ait olmak üzere bu nevi müessesatın daimileri meydana gelmiştir.

Bu teşkilat altında New York'ta (Rochester)da şayan-ı istifade pek mühim işler yapılmıştı. Bu şehir Amerika seyyar muallimlerinin bütün ihtiyacatını Talim Terbiye Heyet-i İdaresi tarafından temin ettiren ve onları bir idare altında toplayan yegâne şehir olmuştur. Daha sonra bunlar Seyyar Muallimler Şubesi namı altında bir teşkilat haline gelmişlerdir ki müdürleri resmi mektepler sistemindeki bir müdürle meslek ve derece itibarıyla aynı muayyeredir.

(Mabel Brown Ehlis), (Rochester) seyyar muallimleri hakkında buyurduğu bir raporda bu faaliyetin hakiki ve şayanı dikkat bir hikâyesini söylemiştir: Bir sene-i tedrisiye zarfında 25.000 çocuktan 4000' i bu muallimler tarafından tedavi edilmiştir. Bu şube 25.000 çocukla 12 seneden beri iş yapmakta idi. Birkaçı müstesna

[30]

olmak üzere hepsinin derdi fena talebelik, fena ahlak gibi mektep mesâili ve gayri müsait ev şeraiti, sıhhat, bakımsızlık ve adem-ı intizam gibi şeyler olduğu tebeyyün etmiştir. Bu seyyar muallimlerin asıl mesul oldukları vazife mahiyetine intibak edemeyen çocuklarla meşgul olmak ve onların ruhi noksanîyetlerini tedavi etmek olduğu halde bunlar sınıf muallimleri, çocuk aileleri, çocuk mahkemeleri ile de teşriki mesai ederek terbiyevi sahada faaliyete geçmişlerdir. Hâsılı kelim bu cemiyetin heyet-i idaresinin vezaifi mektep mahiyetine intibak edemeyen çocuklarda şahsi bir anlayış uyandırmak içtimai işlerle meşgul olan acentelerle mektepler arasındaki mesâilde mektebin mümessili olarak hareket etmek veya acentelerin maksadını mekteplere izah etmek için tavassut etmek, mektep ile ev arasında çocukların hatırı için müteakabil bir anlaşma temin etmektir. Aşağıda zikredeceğimiz nevi şahsına münhasır iki çocuk hadisesi bu kabil çocukların saadeti uğrunda gösterilen gayretleri daha vazih bu şekilde izah edecektir. Bu mesaiden Rochester'daki Çocukların Saadeti namındaki kitapta bahsedilmiştir.

Birinci Hadise

Çocuklarda görülen avâriz ve şerait-i hayatiye:

Her şeye karşın alakasızlık, lakaydi, bitaet: yetimlik, fazla mesai, eğlence mahrumiyeti. 1921 senesinde devam ettiği mektebin müdürü (Liza) hakkında şöyle bir rapor veriyordu.

[31]

Sınıfına karşı tamamen lakaydi. Bütün dersleri de fena olduğu halde her sınıfı ikişer defa tekrar ettikten sonra naçar terfi ettirilmişti. Bu çocuk ne mektepte ne haricinde hiçbir şeyle alakadar görünmüyordu. 11 yaşında ancak 5. sınıfa geçebildi ve bu ezeli uyuşukluktan uyandıracak bir şey yapılamadığı takdirde bütün ömründe orada kalacak gibi görünüyordu. Seyyar muallim (Liza) ya derslerini evvela kendi odasına getirmesini ve orada yardım göreceğini söyledi. Evini ziyaret etti. Bu ev İtalyan Mahallesi'nde kalabalık bir apartmandı. Evin hanımı Liza'nın evli hemşiresi idi ki bu kadıncağz Liza'yı darüleytama göndermemek ile kendini daimi bir çocuk dadısı ve hizmetçi kazanmış addediyordu. (Liza) gece gündüz hayatını hemşiresinin çocuklarına esir ettiği halde ne bir teşekkür ne bir iltifata ne de bir eğlenceye mazhar olabiliyordu. Seyyar Muallim Liza'nın hemşiresine çocuğun ev işi için mektepten alınmamasını ihtar etti. Ve başka bir şey söylemedi fakat kendi kendine bir takım tertibat alıyordu.

(Rochester) da “Büyük Hemşireler Cemiyeti” namında bir cemiyet vardır. Bu hemşirelere bilhassa böyle gayri tabbî çocuklarla meşgul olmak üzere yetiştirilmişlerdi. İcabında bunlar kendilerine tevdi edilecek çocukların tabîne göre intihap edilirler. Liza'nın evini ziyaret eden Seyyar Muallim bu müesseseye müracaat etti ve bunlardan bir münasibinin gönderilmesine intizar ederken bir cumartesi günü öğleden sonra (Liza) ile bir iki arkadaşını alarak sinemaya götürdü.

[32]

(Liza) nın hemşiresinden müsaade almak hayli zor olmuş, fakat muallimin nazik ısrarı sonunda zaferi kazanmıştı. Biraz sonra (Büyük Hemşire) de geldi, ve marttan hazirana kadar devam eden bu itina devresinde (Liza) yarı gün evde hemşiresine yardım ediyor yarı gün mektebe geliyordu. İlk zamanlarda haftada bir defa derslerini seyyar muallime getirirken bir müddet sonra hiç getirmez oldu. Çünkü çocuk açılmış, derslerle

alakası artmış, sınıf geçecek derecede ders hazırlayabilen parlak bir talebe olmuştu. Yalnız ders hususunda değil ahlak hususunda da kendisinde büyük bir salah görülmüştü.

İşler bu merkezde iken Seyyar Muallim (Liza) ya biraz daha ziyade eğlence teminine çalışıyor idi. (Liza) nın eniştesi ile konuştu ve onu zevcesinden daha makul buldu. Adamcağz (Liza) nın nerede olduğunu ve iyi arkadaşlar arasında bulunduğunu bilmek şartıyla daha ziyade eğlenmesine müsaade edeceğini söyledi. O vakit Seyyar Muallim Liza'nın evine yakın bir cemiyeti hayriye'de dans ve dikiş dersleri verildiğinden bahsetti. Enişte çocuğun evvela dikiş dersine girmesine müsaade etti. Belki daha sonra dans dersine de girmesine müsaade edeceğini söyledi. Bu vesileyle şimdiye kadar menettiği bir şeye de razı oldu. Bundan böyle (Liza) umumi kütüphaneden kitap alıp okuyabilecekti. İki ay sonra (Liza) pürneşe Seyyar Muallim'in odasına geldi ve eniştesinin kendisini cemiyeti hayriye'nin dans salonuna götürdüğünü

[33]

ve bir müddet seyrettikten sonra kendisinin de bu sınıfa iltihak etmesine müsaade ettiğini haber verdi. Bir ay sonra Seyyar Muallim (Liza) ya mektepte keman dersi aldırma da muvaffak oldu. Böylece zavallı yavrunun hayatını bozan manılar birer birer yıkılıyordu. Bunlar yıkıldıkça (Liza) güzelleşiyor kendine güvenmeye ve hariçten muavenete lüzum görmemeye başlıyordu. Başkalarının bu kadar sevdiği kızcağıza karşı hemşiresi ile eniştesinde de bir hürmet ve takdir uyandı. Bu, annesi evlendikten sonra (Liza) nın evinden gördüğü ilk şefkat oldu. Bilmem artık (Liza) nın mektep hayatının son senelerinde aleyhinde hiçbir rapor olmadığını söylemeye lüzum var mı?

İkinci Hadise

Çocukta görülen avarız, şerait-i hayatiye:

Hayırsızlık, yalancılık, uydurma mazeretler, tembellik, itaatsizlik, derslerde ehliyetsizlik, bi taat. Babası ölmüş annesi çalışıyor, teşrik-i mesaiden mahrumiyet.

Yedinci sınıf talebesinden on iki yaşlarında (George Maning) isminde bir çocuğun zekâ itibariyle mutavassıttan biraz aşağı, fakat hayırsız, yalancı, tembel ve hülyacı olduğu hakkında verilen bir raporda zikredilmişti. Seyyar muallime gönderilmeden evvel beş defa bila mazeret derslere geç gelmek kabahatinden dolayı müdüriyete

gönderilmişti. Annesi zamanının kısmı azamını evinin haricinde geçiren evi ile alakası olmayan bir anneydi.

[34]

Çocuğunun saadeti için mektebiyle teşrik-i mesai etmek hususunda tamamen lakaydiydi.

Seyyar muallimin raporu 1921 senesi şubatından 1922 senesi hazirana kadar olan müddete aittir. Müdürün müracaatı üzerine seyyar muallim (George) evini ziyaret etti. Ve annesini evde bulamadığından büyük hemşiresi ile konuştu. (George) un ahlaki hususundaki şikâyetlerinden açıkça fakat tesirli bahsetti. Ve mektebe neden vaktiyle gelmesi icap ettiğini iyice izah etti. Kızcağız kardeşi hakkındaki şikâyetleri ve şikâyetteki hüsnü niyeti olduğu gibi anlatmış olacak ki mektep müdürünün ifadesine nazaran ertesi sabah çocuğunun annesi tamamen değişmiş bir zihniyetle mektebe geldi. İlk defa olarak mektebin evladına ne yapmak istediğini anlamış ve bu işte mekteple teşrik-i mesai etmeyi vaat etmişti. İki ay kadar (George) şayan-ı şikâyet bir şey yapmadı. Fakat bir gün onun yine bir çakı çaldığı ve hilekarlık ettiği haber verildi. Müdür ona her akşam gidip günü nasıl geçirdiğini seyyar muallime haber vermesini emretti. Bu her zaman kısa fakat hususi olan mülakatlarda seyyar muallim (George) a iyi olmaya çalıştığı takdirde neler kazanacağını izah ederdi. Ona derslerine ve sınıfına karşı daha uyanık bir alaka göstermesini tavsiye etti. Çocuk bu nasihatleri dinlediği müddetçe mualliminin kendi hakkında verdiği memnuniyet bahis raporlarından bahsetti. Mayıs iptidalarında seyyar muallim (George) a sınıf geçmemenin tehlikesine maruz olduğunu söyledi. O vakit çocuk

[35]

kendi kendine hususi ders almayı ve daha fazla çalışmayı teklif etti.

Yavaş yavaş seyyar muallim çocuğun itimat ve muhabbetini kazanıyordu. Bir gün mektep paydosundan sonra (George) kazaen bir kızın elbisesine mürekkep döktü. Bunu görür görmez hemen yeni dostu olan seyyar muallime koştı hadiseyi olduğu gibi anlattı. Muallim onu bu açık hareketinden dolayı takdir etti ve bu kabahati tamir etmek için bir şey düşünüp düşünmediğini sordu. (George) bozulan elbiseyi ödemeyi düşünüyordu. Hâlbuki muallim buna ihtiyaç olmadığını ve mürekkep lekesini çıkarabileceğini söyledi. Sonra (George) a kızın annesine gidip kazayı anlatmasını ve hatasını tamir etmeye hazır

olduğunu söylemesini teklif etti. (George) bunu derhal yaptı. Kızın annesi pek memnun oldu. Tardiyasını kabul etti. Çocuğa efendiliğini ifa ettiğini ve hiçbir şey vermesine lüzum olmadığını anlattı. Böylece seyyar muallim bir kere daha (George) a iyi olmanın faydalarını göstermiş oldu.

İki gün sonra (George) un bir sınıf muallimine karşı geldiğini haber verdiler. Seyyar muallim ona yaş ve mevki itibarıyla kendimizden büyük olanlara karşı hürmet etmemiz lazım geldiğini izah etti. Çocuk kendi kendine gitti. Ve pek şayan-ı memnuniyet bir surette mualliminden af diledi. 1921 senesi haziran nihayetine kadar yeni bir hadise olmadı o vakit bir tecrübe dersi geçirmek üzere vazifesini terfi ettirdiler.

[36]

Eylülde (George) yine mektep idaresini kendisiyle meşgul etmeye başladı. Kitaplarını vaktiyle almıyor ve bil netice çalışmamak yüzünden güçlük çekiyordu. Her gün kitabını ve yazı derslerini seyyar muallime gösteriyordu. Muallim odasında kendi hatalarını kendisine tashih ettiriyordu. Bu esnada çocuğun dikkatini bir noktaya temerküz ettirmediğini keşfetti. Ve ona bu noktada mümareseler yaptırdı. Bu himmetler sayesinde (George) tecrübe için geçtiği sınıfı muhafaza etmeye muvaffak oldu.

Şubata kadar üç geç gelme hadisesinden başka (George) hakkında hiçbir şikayet vâki olmadı. Fakat o vakit yine bir muallime itaatsizlik etti. Seyyar muallim yine bir mülakat tertip ederek muallimle (George) u barıştırdı. Bir ay sonra yine onun tembelliğinden ve sınıf haricinde vazife yapmak istememesinden şikâyet edildi. (George) seyyar muallimin ilk nasihatlerine isyan etti fakat yavaş yavaş her zaman olduğu gibi bu sefer de mantığa boyun eğdi. Hem vazifelerini yapacağını hem de derslerine daha iyi çalışacağını vaad etti. Bir ay sonra muallimin (George) u terakki ettiğinden, dersleriyle daha alakadar olduğundan memnuniyetle bahsetti. Hayatının böyle mühim bir anında (George) un başka bir şehre gitmesi hakkındaki tetkikat ve kuyudata bir nihayet verdi. Ruhundaki tuhaflik ebedi olup olmadığı hakkında bir şey söyleyemeyiz. Yalnız seyyar muallim her temasında ahlak itibarıyla nispeten çok iyileştiğini söylemiştir. Mektebe devam etti. Sınıflarını geçti, hatalarını itiraf etmeyi ve onların tamirine çalışmayı öğrendi. Şüphesiz hiçbir vecihle model bir talebe değildi.

[37]

Fakat bütün mektebi kendisiyle meşgul eden haylaz bir talebe olmaktan da kurtulmuştu.

Fotoğraf 2.15. Hâkim (Lindsey) in Çocuk Mahkemesi

Hakim (Lindsey) üç kabahatli çocuğu muhakeme ediyor. Solda oturan adam tahkikat memurudur. Sağındaki kadın çocukların hüküm giyinceye kadar kaldıkları tevkifhanenin muhafızıdır.

Bu büyük işte mekteple mahkeme rakip değil iş arkadaşısıdır. Bu mahkemelerde takip ettikleri imtihan ve tecrübe sistemleriyle günden güne içtimai ve terbiyevi acente haline girmektedir. Her kabahatli ile ayrı ayrı ve fenni olarak iştilal ediliyor. Binaenaleyh çocukların ve gençlerin muhitleri ile ünsiyet peyda etmeleri temin ediliyor.

Mektep haricindeki tahsilin temini içinde umumi halk kütüphanelerinin cemiyete çok müfit olduğu kanaatini ekseriyet kazanmaktadır.

1926 senesi raporları diyor ki:

Umumi kütüphaneler tahsil görmüş veya görmemiş her yaşta

[38]

insanlara gittikçe artan bir semere ile hizmet etmek itibariyle herkesin malumatını tevsî ediyor. İşte Amerikan umumi kütüphaneleri en mühim vazife olarak, bunu tanırlar bu vazifeyi de en iyi kitapları okumak için yaptığı tahrikât ve teşvikat ile ilmin ve fikrin her sahasındaki tetkikata muavenet ile ifa ederler. Aynı zamanda cemiyet bütün azasına kütüphaneler vasıtasıyla eğlence vesaitini kelimenin en geniş manasıyla tahsil vesaitini

kitaplar ve mümasili kuyudat ile temin eder. Bu umumi kütüphanelerin raporları her sene elden ele dolaşan kitaplardan her nüfusa 5 adet isabet ettiğini kaydediyor.

Umumi kütüphaneler çocukların tahkiye devrinden başlayarak kitapların sureti istimalini öğretir, bu kütüphaneler iş sahiplerine ve işçilere kazanma kabiliyetlerini arttırmayı öğretir. Ekseriya muhacirlere yeni muhitlerine uymak hususunda yardım eder. Konferanslar ve sergiler vasıtası ile halk terbiyesine velhasıl bütün malumat peşinde olanlara yardım eder.

Mektep vazifesi ile müşterek olan bu umumi noktalardan başka daha hususi bir muaveneti vardır ki bu da darülfünunlarda, liselerde, orta mekteplerde, hatta iptidai mekteplerde bile mektep kütüphanelerinin teşkili hususunda mektep idareleri ile teşrik-i mesai etmesidir. 1926 senesinde mevki-i coğrafisi ve cesameti itibarıyla birbirinden farklı 20 muhtelif şehir hakkında yapılan tetkikatın raporunda birçok yerlerde mektep heyeti idareleri tarafından tesis ve idare edildikleri bazen yalnız umumi kütüphaneler bazen de müştereken idare edildikleri gösterilmiştir. Umumiyetle bu işin planları halkın en mübrem ihtiyaçları

[39]

nazarı itibarı alınarak tertip edilmiştir. Mektep ve kütüphane halkın talim ve terbiyesini deruhte eden bir müessese olmak itibarıyla beraber çalıştıkları takdirde hem kifayet hem iktisat nokta-i nazarından daha müfit olacağına birçok hükümetler mutabık olmuştur. Bil netice birçok şehirlerde mektep oda ve maddi teşhizatı temin eder. Umumi kütüphanede kitapları satın alır. Ve kütüphane memurunun maaşını verir. (Bufalo), (Chicago), (Cleveland), (Minneapolis), (Pittsburgh) ve ilanih... gibi şehirlerde bu planı takip ederler.

(Amerikan Kütüphaneler Cemiyeti) nin gayesi halka en ucuz şeraitle en iyi kitapları tedarik etmek olduğundan tatbik edilecek plan çocuklarda en iyi kitapları okumak ve bütün hayatlarında kütüphaneleri isti'mâl etmek itiyâdını tekâmül ettirmektir.

Son asır zarfında müzeler de vazifelerini değiştirmişlerdir. Mesela: konferanslar, galeriler hakkında izahat, züvvârı gezdirmek, muhtelif neşriyat, kitap iaresi, seyyar sergiler, talebe ve fabrikatörlere tesis edilen istişare saatleri ve kendi sahalarında verdikleri muhtelif resmi dersler gibi faydalı yardımlarla müzelerde halkın tenvirine pek

vâsi-i mukayesede hizmet etmektedirler. Sanayi-i nefîse müzeleri gibi. Fen ve tarihi tıbbi müzeler de aynı vazifeyi ifa ederler. Bütün bu faaliyet sahaları küçük büyük mektep talebesi için de ihzar edilmiştir.

Müzei umumi teşmil etmek hususunda ilk tespiti (Boston) şehri yapmış fakat bütün diğer şehir müzeleri de bu misali takip etmişler. Böylece müzeler binlerce halkın talim ve terbiyesine hakiki birer amil

[40]

Fotoğraf 2.16. Kütüphane haline getirilen bir dersane

[41]

olmuştur. Sade New York şehrindeki (Metropolitan) Müzesi'nde 1924 senesi zarfında verilen konferanslara 50.000 kişi gelmiş. Resmi mekteplerden 15.000 çocuk getirilmiş, bundan maada 1 milyondan fazla insan müzeyi ziyaret etmiştir.

Fotoğraf 2.17. California’da (Pomena) High School kütüphanesi

Şimdi nazırlarımızı çocukların terbiyevi tekâmülünden daha büyük insanlara çevirince son zamanlarda büyüklerin talim ve terbiyesine verilen yeni ehemmiyetle karşılaşacağız. Büyüklerin tahsil ve terbiyesi Amerika'da yeni bir hareket değildir fakat Harbi Umumi'den beri çok sarıh bir tekamüle mazhar olmuştur. (Frederik P. Kippel) büyüklerin talim ve terbiyesini şöyle tarif ediyor: “ Bu tahsil teşebbüs-i şahsiye istinat eden ve vazife sahibi bir takım insanların kendi şahsi meşgalelerine ilaveten

[42]

deruhte ettikleri ciddi bir tahsildir.” Bu tahsil mesleki bir gayeye doğru giden bir tahsilden ziyade hırsı bir tahsildir ve bu yalnız ilim hatırı için ilimdir. İhtiyari olmak itibariyle diğer tahsillerden de tamamen ayrılır.

(Mister Couple) 1926’da çıkan (Yale Rewior) Mecmuasında bu tahsilden istifade eden büyüklerin adedini zikrediyor. Adedi 350’ye balığ olan muhaberat-ı ticariye mekteplerine her sene bir buçuk milyondan ziyade yeni talebe de kaydedilmektedir. Akşam mekteplerine ve yarım zaman mektepleri ile daimi mekteplere devam edenlerin adedi bir milyondan fazladır. Muharebe derslerine devam edenler de dâhil olmak üzere

darülfünunların teşmili tedrisat sınıflarına devam edenlerin adedi yüz elli bin balığ olmaktadır. Genç Hristiyanlar Cemiyeti ve buna mümasül müesseseler 200000 talebe kaydediyor. İşçi sınıfları 30000 talebe cezbe etmektedir. Büyükler için daha gayri resmi tahsil kolaylıkları olarak da hükümet veya federasyon acentelerinin verdiği ziraat kurslarını, konserleri, sanayi-i nefise müzelerinin izar ettiği tavsiye-i malumat fırsatlarını ve her sene binlerce samii olan tarihi tıbbi derslerini zikredebiliriz.

Bu tahsilin muhtelif safahatını tasvire makalelerimizin vüsatı müsait değildir. Fakat (Natanyal Pefer) in son zamanlarda intişar eden (Büyük Talebeye Yeni Mektep) namındaki kitabından alınan birkaç misali zikrederim.

(New York) daki (Halk Enstitüsü) sü programının mühim bir kısmını (Copper İttihat Kulübü) nde tatbik etmektedir. Burada haftada 3 akşam konferans ve birkaç haftada bir de senfonik bir konser verilmektedir.

[43]

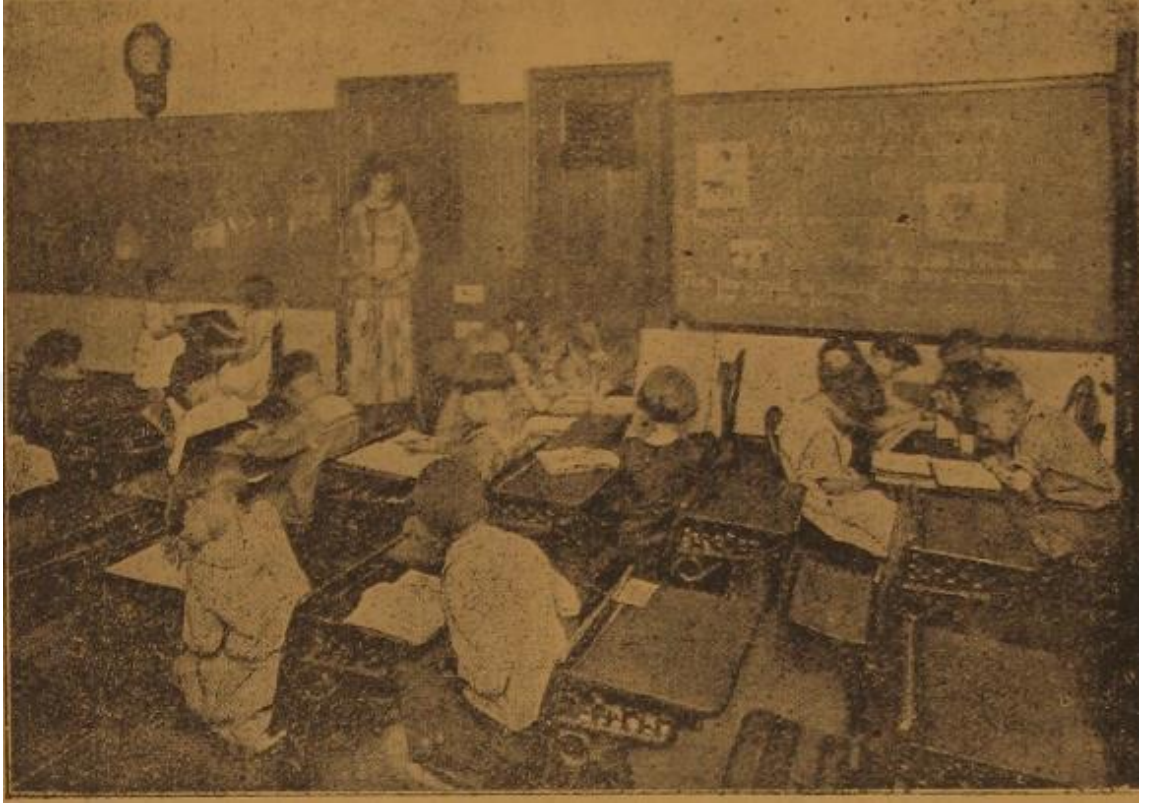
Duhuliye ücreti yoktur. Yalnız haftanın muhtelif akşamlarında küçük gruplar tarafından takip edilen bazı ciddi kurslar vardır ki bunlar için küçük bir ücret alınır. Bu kursları felsefe, tarih, ilim-i ruh, hayvanat, mantık, hitabet gibi dersler teşkil eder. Her kurs beşten sekize kadar kısa devrelerle devam eder. Burada verilen konferanslardan en şayan-ı dikkati ilmi ruh, içtimaiyat ve felsefeden bahis birbirine merbut konferanslardır ki 800'den bine kadar samii vardır. Bu samiilerin yorgun işadamları olmalarına rağmen gösterdikleri alaka pek derindir ve sorulan sualler bazen bir gurubu orada geç saatlere kadar işgal eder.

Genç Kızlar Kulübü Cemiyeti çalışan kadınlar kulüplerinin bir ittihadıdır. Bu federasyonun gayesi kendi kendini idare sistemi altında kadınların içtimai, terbiyevi ve sanayii menafini terakki ettirmektir. Bu cemiyetlerin azaları sanayi sahasında çalışan kâtiplik ve satıcılık gibi meşgaleleri olan kadınlardır. Bunların terbiyevi programlarından maksat kadınları kendi menfaatlerini düşünmeye sevk etmek ve onlara şahsi veya içtimai meşgalelerini halletmek hususunda daha şuurlu hareket etmek kabiliyetini vermektir.

Bu teşkilat 1925 senesinde şayan-ı dikkat bir teşebbüste bulunmuştur ki bu da kısa bir müddet devam eden bir yaz mektebidir. Burada proje metodu istimal edilmektedir.

Yani ayrı ayrı mevzular tedris edilecek yerde dört mesele intihap edilmiş ve bu dört meseleden her birinin iktisadi, tarihi, edebi, ruhi bir nokta-i nazardan tetkik edilmesine

[44]

Fotoğraf 2.18. Ecnebilere mahsus gece dersleri

[45]

birer hafta hasredilmiştir. Bu dört mesele şunlardır: kadın ve cemiyet, zümre hayatı, değişmekte olan kavanin-i ahlakiye ve terakkiyat-ı içtimaiye. Bunlar hakkında evvela münakaşa yapılır sonra konferans verilir.

Pukuni Halk Koleji Amerika'daki Danimarka halkı mektepleri gibi tecrübe için yayılmış yeni bir teşebbüstür. Burada iptidai tahsilleri noksan kimseler için üçer aylık kurslar tesis edilmiştir. Program, konferanslar, münakaşalar ve tarih, edebiyat, cemiyet hayatı ve fenne müstenad eğlencelerden ibarettir. Pek az teşkilat ve bol münakaşa vardır.

Bunun programı daha ziyade hazır bulunan grubun arzusuna tâbidir.

Sanat müesseselerinde çalışan işçiler arasında da büyüklerin tahsil faaliyeti şu sahalarda tedricen tekâmül etmiştir: (1) İşçilerin Talim ve Terbiye Bürosu, (2)

(Brookwood) namındaki işçi mektebi (3) Memleketin her tarafında bulunan mahalli akşam dersleri gibi işçilerin talim ve terbiyeye bürosu Amerikan amele ittihadının bir cüzü tamıdır. Binaenaleyh bu büro kendi himayesi altında bulunan amele ittihatlarının bulunduğu yerlerde dersler açmak teşkilatından mesuldür. Aynı zamanda ders kitapları, elif balar ve okunacak derslerin hududu umumiyeseni neşreder.

(Brookwood) namındaki Leyli Amele Mektebi New York'da (Katunada) dır. Bu muhtelit bir mekteptir. Ve müdavimleri amele liderleridir. Programın esasını içtimai fenler teşkil eder ve usul-ü tedris münakaşa usulüdür. Mesai ciddi ve müterakkidir. 1924 -1925 senelerinde 42 talebe kaydedilmiştir. Yazları (Brookwood) muhtelif enstitüleri idare eder.

Memleketin her tarafında uyanık sanayi işçileri için kurslar

[46]

açılmıştır. Bu umumi derslerde talebe haftada bir defa gayri resmi olarak toplanır. Muallimin de yardımıyla iktisadiyat, ruhiyat, tarih, siyaset ve fenden bahsederler. Muallim erkek ve kadın bu işçi adamlara sağ ve amel sahasındaki meşgalelerini halleder. En büyük vazife anlayamadıkları güç noktalarda kendi şahsi tecrübelerini misal getirerek bu noktaları onlara izah etmektir. (Boston), (Philadelphia) ve (Cincinnati) gibi büyük şehirlerde bu gibi kurslar büyük amele mekteplerinde verilir ve vasii teşkilatta tabidir. Daha küçük şehirlerde mektep 2-3 kurstan ibarettir. Daha küçüklerinde ancak 1-2 sınıf teşkil edilir.

Bütün bu enstitülerde ve en ziyade içtimai fenlerle alakadar olan mekteplerle, amele için açılan kısa veya uzun kurslarda yapılan tedrisat, büyüklerin arzu ve ihtiyaçlarına müstenit tedrisatta henüz bir mebdede ise de sırf ilim hatırı için tahsil olmak itibarıyla bugünkü Amerikan talim ve terbiyesinin istikbale umut veren bir alametidir.

Talim ve terbiyenin geniş sahasının ihtiva ettiği vazife ise ber-vechi-atidir: Kulüpler, ebeveyn ve muallimler cemiyeti, sıhhi faaiyetler, içtimai hıfzı sıhha ve emrazi asabiye klinikleri gibi içtimai müessesatın muavenetiyle çocuğun tekamül, seyyar muallimlerin vezaiifi, çocuk mahkemesi, kütüphaneler ve müzeler gibi bu oldukça vasii sahaya büyüklerin talim ve terbiyesi de dahil olmuştur. Muhtelif talim ve terbiye sistemlerinin şu kısaca tarifati bizi mühim bir noktanın daha tenvirine sevk ediyor.

Demokrasiye istinat eden bir millet hangi terbiyevi mefkureye doğru yormalıdır?
Demokrasi terbiyesi için mekteplerde veya onlara mülhak faaliyetler de daima

[47]

grup mesaisi olmalıdır. Neticesi tahrir halinde bildirilen tetkikat yapılmalı ve içinde müşfik fikirlerin toplandığı açık münakaşalar yapılmalıdır. Eğer ehliyet sahibi, mesuliyetini müdrik vatandaşlar isteniyorsa halkın müşterek derterine karşı daha ziyade alaka gösterilmelidir. Mütemadiyen değişen bir cemiyette, halk hayatıyla alakadar olan talim terbiyenin daima ıstıfa geçiren bir gayesi olmalıdır. Evvelce zikredildiği gibi Amerika'nın bazı mekteplerinde bu gayelere doğru hareket eden teşebbüsler vardır.

Mukallemi (M.P. Follett) in (Yeni Hükümet) namındaki eserinden birkaç fikir zikrederek bitireceğim. (M.F. Follett) diyor ki: “Yeni demokrasi terbiyesi ta başından başlayarak çocuk vedasında, mektepte, oyunda, hasılı hayatımızın bütün faaliyetlerinde devam edip gitmelidir. Vatandaşlık, ne resmi dersanelerde, ne hadiset-ı cariye kurslarında, ne de teşkilat-ı belediye hakkında verilen derslerle öğrenilebilir. Bu ancak içtima-i şuurumuzun nasıl nemalandıracağımızı bize öğretecek olan tarz-ı hayat ve tarz-ı hareketle iktisap edilebilir. Leyli nehari mekteplerin, eğlencelerimizin, aile, kulüp ve beledi hayatımızın gayesi hep bu olmalıdır.

Ferdin cemiyetle olan münasebeti hakkında fikirlerimizi değiştirdiğimiz dakikada terbiye sistemimizi de tamamen değiştirmemiz icap eder. Talim ve terbiyenin maksadı çocuğun içinde yaşadığı halkın muhitine uydurmaktır. Bu gayeyi göz önünde bulundurarak elde edebileceğimiz her türlü müşterek metotları tetkik etmeliyiz. Grup teşebbüsleri, grup mesuliyetleri, tabir-i ahirle ictimai vezaifi çocuklar mektepte öğrenmeye başlamalıdır. Grup tarz-ı mesaisi de ameli olarak öğrenilmelidir.

[48]

Halk Tahsiline Hizmet Eden Müessesatan Birkaçının İsimleri

Amerikan Çocuk Hıfzısıhhası Cemiyeti - 370-Yedinci Cadde, New York

Büyüklerin Tahsiline Hizmet Eden Amerikan Cemiyeti - 41 Şark, 42. Sokak, New York

Amerikan İdare-i Beytiyye Cemiyeti - (Miles Buildings) Washington DC.

Amerikan İçtimai Hıfzısıhha Cemiyeti - 370-Yedinci Cadde, New York

Amerikan Meslek Cemiyeti - Katip (Edwina Lee) Muallim Mektebi, New York

Amerikan Erkek İzciler - 200- 5. Cadde, New York

Kızlar Karargahı - 31 Şark, 17. Sokak, New York

Amerikan Çocuk Tetkikatı Cemiyeti – 509 ve 121. Sokak, New York

Amerikan Çocukların Refah ve Saadeti Cemiyeti - 130 Şark, 22. Sokak, New York

[49]

Kız İzciler - 670 (Lexington) Caddesi, New York

Milli Çocuk Refahı Cemiyeti - 70- 5. Cadde, New York

Milli Veliler ve Muallimler Kongresi - 1201-16. Sokak, Şimal Garbi, Washington DC.

Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti - 1201-16. Sokak, Şimal Garbi, Washington DC.

Oyun Meydanları ve Eğlence Cemiyeti - 315- 4. Cadde, New York

Müterakki Talim ve Terbiye Cemiyeti - 10 (Jackson) Meydanı, Washington DC.

Amerikan Ameli Tedrisat Cemiyeti - (Roland Rocher) 71 Garp, 23. Sokak, New York

SONUÇ

Osmanlı imparatorluğu döneminden kalan ve cumhuriyet dönemi koşullarında beliren yeni ihtiyaç ve gerekliliğe cevap veremeyen kurumlardan bazıları revize edilirken bazıları da kaldırılmış yerine yeni kurumlar oluşturulmuştur. Düzenlemeler yapılırken başından beri önemsenen konulardan biri de eğitim olmuştur. Kurtuluş Savaşı'nın en çetin zamanlarında bile eğitim ile ilgili çalışmalar yapılmış olması eğitimin ne kadar hayati bir öneme haiz olduğunun göstergesidir. Çünkü yapılan inkılapların toplumda bir karşılık bulması, korunması ve devamının sağlanması güçlü bir eğitim sistemi ile mümkündür. Toplumun ihtiyaçlarını göz önüne alan bu ihtiyaçlara cevap verebilen modern, bilimsel eğitim sistemi arayışı, içerisinde Amerika Birleşik Devletleri'nin de olduğu kimi ülkelerin eğitim sistemlerinin incelenmesini kaçınılmaz kıldı.

Amerika Birleşik Devletleri'nin kendine has eğitim sistemi hem resmi mecralarda hem de sivil halk içinde merak uyandırdı. Özellikle eğitim ile alakadar veya eğitimi merak eden Türk okuyucuları için Amerikan Eğitim Sistemi'ni anlatan on bir bölümden oluşan bir seri yazıldı. Amerika Board Teşkilatına yakın ve eğitim alanında uzman, Amerikan ve Türk eğitim sistemlerini bilen kimseler tarafından Türk okuyucularının anlaması için çok sade bir dille yazılan bu seri **Amerika 'da Nazari ve Ameli Terbiye Serisi** adı altında yayımlandı. Bu seri ve bu minvaldeki eserler Amerikan Board Teşkilatının etkin olduğu Fincancılar Yokuşu'ndaki Amerikan Hanı'ndan dağıtımı yapıldı. Dolayısıyla eğitim ile ilgili kaleme alınan bu seri incelenirken Amerikan Protestan misyonerlerinin faaliyetleri anlaşılmasının konumuzun bütünlüğü açısından son derece önem arz ettiği görülmektedir

Cumhuriyetin ilk beş yılı içerisinde yazılan söz konusu bu serinin transkribe ettiğimiz ve incelediğimiz 9. ve 10. kısımlarında görülen Amerikan eğitim sisteminin kendine özgü niteliği: Amerika'nın tarihi, Amerika'nın kuruluş felsefesi, Amerika'nın farklılıklar arz eden toplumsal yapısı ve Amerika'nın coğrafi genişliği gibi birçok nesnel ve öznel olgulardan kaynaklandığını belirtmek mümkündür.

Amerika Birleşik Devletleri'nin federatif yönetim şekli ve ülkenin değişik sosyokültürel toplumsal yapısı ülke genelinde her yerde uygulanabilir tek bir eğitim sistemini mümkün kılamamıştır

Her eyalet kendi içinde bağımsız hareket ettiğinden eyalet sayısı kadar eğitim sisteminden söz etmek mümkün hale gelmektedir. Her eyaletin kendine has özel koşulları eğitimin çeşitlenmesine neden olmuştur. Kuşkusuz Eyaletlere ve yerel yönetimlere bırakılan eğitim organizasyonlarında federal yönetimin kısmi bir etkisinden bahsetmek mümkündür. Örneğin Federal başkentte bulunan Eğitim Dairesi yerelde eğitim ile ilgilidir çözülememiş sorunlarla ilgilenmektedir. Her eyaletin yasama yürütme ve yargı organları bulmaktadır. Eyaletlerdeki Maarif Komiseri, genellikle siyasi bağılıktan azade olduğu için kabine üyelerinden seçilmemektedir ama çalışmalarında kabine ile birlikte hareket etmektedir. Eyalette bulunan bütün okullar üzerinde etkisi vardır. Eyaletlerdeki eğitim meclisleri doğrudan doğruya halk tarafından seçildiği gibi halkın yetki verdiği temsilciler tarafından da seçilebilir ve eğitim meclisleri eyaletteki bütün eğitim-öğretim işlerinden sorumludur.

Amerika'da bağımsız eğitimin en öncelikli amacı siyasi ve dini etkilerden uzak, bağımsız düşünen bireyler yetiştirmektir. Çoğunlukla üniter sistemlerde uygulanan ülkenin her noktasında aynı eğitim öğretim modeli, eğitimcilere kendi öğretim uygulamasını tanıtmayı engeller. Oysaki ABD'nin en ücra noktasındaki bir okulda kendi eğitim uygulamasını geliştiren bir öğretmen rahatlıkla ülke çapında tanınabilir. Eğitim anlayışı ulusal kamuoyunda ilgi uyandırabilir. Bu durum öğretmenlerin durağan değil sürekli kendini geliştiren, araştıran inceleyen, yeni ve faydalı eğitim modelleri deneyen kimseler haline gelmesine yol açmaktadır.

Türk eğitim sistemindeki merkezîyetçilik, farklı düşünce ve yaklaşımların eğitim alanında uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Rekabeti kısıtlayan bu eğitim modeli, paydaşların eğitimle ilgili çeşitli düşünce, görüş ve önerilerinin sisteme etkili bir şekilde yansımaları engellemektedir. Bu sebeple, eğitim sisteminin gelişmesi için farklı modellerin, programların ve müfredatların açık bir ortamda ve rekabet içinde uygulanması önemlidir, çünkü bu yaklaşım eğitimin pratik sahada etkin bir şekilde uygulanmasına olanak tanımıştır.

Amerika'daki okullar, genel hatlarıyla resmi ve özel okullar olarak ikiye ayrılmaktadır. Her iki okul türü de eğitim ile ilgili işlerde federal hükümetten ve eyalet hükümetinden yetki almak zorundadırlar. Başka bir söylemle Hükümetçe konulan standartlara uymak zorunda ve teftişe tabidirler. Resmi okullar, yerli halk tarafından

oluşturulmuş bir meclis tarafından yönetilmektedir. Bu meclisin üyeleri halk tarafından seçilir. Yine meclisçe seçilen bir başkan eğitim işlerinin yürütülmesinden sorumludur. Resmi okullar da özel okullar gibi hükümetten izin alınarak kurulur fakat özel okullarda olmayan kimi uygulamaları resmi okullarda görmek mümkün olabilmektedir Mesela; resmi okullar o birimdeki asayiş kurumlarıyla çalışır. Çocuklarını okula göndermek isteyen aileler tespit edilir. Çoklukların okula devamı sağlanır. Aksi durumda ise cezalandırma yoluna gidildiği görülmüştür. Resmi okullardaki öğretmen maaşları mahalli yönetimlerce karşılanarak vergiden düşürülür. Ancak mahalli yönetimlerin finansman zorlukları yaşadığı yerlerde hükümet devreye girer.

Eğitimin diğer önemli bir meselesi de eğitim görülen yerlerin yani okulların fiziksel koşullarıdır. Fiziksel koşulların öğrenme üzerinde etkileri olduğu kabul edildiği için okullar geniş koridorlu, yüksek pencereli ve avlulu ferah yapılar olarak yapılır. Sınıflarda öğrencilerin yapmış olduğu ilgi uyandıran el işi çalışmaları sergilenir. Okullar için genellikle şehrin kalabalığından uzak yerler tercih edilir. Okul binalarının yanına çoğunlukla spor alanı inşa edilir. Kompleks şeklinde tasarlanan okul binalarına bitişik olarak kütüphane, müze, laboratuvar, lokanta vb. birimler de yer alır. Buradaki amaç okulu yaşamın bir parçası haline getirmektir.

1920'li yılların başında Amerika'da okula devam eden öğrencilerin genel nüfus oranı içerisinde hatırı sayılır payının olması daha yüzyılın başında bile Amerikan toplumunun eğitim-öğretim konusunda çok titizlik içinde olduğu, bu konuyu önemseydiği hususunda ciddi bir parametre olarak kabul edilmektedir. Çocukları sadece ilerideki hayata hazırlamak anlayışından vazgeçilerek çocukluk döneminin kendine has bir evre olduğu kabul edilmiştir. Bununla beraber sınıflarda klasik öğrenme araçları olan kara tahta ve kitap materyallerinin yanı sıra deneyerek öğrenme metodunun materyalleri de eklenmiştir. Lincoln Okulu'ndaki çocuklar yaşadıkları semtin küçük bir maketini yaparak şehir hayatının olağan yaşamını anlamaya çalışan etkinlikler yapmışlardır.

Amerika'da çocuklarının eğitime verilen önemin ileriki yaşlar için de devam ettiğini görüyoruz. Hayat boyu öğrenme prensibi ile örgün eğitim-öğretim çağının dışına çıkmış bireyler için öğretim etkinlikleri düzenlenmekte yine halkın eğitimi ve boş zamanlarının değerlendirilmesi için okulların aktif roller üstlendiklerini görülmektedir.

Bu anlamda Amerika'daki okulları toplumsal hayatın pek çok alanına nüfuz eden cazibe merkezleri olarak görebiliriz.

20. yüzyılın ilk çeyreğinde Amerikan halkının okullara olan ilgisi yüksekti. Fakat geniş bir coğrafyaya hizmet götürmek bazen yeni metotların ortaya çıkmasına ortam hazırladı. Eğitim- öğretim hizmetine ulaşamayan ya da okul hayatına uyum sağlayamayan bireyler için seyyar öğretmenler yetiştirilmiş ve sonrasında eğitime uzak çocukların eğitimi için görevlendirildiler. Seyyar öğretmenlerin çalışmaları neticesinde hatırı sayılır derecede uyumsuz çocukların okula uyumu sağlanmış, okul başarılarının yükselmesinde etkileri görülmüştür.

Eğitimde okul, okul kulüpleri, izci teşkilatları ve kütüphanelerin yanı sıra müzelerin faaliyetleri de yadsınamayacak derecededir. Müzelerin eğitime entegre edilmesi işi ilk olarak Boston'da başladı fakat kısa sürede ülke geneline yayılan bir uygulama oldu. Örneğin 1924 yılında New York Metropolitan Müzesi'nde düzenlenen konferanslara elli bin kişi katılmış, okullardaki on beş bin çocuk müze programlarına dahil edilmiştir. Ayrıca aynı yıl içerisinde bir milyonda fazla ziyaretçi müzeyi ziyaret etmiştir.

Bu tezin kapsamından çıkardığımız sonuçlara göre; Öğretmenlere daha nitelikli ve çağdaş bir eğitim sağlamak adına pedagojik formasyon eğitimi iyileştirilmeli ve öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerine odaklanan programlar düzenlenmelidir. Öğretim materyalleri, teknolojik gelişmelere uygun olarak güncellenmeli ve öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik tasarımlarla zenginleştirilmelidir. Sınıflardaki öğrenci sayısı azaltılmalı, küçük öğretim grupları oluşturulmalı ve bireysel öğrenci takibi öncelikli hale getirilmelidir.

Eğitim modeli, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine uygun olarak yapılandırılmalı, farklı öğrenme seçenekleri konusunda öğrenciler desteklenmelidir. Müfredatlar, değişen dünya koşullarına adapte olacak şekilde düzenli olarak güncellenmeli ve öğrencilerin yaşadığı toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde revize edilmelidir. Okul altyapısı için yatırımlar artırılmalı, binalar modernize edilmeli ve öğrenci güvenliğini sağlamak adına gerekli önlemler alınmalıdır.

Mesleki eğitim programları etkin bir şekilde uygulanmalı, öğrencilere meslek seçimi ve iş dünyasıyla ilgili daha fazla rehberlik sunulmalıdır. Staj programları,

öğrencilerin iş hayatında kullanacakları becerileri geliştirmeleri için daha fazla vurgu almalıdır. Okullara daha fazla özerklik tanınmalı ve yerel kaynaklar ile öğretmen uzmanlığından faydalanarak karar alma süreçleri desteklenmelidir.

Son olarak bir toplumun eğitim yapısının incelenmesi; o toplumun tarihinin, edebiyatının, coğrafi koşullarının, siyasal yapısının, ekonomik yapısının, kültürünün, medeniyetinin, teknolojik alt yapısının, kurumlarının vs. her şeyinin incelemesini gerekli kılmaktadır. Bu incelemeler olmadan eğitimin hakkettiği derecede anlaşılması mümkün değildir. Bu incelememizde Türk- Amerikan eğitim anlayışları karşılaştırılmış ayrıca bu anlayışların kendi tarihsel süreçleri içinde de mukayeseleri yapılmıştır. Bu nedenle çok boyutlu bir karşılaştırma söz konusudur.

Toplumumuzda Amerikan Eğitim Sisteminin, tanıtılması her ne kadar misyonerlik faaliyetlerinin bir parçası olarak başlasa da Amerikan Eğitim Sistemi Türk eğitim sisteminin revizyonları için başlı başına incelenmeye değer görülmüştür. Bu incelemeler neticesinde kaynağı ne olursa olsun, toplumumuzu yarına taşıyacak modern medeniyetlerin gerisinde kalmamızı engelleyecek sistemler örnek alınmasının zaruri olduğu gerçeğimizdir. Başka ülkelerin eğitim sistemleri örnek alınırken dikkat edilmesi ve vazgeçilmemesi gereken husus: Bu eğitim sistemlerinin ve anlayışlarının Türkiye toplumunun yaşam tarzına, toplum yapısına, tarihi, kültürel sosyal normlarına uygun olması zorunluluğudur. Modern eğitim kıstaslarından olan teori ve pratikle uyumlu eğitim ve öğretim tarzı, coğrafi ve ekonomik koşulların göz önünde bulundurularak bu minvalde eğitimi çeşitlendirerek eğitim uygulamalarının ülkemiz geleceği için olumlu sonuçlar doğuracağı kanaatinde olduğumuzu tezimizin bu kapsamında belirtme ihtiyacı hissediyoruz.

KAYNAKÇA

- Akgül, Esmâ, ve Ayşe Ergün. “Toplum Sağlığının Geliştirilmesinde Okul Sağlığı Hemşireliği”. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, 2021, 141-53.
- Aktan, Sümer. “The Birth of An Instructional Field: The Development of Social Studies in USA (1893-1916)”. *Journal of Social Studies Education Research*, t.y.
- Arslan, Mehmet. “Amerika Birleşik Devletleri’nde Mahalli İdarelerin Mali Yapısı ve Merkezi İdare İlişkileri”, t.y.
- Ayhan, Ufuk. “Amerika Birleşik Devletlerinde Yerel Yönetimler”, t.y.
- Bas, Gökhan. “Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma”. *Journal of Educational Science*, Cilt 1, Sayı 1, 2013, 63-93.
- Biçer, Baykal. “Türkiye’de Protestan Eğitim Dizgesi ‘Amerikan Kolejlere 1839–1922’”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28 Aralık 2016, 44-69.
- Boğar, Yurdağül. “Türkiye’de Ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Öğretmenlere Yönelik Mesleki Gelişim Programların İncelenmesi”, 2017.
- Bülbül, Murat. “2000’li Yılların Eğitim Problemlerine 1920’lerden Çözüm Önerileri: Dewey’den Bugüne Ne Değişti?” *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 7, Sayı 3, 2009, 667-89.
- Çelebi, Nurhayat. “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Eğitimde Denetim Anlayışı (1923-1946)”. *the Journal of Academic Social Sciences*, Sayı 27, 2016, 18-18.
- Çelebi, Nurhayat ve H. Tezer Asan. “Cumhuriyet’in İlk Yıllarındaki (1923-1946) İnsan/Birey Yetiştirme Paradigmasının Son Osmanlı Birikimi İle Karşılaştırmalı Analizi”, Sayı 15, 2013, 9.
- Dam, Hasan. “Değerler Eğitiminde İzciğin Önemi ve Eğitsel Değeri Üzerine Nitel Bir Araştırma”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, 2020, 727-54.
- Demir, Gönül Türkan. “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarına Bir Örnek: Teorik ve Uygulamalı Amerikan Eğitimi (1927-1928)”. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 Mart 2022, 49-64.

- Erdo, Çetin ve Nihan Demirkas. “Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri(*)”, t.y.
- Eren, Nüket. *Türk Milli Eğitiminde Yabancı Okullar*, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü, İstanbul, 1994
- Ergin, Osman, *Türk Maarif Tarihi*, İstanbul: Eser Kültür Yayınları, 1977, Cilt 1-2,
- GömleksiZ, Mehmet Nuri ve Salih Akyıldız. “Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”, t.y.
- Güçlü, Nezahat ve Mustafa Bayrakçı. “Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Hiçbir Çocuğun Eğitimsiz Kalmaması Reformu”, 2004.
- Gül, Ebru Deretarla. “Meşrutiyet’ten Günümüze Okul Öncesi Eğitim”. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1, 2008, 269-78.
- Günergun, Feza. “Darülfünun Fünun (Fen) Fakültesi Mecmuası (1916-1933)”. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Sayı 1, 1995, 285-349.
- Hesapçıoğlu, Muhsin. “Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi”, t.y., 18.
- İzci, Büşra Saatci ve Hicran Hanım Halaç. “Amerikan Board Misyonerlik Örgütüne Dair Çalışmaların Bibliyometrik Analizi” *Türk Akademik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 2022, 97-118.
- Kahraman, Nazan. “Amerikan Protestan Misyonerlerin Osmanlı Coğrafyasına Yönelik İlk Matbaası: Malta (1822-1833)”. *Ankara Üniversitesi İlel Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 2020, 95-136.
- Koçak, Ahmet. “Amerika’dan Boğaziçine Uzanan Bir Eğitimci Mary Mills Patrick’in ‘Amerika’da Kadınlara Mahsus Yüksek Tahsil’ Risalesi”. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, Cilt 16, Sayı 16, 2017, 67-81.
- Marim, Yüksel ve Rıza Sam. “1950-1960 Arası Amerikalı Uzman Raporları Bağlamında Türk Eğitim Sistemine Çizilen Yol Haritası”. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, Sayı 30, 2018, 11-33

- Öngören, Hakan. “ABD’nin Vatandaşlık Eğitimini Değerlendiren Raporların İncelenmesi”. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 2022, 231-50.
- Polat, İlknur. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Açılan Amerikan Okulları Üzerine Bir İnceleme”. *BELLE TEN*, Cilt 52, Sayı 203, 1988, 627-52.
- Som, İpek ve Hakan Karataş. “Türkiye’de Vatandaşlık Eğitimi Üzerine Bir İnceleme”. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2015, 33-50.
- Taşkın, Faruk. “Amerikan Board Misyonerlerinin Türkiye’deki Sağlık Faaliyetleri (1833-1923)”. *Journal of Eurasian Studies / Avrasya İncelemeleri Dergisi*, Sayı 29, 2017, 149-76.
- Taşkın, Faruk. “Diyarbakır’da Bir Misyoner Hastanesi: Diyarbakır Amerikan Hastanesi (1908-1915)”. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, Cilt 3, Sayı 3, 2017, 110-22.
- Turgut, Bahattin. “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Amerikan Bord Misyonerlerinin Urfa’daki Faaliyetleri”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19, Sayı 1, 2015, 191-220.
- Turna, Nalan. “19. ve 20. Yüzyıl İstanbulunda Fincancılar Yokuşu, Amerikan Hanı ve Matbaacılık Faaliyetleri”. *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 2020, 73-94.
- Türkiye İzcilik Federasyonu. <https://www.tif.org.tr/about>. (Erişim Tarihi: 14 Temmuz 2023).
- Ünlü, Dilek. “Mesleki Eğitimin Tarihi Süreci”. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, 2016, 89-98.
- Yıldırım, Zarife ve Mehmet Ali Akkaya. “Kütüphaneler ve Sürdürülebilirlik İlişkisi: Genel Bir Değerlendirme” *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, 2020, 18-46.

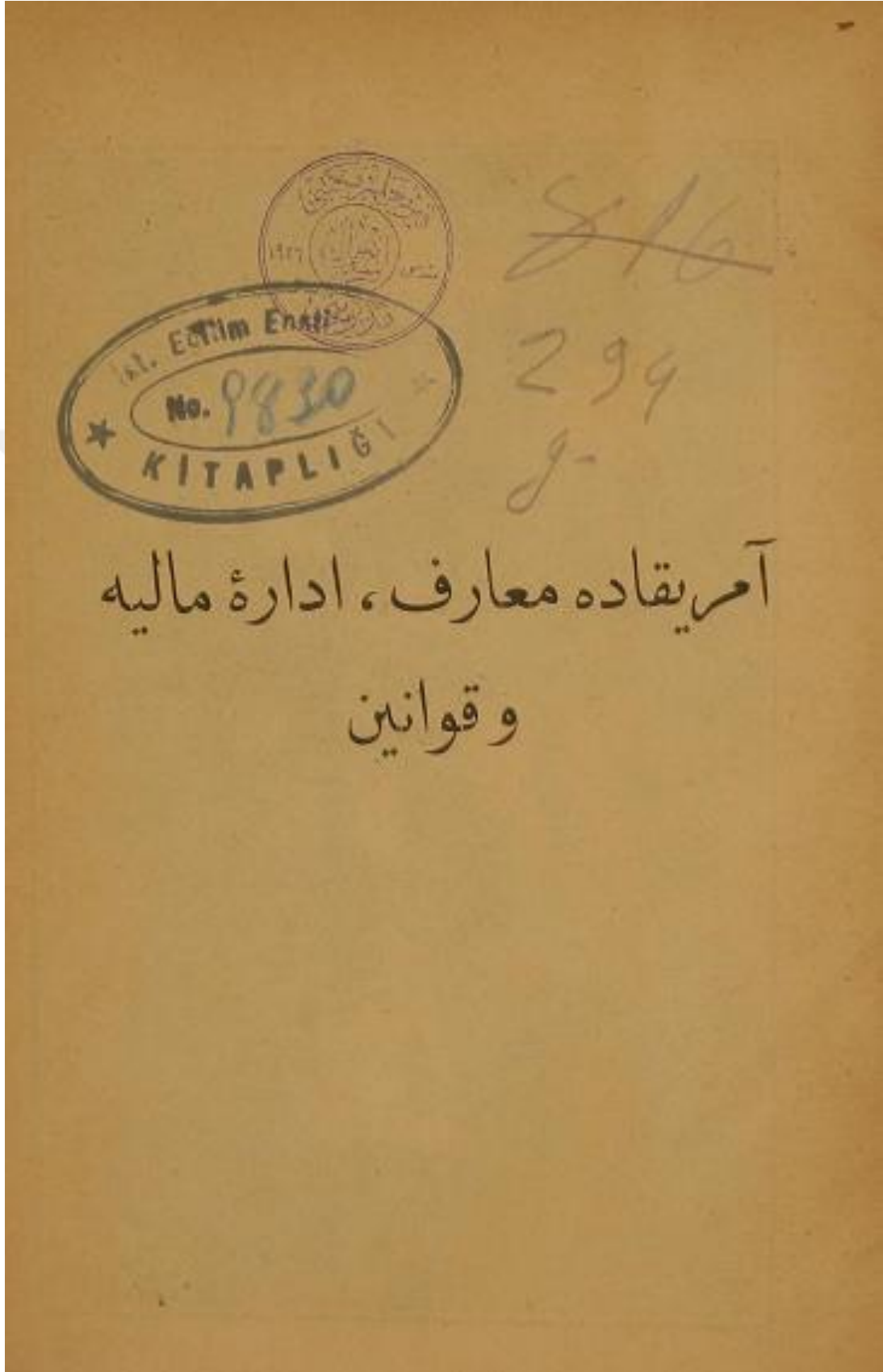
SÖZLÜK

Âli tahsil:	Yükseköğrenim
Ameli:	İşleme suretiyle, pratik
Avârız	Kazalar, belalar, engeller, engebeler
Baliğ:	Ergenlik dönemine ulaşmış, erişkin
Basari:	Görüşle ilgili olan
Ber verch-i ati:	Aşağıda olduğu gibi
Cüz:	Bölüm, kısım, parça
Deruhte:	Bir şeyi yerine getirmeyi üzerine alma, üstlenme
Dimağ:	Akıl, şuur, beyin
Duhuliye:	Giriş ücreti, girişlik
Efkar-ı umumiye:	Genelin fikri ve düşünceleri, kamuoyu
Emraz:	Hastalıklar, illetler, marazlar
Etvar:	Tavırlar, davranışlar, haller, tarzlar
Havâyic	İhtiyaçlar, gereksinimler
Heyet-i Teşri:	Yasama organı
Hülasa:	Özet, öz
İcmal:	Kısaltma, özetleme
İnkişaf:	Gelişim, gelişme
İntihap:	Seçim, seçme
İnzibat:	Genel emniyetin yolunda olması, sağlamlaşma
İptidai tahsil:	İlköğretim
İscout :	bkz. Scout
İstihzarat:	Hazırlıklar
İstimal:	Kullanma
İtiyad:	Alışkanlık, alışma, adet edinme

İzale:	Giderme, ortadan kaldırma
İzhar:	Gösterme, meydana çıkarama
Kâri:	Okuyucu, okuyan
Kariha:	Düşünce yeteneği, zekâ
Kavanin:	Kanunlar
Leyli:	Yatılı
Maarif:	Eğitim ve öğretim sistemi, bilgi, kültür
Meccanen:	Parasız, para ödemeksizin
Mefkûre:	Ülkü, ideal
Merbut:	Bağlanmış, bağlı olan, ilişkin
Mesâil:	Meseleler
Mevad:	Maddeler
Mezkûr:	Adı geçen
Mu'tad:	Alışlagelen
Muavenet:	Yardım
Muayyen:	Belli, belirli
Muhtelit:	Karışık, karma
Mukavvam:	Sağlam, dayanıklı
Mutavassıt:	Ortalama, aracılık eden
Mücessem:	Cisimleşmiş
Müdevele-i Efkar:	Fikir alışverişi
Müteallik:	Alakadar, ilişkin
Mütemadi:	Sürekli
Müterakki:	İlerleyip gelişen
Müttehid:	Birleşik
Nazari:	Teorik

Optometri	Göz sağlığı
Payitaht:	Başkent
Salib-i ahmer:	Kızılhaç
Scout (ing.):	İzci
Sevk-i tabii:	İçgüdüsel davranış
Stenografi:	Semboller kullanarak hızlı yazma
Şahadetname:	Diploma, sertifika
Şamil:	İçer alan, kaplayan, kapsayan
Şerait:	Koşullar, durumalar
Ta'cip:	Şaşırtma, hayrete düşürme
Taalluk:	İlgisi bulunmak, ilgili olmak
Tafsilat:	Ayrıntılı, açıklamalar
Tali tahsil:	Ortaöğretim
Ta'yib:	Ayıplamak
Tebarrüz:	Belirme, görünme
Teberru:	Bağış, bağışlama
Tecrit:	Ayrı tutmak, soyutlamak
Tedric:	Derecelendirmek
Tedrisat:	Öğretim
Tekamül Nazariyesi:	Evrin Teorisi
Teşriki mesai:	Ortak çalışma
Tevciye:	Layık, münasip
Tevzi:	Dağıtma, paylaşırma
Vasii:	Vasiyeti yerine getirmekle yükümlü
Vazı':	Hazırlayıcı

EKLER

(اینگوان) مکتبی آلتنجی سنق کندی آیلقی مجموعه‌لری استحصاراتیه مشغول اولور.

آمریقاده نظری و عملی تربیه سهرلسی: 9

آمریقاده معارف، اداره مالیه و قوانین

محرری: پروت. آمریقان دارالفنون مدیری
(بایارد دوج)

BAYARD DODGE

بو اثر، متخصصل طرفندن آمریقا تعلیم و تربیه سنک مختلف
صفحه‌لری حقیقه یازیلان سهرلنک دوقوزنجی جزئی در.

استانبول
سلامت مطبعه‌سی
1928

- ۱ - آمریکا متحده حکومتاری معارف تار تخته می (شیقانو) دارالفنونی
مأذونلر مدن میس (ماربون نوسور) طرفدن .
- ۲ - آمریقاد تالی تحصیل - (قولومیا) دارالفنون و نوربورق
چهرس قولجیدن مأذون پروفیسور (بول موزو) .
- ۳ - آرککلر انجون عالی تحصیل - ازمیر انترناسیونال قولج مدیری
دوقشور (فاس رید) .
- ۴ - قادیلر انجون عالی تحصیل - استانبول قیز قولجی سابق مدیری
دوقشور (ماری میلس باتریق) . بره زیده ت امداتیس .
- ۵ - تالی و عالی مکتبلرده قلوب تشکیلاتی - میستر (آرلست همدن) .
- ۶ - آمریقا معارفده سیور پروغرامی - میستر (جستون) .
- ۷ - مساکلی تربیه - روبرت قولج معلملر مدن پروفیسور (سیدو) .
- ۸ - آمریقا دارالفنونلرینک خلق درسخانه لری - دوقشور
(فرده غودوسل) .
- ۹ - معارفه نالد اداره ، مالیه و قانونلر - بروت و آمریقان
دارالفنونی پروفیسورلر مدن (بابارد دوج) .
- ۱۰ - معارف سبستی و جمعیت - میس (مارغارت وایت) .
- ۱۱ - آمریقان تربیه رئیسیری خلاصه سی .

پوروشورلر اوکرده کی سه طرفده وقت و ت نشر ایدله چکندن ،
طالبلرک استانبولده قضااحیار بوتوشنده آمریقان بایل هاوسده
دوقشور (مکالم) . مراجعتماری اعلان اولور .

فائده به قاج سوز:

«آمریقاد نظری و عملی تربیه» حقده نشر ایدیلان و ایدله چک
اولان بر قاج پروشورده ، تربیه ساحه سده عمومته علاقه و آکادیش
اولانلر مقصدی تعقیب ایدیلندر . بو سه زیده آمریقان تعلیم
و تربیه سه نالد مختلف موضوعلر قیضا و حقیق بر صورتده تصویر
ایدله چکدر .

هر کلک اوقشورلر آکادیه چکی بر اسلوبه یازیلد حق اولان
بو مقاله لرده عمومی و صریح تربیه اساسلر مدن بحث ایدله چک و بونلرک
بو کونکی کونده آمریقاد ناصل تطبیق ایدیلکده اولدییی چاللی
مثاللرله کوشتریله چکدر . ناسرلر تربیه ساحه سده کی تبعاتری عینی
زمانده علمی بر طرفده پورتک املده دولر .

هم نور کالک هم آمریقانک تربیه چاکنه آز چوق واقف
اولان کیمسه لر ، یک کیش تربیه ساحه سده نولرک قارلرلی
علاقه دار ایدله چک موضوعلری موقتله سجه یله چکدن سدریک
تربیه ده بو کی ذوالک نشریک مساعیسی نامین ایدیلندر .
سدری آشاغیده کی صبرا یله نشر ایدله چکدر .

حکومتلری بویوککلکنده اولان بر حکومت غروقی اولارق تصور ائتملی بزر .

بو حکومتلردن بعضیسی مصر قدار صیحاقل ، بعضیسی روسیه قدار صوغوقدر ؛ بعضیسی ساحلدهدر واهالیسی کیچیک والیقحلق ایله اوغراشیر ، دیگر حکومتلرده یاشایان اهالی ایله عمرنیده برکی کورمهمنش وطلوزلو صوطانامشدر . برچوق حکومتلرده زنجیر یاشار . بورالرده بالحامه شکر قابیشی وپاموق زراعتی ایله اوغراشیر . داهایاشقا حکومتلرده معدنچیک و آریا زراعتی باشلیجه مشغولی تشکیل ایدر . بوقسمده اهالی یاشلردن مرکبر .

پای تئمه کی معارف قلمی

فی الحقیقه (واشینگتون) ده بونون بو حکومتلرک معارفه نظارت ایدمن متحد بر داتره موجوددر . فقط بو ، مثلا تورکیده کی کبی مرکزی راداره شکلده دکا داهایزاده بر « جمیت اقوام » ادارهسی کییدر .

بوجمیتک باشنده بر معارف وکیلی یوقدر . بونکه رابر ستایشیققر و ضبطلر طویلايان ، مداواله افکاره یاریم ایدمن ؛ ترقی ائولری تقدیر وتشویقی ایدمن ؛ ومتخصصلردن مرکب بر محلی اجتماعه دعوت ائتمک حقی اولان بر معارف قلمی موجوددر .

جمیت اقوام بوروسی کنیدی تشکیل ایدمن حکومتلره خدمت ائندیکی کبی ؛ بوقلمده آمریقانک مختلف حکومتلریه خدمت ایدر . آمریقاچه بر حکومت کنیدی معارف سیستمی قیصناچ بر صورتده عافظه ایدر . بولک ایچین آمریقا جمهوریتده کی تربیه سیستملردن

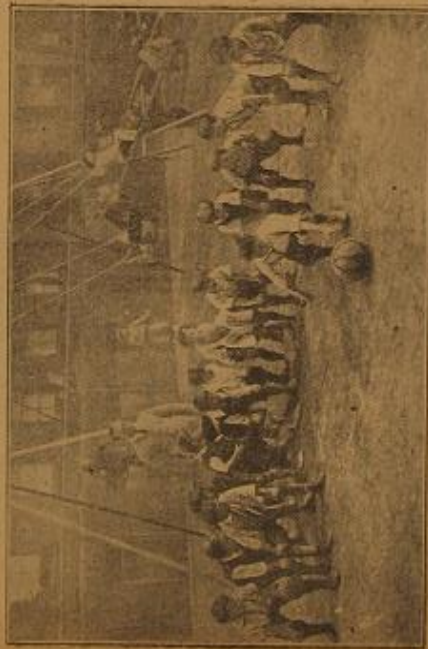
آمریقاچه معارف ، اداره مالیه و قوانین

تئمه حکومتلرده هر حکومت کنیدی تربیه اصغر لرننده مشورله .

تورکیده بر معارف سیستمدن بحث ایدلکی زمان ، عتق آوروپانک قانینش حکومتلردن برینک معارف سیستمی قصد ایدیلیر . چونکه فرانسه و آلمانیا کبی عتقلرده مرکزی حکومت مکمل بر معارف سیستمی فورمشدر و عتقلاتک هر طرفده کی مکتبلر بلا استنا بوسیستمه کوره اداره اولونور . مثلا یازسده بولونان معارف ناطری ، بونون فرانسه جمهوریتی داخلده کی مکتبلرده معین صنفلرده ، کونک معین ساعتلرده ، بونوک براعتنا ایله سچیان معین کتابلر اوقو . دولدنیدن آمیندر بونکه افکار ایده ییلیر . کونک معارف مکتبلر ایدر . واردر . ابتدائی و عالی مکتبلرک اداره سنده یارایان رسیستم عینی زمانده فرانسه مک 17 بونوک دارالقوشنه ده شاملدر .

آمریقان معارف حقیقه عمومی بر فکر ایدلک ایسترسه ک اولای یلمه لی بونکه اوراده بونون عتقله تسبیل ایدیلن یالکتر رسیستم یوقدر . ذاتاً متحد حکومتلر جمهوریتی مرکزی بر حکومتلر عبارت دکلدر ، آیری آیری 48 حکومتک اتحاددن متشکلدر . اونی تورکیه کبی بونک ر عتقلات اولارق دوشوغونعلی بزر . ایچلردن برچوغنی بالقان

انتخاب ايديكى مامورلار طرفىدىن تەيىن اولونۇر . بولۇندىن ھەربىي تەمىنل ايديكى مەخلەدە بىر سېستىمە وجودە كىرىز ، خوجالىرى انتخاب ايدهر ، مەكتەپ سالارى يادىزىز ، درس كىتابلارنى سىجىر و آنك موافق بولدىنى بىر شەكىل ادارە تاسىس ايدهر ، « معارف قومىسىرى » حكومت داخلا دەكى ايشارى اتىقنى يالواسطە ادارە ايدهر .

بو طرز ادارەنى داھا جانلى بىر صورتدە كوز اوكتە كىتەرە بىلىمك ايجىن بروسە و قونىە كىيى شەھىرلك ، مەككەلك كاكىا اووالرى و كوردستان داغلارى كىيى قىسلىرىنك معارف ايشارى كەندى انتخاب ايىدكلارى بىر جمىئە ادارە ايىدردكلارى و آنقرە معارف و كانئە يالواسطە مەربوط اولدقلىرىنى تصور ايىدكلار . معارف قومىسىرى بىر مەكتەپ ادارە سە : « بو خوجالى استىخدام ايىدك ، ياخود « شوبە بىر درس پروغرامى

حقىقە بخت ايده بىلىمك ايجىن يالكنز بىر مەقالە دكل ، 48 مەقالە يازمق ايجاب ايدهر .

ھەقىقىي تەشكىلاتىر ھەكىومتىنك نەظارى

دىكر طرفىدىن بوختانف ھەكىومتلىك ادارە لىدە بەغنى مەشائىرلەدە واردر . توركە جەھوزىتىنك بىر رېئىس جەھوزى ، قاتونلىرى پايلان بىر ھېئت تەشرىعىسى ، بوللىرى تەفسىر ايدهن ھېئت عدلىەسى و موقع تەطىقە قويان اجرا و كىلارى قايمەسى اولدىنى كىيى ، آمرىقادە دە ھەرى ھەكىومتىنك بىر رېئىسى ، ھېئت تەشرىعىسى ، ھېئت عدلىەسى و بىر قايمەسى واردر .

آمرىقا ھەكىومتلىرىنك اكترىسىندە « معارف قومىسىرى » قايمە اعضاسىدىن دكلدر ؛ يەنى دوغرىودىن دوغرىوبە سىياسى ادارەبە مەربوط دكلدر . بونكلە بىر ھەكىومتلە جەدى بىر صورتدە تەشرىك مەئىنى ايدهر و مەككەندەكى بولون مەكتىلار اوزەدەدە غوزدى واردر .

توركە ادارە اعتبارلە ولایت ، سانجاق ، ناحىە ، قضا و مەدرىتارە آرلىدىنى كىيى ، آمرىقا ھەكىومتلىرىنك دە ھەربىر آياتلارە ، بلىدە دائىرە . لىيە و قەسەلرە آرلىدلىر . بو ھەكىومتلارنى بىر جەغنى بولغارستان قدار بولوك اولدىنى ايجىن معارف سېستىملىرى آراسىندە بولوك قورقلى اولماسى شەشپىلاچق بىشى دكلدر . يالكنز تەجىب ايده بىلجك بىشى وارسە او دە تەك بىر ھەكىومت داخلا دە بىلە مەنى بىر معارف سېستىمى موجود اولماسىدەر .

ھەشەردەدە ھەرقىسادە و ھەراياتدە معارف مەجلىس ادارە لىرى واردر . بو مەجلىسلار يادىدوشىرودىن دوغرىوبە خەلق طرفىدىن سىچىلار و ياخود خەلق

تەقیب ایدە ، پاخودە شو دەرس کەتانی قوللایە ، دیه مەز . اولایکە ، بریکتیک رەختە مەسە و یرەدن ، دیپلوما توزیع ایتە حەقی طایغان و اوکا مالی ماواندە بولونغان اول ، داها مەکل برشکە کیرەسی تەمین ایتە ایچون ، بەقی طایرەدە بولوبەیلەر .

آمریقادەکی سەرست اراره مەکل فائەدەری

آلبانیا و فرانەکی حکومەت مەکل معارف تەکیلانە آلیش اولان ریکەسە ، آمریقاک دانئیق ادارەسی شە ایلە قارشیلایە . حەقیقەتە مەکل حکومەتار معارفدەکی انتظام قەدانی بر حەق تەقەسنازەری تولید ایدە . ایتەل بو تەقەسنازەدن اک مەهی دە مەل بێشەد مەکل خەصوصە مەین بر تەکیلات اولاماسید . بونکە رابەر بو سێستەم لکە دە فائەدەری وادەر .

آمریقا بوشکەدە ر معارف سێستی تەقیب ایتەکە ، هە ساحەدە اولدینی کچی ، تریە ساحەسندە دە مستەقل دوشون و حەرکت ایدەن انانلەر بێشەد مەکل آمندەدەر . مەکلەر مەکل اولدینی قەدار سێسی و دوشانی تەبەردەر آزادەدەر . آره سەرە مەکلەردەکی حەرت افکارە سەد چەکلک الینەین بر قانون موقە تطبیقە قونەبەیلە ، بو حەرکت خاکی آراسندە هەن مەهەس بر سەفادال اولایدیرر .

بر زمانلەر (نەهەسی) حکومەتی ، مەکلەردە تەکلەل نظریەسەکل تەدریسی مەن ایتەکە جالشدی . (نەهەسی) حکومەتی بومسەلەدن دولای سەلرەجە عەمومی سۆ توجەه مەرووس قالدینی کچی ، اک مەرووس و مەلەشەلرینەک تەیینە سێیت ویدی . عینی زمانەدە (ورەخون) حکومەتی معارف مەکلەربە دولای عیجوری قیلار ، چووقلری

خەصوصی مەکلەر کیشکەدن مەن ایتدی . بو قانون چووقلری ، او حکومەت داخاندە بولوک بر برویاناندا پامقەدە اولان قانون مەکلەربەدن اوزاقلاشدیرمەق مەقەدیلە پایلمەشدی . هەن بونون آمریقان غەربەلری (ورەخون) حکومەتی آلابە طوئیدیلەر و برفە داها آکلایدیلەر کە : آمریقادە معارف حەرتە دوقوقق ایتەنلەر ، دوشەردن دوشەریە جەهورینک اساس برنسیلەربەدن اولان ، فەکر استەقلالە شالەل حەرتک ایتەش اولورلر .

آمریقان معارف مەکل سەرست ادارەسی رفاەدە داها تەمین ایتەکەدەر . بودە مەکلەکل هەرقسەمەکل کەندی احتیاجە کورە برزوخرام قبول ایدەبەیلەسی و کەندیدن بوسبوتون باشقا شەراتط حیاتەسی اولان دیکەر قەسەلەرک اصوللریە تطابق ایتەک عیجوریتەدە اولاماسیدر . بو سەولە جنوب آباللەردە زنجی چووقلرینک دوام ایتەکەدە اولدینی بر مەکتەب ، (نیو ایتەلەند) و (قولارادو) مەدن عەملەسک ویا بالیجی چووقلرینک اوقومەدە اولدینی بر مەکتەب بوسبوتون قوایدەر .

سەرست معارف دیکەر رفاەدەسی دە تریە ساحەسندە شەخی تەجرەلەرە و رقابە میدان و یرەمسیدر . فرانەدە معارف تەکیلاتی اوقادار مەنظم دەرکە ، طسەرە ابتدائی مەکتەلەربەن برندە جالەسەندە اولان بر مەل ، یکی تریە اصوللری تەجرە ایدەرک نام قازانایی خاظریە بیلە کیشەر مەز . اولک اک بولوک آملی پای تەختەدەکی ر مەکتەب خوجالەنە تریع ایتەکەدەر . آمریقادە ایتە وضعیت نام بولک عکسی دەر . بورادە مەزکری ر سېستەم موجد اولمایدیندن اک اهمیتسز بر مەکتەبک اک موانع برخوجایی پایدینی مەه تەجرەلەر سایەسندە هەم کەندە هەم کوجولک مەکنە شەرت قازاندیرمەق فرەشتە ماکەدەر .

آمریقا ده کی سربست معارف اصولک آک مهم فائده سی محلی تشبیه استاد اتمه سیدر . بوصورته آوین و درایتی و طنداعشار مکتبیرله علاقه دار اولیق جیوریتی حسن ایدرلر . مکتب هر محاک کندی تشبیه میدانه کتیر به سله جک وائی اداره ایدلریکی تقدیرده حکومتمدن مالی معاونت کوره جک بر بدر ، بوقسه پانایخی متخصصارک خارجدن حاضر لادینی بر مؤسسه دکلدیر . مکتبی اداره ایدن مجلس ، کندی آرالردن انتخاب ایدیان آداملردن مرکبدیر . خوجالر و مریرلر بو مجلس طرفندن تعیین اولونور . بونلر مکتبک ترقیسی آرزو ایدکلری تقدیرده آوینک توصیه و تقدیری قازانق جیوریتده دلر . بوشکله اداره اولویان بر مکتب بعضاً دوعرودن دوعروه حکومتمک یا شاناجی بر مکتب قدار مکمل اولمایه بیلر ، فقط خلقده عمومی بر علاقه و معاونت حسی اوپاند بر مانی جوق فائده لیدر .

داها مهم مجتله کیمه دن اول ، محلی علاقه تمک اهمیتتی کوستردن بر مثال ذکر اتمک ایسته یورم . بر آزار اول (وبه تقا) ده بویوک بر نام قازانان خصوصی بر مکتبدن یخن اچمدنم . بومکتبه اوزاقدن کللره بر قولایلق اولیق اوزره آرکک و قیز جوجوقلرک بر ابرجه ملک بیبه سله جکلری بر لوقائله واردور . مکتب مدیری بو لوقائلی کندیسی اداره ایدجک برده ، بو وظیفه نی آویندن مرکب بر قومیسوبه دور اچمدنر . بوقومیسوبون ملک لیسته سی تریب ایدم ، ذخیره آلماسه ، بمکلرک پیشیر سله سته نظارت ایدم و حتی صیرا ایلد هر کون بر ایکسی جوجوقلرک ملک زمانده حاضر بولونور ، اولره خدمت ایدم و تمیز چهلر به دقت ایدم . آوینک بو درجه علاقه دار اولدینی بر مکتبک جوجوقلر طرفندن جوق سوبه جکی ملک طیبی در . بونون جوار

(شیقاعو) جوارنده (وبه تقا) اسمنده بر کوجوک ناحیه واردور . بوزاسی اولو ساده جوار خلق طرفندن طایبان بر بر ایکن ، شیمدی مکتبیری یوزندن بونون آمریقا ده شهرت قازاندی . اوراده جالیشان ایکی منشیت آدام بر کوجوک ناحیه تک نامی بومکاتیدیلر . بونلردن بری کوجوک خصوصی بر مکتب اداره ایدبور . دیکری اومنتقه مک

سینه ناچمه سابه منقول اولیق جوق حسی بر امداندر

رسمی مکتبیرنه نظارت ایدبوردی . هر ایکسی ده وظیفه لیده اوقادار لیاقت کوسترمشوردرک ، بوکون بونون ملکنده اولرک تعقیب ایدیکی اصول تنیع ایدیلور . بو مریرلرک ، فرانسه ده کی خوجالر کیی ، نام قازانق ایچون پای غننه کیمکه احتیاجلری یوقدر . بالکس اولرک آتورلری یا قیلدن کورمک ایسته بیلر (وبه تقا) به کلیرلر .

خانی بو مکتبه افخسار ایدر . (وینتقا) ده کی خصوصی مکتبه جو حققری اولان بابازک مکتبه قازنی توجهری اوقادار ایلری کیشدرکه ، حکومتلر اون یارلق یاریم آلامدن ، کندی آزالنده طوبلاقلری ائانه لرله یکی بنالر یالیدی مشلر و مکمل صورتده قریش ایشلردر .

نومه اولور (نیو یورک) حکومتی معارف تشکیلاتی .

48. حکومتلر مشترک معارف ذهینتی درجه به قادار اکر کند کدن سوکرا ، ششمدی ده نومه اولاراق آک مهم حکومتلردن بری اولان (نیو یورک) حکومتلر معارف نه صورتله اداره اولدنی تدیق ایدم . (نیو یورک) حکومتی ، معارفی سیاسیله قارشدیرماق ایچین ، سیاسی فعالیتله علاقه دار اولایان بعضی معروف کیمسه لری اوزون قاصه لرله (در کتورلر هیئت) نه تعیین ایدر . حال حاضرده بو هیئتک اولن اعضاسی واردو . بو هیئت آک بو یوک مأمور اولاراق بر قومیسر ، یوندن ماعدا معاونلری و مختلف دائره لرک مدیر لری تعیین ایدر . یوک خارجنده آریجه و طبیعه لر درعهده ایدن قومیسونلر ده واردو . (نیو یورک) حکومتلر نفوس تقریباً 10 میلیونه بالغ اولدیفندن ، جوق واسع و ماهرانه اداره ایدیلن بر تشکیلاته احتیاج واردو . (نیو یورک) حکومتی معارف تشکیلاتی بوجه آیدر :
در کتورلر هیئت (حکومت طرفندن تعیین اولونور)
معارف قومیسری (در کتورلر هیئت طرفندن تعیین اولونور)

باشلیجه مهم اوج دائره ده . موظف اولان اوج قومیسر معاونی واردو . دائره لر شونلردر :

- مسکی نریه
- تالی
- ابتدائی
- آشاغیده اسملری درج ایدیلن دائره لرک باشنده برر مدیر بولونور:
- حکومت کیتبخانه سی
- فن و حکومت موزمسی
- اداره
- دفترخانه و تاریخ دائره سی
- مجبوری تحصیل اجرا دائره سی
- امتحان و تفتیشات
- مالیه
- حوجازره و مکتبلره عائد قانونی مسائل
- کیتبخانه لرک عمومه تشمیلی
- مکتب عربی و بناری
- بصری تدریس (رسملر ، ستره و آتیک سلاسلر ، سینما و سائر)
- مسلك و تشمیلی تحصیل مکتبلری
- آشاغیده کی و طیفه لرک اداره سی برر قومیسون درعهده ایدر :
- حکومت معم مکتبلری
- زراعت
- اورما حیایق
- معدنیات

طرقندن اداره اولونور . بوجلسك اعضاسى يا دوغروندن دوغروبه اهالى طرقندن انتخاب اولونور ويامتخ برزان طرقندن تعيين ايديلير . سوكر اوده ، اكتر يا مکتبلى نظارتى آلتده بولوندوران و حكومه قارنى كندى تئيل ايدن برمفتس تعيين ايدور .

هر رسمى مكش ، خصوصى مكش كى ، بر رخصنامه آلق مجبور قئدور . شهادنامه توزيع ايدمىلماك ايچين حكومت طرقندن بو حقى تصديق اولونق احاب ايدور و حفظالصحه قاعده لر به ريارت ائيمى مجبور ايدور . رسمى مكشك ، خصوصى مكشك به هيچ تعلق اولمايان ، بر جوق وظيله لرى واردر . مكش اداره سى بوليس و حكومت مامور لره تئيريك مساعى ايدرك ابوي جوجوقلرى مكش كوندركه اجار ايدور ويوندى امتناع ايدن ابوي جزالاندر يه بيلير . رسمى مكشك ، رسمى معلم مكشكندن ماذون اولان معلملى معين معاشرله استخدام ايدور . بو مكشك به محلى وركيلردن آرييلان حصه دن باشقه ، سوك زمانلارده حكومت قاصه مسندن ده تخيصات وركلكده در .

(نيوروبق) حكومتى معارف مؤسسه لر به مهم اراضى وركمئدر . ديكر حكومتلر آراسنده بوندى داها جومرد هديرلرده بولماللرده واردر . هرايائده مكشك ايچين اراضى آريلسدور . هر حالده متخد حكومتلرده معارف ترك ايديان اراضيك بكونى بروسى حكومتك اشغال ايدىكي ساحه به ، يا خود فرانك اراضيك بوزده بنشه ساويدور .

بواضايتك بر جومعى سبور ساحه لرى ، زراعت وداها باشقه تدريس مقصدلى ايچين قوللانيلمئقدور . بونلك بونلك بر قسى 2

شخصوس	مكتسار	كورلره
»	»	صاخر و ديلسزله
»	»	عناج حياه جوجوقلره
»	»	دماغى بوزوق جوجوقلره
»	»	خوجالار قاعده قوميسونى

حقوق ، طب ، ديش حياك ، بطريق ، اجزاجياق ، خسته باقمجياق ، اونيوه تئرى ، سته نوغرافى ساحه لر زنده شهادنامه و رخصنامه وركدن بيزلر .

مكتسار له مناسب

بونون ديكر حكومتلرده اولدى كى ، (نيوروبق) حكومتده ده ايكي جنس مكش واردر : خصوصى مكشك و رسمى مكشك . بومكشك هئى ، ملك آلايملك ، خوجالارله قوتلر تالايملك ، اجرت تخيص ايدمىلماك ايچين ، حكومتدن بر رخصنامه آلقه مجبوردر . ماذون طيله ملك رسمى بر شهادنامه آلايلمسى ايچين ، هر مكشك وركىكي تخيص معين ردر جودن آشاغى اولاماز . نالرك ائيلقى خصوصى ده بعضى قانونلره و محلى فائدلره ريارت ائلك مجورى واردر . خصوصى مكشك به يالكر بونكى عمومى و سواده مثله لرده مداخله ايديلير ، بونلك خارجه ده هيچ برصقى تفتيش آلتده بولوندورولماز . بومكشك حكومتدن مالى معاونت بلكه مزلر و رسمى معلم مكشكندن بيشن معلملى استخدام ائيزلر .

رسمى مكشك ده ايله نظر دقه آلتاچق بر جوق مثله لر واردر . اولاي بومكشك هر شهر ك ويا قصبه ملك بريلاردن مركى محلى بر مجلس

چکښول . پالکښ آبي اداره ايډيلن مکتب لړک مکافات کورم چکښي بيلبرل . بوله لکه معارف اداره سي اهلاليک حريقه مداخله اجهدن و اوښدن مسئوليتي قالد یرمادن برحق پوکسک غايله لک تعميه ومکتب لړ او اسانده کي سمي توحيد موفق اولور .

فصوي مؤسسل

آمریقا معارفندن بحث ایدرکن ذکر ایدلسی لازم کلن برشی داه و ارده که بوضوصده (نیویورق) حکومتی بوتون ملکیت ایچین غونه عد ایدله مز . چونکه (نیویورق) ده وغربده کی دیکر آسکی حکومتلده رسمی مکتب لړ آچلمادن هنوز آچلمادن اول ، معارف و و طنداغلر طرفندن تاسیس ایدیلن برحق خصوصی مؤسسه لړ و ارده . بولک ایچین (نیویورق) ده عالی تحصیل اکثرتله خصوصی قوله لړ و دارالتونلده کورولمکده ده . حال بوکه شرق حکومتلده عالی تحصیل عمومته رسمی مؤسسه لده کورولور .

(نیویورق) حکومتده تقریباً 50 عالی مؤسسه و ارده . بولرک بعضیسی تام دارالتون دکل ، برقسمی ده مختلط دکلدر . بعضیسیک معارف اداره سی ايله مناسیبتی و ارده . دیکر لری ایه علی اداره و حکومتدن آری ، تمامیه مستقل اولارق اداره اولونولور . پالکښ رخصتنامه آلفی جمهوریتده ده ، رسمی شهادتنامه و ریه بیلبرل و دخول امتحانلده اسفوری اولارق رسمی امتحان مطالباتی یابولور .

شرقده هر حکومت فوق العاده بولرک دارالتونلر و مسلات مکتب لری اداره اچمکده ده . بومؤسسه لړ سیاسی اداره آداملری طرفندن دکل ، پاری مستقل بر طایف قومیتو لړ طرفندن اداره اولونور و قوتوتول

ایراد کتیر . بوا اراد وسه لک ویرکیردن تخصیص ایدیلن بریعلج هر محکام مکتب لریه نالدر .

رسمی مکتب متادی بر صورتده پروگرامی و نالریی نقشه حاضر بولوندور مق ، معین امتحانلر ترتیب اچمک و هر سه حساب لری قوتوتوله تابع طومتق مجبوریتده ده ؛ طلبه دن ، خصوصی مکتب لده آلمان اجر تیردن داهلر آز بر پارا آلیر . اگر معارف اداره سی بوله بر مکتب لری آبی اداره اولوندن لری کورور سه ، اومکتبک علی ویرکیردن آلدن لری تخصیصاته آریجه بر پارا علاوه ایده .

(نیویورق) حکومتی معارف دائره سی هر سه منظمأ هر منطقه به ، استخدام ایدلکده اولان خوجا باشه 150 - 200 دولار ویرلر . اگر مکتب شهرک جوق قالابالی بر عخانده یاخود طنر ملک فقیر بر قسمده ایه داهلر بولرک بر معانوت کورور . آریجه بنالر ، کتبخانه لړ ، سپور لوازی ، مکتب لوازی ، فقیر طلبیه تخصیصات و مسلکی سی ایچین معارف دائره سی وقت وقت تیرعارده بولونور . 1925 سه سنده « نیویورق » حکومتک خوجاره ویردیکي منظم تخصیصات آلی یچق میلیونه بالغ اولمشدی . معاونه محتاج اولان مکتب لره عتی سنده آریجه 29 میلیون دولار ویرلشدر . معین مقصدلر ایچین پاییلان خصوصی تیرعلر ، معارف طرفندن اداره اولونان دماغی بودوق اولانلره مخصوص مکتب لړ و مسلک قورسلری ایچین ایدیلن مصارف بولرک خارجده ده .

بوکی تخصیصاتی و تیرعلری بخش ایدرکن معارف ، مکتب لردن بعضی ترقی نشانه لری آرار و بوسورتله بولرک رفقه مالکدر . فقط بوشوډنی اوصورتله استعمال ایدرک ، جاعتلر معارفک مداخله سندن

آلتىده بولوندىرولورلر . بوقومسولونلر ك اعشارلى معاشلىرى حكومت قاسمىدىن آليرلر . فقط دارالقون ايشلارده هر دورولوسياسى مداخله دن آزاده اولارلر چاليشمايلرلر . بومؤسسولر بربريله صيقى ر صورتده تشريك مساعى اجشارلار . فقط فرانسه ده اولدىكى كى هر مؤسسولك مديرى عىنى زمانده اومىقلىق معارف ر بىستى اداره ائمز .

سياسى بىلرلىك

هر ده موقرات مىلكىتىده سياسى جريانلر حس اولونور . بوزوك سايلىر شخسى قودلرلى استعمال ايدىرك دائره آتخابىلرله توجه قازانماقچالارلرلر . واضع قانونلارده قورقلىبه راي قازاندىر اجاقى قانونلر وضع ائمه عىرت ايدىرلر .

كتابلر ك اتخابنده ، نوظلارده ، شهادىنامىلر ك توزىلىنده ، طلبه انصااطلارده ، معلم اتخابنده و سربامىلك استعمالده هيچ بر سياسى مداخله لك تاثير حاصل ائمه مىمى چوق مهمدر . مكتبى و دارالقونلارده سايان دكل علم حاكم اولاليدىر . آمريقان معارف مؤسسولرلىك سياسى تاثيردن آزاده اولملرلى چوق اساسلى ر اهمىي حازدر .

(نيوبورق) حكومتده مكتبىلر سياسى تاثيردن اولدىقچى عىصافىله ايدىلدىر . (دىركتورلر عىتقى) اعشارلى اوزون مدت ايجىن و بوزوك فاضلرله اتخاب اولونور . بوضولته عىسك عىنى فرقىبه منسوبىلرلى غير قالدلر . (نيوبورق) ده حلقك نقطى نظلرلى قوتلى و بارز اولدىلدىن بواغىلارلر تربيه ساحمىلىده جدى تميز ائتمى و سياسىلار اوزاقى قالمى كىمه لر آراسىدىن سىچلير . مفتىلر يا عىت و يا اهالى طرفىدىن اتخاب اولونور ، بولمىلكه سياسى برتر جىج ائتمالى بوقدر . مكتبىلرله توزىل

مىللىتلىك بىلرلىك

بىر قىسمى تەتقىق ايدەجك قادار خوجا تدارك ايدىلەيلىر . بوسىدىن دولانى حكومت بىرچوق جانتلىك بىلەنك ھېسەب كىتات ايدەجك بوبوكلەكە بىر كىتپ اجالارى تشويق ايدەر .

بعضى بىرلەدە جوجوقلىرى كويلەردن مەكتىپ اولدىنى محە كوتورەجك وسائط ئقلە تامين ايدىلىدەر . دىكر بىرلەدە جوجوقلىر مەكتىپ بولۇندىنى قىسەدە قالەرلەر ھاقەتەن ھاقەتە جالېلىمەتقەدەر كىدەرلەر . بولكى چارەلەرلە كويلەردە مەارفك تەمىنە جالېلىمەتقەدەر بولۇن ماعدا كويلەردە يازىن خوجالەر قورسلەر وقونقراىلىر وىرەلەر . بولجىنە باشقە بىر مەنسەپتە تىكرار عودەت ايدىلەجككەر .

مەقسەمى بىرلەردە لارە اولۇنمە مەكتىلەر

ھىچ بىرلەدە اھالىنىك كىندى كىندىە حل ايدەمەجكى وىنە" غىلە حكومتە تشرىك مەسەپە بىجور اولدىنى بعضى مەنەلەر واردەر . ھەرمەنقەدە كورە صافىر ، دىلەز ، دىمانى بوزوق وقايل اصلاح اولمايان بىرچوق جوجوقلىر بولۇنور . طىببى بوللەر دىكر جوجوقلىرلەر باراير بېقىد بىرلە مەزلىر . اكىر بولكى كىندىلەر سەرسەپە دولانمايە مەيدان بولۇرەلەرسە ، بولكىت ايجىن مەدەنى بىر جايت ورذالك مەنى اولۇرلر . اكىر بوبوبولەدە اولەجك اولۇرلەرسە جوجوقلىرى اكىزىا كىندىلەرنىن بىز جىتار .

(بىرچوقلىرى) حكومتەدە بولكى جوجوقلىرى ايجىن آرىجە مەكتىلەر واردەر . بورادە تەخسىل كورە بىلەن جوجوقلىر تەخسىلەر طرقتىن تەدرىس ايدىلەر ، قابل اصلاح اولمايانلار بىسە تىجرىد ايدىلەر . اھالىدىن آلمانلار بولكىك بولكى جوجوقلىرى جاھە ايجىن قولايلەمەسى دوشمەدەر .

ايدىلەن بارا ، ھىچ بىر سىياسى غاھلىرى اولمايان بولكىسەلەر طرقتىن اداره اولۇنۇرلر . بولجايلار كىتەدە بىلىنىدەدە قەسەپتەلىك ھىچ بولمايىرى بولقدەر . دىر ايدىلەر مەكتىپ خارچىسەدە ياسايلر . ھىچ بىر بولماغاندا ھە خىدمەت ايجىن وياكلەر غىلى بىر مەقسەد تەقىب ايدىلەرلر بارىلان درس كىتابلرى قوللايلىلر .

طىببى (بىرچوقلىرى) كىيى بولوك بىر حكومت داخلىدە بولاسىلەر . تىجوز ايدىلەنكەدە واقىدەر . فقط عمومىتە مەارف ادارهسى ھە دورلر سىياسى ودىنى تاپىردىن آزادەدەر . بولە اساسلى بىر اھمىيىتى جاز اولان بىر مەنەلەدەر . اھمىيەتلىك افكار عمومەسى مەارفك كىتەجلىكى ، كىتەس قاقايلەقە وىرطىر بىر سورىدە بېقىد بىر مەنى ايتىر مەكتىلەرلر سىياسى ويادىنى تاپىر آلتىدە راقىلەمەسى دەمە قوراسىنك اساسلىرلە تىخالف عد ايدەر .

كىرى قالمەسە جىمەتلىرە كويلەر

بىرچوق جانتلىر مەكتىلەرنىك ادارهسەدە جوق بىلى داوارا بىرلەر . مەارف ادارهسەلىك وظىفەلەرنىن بىرىدە بولكى مەنەلەردە علاقە و ھەركىت اولمايدىر مەقتەر . مثالا 1925 سەنەسەدە (بىرچوقلىرى) حكومتى مەارف دائىرەسى طرقتىن (وايتەلىس) قىسەسى مەكتىلەرنىك اھتياجلىرى تەتقىق ايدىلدى . بولكى مەنەلەر اھالىنىك علاقەسى اولمايدى بولەدە مەكتىلەرلر ترقىسى ايجىن ھەمەن 800 بىك دولار تامين ايدىنى .

اكىزىا كى كىرى قالاىن مەنەلەرلر كىزى آرتى قىسە مەلك اولانلار دەر . كوكچولر بولماخود بىراق جىنتلك اھالىسى باشلى باشلە بىر مەكتىپ آچمە قالىقارسە ، بول مەكتىپ اكىزىا زىمەتە دىك بىجك قادار كوكچولر اولۇر . نە بولۇن جوجوقلىرە كورە آرتى آرتى سىنلار آچالمايلىر ، نەدە

چونکه یوزواللی مخلوقلرله، باشی بوش بر اقلدقلری تقدیرده ینه ضروری اهالی به دوقونور .

برده یوکسک ته کنسک مکتبلر مسئلهسی وار . هیچ بر زراعی منطقه باشی باشنه بر زراعت ، صنعت یا خود مملک مکتبی آچاماز . فقط هر منطقه ده یومکتبلرندن برنده تحصیل اینکی آرزو ایدهن هیچ اولمازسه بر کسج قیز و یا آزلک بولونور . ذاتاً هر مملکتک رفاهی بو ساحه لرده کی اختفاس و بیلکیک جوتالامنه باغلیدر . یومکتبلری تأسیس اتمک بالخاصه حکومته دوشسن بر وظیفه در . بو مؤسسه لرندن بونون بر حکومت اهالیسی مشرکاً استفاده ایتدیکسندن مصرقلری ده عمومی و برکیاردن آریلیر .

(یوبورق) حکومتی چسبد چسبد معدن وزراعت مکتبلری اداره اتمکده در . صنعتکار و متخصص پیشدیرمک مقصدله آچیلان هر مکتبی تشویق ایدهر ، بالخاصه الکتریک ، مرتبک ، باقه جلیق ، جوملکچیک و جلیک صنعتکارلرینه اهمیت وریز . بوندن ماعدا متخصص پیشدیرمک اینچن حکومت کیچه درسلی آچمشدر و یاقینده کندی اداره سنده بونوک برصفت مکتبی تأسیس اتمکک یت ایدیور . حکومت طرفندن مظاهر و مالی معاونت کورهن برچوق خصوصی مملک مکتبلری ده وارد .

فره بارک پیشدیرمک

مملکتک هر طرفده حس ایدیلن آن بونوک احتیاج خوجارک پیشدیرمک مسئله سیدر و بو حکومت ترت ایدهن بر وظیفه در . اورونلک مرکز برسیتم ایله اداره اولونان حکومتلرنده خوجار

معین بر اصول داتره سنده پیشدیریلیر . فرانسه ده برکسج قیز و یا دلقانی ابتدائی معلمی اولایمک اینچن حجاباً تحصیل کوریه یلیر ، فقط بو اوج سه لک تحصیل مقابل مآذون اولدقن سوکرا معارف مکتبلرنده اولن سه مملک اتمک جیوریتده در . تالی مکتب مملکریک معین امتحانلر کچیرملری لازمدر . دارالفنون مدرسلری ایسه معارف تربیت ایدیکي مشکل مسابقه امتحانلری قیجه سنده اعتنا ایله انتخاب اولونور . بو صورته فرانسه جمهوریتده مملک اتمکده اولان کیمسه لره ک وظیفه لری نسبتده تحصیل واقتداره مالک اولدقلری معلومدر . متحد حکومتلرده ایلک مکتب مملکک هیچ اولمازسه بر B. A. دارالفنون شهادتنامه سی بولونور . بعضی ابتدائی مکتبلری اینچن معلم مکتبی شهادتنامه سی ورسی B. A. امتحانندن کچمک کافی عد ایدییر . فقط کک ابتدائی کک تالی مکتبلرده تدریس اتمکده اولان معلملر آراسنده معلم مکتبی مآذونلرندن زیاده B. A. ، M. A. ، D. ، Ph. D. شهادتنامه لی دارالفنون مآذونلرینه تصادف اولونور .

آمریقایاده معلملر شیمدی به قادار آرجوق راست کله تعیین ایدلکده ایدی . فقط بونون بو مسئله حقدده جدی برعلاقه اولایممشدر . شیمدی (یوبورق) حکومتده بر یوکسک معلم مکتبی ، اون معلم مکتبی و مختلف مقصدلر اینچن معلم پیشدیردن 57 فورس وارد . یومکتبلره حجاباً دوام ایدهن طلبه ، آوروباده کی معلم مکتبی مآذونلری کچی ، جیوری خدمته تابع دکدرلر . بوراده ذکر ایتدیکمیز مکتبلرندن ماعدا خصوصی بر مؤسسه اولان مشهور (قولومیا) دارالفنونسه مربوط بر یوکسک معلم مکتبی و بوندن باشقه دیگر خصوصی قولله دارالفنونلرده متعدد تربیه شمه لری موجوددر .

دارالفنونه اداره سی

کرک خصوصی کرک رسمی دارالفنونلر بر (بورد) هیئت طرفندن اداره اولونور. بو (بورد) مکتبه عائد ملک ، اداره ، مال و پرو- فسورلرک تعیین کیی مهم ایشلردن قانوناً مسؤولدر. ایستر حکومت طرفندن ، ایستر خصوصی مشیدلر طرفندن انتخاب ایملش اولسون،

اون بدی ملت بر مکتبه

بوهیت دارالفنونک علمی اداره سی درعده ایدجک بروفسورلری انتخاب ایدر. عینی زمانده هم (بورد)ک آرزولری ایضاییدن هم بروفسورلر ریاست ایدن بزان انتخاب اولونور. بعضی دارالفنونلرده بورییه یاردم ایدن آریجه رحلس واردر. (بورد) اعضاسدن یاخود بروفسورلردن مرکب قومیبونلر

یله لایهوراتوارلر تربیب ایدلمسدر واوراده چالیشابه ایلمدیرلقدردر. مکتب مجلس اداره سی هر ریک آخالسی طرفندن انتخاب ویاخود خالقن آرزوسی اوزریته بلدی رینی طرفندن تعیین اولونور. کوجوک برکوی بو ایختیلا بده دیگر برقصیه اشتراک ایدر. صوکرک حکومتدن مکتبی تأسیس ائجک ایچین برخصنامه ایستلر. بونی آله ایستدکن صوکرک او جوارک معارف مفتشی کندیلریش یاردم ایدر. محلی و برکیلردن مکتب بناسی و خوجارک معاشی ایچین سرمایه تدارک ایدیلر. بوندن صوکرک حکومت اکثریای مالی معاونشده بولونور. مجلس اداره مکتب مدیریتی ، مدیرده خوجاری تعیین ایدر. اکثری خوجار رسمی معلم مکتبی ماذونیدرلر. خصوصی بعضی ایشلره آویندن مرکب قومیبونلر یاردمده بولونورلر : لوقاطله اداره سی ، ارجی تشکیلاتی ، مکتب ماسره لری ، محلی تداوی و سپورلر بو میانه در. مکتبک تجاری ایشلری تدویر ایدر و مجلس اداره بونلره نظارت ایدر. تحصیل و تربیه تعلیق ایدن مثللرینه مدیر طرفندن اداره اولونور فقط معارف مفتشی و معارف دائیره سنک نظارتنه تابیدر. اگر مکتب آنی اداره اولونورسه حکومت کندیسنه شهادتنامه توزیع ائجک حقی وزیر و مالی معاوننده بولونور. تشبیک موقعیتی همان همان مدیرک شخصیتنه باغیلدر. چونکه مکتبی اداره ایدن آدامک بونون مؤسسه اوزریته بونوک رتائیری اولور. آمرقان مکتبلرندن مدیر آرکک ویاقادین اولاییلر. اکثریای آلمانی خوجار قایلر آراسندن تشبیکده در. جوجوقلری مکتبه کیتکه اجاز ائتمن آون عکمه طرفندن جزالاندیلر. مکتبه مجبوری دوامک تطبیقده مکتب مدیری رسمی دائیره بوندن مظاهرت کورور.

شیر

آمریقایه معارفك باشلیجه خصوصیتلرینی شو صورتله اجمال

ایده ییلور :

- ۱ - مرکزى براداریه تابع دكلدر . هر محل كندى احتیاجنه و خصوصیته كوره برتریه اصولی قبول ایده ییلور .
- ۲ - معارف سیاسى و دینی تأثیرلردن آزاددهدر . حكومت، قوه مجادله سندن اوزاق و علمى بیطرفلقه حركت ایدمن كیمسه لرلى مكشیرلك اداره سینه تعیین ایدور .

۳ - اوچنچى واك مهم اولان نقطه آمریقایه تحصیل عمومى اولماسى و خلكك علاقه و تشنه استناد ایتمه سیدور . بر مكشك اساس اداره سندن عائد اولدنی بلیه مسؤلدر . مركزى حكومت لیاقت كوستون مكشیره یاردم ایتكله برابر اك بونوك وظیفه ینه خلككدر . بونوك دارالقونلردن بعضیسی ماذونلرك ، معارف پرور كیمسه لرلك تهرتایله و آبونك تادیبه ایتدیكى بوكك اجرئلرله مصارفك برقسیمى ، دكرلری ایسه بوتون مصرفلری تأمین ایدرك .

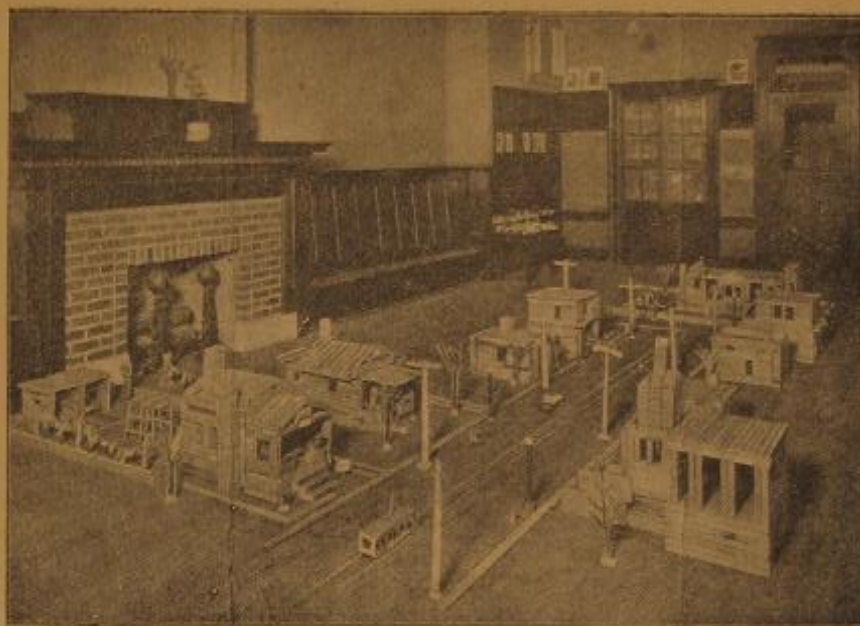
مالی تحركات ، عرصه و سالرك اداره سى ، پروگرام ، كتیپخانه و موزه لر ، آستاتلر تعیینى ، طلبه انضباطى كی ایشلاری اداره ایدورلر .

هانكى قورسلرك ویرله چكی و بونوره نه صبرا تعقیب ایدیله چكی ، هانكى طلبه دیلوما اعطا ایدیله چكی و ترقی امكانلركك نه دن عبارت اولدنی تعیین ایتك روفسورلرك و طیفه سیدور . بونوك دارالقونلر برطاق شمه لرله آریلیر و هر شمه كندى مدیری طرفدن باشلی باشه بر مؤسسه كی اداره اولونور . مثلاً (سیونوك) شهرده كی (قولومیا دارالقونى) ، صنایع قیفه ، طب ، دیشچك ، حقوق ، معدن مهندسلى ، غزیه بیلك ، اجزایچاق ، تجارت ، هندسه ، تربیه (بوكك معام مكشى) و دین شمه لرلى حاویدور . بوشمه لرلدن بعضیسلرك آریجه براداره هیئتى و مدیرى واردر . فقط حله سى طلبه به دارالقون شهادتنامه سى بخش ایدور و آرازلنده صیق رتشریك ماعى موجوددر .

انضاطه نظارت ایدمن آریجه مأمورلر واردر . مثلاً ضبط كاهی طلبك هانكى قورسلری انتخاب ایتدیكى و هانكى درساره دوام ایتدیكى متظماً قید ایدور . آمریقای دارالقونلردنه طلبه رسیمى امتحانلره تابع اولقله برابر ، قورالساره متظماً دوام ایتك ، صیق صیق قریر ایتك و وظیفه حاضرلامق مجبوریتدهدر . طلبك حال و حركتى ، اخلاقى ، وظیفه شناسلى و خلك روچیمسى آوروپا دارالقونلردن داها زیاده مشاهده آئندهدر . آمریقایه قادیق ، آرلك دارالقونیه كیرمه سى استنا تشكیل ایدور . بوسیدن دولای دارالقونلرده هر دورلو طلبه بولونور و جدی بر سسى تأمین ایتك ایچین جدی بر انضاطه احتیاج واردر . بعضى مؤسسه لرده انضاطدن بالذات طلبه مسؤلدر . برچوق دارالقونلرده طلبه بو صورتله كندى كندنی بر درجه قادیق اداره ایتك آلیشمقدهدر .

تعلیم و تربیہ و خلق

آنا مكني جو جوڦلرينڪ ميدانه ڪنٺرديڪي شوشهر پالائي
او، مڪتب، دڪان، ڪاپسا، ترامواي والڪٽريني تاسيساتي جامعدر.

آمريقادہ نظري و عملی تربيه سهرلي : 10

تعليم و تربيه و خلق

مخبري :
ميس (مارغارت وايت)

MARGARET WHITE

پو اثر، متخصصار طرفدن آمريقادہ تعليم و تربيه سنڪ مختلف
صفحواري حققدہ يازيانان سهرليڪ اونجي جرندي در.

استانبول
سلامت مطبعه
۱۹۲۸

- ۱- امریکا متحدہ حکومتاری معارف تاریخچہ سی (شیٹاغو) دارالقنونی
مادونلندن میس (ماربون نوسر) طرفندن .
- ۲- آمریقاده تالی تحصیل - (قولومیا) دارالقنونی و نیویورق
تیمپرس قولیچدن مادنون پروفیسور (بول مونرو) .
- ۳- آرککلر ایچون عالی تحصیل - ازمر انٹرناسیونال قولیچ مدیری
دوقنور (فاسرید) .
- ۴- قادیلر ایچون عالی تحصیل - استانبول قنر قولیچ سابق مدیری
دوقنور (ماری میلس باتریق) برہ زیدہ نت امیرقسن .
- ۵- تالی و عالی مکتبلرہ قلوب تنکیلاتی - میسٹر (آرنست عہدہن) .
- ۶- آمریقا معارفندہ سیور پروغرامی - میسٹر (چسٹر تون) .
- ۷- مسلکی تربیہ - روبرت قولیچ معلمندن پروفیسور (سیپو) .
- ۸- قورسلر وخلق درسخانہ لری - دوقنور (فرہ دغودسہل) .
- ۹- معارفہ ناند ادارہ ، مالہ و قانونلر - بیروت و آمریقان
دارالقنونی مدیری (بابارد دوج) .
- ۱۰- معارف سیستہی و جمعیت - میس (مارغارت وایت) .
- ۱۱- آمریقان تربیہ برنییلری خلاصہ سی .

بربروشورلر اوکزدہ کی سہ طرفندہ وقت وخت نشر ایدہ جکندن ،
طالبلرک استانبولہ قنجاخیلر یوقوشندہ آمریقان بایبل هاوسدہ
دوقنور (مکالم) ، مراعتلری اعلان اولنور .

فاریکده - قاج سوز:

«آمریقاده نظری و عملی تربیہ» حقندہ نشر ایدیلن و ایدہ جک
اولان برقاج بروشورده ، تربیہ ساحہ سندہ عمومیتلہ علاقہ واکلایش
اویاند رفق مقصدی تعقیب ایدیلشدور . بو سہریدہ آمریقان تعلیم
و تربیہ سندہ ناند مختلف موضوعلر قیسا و حقیقی بر صورتده تصویر
ایدہ جکدر .

هر کسک اوقویوب آکلا بیہ جکی بر اسلوبلہ یازیلہ جتی اولان
بو مقاله لڑده عمومی و صریح تربیہ اساسلرندن بحث ایدہ جک و یونلرک
بو کونکی کوندہ آمریقاده ناصصل تطبیق ایدیلکده اولدیلگی جانی
مثاللرلہ کوستربہ جکدر . نشرلر تربیہ ساحہ سندہ کی تعلیملری عینی
زمانده علمی بر طرفندہ یوروتمک املندہ دورلر .

هم نورکیانک هم آمریقانک تربیہ جیلکده آرزوق و واقف
اولان کیمسلر ، یک کینیش تربیہ ساحہ سندہ تورک قازنلری
علاقہ دار ایدہ جک موضوعلری موقیتلہ سچ بیہ جکندن سہرینک
تربیہ سندہ بو کی ذواتک تشریک مساعیسی تأمین ایدیلشدور .
سہری اشاعیدہ کی صیرا ایلہ نشر ایدہ جکدر .

اجتماعی، اقتصادی و صافی مسائلی بگذریم. به باغلايان بگوئيم که دغدغهای حیانه مکش و جمعیت مشترکاً حل ایده‌جکی یک جوق مسائل وارد. جو جوق بالکتر مکتبیدن دکا، اودن، سوقاقدن، طبعندن، والحاصل حیانتک بوتون فعالیتدن بردرس آله. «تخصیل بشکده باشلاز مزارده بتر، دیندن اسکی سوزلری همنز بیلیرز. (جون دیووی) عینی فکری «تخصیل حیانتد» طرزنده افاده ایتشدرد. بآ علیه جمعی، بر فردک تخصیل اله اولان مناسبانی و او تخصیله عائد مختلف مسئولیتری فردک بدایت حیانتدن باشلاز ناصوکنه قادار دوام ایدر.

صوک ربع عصر طر فنده آمریقان تخصیل ساحه‌سنده بوبوک بر انقلاب اولمشدر. بو تبدلده فردی ویا جو جوقی ساده‌جه رسمی تخصیلدن اوزاقلاشدرد.رق، اونی ایلده باشادینی غله انقلاب ایتدیرمک خصوصه وریلان اهمیت تشکیل ایتکدهدر. مادام که فرد ویا جو جوق اجتماعی بر موجوددر او کندی بوبوکنی حیانتک شر الطله و انسانیته نه قادار ایدور ایلایسه اوقادار مسعود وفاندلی بر وطندانش اولایلیر. شخصی ویا مدنی مناسبانده کندی زمان و زمینک شرائط اجتماعیه سه ایدور مقیم مهم بر اجتماعیدر. او حالده تخصیلاتک بر بخشی غایمی بو کوک بوتون اجتماعیه قارشی حاضر لاقمقدرد. بیه بر و فوسور (اوشه‌نا) نک سوزلری برورده ذکر ایدم. بر و فوسور دیوور که :

«اگ یادار والدمرقه رملت، مادی متابی مینول اولاندن زیاده، خلقتد مزمره آشکی و تشریک مساعی قابیلی برورن و بو وادیده‌اکی تشکیلاتی یابان مانتد .

اوحالده، بر فرده قابیلی داخنده اونی بر تکامل نامین ایدمک بر

تعلیم و تربیه و خلق

بوکون آمریقایه کیدمن هر انسان تخصیل و تربیه‌مک ملکتک حیانتده نه بوبوک بر موقع اشغال ایتدیکی کال حیرتله کورور. بور حقیقتد، چونکه اعالیاتک، اکثریتی تشکیل ایدمن مهم برقی، تخصیل و تربیه‌نی اگ مهم شی عد ایتکدهدر. بونی البضاح و اثبات اثباتک ایچین آنا مکتبیلندن باشلاز برق تادار الفوتلره قدار مکتبیلری دولدران طلبه عددیتمک بکری میلویدن فضله اولدایقی سوروبامک کفایت ایدم.

جو جوق فیزیکی ایچین مکتبه کوندنر رز؟ بوبوک حقیقه بر جوق نظریه‌لر وارد. مع مابقه اونی دوشون کیمه‌لر، فردلر نه قدار متکامل اولورسه جمعیته ایده‌جکری خدمتکده او قدار متکامل اولاجقنی ادراک ایتشدرد. بر و فوسور (اوشه‌نا) (جو جوق، طبی و احتیاجلری) اسنده کی ائزنده دیوور که : «شایان شکراند که بر فردک منافعی اوزون زمان یادار ایده‌بیلیمک بر تخصیل دولایسه اوفرک منسوب اولدایقی جمعیته بوبوک فاندلر نامین ایدیلیر. اونی تخصیل کورمش بر انسان خلقتک تکامله دوعروودن دوعرویه خدمت ایتیمسه بیه منسوب اولدایقی جمعیته ایچین یه فاز ایلیمش بر و فوندرد. فکریلری، اخلاق، اجتماعی و فکری مسائله قارشی آلدینی وضعیت خلق ایچین بوبوک برقیته حائزدر .»

جامعور، قوم، کرسنه، فایستار، طبع آلتاری، رسملر، آلات قیه، صحنه ده قورلری ایل... کچی شیراله دولاشدیلرینی و مختلف ایشارلر یایدیلرینی کوردورسکیز. طبیعی بونلردن باشقا اسکی قارا تخمه لر، کتابلر، قوروشون قلملر و کاغذلرده واردر.

بو یله مکتبلر یسقولوزینک دیکر براساسی تعقیب ایده رک قعلا، یعنی عملی تعلیم فرستیده ویریرلر. اسکی کونلرده چوجوقلر تعقیب ایدیلن سیتی بر دیسیله مقابل بوکونکی تحصیل کتابلرله اولدیلرین قادار او بونلر، آل ایشارلری و فن ایله تاملین ایدیلرور.

(قولومیا) دارالفنون میلم مکتبتنک تعلیقات شمیمه سی اولان (لیتیولان) مکتبی کچی عصری بر مکتبهده چوجوقلرله هر مکتبهده اولدیلرینی کچی یالکیز اطاعت و بوموشاق باشلیق ده کل عینی زمانده کندی کندیلرینی دوشونوب حرکت ایتک تعلیم ایدیلرور. اولرله برایشه کندی کندیله باشلامق و اوئی مستقل اولارق باشامق قابیلی اوکرمه نیلرکن بونک احتوا ایدیلرینی مسئوللرده تدریجاً آکلا تیلرله باشلا نیلرور. تا برنجی صنفده ایلکن یسله هر چوجوقلک هیئت اداره وظیفه سی کچی کندی صنفده نالده بر مسئولیتی واردر. داها صوکر قلوبلر، طلبه جمعیتلری، چوجوقلر طرفندن نشر ایدیلن بر غزیه، طلبه طرفندن اداره ایدیلن اجتماعلر کچی برچوقلر زمره یی فعالیتلر واردر. ایسته بویه چوجوقلری اکثر یافردا علاقه دار اولدیلرینی شیرای یلارکن، بعضاً ده زمره یلانیلرینی تطبیق ایده رک کوردورسکیز.

عصری جمعیت بدنی تکاملک، دماغی تکامل قادار، حتی داها مهم اولدیلرینه ادراک ایتیلرور. چونکه دماغ وجوده نایدر. بنا علیه اویون، غذا، و بوتون مکتب سئلری طرفنده الک صحی اعتبارلرک

تحصیل ویرمک و اوئی عصری بر جمعیت حیاته اولنون اولارق ییتیلریمک خصوصنده بوگون آمریقاده بالخاصه اهمیتله تاقی ایدیلن یکی بر نیسیلریدن تعقیباری ندر؟

اولن سته دن ایجه اول ملی تعلیم و تربیه جمعیتده تحصیل تمیل ایدیلن لیده لر تحصیل ایلین بدنی اجتماعی عمده وضع ایتیلرور که اولنلرده بوجه آیدیلر:

صاعلام برصحت، دکرلی برعالمه عضوی اولوق، آلات وادواتی مهارتله قوللائلق، اوکره نه تعقیکی، صادق وطلد اشلق، مسلککنده ایله یارامق، بوش زمانلری حسن استعمال و حسن اخلاق ساحی اولوق. چوجوعه چوقلر برکن بر یاشده تعلیم ایدیلرک اولان بومهم غایدلرک چوجوقلک بر جمعیت ایتیلده سورجکی حیات ایله شهنه علاقه دار اولدیلرینی ذکر ایتک شایان اهمیتدر.

صوکر سئلر طرفنده معلم و مریدلر چوجوقلرک هیسنی عینی شکله ییتیلریمک وساده جه بونوکلک حیاته حاضر لامقده اسرار ایدیلن اسکی بر غنیه یه فارشی عضیان ایتیلرور. اولنلر چوجوقلکنک حیاته کندی باغله یاشایلاحق بر دوره اولدیلرینی نهایت ادراک ایتیلرور. تعلیم و تربیه لیده لریدن تعقیباری «چوجوقلرک مسوق طبعیلری یارادیلر» اساسی تطبیقات مکتبلرینده تطبیق یسه جرأت ایتیلرور. بونظر به لر ارکک و فنر چوجوقلرک حقیقی حیاتلرینده تعقیب ایدیلرور. بوجوجوقلر ایسته دیکلرینی باعقده سیرست بر اقلمش ده کل، کیر دیکلری یاشلک او یاند ریدیلر علاقه لره کوره اولنلر کندی کندیلرینی افاده ایتک فرستاری ویریلرور. بومکتبلرین برنجی زیارت ایسته کیز اشاعی صنفلرده کچی چوجوقلرک آلرینده جسم شکلر، بویالر، قلملر،

تعلیمیه محلی تکامل تامینه الحاصه اعتنا ایدیا کده در. اویونده ونه نشده بر جوق حیات درساری او کره نیلر. بر مکتب خاستا باقیچسنگ دانی قیدی آاشده چوققلر طی معاینه لر تابع طو تولقه در. نه جیاشده اولورسه اولسون هر شهرک تحت عمومیه دن مسئول، خاستا خانه، جمعیت حیره و یا بوکا بکزر اجتماعی ایشارله مشغول. راجته به مربوط سرپرست برقلینکی وارد.

مقاله نك محوری بك یاقنده (لیقولن) مکتبه واقع اولان بر زیارتی انسانده تعلیم و تربیه نك بو یکی اساسارندن بر جوغنك نظاراته شاهد اولشدور. اورده چوققلره عینی زمانده کندی زمره و یا جاعتار نك مسئولیتی ادراک ایدورک، فکرلری پارادجی بر شکاده اظهار اتمک ایلین بر جوق فرصتار وریلشدور. طلبی تقریباً آتی یاشلر نده اولان ریخی مننده چوققلرک، در سخا نك مهم رقصنی اشغال ایدمن بیک اولرندن متشکل بر کونده چالیشدققلری کوردک. انسان اورده یالکر اولر ده کل عینی زمانده سوقاقلر، اوززنده مختلف کیلر اولان برنهر، سوکرا بوسته خانه بقال، اطفایه یاشی کچی خدمت عمومیه مفید ییلر ده کور ووردی.

اوسه بو صنفك فعالیت مرکزی، بالخاصه حواج ضروری ندرکی مسئله سنه اهمیت و بر مک شرطیه شهر حیاتنك تدقیق تشکیل ایدسوردی. مکتبه کی معلملر دن بر نك و بر دیک ایضاحاته نظر آ ایلک سنه مساعیتنك غایه بی «چوغنك ال یاقین محیطیه اولان طبیی علاقه سندن باشلا یه رقی اولره نسبتاً کندی موقعی تعیین ایدر بر مک، کندی یله محیطی آراسنده کی مناسباته عائد رفکر و بر مک، ایدی. چوققلر مختلف فقر جار یا معلم، به دیکلری سزده نك زده دن کلدیکی

آکامق ایچین ریجئنلکک، قالہ ناک و آنارک ناصیل تدارک ایدیلدیکی کورمک ایچین چارشیلری و بازار قایققلری کورمکک آیتشلردی . صوکر بو کوردیکلری شیک برعینی اودالزده وجوده کتیرمتلردی . بو قزج و نجره لر اوللری بویاجیق و جوملکچیک کی سننلرده کندیلری کورمکک سوق اش ، اوقومق یازمق ، رققلر ، فن ، جوغرافیا و لسانه قارشی ایلک طبیعی علاقیلری اویاندیرمشدی . مباحثه لر اییاسنده حکایه لر و محنه اویوللری اوکره قلملردی . بونوک بر علاقہ و اشیاقا قله تعقیب ایدیلکلی بومساعیلرله رابر حیات ایچین فائده لی حاللر و اعیانلر ایدیلدیورلردی .

ایکینجی صفده چوققلر بونوک قوطولردن اولر یامیشلردی . بو اولردن بعضیلرینه الکتریق زلی ایلہ دوکه لری قوشن حتی بونلردن برلی بر الکتریق زلی ایلہ اطلاقیه بناسه بیلہ ربط ایدیلشدی . دوردنچی صفده چوققلر حوایج ضروره فیئلری اوکره قلملر ، و غدالریک منعه قارشی دویدققلری علاقہ اولره عتتلف عملککلری دوشونلیرمشدی . مع مافیہ هر سنه عینی موقتیک آلدہ ایدلسی آرزو ایدیلرسه چوقق غروب لریک قایللری تدقیق ایدیلرک معیارمساغینک اوکا کوره تنظیمی ایجاب ایدر .

بر کوی مکینک بر شهرک بوتون احتیاجاتنه ناصیل تطابق ایدیلدیکی آکامق سیمک مقصدیلہ (جون دیوی) نک (اسکیره یکی مکتب) اسمی و بردیکی (پورتار) شهرکک رشایان وقت مکیندن خلاصه بحث ایدیلر . میسیر (هارودی) بو هیچ موفق اولو- ناماش انحطاط حالده کی کوی مکینه معلم اولدوق کلمشدی . ایینه صنف درس لرینه غائد حاضر لامش بر بلان و باروغرامله باشلامادی .

بو مکتبک پروغرامی اولمجه الاستیقای ایدی، و او پروغرام بو قیرلی چاپلی بلده چوجوقلریناک ال مبرم احتیاجلری و علاقهلری اوزریه بنا ایدلشدی. مکتبک طلبهسی عددی اعتبارله چوقدی. بونلر نوع اعتبارله برطاق بوجوک ارکاک و قیز چوجوقلردن عبارت اولوب صوک هار نهایتده درسه باشلارل و ایلک هار ابتداستده یقتلکلرده چالشمق اوزده مکتبی ترک ایدلریدی. بنا علیه مدره بو مکتب ایچین آری بر تشکیلات یایمه مجبور اولدی. او، بونون طلبهسی ایکی غریبه آیریدی و متعدد ابتدائی صفهاری قالدیردی. بو عروبلردن برنی بونوک، برنی کوچوک چوجوقلر تشکیلی ایدیلوردی. صوکرا تحصیلک هر ساهه سنده چوجوقلری تشبث شخصلر نده سربست برقیوردی. بو مکتبه اوقومق یازمق، حساب، جوغرافیا و تاریخ آری بر موضوع اولهرق دکلی، ایشیلمهسی آرزو ایدیان نهائی غایه خادم بر درس اولهرق تدریس ایدیلوردی. هارده هر چوجوق کتیبه بر یانچیه یایبور، بر جوغی اوده طاووق پیشدیریور، بر قسقی ده بر دودموز قلوبه التحاق ایدرهک ال ایی دودموز پیشدیرمک ایچین مسافیه کیریورلردی. قیشین ده باندو، قورو قلوبلری و داخیل اکلنجهلر جالاییلوردی. چوجوقلر بر طرفدن تحصیللریناک بو عملی قسمتی تطبیق ایدرکن دیگر طرفدن ده کتابلرک و تئیمک قیمتی اوکره نییورلردی. بوندن دولای سیار. کتیبخانه لریک معاوضی، رسی دارالفنونک تطبیقاتی قونفرانسلری مثله فارشیلاییلوردی.

بو تخویه آتیده کی اساسلرک میدانه چیقماسه وسيله اولشدر : شهر چوجوقلریناک احتیاجانه قولایجه انطباق ایدر یلایلر. مکتب، کوی چوجوقلریناک احتیاجانه انطباق ایدر یلایلر. طلبهسی

فقط اوند، (پورتقار) ده حقیقی اجتماعی دروحت تکامل ایدر یله. چکه، و بوروج بر کره اولاندیریلرسه مکتبک بونون احتیاجانه تطابق ایدر چک منودلرک کتیبکندن دو تا حقه مدرین رایجان واردی. یایلان هر یلانک علی شهرک اساسی بر احتیاجی تشکیلی ایدیلوردی. او دکتلکلره ردن بره باشلامدی، فقط پروغرامه تدریجاً تکامل ایدن یکی علاقه ساحه لری احال ایدتی :

اولا میسین (هارودی) کتیبه آری بر اوطولدی و بونی مکتب اولهقی قدار جانب بر یوا حاله قوددی. مکتبک بودجهسی یلک حبیب اولدیلندن سالک مکتب اولمه لایق بر شکله قمعیری تا مین ایچین بونون چیقچیلرک معاوضی آله ایدتی. چوجوقلر مکتب مسا. عیلمی سونمک و اوراده غایه لریناک ذوق الدقی اکلنجهلر تربیایانکه باشلامه، مکتبک شایه شهرک مختلف تشبیلرینه مرکز اولمه باشلامدی. مثلا: قادیسلر آزلر ده قساید تا مین انک غایه سیه بر «جنتی قادیسلر» قلوبی تأسیس ایدیلر. و کتیبکله کیلری قید ایدرک عددی لری کتیب ایدیلر. داهای سوکرا زوخلری ده عینی وجهله بر «چیقچیلر قلوبی» تأسیس ایدرک مکتب زراعتک بونون مسؤلانی اوزلریه آلدیلر و ناحیه داخلده کی ذراعتک اصلاحی کتیبلریه غایه ایدیلر. میسین (هارودی) ک تا تیریه رسی دارالفنون (پورتقار) ده ارکاک و قادیسلر شعبه تدریسی آجیدی. اولا بوجوک ارکاک چوجوقلردن مشکل بر شهر بادیوسی وجوده کتیرلیدی، داهای سوکرا بوکا بر محتاط قورو هیاتی علاوه ایدلدی. (ایون و معللر جمعی) ده تشکیلی ایدتی. بونون بو فایسلر بر مکتبک بر سه نظر ننده کی معنادر فعالیتدن فاصله اولهرق نه خدمت کورده یله چکی کوسزمک کافیدر.

موسیقی و دانش کی فعالیت‌ها خلق مرکز برای اولاد استعمال اید یا کنگه‌ده‌ده. (بیور بورق) ده تلم و تربیه هئینک تحت اداره سنده بویه اکلنجه مرکز برای وارده. (پوستون) مکتب هئیت اداره سنک تحت ریاستهده. مکتب بناسک واسع بر شکله صورت استعمالی، نامی آئنده بر شعبه آچیلشده. بونده کی غایه او جواره کی خلقه مکتب بناسی داخلده استه و لکری تربیوی، بدی و یا اکلنجه متعلق فعالیت تربیب و تطبیق اید و مکتبده.

ملی تعلیم و تربیه جمعیه تابع (خلق مناسبتی) جمعیت 1925 سنه سده عاقله رایوری رسمی مکتب‌ده رسمی تدریسات خارجده بر جوق فعالیت تطبیق اید و لکری کوسته‌سور که اونلر بوجه آئید:

1- رسمی مکتب، قلوبار، اسپور و تیایرو تشکیلاتی، اجتماعی، حرفی و یا اکلنجه‌وی طوبالاملر، سیاسی اجتماعلر، انتخابات مسائلی، ملی و یا محلی مهاجرلر اناسنده توزیعات مرکز برای ایچین استعمال اید یا کنگه‌ده‌ده.

2- رسمی مکتب‌ده مکتب هئیت اداره می طرفدن طلبه خارجده کی زمره لر ایچین اجتماعی، بدی، و یا اکلنجه متعلق مرکز لر اتخاذ ایدیش، اجتماعی، بدی و یا اکلنجه متعلق عمومی قونفرانس و سیمه‌ماتیک پروگراملر ویریلشده. 1924 سنه می استانیقاری بیک دوروت یوز مکتب بناسک درس ساتارندن سوکرا و کیجه‌لری اوبون، مانج و اسپور کی شیلر ایچین استعمال اید یا لکری قید یا کنگه‌ده‌ده. خلق اکلنجه‌لری و قونفرانسلری ایچین استعمال اید یا مکتب بنالری بیک عددی یوقاریده ذکر اید یا عددک جوق فوق‌ده‌ده.

مکتب بناسی خارجدهده جوق قونفرانس استقبالی و تکاملی ایله

حیانه موفق اوله‌جق بر انسان و بر وطنداش اولارق تربیه ائیک مکتبک وظیفه سیدر. یوکا موفق اولای بیلیمک ایچین مکتب جوار بیک شرائط حیاتی می، جوجوق عاقله لر بیک منافع، احتیاجلری و نوع مسئولیتلری نظر اعتباره آئالیدر.

اوحالده مکتبک غایه می جوجومی دونکی حیانه دکل بو کونک حیانه حاضر لامق بیا، علیه جمعیتک احتیاجانه اویغون پیشدر مکتبده. بونده تعلیم و تربیه ناساحه سنده جوجوق قونفرانس فعالیتلری تعقیب اید و لک یارادیشی بر سمیک تطبیقه و بالحاسه متوق مکتب‌ده اهمیت و ویرمکه قائمدر. مقصدی بر آزار داها وضوحه سوبله مک لازم کلیرسه، بو عملی تعلیم، یعنی ایشله‌ده‌ده اکره عک، غریب‌لرک ری لرینه قارشی اولان مسئولیتلری حقدده دوعرو اعتبارلر و دوعرو وضعیتلر تعلیم ائیک، بنیوی حیانه استاد ایدن فکری حیالک تکامله خدمت ائیک دیتکدر.

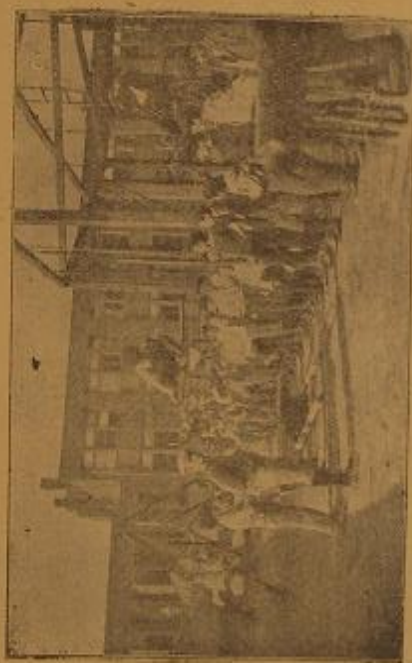
بو کون آمریقا ده تحصیل ساحه سنده بالحاسه اهمیت ویریل بعضی اساسلر حقدده کی بو قیقه خلاصه‌دهن سوکرا بو عئیک ائیک قیسمده مکتب سیمه‌مه‌له از جوق یاقیده تشریک مساعی ایدن بر ایکی شهر آخته‌سندن بحث اید و کنگر. آمریقا ده بو نوع تشکیلاتک عددی نامتاهیدر. بالحاسه حزب عمومیدن ری، خلقک منافع خدمت ایدن تعلیم و تربیه آخته‌لری خلاف معناد بر سر عله تکامل ائیش و تدابیر صحیه، حایه اطفال تشکیلاتک و خلقک یکدیگر بیه تشریک مساعی ائیمسه و یا فنی تدقیقانه جوق مفید اولشدر. بو مساعیدن بیک تپیک اولان بصیرلی شایان ذکر در.

بر جوق شهر لده مکتب بنالری، قونفرانسلر، سینه‌مالر،

علاقه دار بر جوق تشکيلات وارند. چونکه آرتق بوگون جوجوشک تعليم و تربيه ي بالکتر مکتبين آلامدي، مکتب خارخنده که حیاتک ده تاثیر آئنده اولديقي تماماً تيار زاجش بر حقيقتدر. اورون سنه لر دن بري جمعيت خيريه لر تربوي بر پروگرام داخلده جوارلرند که مکتبلرله تشريك مساعي ايدو رک ارک و قير جوجوقلر و آنه لر ي انجين قولرلر تشکيل اچشلر، صفتلر اچشلر، قونفرانس و قونفرلر تربيت اچشلر، مؤسسالک نظارتي آئنده اولون ميدانلري نامين اچشلر، صحي تدابير اتحاد ايدو رک ديشي قاييقلري اچشلردر، بو مؤسسه لر اولري زيادت اچمک، تربيه ي بالخاصه کوچ اولان بعض مستثنا جو- جوجوقلري تربيه اچمک خصوصدهده صبق بر صورته تشريك مساعي اچشلردر.

بوتله امتتالاً دوغرو ددن دوغريوه عالمه رفاهي ايله اشتغال ايددن مؤسسات خيريه آراسندهده صبق بر رلشه مساعيسي واردر جوجوقلرک بدنا، اجتماعاً فکر آ و اخلاقاً حقيقه تکامل اچمکلرله جاليدان اچتملرده مساعيلرند برلشمکه غيرت ايدو رک.

مکتبلرده کي ليدو رک جوجوقلرک (استقوت - ازمج) قولرله التحاق اچمکلري تدويق ايدو رک. چونکه جوجوقلرک و کنجملرک بو کچي تشکيلاتک ابي پروگراملرندن تشکامل و تقوا اعتباريله جوق استفاده ايدو چکلرله قائمدرلر. اکثراً مکتبهده، اوده و پاکندي قولرلرند اچتاج ايددن بو قولرلرک ليدو رکلي بالذات معلملردر. بو قولرلر بعضاً درس پروگرامي داخلده ويريلن ساعتلرده، بعضاده درس يادوسدن صوکر اچاليشيرلر. بناء عليه مکتب هيت اداره سيله بو نوع خارجي فعاليتلر آراسنده صبق بر تشريك مساعي موجوددر.

اوپون ميداني اسکانجه لري

خلقه مخصوص بر اوپون ميداني

تماماً از جیلرله دور ایشلیدی. غلبه لقی سوق قارلرده بر طرفدن دیگر طرفه کیمک ایستمن چوققاری حمایه ایتک، اختیار و یا عللرله یاریم ایتک، هر حالنکی بر تهلمک و قوعنده بولسه اخبار ایتک، یالغیه مانع اولوق، اوزمان یالغیلارینک اوکنه کیمک خصوصنده ایز- جیلر بولس و اطفائیه ایله تشریک مساعی ایتلاردر. یه نیورورقده آمریقا تلمیته کیرمک ایستملر ایتلرله مشغول اولان بر بوروایله تشریک مساعی ایدرلک از جیلر دوست بر روحله ایتیلرله تماس ایتلرله تلمیت ایتمن مراجعت ایتن اولانلرله رسمی مکتب صنفینه کیره. یلمه لرلی تلمیتاً دعوتیلر ورمشلردر. از جیلر بر سه طرفنده بو نوع دعوتیلرلردن 116,000 عدد توزیع ایتلریدی. رادیو قومیا- نیالری رادیو ایلله علاقه دار اولان آمانور چوققاری تشویق ایتن و اولنرلک استفاده لرلی دوشونه لک از جی بروغراملرلردن بر جوعی اجرتسر اوله رق اولنره دیکله تمشدر.

قیز از جیلرله قیزلرلک احتیاجلرلی نظر اعتباره آله رق بروغراملر تربیت ایدرلر. قلوبی ده کیشیدیرمک ایستمن بر قوی دیگر قلوبه توصیه و تقدیم ایدرکن الک اهمیت ویران نقطه ایچینه بولوندی قلوب و یا جمیته نه درجه ده مفید اولش اولمالی در. قیز از جیلرلک یالیقاری اشیان دقت ایشلردن بضرلری شونلردر. مختلف شهرلرده وزمره لر آراسنده از جی فعالیتی تشکیل ایتک و بو فعالیه اشتراک ایتک، قادین قلوبلری تشکیل ایتک، خاستاخاللرده خستالری اکلندیرمک بروغراملر تربیت ایتک، اختیارلرله کیدوب اولرلنده باقق، ایچ... بارام کوللرلنده قتیو نالهرله سیت دولولری یه جک ویرمک، اکلنجه لره ریاست ایتک کیلی. قیز از جیلرلک بالخاصه ذکوره

1926 سنه سنک (سقاوت - از جی) تشکیلاتنه 500,000 ارکک، 145,000 قیز اعضا قید ایدیلشدر.

ارکک از جی تشکیلاتنک غایه سی، اعضاسنه حیالک الک مهم موفقیت اساسی تشکیل ایدن فقط مع الاسف مکتبدرده حقیه اوکره یلمه یین اخلاقی تمام ایتکدر. واسع مقیاسده بر محیط ممتله سی اولان اخلاق عمومیته تصادفه بر ایلتمشدر که بو مساعده نک نتیجه سی یک آلم اولمشدر. از جی، حرکتی آرزو ایدیلان محیط و حسن رفائی اوربونده و آتیق هواده تلمین ایتن و بو تمیز محیط چوققوی آتی بر انسان، آتی بر وطنداش اولمه سوق ایتشدر.

اویونلر، آتیق هوا حیاتی، و مختلف ایشلرده برابر چالیشیق چوققورلرده تشبیت شخصی، قرشیه، تشریک مساعی، صداقت و داها بونکا بکزمدر بر چوقق اخلاقی مریتلرک نالاعه سی تلمین ایتن و بویله جه اولنره آتی برر وطنداش اولقی بولنی اوکره تمشدر. بو- غراملرینک الک مهم دستوری «هرکسه» و هر زمان معاونه حاضر اولقی «و هر کون بر ایتک ایتکدر».

بو اساسیه مستنداً، از جی طاقاری دائمی منسوب اولدیقاری یلمه ده عالم مفید ایشلر بولورلر. مثلاً کوی حیالکک سربستی محافظه ایتک غایه سیله بالیقی و آوی قومیسیونلرله تشریک مساعی ایدرلر، اورمانخلیق ایشلرینه کیریشیر آتاج دیکمه سفیرلینه جیقارلر. مثلاً (آلمن) ده محلی از جیلر دورت بیک آتاج دیکمشلردر. بعضی مناسبترلرله ارکک از جیلرله بر شهرلری اداره ایتک فرصتاری بیه ویریلشدر. مثلاً (لافته ستر) (یا. میلوووق) وایچ. شهرلرلنده اولدیقی کیلی بر بارام کولنده (نیوبورق) شهرلری مرور و عبورک اداره سی

جو حقوق تربیہ می، ادبیات و کونک بلدی مسائی حقیقہ کی مناقشہ لڑیہ
اوپر آفاق و باقائی کیی مهم بروطیفہ فہتلی معلومات و تربیہ تائین
اجتہد۔ بوجہ ابون ایلہ معلم آراستہ جاری مشترک مسائی
حل اٹک خصوصہ داہا انی برتسریک مسائی تائین اجتہد، سنہ
تربیہ اٹانستہ اقلی آیدہ بردفہ واقع اولان اجٹاعلرہ قونفرانس
اوزرہ بعضی ذوات دعوت ایدٹککھ رارماقنہ لڑہ اہمیت و بریکدہ در۔
بواجٹاعلر معلملرہ ابون آراستہ داہا یاقین رآرقداشلق دہ تائین
اجٹکدہ در۔

آمرقان جو حقوق حفظ الصحہ می جعیتک تائیم جو جوقلرہ،
تا آما مکنتلرہ دن باشلا بوق دارالقونون جیقچہ قدار، یعنی بونون
جیانلری اٹانستہ تحت بیلکیمی ورمکدر۔

معلملر مکنتی طیبی دوققور (طوماس دہ وود) بوجہ بیلکیمی
شوشککدہ تفریف ایدیبور : دہ تحت بیلکیمی فردک ویا جعیتک تحت
منطق اعتبارات و معلومات اوزرہ حسن تاثیر یان تجربہ لڑک بکونیدر۔
بونجربہ لڑ مکنتہ ویا خارجہ آلدہ ایدہ لیلر۔ تحت بیلکیمی
بروغرامی دلائلہ ہرہانکی رجاعت ویا مکنتک کینجیلری، حتی
بونون دیانک جو جوق و کینجیلری جانک بونون فرصت و مجبوریلریہ
حاضر لاملیدر۔ بولہ جہ جو جوقدن باشلا بوق ہر کسدہ آبی
اعتبارلڑک بر اٹہ سنہ جالبشقی، یاسادانی عجمک محی اولوب اولاندیہ،
مکتب ساختلری اٹانستہ ایش، ابون واستراحتک موازہ داخندہ
اولوب اولاندیہ و آلتان غدا بی تدقیق اٹک تحت بیلکیمی بروغرامک
اقسامی تشکیل ایدر۔ تحت بیلکیمک الہ مهم قسمی دہ ہر فردک
زددہ او طور ورسہ او طورسون محی شرائط داخندہ باشامی، و بو
نوع حیالک مدن دولای محی اولاندیہ یلمہ سیدر۔

شایان ایشلرہ دن بعضیلری دہ، خاستخانہ ایلہ لری دیکمکہ یاردیم
اٹک، کیمسہ سز (جو جوقلر بوقاسی) نہ حدیدہ لڑ حاضر لامق،
(جو جوق باقیی) فلڈککہ یاردیم اٹک، عمومی کینجخانہ لڑہ فخر یا
کینجخانہ مأمورلی اٹک، جعیت مرکز ندہ بر تیارو جینک بونون
مسئولیتی در عہدہ اٹک، آٹہ لری جالبشمنہ سربست بر اقایلمک
ایچین حواردہ کی کوچوک جو جوقلرہ باقی، حواردہ بولونان جعیت
خیرہ بنانستہ درس و برمک کیی مساعیدر۔

(ملی ولیر و معلملر قونفرمی) تربیہ سیستہ ملہ برابر جالبشیر۔
بونلرک انکی تائیم و اردو کہ اودہ بوجہ آیدر :

1 — اودہ، مکتبہ، کلکسادہ و جعیتہ جو جوقک تحت و
سمادتی تسہیل اٹک، او حیالک معیار بی یوککشمک، قادی و
جو جوقلرک حقوقی کوزہ دن ولونلری ہر سورنلہ حیالہ ایدہ داہا
کفایتی قانونلر تائیم اٹک۔

2 — اولیلہ مکتب آراستہ کی مناسبانی ایلرہ لڑک، جو جوقک
تعلیم و تربیہ سنہ ابون ایلہ معلملرک تشریک مساعیمی تائیم اٹک۔
جو جوقک بدنی، فکری، اخلاقی و روحی تربیہ دن الہ یوککشمک
درجہ دہ استفادہ سی تائیم اٹک ایچین معلملرہ عموم خلق آراستہ
مشترک بر غیرک تائیم خدمت اٹک۔

استندن دہ آکلاشیلا جتی و جہلہ رجوق قصبہ و شہر لڑہ معلملرہ
ابون رلہ لڑک جو جوقلرک حقیقی تکامل ایلہ علاقہ دار مسائی تدقیق
اٹک اوزرہ رجوق (ابون و معلملر جعیتلری) تشکیل ایتلر در۔
جو جوق باقیی، عداسی و حیامی بالکتر رجعیت ایچین دہ کل بونون
رمانک استقبال ایچین دہ الہ مهم مسئلہ در۔ بوجہ جعیت او ادارہ می،

بوجیت یالکر، مکتبہ انجمن قیامت، پروگرامار پانچھه قالمپور،
عینی زمانده ملیب اجر، اوون میدالری و اکلیجه تربیت ایدهن
جمیلر، اون و معلم جمعی کی تحت بیلکیمی آخته لربه تحت
بیلکیمی تدریساته خادم مواده تأمین ایدیور. کولرده ویا کوجوک
شهر لرده، تحت عمومیه دن مسئول برخاستا باقی ایه اولرده تطبیقات
یابان اداره بیتیه تحصیل افتش. رفادین آخته بولندیقاری برده تحت
پروگراملری باقی اوزره تشریک مساعی ایدهرلر. اداره بیتیه معلملری
و بونک تطبیقاخیلری بکلر، بونلرک احضاری، بکل لیستمی تربیتی،
صحیح بکلر انتخابی و بونکلرده نه کی موادک آراغماسی حقیقه ویر
دیگاری درس لره خلفک تحت بونک خدمت ایدهرلر. اشته بولهجه
یکدن او یابان مستقبل آتله اچنده باشادیقاری عالمه و جمیعت تحت
متعلق مسئوللر اوکره یلمش اولور.

آمریقان حفظ الصحه اجتماعی رلکی غایه لرینی بیان ایدهر کی دیورلرکه:
« اجتماعی حفظ الصحه ان عمومی ساحه سی تشکیل ایدهن مسائل
ایله اشتغال ملی تشکیلات و اونک مثالری، جمیعت الک اساسی برجز
فردی اولان عالمه موجودیتیک ادامه و تقویه سی کدیبارنه غایه
ایدیملردر. مذکور ملک فردک انکشاف، سعادت و اخلاقی،
جمیعت بشر به ملک منفعتی دوشونه نلرک بو ساحه ده کی فعالیتی بالخاصه
بشری حیاته جمیعت مثله سنک تأمیننه توجه ایشدر. ملک محلی،
مسعود، و اجتماعی نقطه نظر دن نافع روحانک تأمیننه مساعد هر دورلو
وسائلی آزاد بولور و تشویق ایدهر، بوفعالیلر هم یایی هم تدای
ایدیجی ماهینده در.

رلکک یایی فعالیتلری بالخاصه تربیویدر. بو فعالیتلر تا جو-

آیینی هوا در سخته نامی

دیش فیر جالامق تعلیمی

جو جوق طبعی و احتیاجاتی (استمندگی اثرنده دیورکه : غایب من کجاریک کندی کندیلری یکی شر افله اویدورمق ، و نفسلری اداره اتمک قدرتی اکتناب اتمک خصوصندہ تکامل ایتد ایلالیدر . بناء علیہ بزجه الک مهم مسئله تماماً هیئت عمومیہ نمک نظر اعتباره آیلورق جو جوق سوق طبعیلری ده کیشد ریمه سنه اهتمام اتمک ایلالیدر . الذ ذکاسر بر جو جوق بیلہ بر شیشی مهم بر اخلاق درسی اولارق اوکره نمز . بناء علیہ اوکا وریشان درس واضح ومعین ایلالیدر . ذکی بر جو جوق حیثیه اعتنا ایلدیزسه بونوکرلیک نصیحتلریه قارخی بر حدت بسار ، و بالتبعه کندی هیئت عمومیہ نمک نظاماتنه اطاعت ایتدیرمکه جالبشار . بوبله بر جو جوق ایلریده ده کیشمک مجبوریتده قالدی وقت جوق مشکلات چکر . جو جوقله انجباب ایدن اعتنا کوستر بیلسه ، جنایت و ده لیلک حادثلرینک بشده دورت نیستده آزالمش اولاجتی رمتعارفهدر . جنایت ، ده لیلک و نوکا عامل جمیعک سلامتی تهدید ایدن متعدد فائز لک اوکی آلمه جالبشار سه قی جو . حوقلر مان نوکسک درج لره کیشلردن حفاظتی فائز سنه در .

امراض عقليه حفاظ الصحه جمعيته ملي اداره هيتي ، جمهوريت
سريامايي) نام جمعيته تشريك مساعلي ايدواك (چوچوق رهبري)
قليدقارليك مؤسس بولوديني مختلف مواقعده كي تجريه و تطبيقا تاريه
منع حرا ئه خادم معظم بر ايش درعهده اتمشور . بولر اراسده (ميه)
سونا) ده كي قليدقار مهم بر خصوصيتي واردر . بوقليقي رسمي دار-
الفتوناك حاييه آلتده اولدوق 20 تشرين اول 1923 دن 1 تشرين
تاني 1924ء قادار بر تشهير و تظايرات مركزي اولارق قالمسدي .
بولون آين طرفده تدقيق ايدوناك اوزره كيتيريلن خاساتراك عددي

جوقلدن اعتباراً الك كينى معانيه جنبى مسئلى خصوصه
الهمى بوضيئ ايه مذكوره والطوارى تكامله وبوله راخلق
توسلك براهله معطلد.

تدوین ساحہ سندھ کی فعالیتوں پر، غالبہ حیاتی ضعفیات و
تخریب ابدن، فردک تکاملہ مانع اولان هر دورلو وسائل ازالہ اتھک
مورسہ محتاط راجتماعی محط نامن اتھک منعقد.

دارالتقوى وقوله في يوم عرasmusه واجتماعي حفظ الصحة ان تلميذ
البحر خصوصي پروژه في ايلامدار. شهيدى تحصيلك بو صفى سنك
لمتداني مكتوبه طبعين ، حيوانات و اشيا درسلى واسطه سله
جو قوتلرز زنده مؤثر اولامنه بالحاضره اعتراف و تركه ددر .

[illegible]

چو جوق مسانی کبی بو بولک زمسه لک حل چاره لر بی آراشد بر کن
چو جوقله رهبر اولان قلیقلر ، سیار معامله : چو جوق عکمه لر کی
کی رطافه تشکلات اله قارشا لاشدو رز .

بو کونکی جھٹ اجتماعی ماضیہ کندهن ناما باشقا اولادندن
چو جوق طبعك ماضیدن نوارن ایندکی سوق طبعار بو کونکی
هین اجتماعیه الطاق ایدهمه بور. (اوهو) رسمی دارالفنونی غیر
طبعار و تالیف و صحافی و فو فویری، مدرن (ه. ه. شواردر)

ايدان واپوښ ، معلم و اجتماعي اشراره اشتغال ايدن آجنمل طرفدن دوامې طلب ايدلشدر .

اولري زيارت ايدن معلم و جوجوق منخصصارنك فعاليتي 1906 ده (نيورورك) ، (بوسټون) و(هارټفورد) ده خصوصي پر تشكيلاتك مساعده و همټي آلتنده باشلامشدر . بولك شايدان استفاده تشايحي او قدار چابوق تظاهر ايتدي كه درحال بو حركت توسع ايدرك پر جوق شهر و حكومتاره تسميل ايدلدي . 1919 ده ده اولري و مكشيلري زيارت ايدن معلمارك ملي جمعيتي تشكيل ايتدي ، عملكتك اك منخصصاري طرفدن اونوز شهرده بو فعاليتك تظاهراتي كوستريلمشدر . بعضي شهرلرده بوتون مصارفي محلي بلديه عائد اولمق اوزره بو نوع مؤسساتك دائيملري ميدانه كلشدر .

بوتكيلات آلتده نيورورقه (روچستر) ده شايدان استفاده پك مهم ايتلر پايلمشدي . بو شهر آمريكا سيار معلمارنك بوتون احتياجاتي تعليم تربيه هيت اداريسي طرفدن تأمين ايتديرون و اولري پر اداره آلتنده طوبلايان بكانه شهر اولشدر . داها صوكرا بولر سيار معلمار شعبيسي نامي آلتنده پر تشكيلات حاله كلشاردر كه مديرلري رسمي مكشيلر سيستمنده كي پر مديرله ممالك و درجه اعتباريله عيني معياردهدر .

(مابل براون ټايلس) ، (روچستر) رك سيار معلماري حقهده وريدكي پر راپورده بو فعاليتك حقيقي و شايدان دقت پر حكايهسي سوله مشدر : پر سنة تدريسيه طرفقهده 25,000 چوجوقدن 4000 ي بو معلمار طرفدن تداوي ايدلشدر . بو شعبه 25,000 چوجوقله اولن اكي سهدن بري ايش پايتمده ايدې ، پر قاضي مستثا

610 عددپه بالغ اولشدر . بوني متعاقب درحال (مينه آپوليس) ده تعليم و تربيه اداره هيتنك تحت ادارهنسده دائمي بر قاييقي ، (سنت پول) ده ده علاقه دار و مؤسسه خيريه نك رياستي آلتنده ديكر بر قاييقي تاسيس ايدلشدر .

(مينه آپوليس) ده كي دائمي قاييقي پر خاستاخانه داخلدهدر . بياه عليه يالار دماغي دكل عيني زمانده احباب ايدن بدني تدقيقات ايجين ده مكملأ مجيز پر لابور اتواري ، و بر طبي قاييقي همان آل آلتندهدر . بو قاييقيك پر مديري ، پر دماغ خاستاقلاري متخصمي ، پر روچيا - تخيكي ، اكي امراض عصبيه متخصمي و اجتماعي فعالتمده بولونان اكي طلبه اسپستاني واردر . بو قاييقيده تدقيق و يا تداوي ايدلكه كويندريان چوجوقلر يالكيز او شهرده كي مكتب طلبيسي اراستنددر .

بو نوع فعاليتك بهاجيلمز قيمتي رسمي مكتب سيستمنده تشكيل ايدون فعاليتلرنده دوام ايتكمده اولان او آنا مكشتمده كوستريلمشدر . بو آنا مكشيلرنده جمينه مقيد اولايه جقي پر شكلده هيجان عكس العملاري كوسترون بوتون چوجوقلر تدقيق ايدلكهدهدر . بالنتجه بو خدمتاك اوكنه كيمك ايجين معلمارله مشتركاً ابون تربوي پروگراملر پايتمدهدرلر . بو نوع مساعي ايجين (مينه سوتا) دار - القوننده معلماره مخصوص قورسار واردر . بو قاييقيده اكي سنة طرفقهده 769 خاستا تدقيق ايدلشدر .

بو مثال آمريكا شهرلرندن پر چوقلرنده تعقيب ايدلان بويكي مساعيتك آتخي پر غوميسيدر . رسمي مكشيلر و يا جمعيت خيريه تشكيلاتي طرفدن آجيلان مذكور قاييقلارك هر زمان قيمتي تقدير

« صنفه قارشی تماماً لایقیددی . یوتون درس لر ندۀ فنا اولدنی حاله ، هر صنفی ایکیش دفعه تکرار ایندیکدن سوکرا ناجار ترفع ایندیز . یوتون چوق نه مکتبه نه خارجه هیچ بر شیه علاقه دار کورده یوردی . اون بر یاشده آخاق بیسنی صنفه کیمیلدی . و بو آزلی او یوشقلقدن او یایدراجق بر شی بایله مالدنی تقدیرده یوتون عمر ندۀ اوراده قلاجق کچی کورده یوردی .

سیار معلم (لیرا) به درس لر ی آلا کندی اوداسنه کتیره معلمی و ادراده یاریم کوره حکمتی سوله دی . اونی زیارت ایندی . بو او ، ایتالیان عله سنده غلبانی بر ایلر عالمی . اولک خامی (لیرا) نك اولی همشیره سی ایدی که بو قادیخچن (لیرا) ی دارالایتمه کونده ر . مه مکه کندی دائمی بر چوقوق دادنی و خدمتی قازانمش عد ایدیموردی . (لیرا) کچه کوندوز حیاتی همشیره سنک چوقوق لر نه آسیر ایندیکی حاله نه بر تشکوه ، نه بر التفاته ، نده بر اکلجه به مظهر اولاییلوردی . سیار معلم (لیرا) نك همشیره سنه چوقوق نك ، او اینی اینجین مکتبدن آلفوق عالماسنی اخطار ایندی ، و ناشقا بر شی سوله مده دی ، فقط کندی کندی به بر طاق تربیات آلیوردی .

(روجسته ر) ده « یو یوک همشیره لر جمعیتی ، نامده بر جوت واردر . بو همشیره لر بالخاصه بویه غیر طبعی چوقوق لره مشغول اولوق اوزره یتیدیرلشورد . ایچاندۀ بولر کندیلر به تودیع ایدیل . چک چوقوق لر طبعه کوره انتخاب ایدیلرلر . (لیرا) نك اونی زیارت ایدن سیار معلم یومؤسه به مراجعت ایندی ، و بولردن برناسنک کوندیلر به انتظار ایدۀ کن بر جمعه ایرتسی کونی اوکله دن سوکرا (لیرا) ایله بر اکی آرقاداشنی آلاقی سینه مایه کونوردی .

اولوق اوزره هینک دودی فنا طلبه نك ، فنا اخلاق کچی مکتب مسائی ، و غیر مساعد او شرائطی ، حجت ، باقیمرانی و عدم انتظام کچی شیلر اولدنی تین ایتشدر . بو سیار معلملرک اصل مشغول اولدوقلاری وظیفه ، حیظه انطاق ایدمه ی چوقوق لر مشغول اولوق و اولرک روحی نقصانیلری تدای اینک اولدنی حاله ، بولر صنف معلملری ، چوقوق نالهری ، چوقوق حکمه لر یاده تشریک مساعی ایدرک ترسوی ساحده فعالیته کیمیلارد . حاصل کلام بو جمعیتک هیئت اداره سنک وظائفی ، مکتب حیظه انطاق ایدمه ی چوقوق لرده شخصی بر آکلایش اولدیرمقی ، اجتماعی ایشلرله مشغول اولان آخته لرله مکتبلر اراسنده کی مسائله مکتبک ممثلی اوله رقی حرکت اینک و یا آخته لرک مقصدی مکتبلر ایضاح اینک اینجین توسط اینک ، مکتبه او آراسنده چوقوق لرک خاطری اینجین متقابل بر آکلشمه تأمین اینکدر .

ایشانیده ذکر ایدمکدر نوعی شخصه منحصر اینکی چوقوق حاده سی بو قیل چوقوق لرک سعادت اوغورنده کوستریلن غیرتلی داها واضح ریشکله ایضاح ایدمکدر . بو مساعیدن « روجسته کی چوقوق لرک سعادت » نامده کی کتابده بحث ایدلشدر .

برنجی ماده

چوقوق ده کوریلن عوارض و شرائط حیایه :
هر شینه قارشی علاقه منرانی ، لایقیدی ، بطاقت ، یتیمک ، فناء مساعی ، اکلجه محرومیتی .
1921 سنه سنده ، دوام ایندیکی مکتبک مدیری (لیرا) حقده شوبله برادر یوردی :

و بر مدت سیر ایشدن صوگرا کندیسکده بوسقه التحاق ایتسه مساعده ایشدیکتی خیر ووردی . رای صوگرا سيار معلم (لینا) به مکتبه کان درسی الیرمهده موفق اولدی . بویلهجه زواللی یاورونک حیاتی بوزان مانعه برر بر یقیلیوردی . بونلر یقیلدیجه (لینا) کوردلشیبور ، کندیسه کووه قهوه و خارجدن معاونه لزوم کورمه مکه باغلاوردی . باشقارینک بو قادار سودیکی قیزجیزه قارشی همیره . سیله آنته سندهده بر حرمت و تقدیر اوایندی . بو ، آنهمی تولدکن صوگرا (لینا) نک اوندن کوردیکی ایلك شفقت اولدی .

یلم اوتق (لینا) نک مکتب حیاتنک صوک سندرلنده علینده هیچ بر رابور اولمادیقی سونلکه لزوم وارمی ؟

ایلمنی ماده

چوچوقده کورولن عوارض ، و شرائط حیاتیه :
خیرسزلی ، یالانچلیق ، اویدورمه معذرتلر ، تپلک ، اطاعتسزلیک ، درسلرده اهلیتسزلیک ، بطائت . باباسی تولش آنهمی چالیشبور ، تشریک مساعیدن محرومیت .

یدخی صنف طلسمه سندن 12 یاشلرلنده (جورج مایغ) اسمنده بر چوچوغلک ، ذکا اعتبارله متوسطدن بر آز آغاشی ، فقط خیرسز ، یالانچی ، تپل و خویلاجی اولدیقی ، حقدنه وریلن بر رابورده ذکر ایدیلندی .

سیار معلمه کوندیریلدن اول یش دفعه بلا معذرت درسله کیچ کلک قاحتندن دولای مدبریه کوندیریلندی . آنهمی زماننک قسم اعظمی اوشنک خارجنده کچیردن ، اوبله علاقهمی اولمایان بر ایه ایدی .

(لینا) نک همیره سندن مساعده آلمق خیلی زور اولش ، فقط معلمک نازک اصراری صوکنده ظفری قازانمشدی . بر آز صوگرا (بویوک همیره) ده کلدی ، و مارتدن خیزرانه قدار دوام ایدن بو اغتا دورده سنده (لینا) یاری کون اوده همیره سه یاریم ایدیور ، یاری کون مکتبه کلیوردی . ایلك زمانلرده هفتهده بر دفعه درسلیری سيار معلمه کتیر برکن بر مدت صوگرا هیچ کتیرمر اولدی . چونکه چوچوق اچیلش ، درسله علاقه می آریش ، صنف کچه حک درجهده درس حاضر لایان یالاق بر طبله اولمشدی . یالکز درس خصوصده دکل اخلاق خصوصدهده کندیسندمه بویوک بر صلاح کورلشدی .

ایشلر بو مرکزده ایکن سيار معلم بر طرفدن (لینا) به بر آز دها فضله اکنجه تأمین چالیشیور ایدی . (لینا) نک آنتمه سیله قو . بوشدی و اونی زوجهمسندن دها معقول بولدی . آدایمنز (لینا) نک زرده اولدیقی و آنی آرقداشلر آراسنده بولوندیقی یلمک شرطله دها زیاده اکنتمه سه مساعده ایده مکی سوبلهدی . اوقت سيار معلم (لینا) نک اوبه یاقین بر جمعیت خیرهده ، دانش و دیکیش درسلی ویریلدیکندن بحث ایدی . آنتمی چوچوغلک اولادیکیش عرسه کیرمه سه مساعده ایدی . بلکه دها صوگرا دانش درسدهده کیرمه سه مساعده ایده مکی سوبلهدی . بویسه ایله شیدمی به قدار منع ایشدیکتی بر شیدهده راضی اولدی . بوندن بویله (لینا) عمومی کتبخانه دن کتاب آلوب اوقویایله مکی .

ایکی آی صوگرا (لینا) برلته سيار معلمک اوداسه کلدی و آنتمسک کندیسی جمعیت خیره نک دانش سالونه کورتوردیکتی

کندی کندیبه خصوصی درس آلمایی، و داها فضله جالبینایی تکلیف ایندی.

باواش باواش سیار معلم چوجونک اعتماد و محبتی قازانیوردی. برکون مکتب پیدوسدن صوکر (جورج) فضا، برقرارک الیسهسه مرکب دو کیدی. بونی کورور کورور همان یکی دوستی اولان سیار معلمه قوشندی وحادثهیی اولدینی کیمی آکلاندی. معلم اونی بو آجیق حرکشدن دولایی تقدیر ایندی و بوقاحتی تعمیر ایتک ایچین برشی دوشونوب دوشونمه دیکتی صوردی. (جورج) بوزولان الیسهیی اوده میکی دوشونوبوردی. حالبوکه معلم بوکا احتیاج اولمادینی و مرکب لکسنک چیقارایله چکی سولهادی. صوکر (جورج) قترک آنهسه کیدوب قضای آکلانماستی و خطاسی تعمیر اینککحاضر اولدینی سولهه سستی تکلیف ایندی. (جورج) بونی درحال یادی. قترک آنهستی یک نمون اولدی، ترضیه سستی قبول ایندی. چوجونه ائفدیلکنی ایضا ایندیکتی وهیج برشی ویرمه سسه لزوم اولمادینی آکلاندی. بولهجه سیار معلم برکره داها (جورج) - آئی اولمالک فائده نرخی کوسترمنش اولدی.

ایکی کون صوکر (جورج) لک رصنف معلمه قارش کلدیکتی خبر ویردیلر. سیار معلم اوکا یاش وموقع اعتبارله کندییزدن بونوک اولانلره قارش حرمت اینککلکنر لازم کلدیکتی افصاح ایندی. چوجوق کندی کندیبه کیدی. و یک شایان نمونیت بر صورتده معلمدن عفو دیلهدی 1921 سسمی حریران نهایتیه قدار یکی ر حادثه اولمادی. اووقت بر تجربه دوره می کیرمک اوزره ستنی ترفیع ایندی ویردیلر.

چوجونک سعادتی ایچین مکتبه تشریک مساعی ایتک خصوصندهه - عاماً لایقیددی.

سیار معلمک رابوری 1921 سسمی شباطدن 1922 سسمی حریرانه قدار اولان مدته عائددر. مدرک مراجعتی اوزرته، سیار معلم (جورج) اونی زیارت ایندی و آنهستی اوده بولامادیندن بونوک همیره سیه قوشندی. (جورج) لک اخلاقی خصوصنده کی شکایتدن آجیقجه فقط تازارله بحث ایندی، و مکتبه مدن وقیه کلهسی ایجا ایندیکتی ایجه افصاح ایندی. قیزجنر قارده سنی حقدده کی شکایتلری و شکایتده کی حسن یانی اولدینی کیمی آکلانمش اولاجی که مکتب مدیرک افاده سه نظر آ، ایتسی صباح چوجونک آنهستی عاماً ده کیشمش ر ده هیتله مکتبه کلدی. ایتک دفعه اولارق مکتبک اولادینه نه یانقی ایسه دیکتی آکلانمش و بویانده مکتبه تشریک مساعی ایتقی وعد ایتشدی.

ایکی آئی قدار (جورج) شایان شکایت برشی یامعادی. فقط برکون اولمک یه برحاقی جالبینی وحیله کارلق ایندیکتی خبر ویریلدی. مدیر اوکا هر اقسام کیدوب کونی ناسل کچیردیکتی سیار معلمه خبر ویرمه سستی امر ایندی. بو هر زمان فیصه فقط خصوصی اولان ملاقاتلرده سیار معلم (جورج) - آئی اولمه جالبیندی تقدیرده نلر قازاناجتی افصاح ایدردی. اوکا درسارینه و صنفه قارش داها اویانقی ر علاقه کوسترمه سستی نوصیه ایندی. چوجوق بونسیختلری دیکلهدیکتی مدته اوکا معلمک کندی حقدده ویردیکتی نمونیت بخش رابورلردن بحث ایندی. مالس ابتدالزنده سیار معلم (جورج) - صنف کیمه ملک نهلمکسه معروض اولدینی سولهادی. اووقت چوجوق

فقط یونون مکتبی کندیسه مشغول ایدن خایلاز برطبه اولمقدن ده قورنولمندی .

حاکم (ایندزده) ک چوجوق عکمه سی

حاکم (ایندزده) اوج قباحلی چوجوقی عاکه ایبدوور . مولده اولمقدن آدم عقیقات مأموریم . ساعده کی فادر چوجوقلرک حکم کیجه به قادار قالدیلری توفیقنامه ک عاقلیدور .

بو یوبولک ایشده مکتبه عکمه رقیب دکل ایش آرقداشیدور . بو عکمه لرده تعقیب ایندیکاری امتحان و تجربه سبستملریله کوندن کونه اجنامی و تربوی بر آجته حاله کیرمکده در . هر قباحلی ایله آری آری وفی اولارق اشتغال ایدیلبور . بناء علیه چوجوقلرک و کنجلاک محطلریله نسبت پیدا ایتلری تأمین ایدیلبور . مکتب خارجنده کی تحصیلک تأمین ایچین ده عمومی خلق کتبخانه لرینک جمینه چوق مفید اولدینی قناعی اکثریت قازا عقمده در .

1926 سمنی رابورلری دیپورکه :

و عمومی کتبخانه لر تحصیل کورمنش و یا کورمه منس هر باشد

ایولده (جورج) به مکتب اداره سنی کندیسه مشغول ایتجه باشلادی . کتابلری وقبله آلبور و بالتجه جالبشامانق یوزدن کوجلک چکیوردی . هر کون کتابی و یازی درسلیری سیار معلمه کونور یوردی . معلم اوداسنده اوکا کندی خطالری کندیسه تصحیح ایدر یوردی . بواننده چوجوگ دقتی بر نقطه تمرکز ایدر . مهربانی کشف ایدی و اوکا بو نقطه ده تمارسلر یاد یوردی . بو مختلر سابه سنده (جورج) تجربه ایچین کجکی صنی محافظه ایتکه موفق اولدی . شیاخله قاد ر اوج کیچ کله حادهمسندن باشقا (جورج) حقدده هیچ رشکایت واقع اولمادی . فقط اووقت به بر معلمه اطلاع سزالک ایدی . سیار معلم به بر ملاقات ترتیب ایدرک معلمه (جورج) ی بار یسد یوردی . برای صوکر اینه اولک تبدلکسندن وصف خارجنده وظیفه یایلق ایستهمه سندن شکایت ایدیلدی . (جورج) سیار معلمک ابلک نصیحتلری به عصیان ایدی فقط یاولاش هر زمان اولدینی کچی بوسفرده منطقه بویون آکدی . هم وظیفه لرینی یایاجنی هرده درسلیریه داهای ائی جالبشاجنی وعدایتدی . بو وعدینی حقیقه طوئدی . برای صوکره معلمی (جورج) ک زرق ایدنیکسندن ، درسلیریله داهای علاقه دار اولدیلندن ، منوینته محبت ایدی .

حیاتک بویله مهم برآنده (جورج) ک باشقا بر شهره کیمه سی ، حقدده کی تدقیقات وقبوانه برهات و ردی . روحند کی غمولاک ایدی اولوب اولمادی حقدده برشی سوبله مبرز . بالکر سیار معلم هر تاسنده اخلاق اعتباریله نسبتاً چوق ایلندیکی کورولشدر . مکتبه دوام ایدی ، مغفولری کجکی ، خطالری اعتراف ایتکی و اولنرک تعمیریه جالبشایی اوکره ندی . شبهه سز هیچ روحه له مودل بر طبله دکلدی ،

نظر اعتباره آله‌ترق تربیت ایدیلشد. مکتب و کتبخانه خالقک تعلیم و تربیه‌سی در عهده ایدهن بر مؤسسه اولوق اعتبارله برابر جالبشد قیلری تقدیرده هم کتبات، هم اقتصاد نقطه نظرندن داهای مفید اولاجقده بر جوق حکومتار مطابق قالشدر. بالنتیجه بر جوق شهرلرده مکتب، اودا و مادی تجهیزاتی تأمین ایدر، عمومی کتبخانهده کتابلری ساتون آلبر و کتبخانه مأمورینک معاشی و بربر. (بوفالو)، (شقیاقو)، (قله‌وله‌لند)، (مینه‌آبولیس)، (یشنبورغ) و ایل. . . کچی شهرلرده بویلاقی تعقیب ایدرلر.

(آمریشیان کتبخانهلر جمعیتی) نلک غایمی خالقک آله‌اوجوز شرائطله آله‌آنی کتابلری تدارک ایتک اولدینشدن تطبیق ایدیلجه‌لک یلان، جوجوقلرده آله‌آنی کتابلری اوقومق و بونون حیاللارندن کتبخانهلری استعمال ایتکی اعتبارینی تکامل ایندیرمکدر.

صولک عصر طرفنده موزده‌لرده وظیفه‌لرینی ده‌کیشدر برمشلرلدر. مثلاً: قونفر انسلر، غالهرلر حقدده ایضاحات، زواری کیزدر برملک، مختلف نشریات، کتاب انارهمی، سیارسرکیلر، طلبه وفایر قاتورلره تخصیص ایدیلن استشاره ساعتلری و کندی ساحه‌لرلنده وردیلکلی مختلف رسمی درسلر کچی فائده‌لی یاردیم‌لرله موزده‌لرده خالقک تنوریه پلک واسع مقیاسده خدمت ایتکده‌درلر. صنایع فنییه موزده‌لری کچی فن و تاریخ طبیعی موزده‌لری ده عینی وظیفه‌ینی ایفا ایدرلر. بونون بوقعالت ساحه‌لری کوجوک بوبولک مکتب طلبه‌سی ایچینده احضار ایدیلشد. موزده‌ینی عمومیه تمسبل ایتک خصوصتده ایلک نشینی (بوستون) شهری یاقیش فقط بونون دیکر شهر موزده‌لری ده بومثالی تعقیب ایتشلر، بوبله‌جه موزده‌لر بیکلرجه خالقک تعلیم و تربیه‌سنه حقیقی برر عامل

انسانلره کتیکه آرتان برنمره ایله خدمت ایتک اعتبارله هر کسک معلوماتی توسیع ایدیلور. اینته آمریقان عمومی کتبخانهلری الهمم وظیفه اولاروق بونی طائیرلر. بوظیفه‌ینی ده آله‌آنی کتابلری اوقومق ایچین یایدیلنی تحریکات و تشویقات ایله، علمک و فکرک هر ساحه‌سنده‌کی تدقیقاته معاونت ایله ایفا ایدرلر. عینی زمانده جمعیت بونون اعضاسنه کتبخانهلر واسطه‌سیله، اکلیجه وساطتی و کله‌نلک آله‌کینیش معناسیله تحصیل وساطتی کتابلر و نمائی قیودات ایله تأمین ایدر. بوعومی کتبخانه‌لرک رابورلری هر سه آلدن آله‌دولاشان کتابلردن هر نفوسه یش عدد اسابت ایتدیکنی قید ایدیلور.

عمومی کتبخانهلر جوجوقلرک تاحکایه دورندن باشلاهرق کتابلرک صورت استعمالی اوکره‌تیر، بکتبخانهلر یش ساحلرینه وایشجیره قارارنه قابیلرینی آرتدیرمائی اوکره‌تیر. اکثر یا مهاجرلره یکی محیطلرینه اویق خصوصتده یاردیم ایدر. قونفر انسلر و سرکیلر واسطه‌سیله خلق تربیه‌سنه والحاصل بونون معلومات یشنده اولانلره یاردیم ایدر. مکتب وظایفیه مشترک اولان بوعومی نقطه‌لردن باشقه داهای

خصوصی بر معاونتی وارد که بوده، دارالفنونلرده، لیسه‌لرده، اورتا مکتبلرده حتی ابتدائی مکتبلرده بیله مکتب کتبخانه‌لریک تشکیل خصوصتده مکتب اداره‌لریله نشر یک‌سامعی ایتدیلور. 1926 سنه‌سنده موقع جوغرافیسی و جسمانی اعتبارله بری بردن فرقلی یکری مختلف شهر حقدده پایلان تدقیقاتک رابورنده بر جوق برلرده مکتب کتبخانه‌لریک مکتب هیئت اداره‌لری طرفدن تأسیس و اداره ایدیلدیگیلری، بعضاً یالکاز عمومی کتبخانهلر بعضاً ده مشترکاً اداره ایدیلدیگیلری کوسنهر لیشدر. عمومیتله، بویلاک‌لارلری، خالقک آله‌میرم احتیاجلری

اولشلورد . سادہ نیویورق شہرندہ کی (مترو پولیٹن) موزیمسندہ
1924 سنہسی طرفندہ ویرلن قونفرانسارہ 50,000 کیشی کش ،
رسمی مکتشلاردن 15,000 چوجوق کتیریش ، بوندن ماعددا بر
میلوندن فضلہ انسان موزہنی زیارت ایتشدور .

قالبورنیادہ (ہومان) هایسقول) کیتخانہسی

شیمدی نظریعمری چوجوقلرک تربیوی تکاملدن داھا بوبوک
انسانلرہ جورنجه سولک زمانلاردہ بوبوکلرک تعلیم و تربیہسنہ ویرلن
یکی اھیتلہ قارشیلانجہجنز . بوبوکلرک تحصیل و تربیہسی آمریقادہیکی
برحرک دکلدور ، فقط حرب عموبیدن بری چوق سریع بر تکاملہ
مظہراولشدور . (فرہدراپ کھیل) بوبوکلرک تعلیم و تربیہسنی شوبلہ
تعریف ایدیور : و بوبو تحصیل ، تشبث شخصی بہ استاد ایدن و
وظیفہ ساحی برطاق انسانلرک کندی شخصی مشغلہلرہ علاوہ

کیتخانہ حالہ قونان بر درستانہ

درعهده استكاري جدی برتخصیله . ، بو تخییل مسلكی رتایه دوعرو کیمن بر تخییلن زیاده ، حرنی برتخصیله و بو یالکزر علم خاطری ایچین علمدر . اختیارى اولق اعتباریه دیگر تخییللردن ده عماماً اریایر .

مستر (کیمیل) 1926 ده چیقان (یبل روهیو) مجموعه سنده بو تخییلن استفاده ایند بو یوکلرک عددی ذکر ایدیور . عددی 850 به بالغ اولان تجارت تجاریه مکتبیریه هر سه بر یوچوق میلویدن زیاده یکی طله قید ایدیلکدهدر . آقسام مکتبیریه و یاریم زمان مکتبیریه دائمی مکتبلره دوام ایده نلرک عددی بر میلویدن فصلهدر . غنایره درسیریه دوام ایده نلرک داخل اولق اوزره دارالفنونلرک تشییل تدریسات سنلریه دوام ایده نلرک عددی یوزالی یکه بالغ اولمدهدر . کینج خرسنلرک جمعیتی و یوکا عائل مؤسسه لر 200,000 طله قید ایدیور ، ایشی سنلری 30,000 طله جذب ایتکدهدر . یوکلر ایچین داها غیر رسمی تخییل قولایقاری اولارده حکومت و یا فده راسیون آجتلرینک و بر دیکى زواعت قورسیرى ، قونسلری ، صنایع نفیسه موزلرینک احضار ایدیکى توسیع معلومات فرصلری و هر سه یکلرجه سامی اولان تاریخ طبیعی درسیرى ذکر ایده یلیرز . بو تخییلک مختلف صفحاتی تصویره مقاله لمرک وسعتی مساعد دکادر ، فقط (نانیال به قدر) ک صوکر زمانلرده انتشار ایدن (یوکلر طله به یکی مکتب) نامده کی کتابدن آلان بر قیاج مثالی ذکر ایدیم : (یو یورق) ده کی (خلق السنو) سی بر وخرامانک مهم رقصینی (قوه ر اتحاد قلوبی) نده تطبیق ایتکدهدر . بورده هفته لوج اقسام قورسیراس بر قیاج هفته لورده سنلورینک بر قونسلر وریکدهدر .

دخولیه اجرتی یوقدر . یالکزر هفته لک مختلف اقتصادلر نده کوچوک غرویلر طرفدن تعقیب ایدیلن بعضی جدی قورسلر واردر که یوکلر ایچین کوچوک بر اجرت الیور . بو قورسلری فلسفه ، تاریخ ، علم روح ، حیوانات ، منطق ، خطاب کیی درس لر تشکیل ایدر . هر قورس بندن سکزه قادار قیسه دوره لرله دوام ایدر . بورده ویریلن قورس لسلردن اک شایان دقتی ، علم روح ، اجتماعات و فلسفه دن باحث بری بریه مر یو بو قورس لسلردن که 800 دن یکه قادار سامی واردر . بو سامعلرک یورغون ایش آدمیلری اولمالرینه رغماً کوستر دیکلری علاقه یلک ده ریدر ، وصوریلان سؤاللر بعضاً بر غرویلر اوراده کیچ ساعتلر مقدار اشغال ایدر .

کینج قیزلر قلوبی جمعیتی جالبان قادیلر قولایرینک بر اتحاد ایدر . یوفده راسیونک غایمی کندی کندی اداره سیسمی آلتنده قادیلرک اجتماعی ، تربوی و صناعی منافعی ترقی ایتدیرمکدر . بو جمعیتلرک اعضالری صنایع ساحه سنده جالبان ، کاتبانک و صاییحاق کیی مشغله لری اولان قادیلردر . یوکلرک تربوی بر وخراملرندن مقصد قادیلری کندی مشغله لری دوشومگه سوق ایتلک و اولنلر شخصی و یا اجتماعی مشکالری حل ایتلک خصوصنده داها شعورلی حرکت ایتلک قابلیت وریمکدر .

بوتکیلات 1925 سنه سنده شایان دقت بر تشییلده یولوغشدر که یوده قیسه رمدن دوام ایدن بر یار مکتبیدر . بورده یورده مه تودی استعمال ایدیلکدهدر . یعنی آری آری موضوعلر تدریس ایدیلرک برده دورت مسئله انتخاب ایدیلش و بودورت مسئله دن هر برینک اقتصادى ، تاریخی ، ادبی ، روحی ، نقطه نظر دن تدقیق ایدیلر سه

بر هر هفته حصر میدهند. بودورت مسئله شونلردر: قادی و جمعیت، زمره حیاتی، ده گیشمکده اولان قوانین اخلاقی و ترقیات اجتماعی. بونلر حقیقه اولا مناقشه یابیر صوکر ا قونفرانس وریلیر.

(بوفونو) خلق قوللهزی آمریقادکی دایمارقا خلق مکتبیری کیی تجربه ایچین یابیلش یکی برتینلندر. بوراده ابتدائی تحصیللری نقصان کیسهلر ایچین اوچر آیلق قورسلار تأسیس ایدیلشدر. پروغرام، قونفرانسلر، مناقشلر و تاریخ، ادبیات، جمعیت حیاتی و فقه مستند اکلنجهلردن عبارتندر. یک از تشکیلات و بول مناقشه واردور. بولک پروغرامی داها زیاده حاضر بولونان غریوک آرزوسنه تابیلدور.

صفت مؤسسهلرنده جالبشان ایسجیلر آراسندهده بووکلرک تحصیل فعالیتی شو ساحهلرده تدریجاً تکامل ایشلندر: (1) ایسجیلرک تعلیم و تربیه بوروسی، (2) (بروق وود) نامنده کی ایسجی مکتبی (8) ملکتنک هر طرفنده بولونان عملی آقسام درسیری کیی ایسجیلرک تعلیم و تربیه بوروسی آمریقان عمله اتحادینک برجز. نامیدور. بناء علیه بوووزو کندی حانه سی آئنده بولونان عمله اتحادینک بولوندهنی برلدهده رسلر آجق تشکیلاتلندن مسئولدر. عینی زمانده درس کتابیری، الفبا و اوقوناجق درسلرک خطوط عمومیستی نشر ایدور.

(بروق وود) نامنده کی لیلی عمله مکتبی نیو بوروقده (قانونا) دودور. بوخطلط برمکتبدر و مداوملری عمله ایدرلریدر. پروغرامک اساسی اجتماعی قتلر تشکیل ایدور و اصول تدریس مناقشه اصولیدر. مساعی جدی و مترقیدر. 1924 - 1925 سنلرنده 42 طله قید ایدیلشدر. یازلری (بروق وود) مختلف انستیتوری اداره ایدور.

ملکتنک هر طرفنده اویاتق صنایع ایسجیلری ایچین قورسلر

ایسجیلرک مخصوص کبیجه درسیری

آچیلماشدر . بوعومی درس لرده طلبه هفتده زدهه غیر رسمی اولارق
طوبالایر معملکده یاردیمله اقتصادیات ، روحیات ، تاریخ ، سیاسیات
وقدن یحن ایدر لر . معاً ازک و قادین بو ایله شی آدمایره سنی و عمل
ساحه سنده کی مشکل لرینی حل ایدر . آک بویوک وظیفه آکلایامادقلاری
کوچ نقطه لرده کندی شخصی تجربه لرینی مثال کنیره رک بو نقطه لر
اونلره ایضاح ایتکدر . (بوستون) ، (فیلا دلفیا) و (جینجیان) کچی
بویوک شهر لرده بویوک قورسلر بویوک عمله مکتبلر نده وریلر وواسع
تشکیلاته تانیدر . دها کوچوک شهر لرده مکتب ایکی اوج قورسلر
عبار تدر . دها کوچوک لرده آنجاق برایی صنف تشکیل ایدیلر .

بوتون بو انستیتور لده و آک زیاده اجتماعی فنار له علاقه دار اولان
مکتبلر له ، عمله ایچین آچیلان قیسه ویا اوزون قورسلر ده بابیلان
تدریسات ، بویوک لک آرزو و احتیاجا ریه مستند تدریسات ده هنوز بر
مدا ایهده ، صرف علم خاطر ایچین تحصیل اولق اعتبار یه کوکونکی
امر قان تعلیم و تربیه سنک استقلاله امید ویردن بر علا متیدر .

تعلیم و تربیه نل کنیش ساحه سنک احتوا ایتدیک و طائف ایسه
بروجه انیدر : قلوبلر ، اوبون و معملر جمعیتی ، حقی فعالیتلر ، اجتماعی
حفظ الصحه و امر ارض عبیه قلبیقلری کچی اجتماعی مؤسسالک معاوتیه
جوچو عک تکامل ، سیار معملرک و طائفی ، جوچو عک حکمیه سی ،
کتبخانلر و موزلر کچی بویوک لک وواسع ساحه یه بویوک لک تعلیم و
تربیه سی ده داخل اولمشدر . مختلف تعلیم و تربیه سیستم لری ک شی قیسه
تفریاتی بزی مهم بر قضا نلک دها تنو ریه سونق ایدیلر . دهمو قراسی یه
استناد ایدن بر مات هانکی تربیه ی مفکوریه ده دوعرو و بورومیلدر ؟
دهمو قراسی تربیه سی ایچین مکتبلر ده ویا اولر له ملحق فعالیتلر ده دائم

غروب مساعیسی اولمالیدر . نتیجه سی تقریر حالته بیلر برین تدقیقات
پایمالی ، واجنده مشتق فکر لک طوبالاندنی آچیق مناقشه لرایمالیدر .
اکر اهلیت صاحبی ، مسئولیتی مدرک و طلد اشلر ایسته نیور سه خالق
مشترک درد لر یه قارشی دها زیاده علاقه کوستر یله ایدر . متادیا ده کیشمن
بر جمعیته ، خلق حیاتبه علاقه دار اولان تعلیم تربیه نلک دائم اصطفا
کچیرن بر غایمی اولمالیدر . اولجه ذکر ایدیلدیک کچی آمر قانک بعضی
مکتبلر نده بو غایله دوعرو حرکت ایدن تشیلر واردر .

مقاله سی (م . پ . فولهت) لک (یکی حکومت) نامنده کی اثر دن
بر قاج فکر ذکر ایدر لک پیتره حکم . (م . پ . فولهت) دیور که :
« یکی دهمو قراسی تربیه سی تا بشیکدن باشلا یه رق جوچو
وداسنده ، مکتبه ، اوبونده ، حاصلی حیاتبه رک بوتون فعالیتلر نده
دوام ادوب کیشمیلدر . و طلد اشلق نه رسمی درس خانه لرده ،
نه حد فات جاریه قورسلر نده ، نه ده تشکیلات بلدی حقه ده وریلن درس لر له
او کره بنه بیلر . او آنجاق اجتماعی شعور یغزی ناصیل تالاند بر اجتمعی
یزه او کره نه چک اولان طرز حیات و طرز حرکتلر اکشاپ
ایدیلر . لیلی نهاری مکتبلرک ، اکلجه لر یزک ، غایله ، قلوب و بلدی
حیاتبه رک غایمی هب بو اولمالیدر .

فردک جمیته اولان مناسبانی حقه ده فکر یغزی ده کیشمیلر کچیر
دقیقه ده تربیه سیستم یغزی ده تماماً ده کیشمیلر مبر من ایجاب ایدر . تعلیم
و تربیه نلک مقصدی جوچو عی ایچینه باشاندنی خلقت محیطه اویدور مقدر .
بو غایمی کوک او کیده بولور دوقی آله ایده یله حکم هر دور و مشترک
مه تودلری تطبیق ایتلی یز . غروب تشیلر یز ، غروب مسئولیتلری ،
تعبیر آخر له اجتماعی و طائفی جوچو قیر مکتبه او کره نه ک باشلا مالیدر .
غروب طرز مساعیسی ده عملی اولارق او کره بنه ایدر .

خلاقى تحصيلنه خدمت ايدەن مؤسسەساتدن بر قانچىك

اسملرى :

- آمريقان جوجوق حفظ الصحه سى جيعيقى
370 — يدىخى جاده ، نيويورق .
41 شرق ، 42 نىجى سوقاقى ، نيويورق .
آمريقان اداره بيشه جيعيقى
(ميلز بيلدينغ) واشىنتون ، د . س .
آمريقان اجتماعى حفظ الصحه جيعيقى
370 — 7 نىجى جاده ، نيويورق .
آمريقان مسلك جيعيقى
كاتب (نەدوين . لى) ، معلم مكنتى نيويورق .
آمريقان ارلك ايزجيلر
200 — 5 نىجى جاده ، نيويورق .
قىزىل قاراكاهى
31 شرق ، 17 نىجى سوقاقى ، نيويورق .
آمريقان جوجوق تدقيقاتى جيعيقى
509 و ، 121 نىجى سوقاقى ، نيويورق .
آمريقان جوجوقلرلر رفاه و سعادتى جيعيقى
130 شرق ، 22 نىجى سوقاقى ، نيويورق .

قىز ايزجيلر

- 670 (لاهىنتون) جاده سى ، نيويورق .
ملى جوجوق رفاهى جيعيقى
70 — 5 نىجى جاده ، نيويورق .
ملى ويلرر ومعلملر قوتغرمسى
1201 — 16 نىجى سوقاقى ، شىمال غربى واشىنتون د . س .
ملى تعليم و تربيه جيعيقى
1201 — 16 نىجى سوقاقى ، شىمال غربى واشىنتون د . س .
اويون ميدانلرى واكلىجه جيعيقى
315 — 4 نىجى جاده ، نيويورق .
مترقى تعليم و تربيه جيعيقى
10 (جاقسون) ميدانى ، واشىنتون د . س .
آمريقان عملى تدريسات جيعيقى
(رولەند روجەر)
71 غرب ، 23 نىجى سوقاقى ، نيويورق .